

# folklór archívum

Bosnyák Sálucior

A moldvai magyarok hitvilága I.

**12**

**1980**





# FOLKLÓR ARCHÍVUM





# FOLKLÓR ARCHÍVUM

12

Szerkesztő: HOPPÁL MIHÁLY

MTA NÉPRAJZI KUTATÓ CSOPORT

1980

Budapest



# FOLKLÓR ARCHIVUM

Szerkesztő bizottság  
Istvánovits Márton, Kriza Ildikó, Küllős Imola, Nagy Ilona

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia  
Néprajz Kutató Csoportja

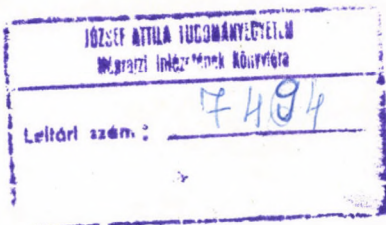
Rövidítése: FA

Accepted abbreviation: FA

Szerkesztőség:

MTA Néprajzi Kutató Csoport  
FOLKLÓR OSZTÁLY  
1250 Budapest Pf. 29.

Készült az MTA KESZ Sokszorosító üzemében



HU ISSN 0133-3771  
ISBN 963 7761 02 0

8011381 MTA KESZ Sokszorosító, Budapest. F. v.: dr. Héczey Lászlóné

## **A MOLDAI MAGYAROK HITVILÁGA**

Gyűjtötte, szerkesztette és a jegyzeteket írta

**BOSNYÁK SÁNDOR**

Lektorálta:

PÓCS ÉVA



## ELŐSZÓ

„Nálunk Móduvában nagyon sok magyar falu van. Uljan falvak, hogy itt tíz falu nincs akkora, mint ott egy. Ezer gazdák, kétezer gazdák vannak egy faluban. Lujzikalagorban kell legyen négyezer ház, aki mind magyar. Hát az igyenesen egy másik Magyarország.” A klézsei születésű, Baranyában élő László Mihályné szavait idéztem, aki több évtizeddel az áttelepedés után is a „másik Magyarországot” érzi igazi hazájának.

A „másik Magyarország” lakóinak sorsa és eredete Csokonai óta foglalkoztatja jobbjainkat. Volt aki az etelközi magyarok elmaradt csoportjaitól származtatta őket, volt aki a szamosvölgyi magyarság kirajzásával magyarázta eredetüket, s volt olyan kutató is, aki a legrégebb moldvai telepeket is a székelyektől származtatta. Az eredet körüli vita a látszólagos csend ellenére sem dőlt el, a történelmi, a néprajzi és a nyelvészeti kutatások még meglepő eredményeket hozhatnak. Adatokkal igazolható tény, hogy a XII. századtól magyar lakosság él Moldvában. Bandinius Márk marciánopoliszi érsek 1648-ban X. Ince pápának küldött jelentésében arról ír, hogy a Dnyeszterig sórványosan magyar falvak és városok vannak. A moldvai magyarok száma történelmük során időről-időre növekszik: lázadásokban résztvevő, megtorlások elől menekülő parasztok, husziták, kucuk csoportjai találhatnak otthonra a moldvai falvakban. A mádefalvai vérengzés után a székelyek ezrei menekülnek a Kárpátokon túlra, a Szeret mellé, de még később is, az 1848-as szabadságharc bukása után is a moldvai falvak nyújtottak menedéket az üldözötteknek.

A moldvai magyarok mindig magyaroknak mondják magukat, a csángó szót sérőnek érzik, ezért gyűjteményem címében is moldvai magyaroknak nevezem őket. A néprajztudomány két csoportjukat különbözteti meg, a Románvásár környékén élő északiakat, s a Bákó környéki délieket. Az északiak közt ma már kevés magyar szót lehet hallani, a két-három évtizeddel ezelőtti kétnyelvűség állapotát a mindennapi életben a román nyelv egyeduralma váltotta fel. Az északiak közt a gyűjtést a nyelvi nehézségek mellett egyéb közismert körülmények is nehezítették. A három északi községben egyetlen magyarul is kitünően beszélő, a hagyományokat is jól ismerő adatközlővel találkoztam, Lakatos Demeterrel. Késérő érzéssel jegyzem meg, hogy a gyűjtés körülményei nem tették lehetővé Lakatos Demeter népi műveltségének monografikus igényű megörökítését, s 1974-ben bekövetkezett váratlan halálával a Moldvában élő északi magyarok utolsó avatott szószólója is eltávozott.

A déliek hagyománya az északiakkal ellentétben virágkorát éli. A székelyek XVIII. századi tömeges kivándorlása a Bákó környéki falvakba történt, s az ott élők hagyományos műveltségét felfrissítette. A nyelvi elzártság, a kedvezőtlenebb termelési viszonyok erősítették a népi hagyományok fennmaradását és továbbélését. Az utóbbi években megjelent csodás gazdagságú népköltészeti gyűjtemények alapján megállapíthatjuk, hogy napjainkban a moldvai déli falvak a magyar nyelvterület legelevenebb és leggazdagabb hagyományőrző területei.

Gyűjtésem elsősorban a második világháború alatt Baranyába telepített falvak lakóitól származik, másodsorban a ma is Moldvában élőkől. A hetvenes évek-elején három éven keresztül nyaranként egy-egy hetet a Szeret-menti falvakban töltöttem. A moldvai gyűjtés szervesen egészíti ki az áttelepítettektől feljegyzett adatokat, utólag azonban látom a gyűjtés fehér foltjait is, amit az utánunk jövő gyűjtőknek kell pótolniuk.

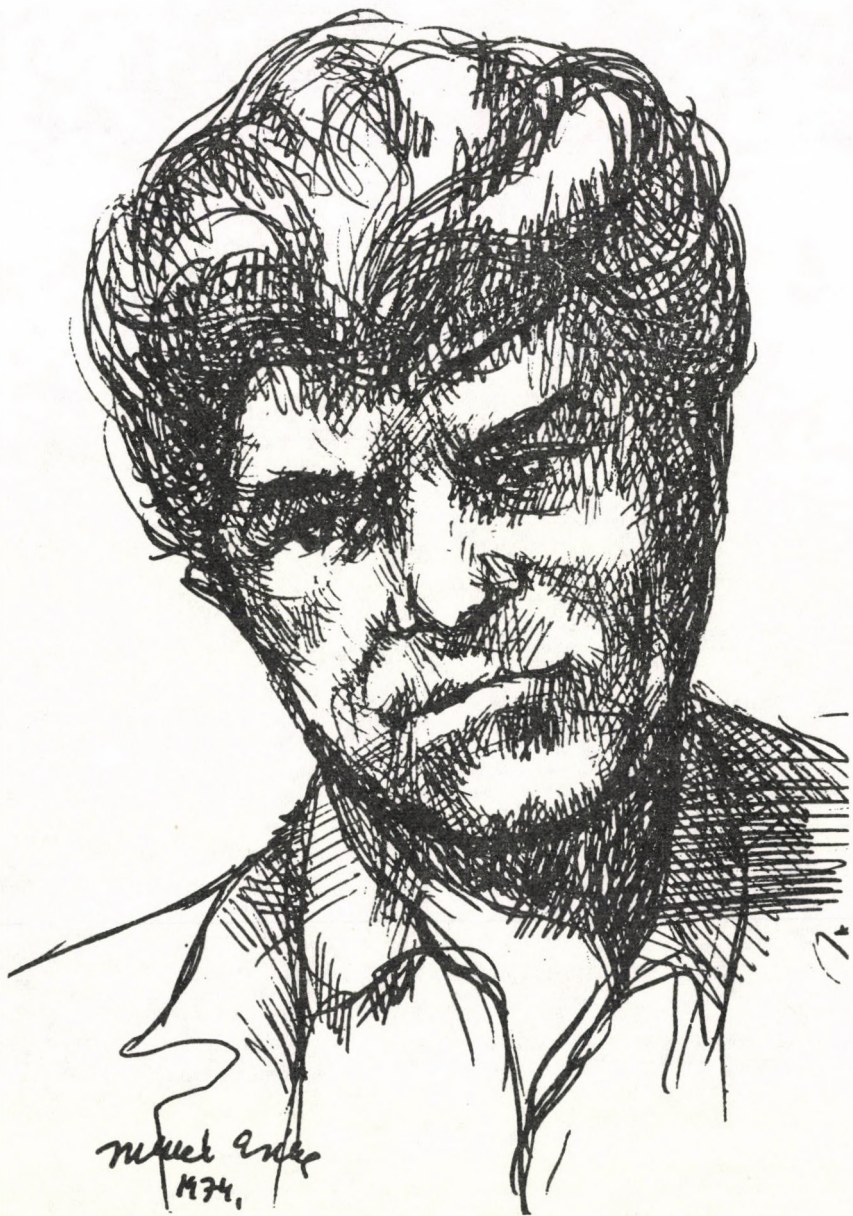
A moldvai magyarok világképe archaikus világkép, sok-sok olyan adattal, amelyek gazdagítják, vagy módosítják eddigi ismereteinket. Például a szabadlélekre vonatkozó adatok kényszerítően sürgetik a magyar lélekfogalom tüzetes felülvizsgálását. A név szerint is ismert halottlátókra vonatkozó hatvannyolc adatból a táltoshit a révüléstől a mindennapos gyakorlatig teljesen megelevenedik. A mesék és a mesék mögött álló hiedelmek összefüggéseire vet fényt, egyben a meséket is hitelesíti a hiedelmekben megtalálható élő-haló fű, a sárkány, vagy a boszorkány alakja. A nagycsaládra épülő dualista világkép, a jobb és bal értékrendje gazdagon és sok vonatkozásban fogalmazódik meg.

A teljes gyűjtés közlésének a rendelkezésre álló terjedelem korlátokat szabott. A klézsei meséket – s egy csokor mondát – külön kötetben szeretném publikálni, a többi mesét, dalt, balladát, találós kérdést a Néprajzi Múzeum Adattárában helyezem el.

A gyűjtés ideje tizenkét évet ölel fel. Tizenkét olyan évet, amelyet a szívemhez nagyon közelálló emberek közt „a másik Magyarországon” töltöttem. Tizenkét olyan évet, amely sok gonddal, fáradtsággal és anyagi ráfordítással járt, s amelyre mindig melegséggel gondolok.

A gyűjtő





Lakatos Demeter  
szabófalvai születésű költő  
(Juhász Erika rajza)





## VILÁGKÉP

### I. Másvilág

1. Én mindig, mindig, mikor lefeküdtem, imádkoztam, mindig gondolkoztam, hogy is lenne a másik világon? S úgy aztán későre csak egyszer lefekszek, csak egyszer látom magam, hogy egy nagy emeletes házban vagyok, egy ulyan kastélyba, s én bémentem oda. Hallom én ott valahol úgy zenélnék. Elmenek oda, hol zenélnék, odamenek, hát látom, uljan viseletben vótak, melyiket én is ismertem. Hát aztán odaközeledtem, hallom, hogy románul beszélgettek.

– Hát – mondom – ezek magyaroknak néztek ki.

Odamenek, néznek engemet, megláttak, de mintha féltek lenne töllem. Azt mondják, egyik azt mondja:

– Te mit keressz itt?

Mondom:

– Eljöttem én is, nézzem ezt a szép táncot, de régen nem hallgattam ilyen szép zenét.

– Jaj – azt mondja – te úgy menj el innet, nehogy hírt kapjanak, mert akkor bajaid lesznek.

– Métt? – mondom –, hát én nem csinállok senkinek semmit, én csak nézek.

Azt mondja:

– Nem ide való vagy!

Sz akkor megebredtem.

+

De aztán még jött álom:

Hát egy legény azt mondja nekem, hogy menjek táncolni vele. Mondom:

– Nem, pont ezt a táncot nem tudom, de majd a másikat.

Azt mondja:

– Gyere velem ezen az ajtón bé oda.

– Nem menek – mondom –, mett nem azon jöttem bé.

– Hát meliken?

Mondom:

– Ezen jöttem bé.

– Sz ott akarsz kimenni?

Mondom:

– Igen, ahol bėjöttem, ott ki is menek.

Az, hallja megfogta a derekamat, nekivágott annak az ajtónak, az az ajtó ki es csukult; mikor beestem, akkor az ajtó vissza es csukult. Ültem ott, nem bírtam felkelni, ulyant estem egyet. Hát ülök, pihenek, hát nagy, hosszú szobában vagyok.

A szobában minden embernek egy-egy rekeszkéje, egy-egy kis rekesze, ahol székje volt, és le volt ülve. Na egyszer hallik a szózat:

– Mikor a szentmisét mondták, akkor te mit csináltál?



Akkor annak kellett mondani, hogy vagy mosott, vagy süttött, amit csinált abban az üdőben, azt neki meg kellett mondani. A másik még, a harmadik még, a végit nem is lehetett látni. Csak azt mondom:

– Édesz jó Isztemem, itt a pokol, kívántam meglátni, moszt itt van, itt a pokol.

Valaki, itt ebben a felemben, fejér, mint az angyal, ide fel vót ülte a vállamra, de nem bírtam meglátni, csak a fejérségit láttam. Azt mondja nekem:

A pokolt élő ember nem lehet meglássa.

– Hát – mondom – ez mi?

Azt mondja:

– Ez csak a tisztítóhely.

– Jaj, édesz jó Isztemem, ha így van ott, akkor bajok vannak.

Mondom neki:

– Jöjjön, menjünk el oda is, mutassa meg nekem a pokolt.

– Élő embernek azt nem lehet meglátni.

S akkor kinyittam a szemem, felkeltem, imádkoztam.

+

De még jött álom: A föld, mintha mozogott lenne alattam, így járt lenne, így ni. Szent Isztem, hát egyszer hallok ulyan sikítást, ulyan sírást, ulyan zokogást ott a mélybe.

Ezt mondom, meghallani is nehéz, hát még meglátni. Akkor azt mondta:

– Soha ne kívánd látni, még hallani se, nemhogy meglátni.

Még megebredtem. Kinyittam a szemem:

– Többet én ezen a széles világon, amíg én élek, én nem mondom, hogy meglássam a másik világot. (*Diósfa, 1.*)

2. Az én uram megálmodta vót legénykorában, azt látta, hogy ő meghalt. S amikor meghalt, őt vitték igyenesen a mérlegre. Mikor a mérlegre reatették, ő térgyenállott, felfogott és térgyelt. Akkor az ördög úgy futott messziről, hogy a szemeit verte ki.

S mikor odaért a mérleghez, akkor megfogta így a két kezivel, s akkor a lábaival is felcsiperkedett, hogy húzza le az uramat. S akkor ő úgy imádkozott, hogy a veríték úgy folyt rolla, de senkit a világon, senkit se látott, csak az ördögöt. S úgy imádkozott, s úgy kérte az Istent, s úgy ebredett, hogy a mérlegen maradtak mind a ketten az ördögvel. De mikor felebredett, akkor olyan ijedtségbe vót, hogy nem tudta megmondani, hogy mit látott.

Amikor a lélek kimegy a testből, akkor teszik rea a mérlegre. Ha érdemes a mennyországba, akkor lehúzza az ördögöt. (*Léziped, 7.*)

3. Egy legény fogadott a másikval, legényeskedtek, s ő felfogadta, hogy mikor ők érnek a muntára, egyik csinálja a muntát hamarabb, meghíja a másikat es. Egyik meghótt hamarabb, mint a másik, s mit csánjon, meg kell házasodjék. S úgy számissa, ő mennyen el, akivel fogadott vót. Odament a kereszthez, s:

– Fogadtam, eljöttem, hogy meghíjálak.

Akkor csinált ott egy lik, s bément. S akkor időt ült ott, meddig, hogy híja muntába. S mikor visszajött, visszakerült a másik világra, akkor még a hetedik nemzetsége is el vót telve ezen a földön, mind meg vótak halva. (*Klézse, 4.*)



## Mennyország

4. Űdzs képzeljük, fent van. Mennyország az, mellik elnyerünk, ha meritáltunk, ha júk az Iszten előtt, akkor vadzson a mennyország. *(Keldest, 2.)*
5. Azt halltam, édesapám éjjel kijött, s elment úgy félre, s mikor jött vissza, hallott, valami hasad. Akkor meghasadt az ég, de olyan nagy világosság, de ő megijedt, nem vót neki esze, hogy nezzen fel a világosságba, letérdült és imádkozott. *(Diósfalu, 1.)*
6. A mennyország fényes, mint a Nap. *(Somoska, 1.)*
7. Azt halltam, hogy hét rend van a mennyországban, s hét rend van a pokolban. *(Somoska, 1.)*
8. Ki hogy üdvözül, olyan magasságban lesz. Például a szentek, ezek vannak közvetlen az Isten mellett, s a többiek mind így sorba, ki hogyan csinálta. A legalacsonyabb, ki éppen hogy csak üdvözült, az legalul van, de az is azt az üdvösséget élvezi. *(Léziped, 4.)*
9. A mennyországban szép fényesség van, s ott van Szent Péter a mennyország ajtajában, a kócsval, s ha nem vétkeztél, akkor béenged. *(Pusztina, 2.)*
10. Akinek egész kopasz feje van, az a mennyországba úgy menjen, hogy tegyen valamit a fejire, sapkát, mert oda úgy bújnak bé egy likon, felfelé, s mikor Szent Péter meglátja a kopasz fejit, meggondolja, az a seggit dugja, el, visszarúgja így a lábával. *(Klézse, 1.)*
11. Azt mondják, mikor valaki meghal, akkor Szent Péter ott van, és, ha kikócsolja az ajtót, akkor bémennek. Szent Péternek az Isten adta a kócsot, hogy a mennyországba csak ő eressze bé az embereket. *(Klézse, 7.)*
12. Szent Péter ereszti bé a lelkeket a Szentországba. *(Léziped, 3.)*
13. Az élet gyertyája ég. Amikor lejár az élet, akkor a gyertya is kialuszik, akkor az embernek menni kell a földről. *(Léziped, 4.)*
14. Mindenkinek van egy gyortya. *(Klézse, 5.)*
15. Az Istentől ki van írva, hodj még élémenünk, meddig kell éljünk. *(Lujzikalagor, 1.)*
16. Apám beszélte, még az ember nincsen megszületve, addig megcsinálja a Jóisten, hogy hogy kell legyen, milyen élete kell legyen ezen a világon. Ez a sors könyve, ez meg van írva, úgy mondta apám. *(Klézse, 7.)*
17. Virágok vannak, szép zöd fű, s ottan, melyikek tiszták, hogy tiszta lelkek, azok ott vannak, ülnek szépen, imádkoznak. *(Léziped, 3.)*
18. A mennyországban egy óra száz esztendő, a pokolban száz esztendő, lehet egy óra. *(Diósfalu, 1.)*
19. Jézus van jobb felől, Isten, s Szent Péter bal felől, s a Szentlélek van fölöttük. Szűz Mária a másvilágon úgy van, mint itt vannak az ügyvédek a rabval, az elítélivel. Ő könyörög minden lélekért Szent fiához, hogy most ennek engedjél kegyelmet. *(Léziped, 4.)*



20. Álmodta egy testvérem, hogy megálmodta egy hóttat, a nénémet, s megkérdezte szépen, hogy hogy van ott a mennyországban. Azt mondta a hótt:
- Erőst jól vagyunk, csak szép virágos kertekben vagyunk, s mindenki, kinek adtak istennébe abroszkát, lepedőcskét, leteríti, s az étel ríta, kit adtak istennébe, ott van az abroszkán. Eszünk, mikor kell, aztán indul a búcsú el, s mindenki az ő csokrával menen a búcsúba. Búcsúba mennek, s még visszajönnek, aztán még vigadnak. Mikor kitelik a búcsú, s kitelik a mise, akkor vigadnak. *(Klézse, 5.)*
21. Hát nálunk vót egy öregasszon. Hát nem vót olyan öreg, de mán ki vót menve a gyermekek sorikból, hogy már nem született gyermeke, nagy gyermekei vótak. Na akkor aztán, úgyhogy ő, nyárban az ura elment a lányokkal kapálni, az asszony örökké otthon maradt. Hát a majorságokat, meg vacsorát főzött, úgyhogy gondozta otthon az életet. Hát akkor ő mindig délután el szokott aludni. Elaludt, de mindig olyankor felebredett, hogy mikor kellett jöjenek haza munkáról, ő otthon is vót, fel vót ebredve.
- Na de neki nem vót sem megetetve, sem víz hozva, sem tűz téve, sem vacsora csinálva. Ő akkor kapkodott, csinálta a magáét. De ő nem mondta meg, hogy ő aluszik el. Ez így ment sokáig, Nagyboldogasszony napjáig ment ez. Augusztus 15-én, akkor mán honn vót az egész család, akkor mán megint elaludt délután. Addig nem tudta senki, hogy ő szokott aludni el. Akkor megint elaludt. S mikor elaludt, hát akkor az ura megijedett, hogy:
- Jaj Istenem, most hal meg!
- De szuszogott másként, csak hát el vót aluval. Hát odagyültek a rokonság, pont nekünk a szomszédba vót, s anyám es odament, nagymamám odament, apámnak az édesanyja.
- Azt mondja apámnak az édesanyja:
- Hagyjatok békit neki, ameddig ő felkel, nem kell neki szólni.
- Hát később fel es kelt. Apámnak az édesanyja odament melléje, mert rokonyok vótak, s akkor kérdezte:
- Hát mi van veled Kati? – azt mondja.
- Azt mondja:
- Jaj ángyi, milyen szép helyeken jártam én – azt mondja.
- Hol jártál, lehet álmodtad?
- Nem – azt mondja – én láttam, nem álmodtam – azt mondja.
- Hát hol jártál?
- Egy nagy szép réten – azt mondja –, egy nagy szép templom vót – azt mondja –, sok nép letelepedve a ződ füre – azt mondja.
- S – azt mondja – mit láttál? Mi vót ott – azt mondja –, valakit láttál a rokonokból, halattakat, kit láttál?
- Hát vót – azt mondja – egy nagy ember, egy nagy bot vót a kezibe – azt mondja –, s az elvezérelt, elvitt engemet a templomba, hogy menjek be a templomba. S mikor odamentem – azt mondja – egy ór vót a templomajtóba, és az nem engedett bé. Azt mondta: „Menj vissza, magad még nem vagy ide való – azt mondja –, menj el, majd ide kerülsz magad es.” Akkor az a nagy ember – azt mondja – megint elvitt ingemet máshová. Vótak szép porcelán kutak – azt mondja –, de szépek vótak, s odavitt ingemet, hogy merítsek vizet, hogy igyam, mert megszom-



jaztam. De azt mondták, vótak ottan emberek, nekem nem szabad onnan innanyi, csak annak szabad, aki csináltatta azt a kutat.

Az ura azt mondotta:

– Ilyeneket ne beszélj nekem – azt mondja –, ilyeneket ne hojz elő – azt mondja.

– Hát pedig kénált a Szűz Mária – azt mondja – szép koszorúval, azt mondta, ha elfogadom ezt, akkor tudok mondani a hóttakról.

Azt mondta az ura:

– Ha elfogadod – azt mondja – akkor oda teszek a kapuhoz – azt mondja – az út mellé, akkor többet az én házamban nem maradsz – azt mondja.

S akkor így nem engedte az ura, hogy elfogadja a koszorút. Akkor nem fogadta el, s akkor nem tudott mondani a hóttakról.

S még azt es mondta, hogy kűs gyermekek vótak – azt mondja – ott a réten, s azok a kűs gyermekek, kiknek nem adtak istennébe pokrócot, valamit, lepedőt, akkor – azt mondja – azok csak a zöd fűn döltek, s amelyekért adtak pokrócot – azt mondja, – az már rá vót ülve a pokrócra, annak vót terítő, mire ráüljön. *(Lábnik, 5.)*

22. Mikor van mit egyél, van mit igyál, egészséges lehetsz, szabad lehetsz, akkor élsz a mennyországban. *(Szabófalva, 4.)*

### *Tisztítótűz, pokol*

23. Minél többet szenved ezen a világon, annál jobb, annál kevesebbet kell lenni a szenvedésben a másvilágon. *(Somoska, 1.)*
24. Mikor az ember meghalt, itt a földön zúgolódott, hogy hát inkább a másvilágon szenvedne. Isten elküldte a halált, elvette a lelket, s elvitte a purgatórium tűzibe. Három perces tűzégésben eljött az angyal és megkérdezte a lelket, hogy hol jobb szenvedni, a földön-e, vagy a másvilágon?
- S azt mondta:
- Űgy becsaptál – azt mondja –, három éve itt vagyok a tűzben.
- Azt mondta az angyal:
- Csak három perce, még a tested meleg.
- De hát az a szenvedés százezerszer erősebb. Ez a tűz használatra való, az meg büntető tűz. És ha a mennyországba jut az ember, ott olyan boldogságban van, hogy egy év egy percnél, olyan könnyű, ott a lélek tiszta boldogságban van, a lelke ott örül. *(Lészped, 4.)*
25. Lucifer szép angyal vót, nagyon szép vót, s ő elbízta magát, ő elviszi a székét a szent Istennek a trónja fölé, legyen ott fent. Igen ám, a szent Űristen látta, hogy mit csinál Lucifer. Mert Lucifernek is vót pártserege. Azt mondja:
- Mihály – azt mondja – vedd a tüzes kardodat – azt mondja –, csinálj rendet! Akkor Mihály arkangyal elvitte a tüzes kardját, verte le űket. Akkor csinálta a szent Űristen a pokolt, addig nem vót, az angyalok mind egyek vótak. Mihály arkangyal mind leverte, úgy potyogtak le onnat. Akkor a szent Űristen megnyitotta ja földet, hogy mind beléhulltak. Azótától van a pokol. *(Diósfa, 1.)*



26. A pokol a földbe van az ördögöknél. *(Lujzikalagor, 2.)*
27. Ott van a pokol, hét singég a föld alatt. *(Lujzikalagor, 1.)*
28. Osztályozva vannak, mint az emeletes ház, olyan a pokol. A pokolban nem is egyformán szenvednek, a szenvedések nem egyformák. Egy szóval is megnyeri az ember a pokolt, csak egy halálos bűnvel is, csak egyvel. Akkor ez nem talál avval, amelyik minden áldott nap elkáromolja az Istent. *(Diósfa, 1.)*
29. Úgy hallottuk, hogy aki legalul van, ott van a legnagyobb tűz. Ottan nagy bűnösök szenvednek, akik embert öltek, vagy házat égettek, vagy nagy bűnöket cselekedtek. *(Pusztina, 3.)*
30. Úgy hallottam, mondják, hogy a legbűnösebbeket teszik legbelül a pokolban, a másikat, akik nem olyan bűnösök, azkat hagyják kívül. A leggazdagabbakat teszik legalól, a legnagyobb tűzbe, s akik itt szegény emberek vótak, dolgoztak mindig, azok ott es dolgoznak, azok hordják a csipkét, és rakják rá azokra a gazdag emberekre, gyojtsák meg és égetik. A szegényemberek hordják a hátikon azt a csipkét, gyojtsák meg és égetik a gazdagokat. A gazdagok ott es ülnek csak és égnek. *(Klézse, 7.)*
31. A pokolban több módú hely van. Van, aki bűnösebb, az nagyobb tűzben van, aki nem olyan bűnös, az kisebb szenvedésben. Aki nagyobb szenvedésben van, az lejjebb van, alább, setétebb pincébe, és annak tüzet csinálnak alája. Az emberek, akik nem olyan bűnösök, azokat csak tűz-gyujtani teszik, hogy égessék a tüzet a bűnösök alatt. *(Uő.)*
32. A nagy bűnösök ott vannak vasra felrakva, és ott sűtik. *(Uő.)*
33. Azt mondták, hogy tüzes ostorval verik azokat, akik bűnösök. A másikat meg tűzbe viszik, bezárják, és azkat meg kígyók bántják, a bűnösöket. Ez a pokolban van. *(Magyarfa, 5.)*
34. A pokolban, azt mondják, hogy a kígyók rágják az embereket, a hétfejű sárkány belécsapkolódik, s szívják, s az emberek sivákolnak, vácognak. *(Klézse, 7.)*
35. Aki pokolba jut, azt mondják, az olyan kútba esik belé, mint a kocsikenőcs, fekete, abban sűllyed bé. *(Pokolpatak, 2.)*
36. A pokol nádبۇل vót ész elégett. Bé volt fedve nádval ész elégett. És most a zördögöknek nincsen elég pénzük, hogy felépítsék. Ez olyan tréfás beszéd. *(Szabófalva, 4.)*
37. Az urak a pokolban es jó helyen lesznek, mint itt a földön. A szegényember ott es kell dolgozzon. Az urakat az ördögök felhúzzák nyársra, forgatják, tüzelik, s a szegényember hordja a rőzsét. *(Klézse, 1.)*
38. Ki tőköt lop, kell vigye a másvilágon a Kálvária-hegyre, s mindig gurul vissza, mindig kell felvinni, annak vége nincs soha. *(Somoska, 1.)*
39. Vót nálunk egy ember a faluban, Klézseben, nagy tolvaj vót. Járt az erdőbe, hordta a fát bé a falun. Nagyon sok kocsi hordta. S ő, mikor ment el a kocsik mellett, az emberek hazaértek, hagyták künt a marhákat, mentek ebédezeni, hagyták ott, ostort, mindent a szekéren. Ő azoknak az ostorjikat mind ellopta, egyét sem hagy-



ta el. Amikor ment a mezőre, ha tökök vótak a mezőn, azkat ő mind ellopta, és bedobta a szekeribe, hazavitte. Egyszer elbetegedett, úgy elbetegedett, azt mondták, meghótt. Őrjöttek gyortyákkal, kilenc nap uljan beteg vót. Nyöszörgött, e-e-e-e-e, úgy nem beszélt semmit. Mikor megjött kilenc nap múlva, akkor kérdezték, hogy hol vót? Jaj, meg vótam halva. Az Isten büntetése vót. Azokat a tököket, amiket loptam, kellett egy nagy hegyre vigyem ki, s vittem ki, vertek azokkal az ostorokkal. Mikor letettem a tököt, az a tök penderedett vissza, bé abba az árokba. És még kellett vigyem fel a partra. Mikor kiértem a partra, még vertek végig az ostorval, mikor letettem, még visszabengeredtek. Annyira vertek, hogy nem bírok megmozdulni. (*Klészse, 7.*)

40. Amit lop az ember, azt kell a másvilágon vinni. (*Somoska, 1.*)
41. A pokolban egy ördög fogja a karját, így, húzza hátrafelé, nagy tölcser van a száájában, egy másik ördög tölti a bort abba a tölcserbe, azért, mert örökké részegkedett. (*Lészped, 7.*)
42. Ha mosdatlan felkel s menen az úton, s akivel megtalálkozik, a másvilágon a seggit mind kell csókolja, az, aki nem mosdott meg, a mosdottnak. (*Lészped, 7.*)
43. Én vultam már Bukarestben néhány évig. Nem nagyond jártam a templomba, nem nagyond gyóntam, nem nagyond imádkoztam. És hazajöttem egyszer. Nekem vút egy húgom, meg is halt, Vironnak hívták, meghalt, és mondta anyámnak, beszéltek ott ketten, mondja: eljött hozzá egy ember, melik ül a purgatóriumba, ezer év után. Nem tudom, mit csinált az az ember. És kell valaki, hogy örökké imádkozzék, és neki fizessen szabad miszét a templomnál, a popnál. És:  
 – Te – mondja – Demeter, tesszék száz lej – mondja –, menjél a pophoz, fizesszél miszét.  
 Mondom:  
 – Miféle miszét?  
 – Mond meg a popnak, a pop tudja. Egy ember ment a purgatóriumba, mellik egy ezer esztendűt ül ott, hod szabadíssa meg az Iszten üt.  
 Én meg nem néztem a purgatóriumba, nem néztem én nem tudom én mibe, elvettem a száz eljt, még elmentem egy barátommal a kocsmához, és megittuk a száz lejt. De az a száz lej ám tudja meg, hogy az sok pénz vót. Vaj tíz kiló bort ittunk belüle. Ittuk a bort és mondom:  
 – Legyen része annak a lelkének, amellik ül a purgatóriumba ott. Az Iszten bocássza el!  
 Hát, pop nem nagyobb, mint én, vaj nem Iszten az isz. Én isz imádkozom érte, hogy bocássza el.  
 Már öszte vót, szetetedett bé. Eljövök, sz menek egy disznóhoz, menek egy tehénhez, sz egy ünőhöz. Jön anyám:  
 – Mit csinálsz itt?  
 Mondom:  
 – Csánok rendet itt.  
 – Hát – mondja – elmentél még reggel, sz nem jöttél haza még ebédelni isz.  
 – Hát – mondom – jártam a pokolba, meg a purgatóriumba, vult dolgom, a popval mig beszéltem.

Mondja:

– Megfizetted?

– Megfizettem.

Bémenen a húgomhoz, s mondja a húgomnak:

– Tudod, hogy a Demeter megfizette?

Mondja:

– Nem igaz! Nem igaz! Hívd bé ide!

Bémenek a házba. S mondják:

– Te, jártál a popnál?

Mondom:

– Jártam.

– Megfizetted?

– Megfizettem.

Mondja:

– Te, mért hazudsz?

– Mért hazudok?! Megfizettem.

– Nem igaz, nédd, itt az ember mellyettem. Ez az ember mondja, hogy nem igaz, nem jártál ott.

– Hát – mondom – hamarabb hicc annak a zembernek? Nem hicc nekem?

Mondja:

– Téged megkötözött a zördög egy madzagval, egy cérnával, moszt fut utánad.

De ha nem vagy bátor, sz nem húzod magadat, hogy szakadjon el a cérna, szabadulj meg, s legyél ember, mint kell, tenéked az a cérna kötő lesz, sz néhány év múlva nem lehet megszabadulnod a zördögtől. Kell megkötve hozzá.

Kicsit akkor megijedtem. Kimentem. Kint elgondolkoztam, kijött anyám utánam:

– Te mondd, jártál, vagy nem jártál?

Mondom:

– Nem jártam.

Megszidtak, nem tudom mi. Elvett anyám egy mász százast, sz bement ű, megfizette a popot. És ű amikor visszajött, az ember megköszönte. Ű nem látta azt az embert, csak a húgom.

Az ember, az elment, sz nem jött többet. *(Szabófalva, 4.)*

## II. Föld

44. Azt es mondják, hogy két nagy halon áll a világ, s attól van a földingás, hogy változtatják a helyiket. *(Pusztina, 3.)*
45. A földet ikerhalak tartják. *(Pusztina, 5.)*
46. A föld vízen van, négy hal tartja. Ha a négy hal helyet vált, cserélnek, elfoglalják egyik a másét, akkor reng a föld. *(Magyarfalu, 2.)*
47. Azért reng a föld, hogy három cethal a világot tartja, s azok amikor megmozdulnak, akkor reng a föld. Dehát igaz legyen-e, nem-e, én ezt halltam, s ennyit tudok mondani. *(Léziped, 7.)*



48. A föld vízen van. Azért lehet, amikor az Isten megharagszik az emberekre, megrázza a földet, és akkor felborul a víz, azért vannak az árvizek. Az Isten akkor megrázza a földet. *(Klészse, 7.)*
49. A föld vízen áll, úgy forog a vízen. *(Lábnik, 8.)*
50. A földet tündérlányok tartják. A négy szöginél, négyen vannak, s mikor változzák meg a vállikat, akkor reng a föld, mozog a föld, így mondta öreganyám. *(Pokolpatak, 4.)*
51. Azt mondják az öregek, hogy négy angyal tartja a földet. Akkor, mikor a négy angyal megfáradnak, s mikor változtatják meg a vállikat, akkor reng a föld. Így halottam az öregektől. *(Pokolpatak, 4.)*
52. A földet három angyal fogja s mikor átvátozódznak azok az angyalok, akkor mozog a föld, akkor van a földrengés. Másik angyalok mennek helyettük, leváltják egymást. *(Magyarfalu, 5.)*
53. Az angyalkák, amelyikek tartják a négy szegit a földnek, változnak meg, s akkor ingik a föld. *(Klészse, 10.)*
54. Négy angyal tartja a négy sarkát, a vállikon, s ha elmegy valaki a világ végéig, ott le lehet lógassa a lábát, ott nincsen tovább semmi. *(Klészse, 1.)*
55. Mikor változnak meg az angyalok, egyik adja át a másinak, akkor megrengek a föld. *(Klészse, 5.)*
56. Három angyal tartja a földet, s mikor azok vátozódznak meg, akkor megrengek a föld, mert mikor ők váltják meg, akkor alább ered, vaj följobb emelik, akkor megrengek a föld. *(Klészse, 9.)*
57. Azt mondták, hogy azért van a földingás, mert két angyal vállán áll a világ, s mikor a vállik kifárad, s cserélik, akkor ing a föld. *(Pusztina, 3.)*
58. A földrengés attól van, hogy a földet tartja négy angyal. S mikor azak az angyalok kifáradnak, akkor egyik megereszkeedik, megereszti a vállát, s attól rengik a föld. Vaj megváltják, egyik elmenen, addig odamarad a másik angyal, s amikor odateszi a vállát, akkor leszalasztja. Vaj terpébb, egyik alacsonyabb, másik magasabb. *(Klészse, 7.)*
59. Csak mondták, hogy a világ vége van egy helyt, addig menyen az ember, amíg egyszer elér a végéhez. Ezen a végén es elér a világ végéhez, meg ezen a végén es elér a világ végéhez. *(Klészse, 7.)*
60. Kánya Péter bácsi, meghalt, nyugodjék, azt mondta, hogy:  
Hát ketten lefeküdtek a földre, akkor az ördög megpróbálta az Istent lelökni a földről. Ahogy lökte a földről, úgy terült a föld. Lehet, az ördög mindig alább vót, mint az Isten. *(Léziped, 4.)*

## III. Világ közepe

61. A világ közepe Magyarországon van, mert Magyarország fennebb van, mint minden más ország, Magyarország itt a tetőn van, fent. (*Pokolpatak, 4.*)
62. Egyszer egy juhász járt a mezőn, s megtalálkozott egy embervel. Azt kérdezte az:  
 – Tudod-e juhász, hogy hol a világ közepe?  
 – Tudom – azt mondja. Akkor elővette a botját, azt a nagy, hosszú juhászbót, beütötte a földbe – itt van uram.  
 – Hazudsz te, nem lehet az!  
 – Hát menjen, tessék, s mérje meg, ha nem hiszi el. (*Klészse, 1.*)
63. Azt mondták, hogy a föld közepe a pokolgödörnél van. A pokolgödör úgy néz ki, nagy ódalai vannak, s a közepin foly le a Pokolpatak, s menen le, folyik bé a Szeret vizibe. (*Pokolpatak, 4.*)
64. Azt mondják, hogy Szárászon van a világ közepe, mert olyan kicsike. (*Somoska, 1.*)
65. Egy öregembernek vót egy zsuppos háza, s a ház közepibe vót egy pap. (*Pusztina, 2.*)
66. Vót nálunk egy öregember, járt hozzánk a malomba, különben gazda-ember vót, nagy ökrei vótak, tehenyei, vót száz-százhusz disznaja, makkon tartotta őket. De vót egy igen nagy háza, nagy szobája, meg lehetett kocsival fordulni benne. S mikor téibe megellett a tehenye, akkor bévitte a paphoz, olyan oszlop volt a mestergerenda alatt, s megkötötte a tehenyet. (*Klészse, 1.*)

## Föld köldöke

67. Azt mondja:  
 – Hova menc?  
 Azt mondja:  
 – A föld köldökire.  
 Ez ilyen tréfa volt, ilyen emberek közt járó szó. (*Lészped, 4.*)
68. A föld küldikirül, ha van szó, az mindenkinek az a hely, hul született, ahul ősapáink tájai, ahul él az ember, ahul nyeri mindennapi kinyerit, ott, hul üsmeri az egész világot, s ű az egész világ, az az ember lássza a világnak a legszebb részit. (*Szabófalva, 4.*)
69. Szíp a falum Szabófalva,  
 Moldovának közöpipe.  
 Imádom ién iélve-halva,  
 Ríszegülök szípszígibe.  
 Bámulok ezend a tájand,  
 A természet dorsa szíp.  
 Mennyországot szemibe  
 Mintha hordzsa itt a níp.
- Szeret foly edzszik oldalán,  
 Mászíkan a Moldova.  
 Itt a földnek küldike,  
 Itt a csángúk országa.  
 Itt a liányok dorsa szípek,  
 Minden níp sz a menyecske.  
 Minden csángú fehér ingen  
 Uralkodik a hímeszke.



A szorványnak minden színét  
 Biétették a zingekbe.  
 Táncnál ellopják szemedet,  
 Elvesztet a színekbe. *(Szabófalva, 4.)*

70. Boldog Karácsony ünnepeket kívának  
 Az ősz, szíp, gyönyörű tájainkról magának.  
 Hul a sénabűz lűtükend elámít,  
 Szíp liány virággal hajába elcsábít!  
 Itt, hul patak luzák közöl sompoiog,  
 Vízmalomnak nagy kereke abaiog.  
 Új esztendőt isz kívának bőszéggel házába,  
 Boldogsággal, egíssziggel családjába!  
 Föld küldükit ne felejtsze, hul állunk,  
 Honnot szok szerencsét máma kívánunk:  
 Kener ne fogyond el szoha asztrálul,  
 Pálinka isz üvegből, bor isz szoha kancsúból. *(Uő.)*
71. A feneketlen tengerszem, az a föld ködöke, beléestek lovastól, kocsistól, azt nem  
 bírták kivenni. *(Somoska, 1.)*

#### IV. Égitestek

##### *Nap*

72. Mikor hideg van, akkor, mikor felsüt a Nap, akkor, jaj, mind süt az áldott Nap es!  
*(Klészse, 6.)*
73. Hallottam, mikor az ember reggel imádkozik, keletre forduljon mindig. *(Klészse, 1.)*
74. Mikor a déli harangszót halljuk, arra fordulunk merre a Nap van, délre, s akkor  
 keresztet vetünk, s akkor imádkozunk, elmondjuk az Űrangyalát. *(Magyarfalu, 9.)*
75. Kaptuk az öregektől, hogy minden ember, mikor kel fel rigvel, súkolja meg a földet isz. Ingemet isz szoktatott mómám:  
 – Csúkold meg a földet őszte isz, reggel isz. Adjon az Iszten áldászt, adjon kineret,  
 adjon egísszíget.  
 Ez vót régi szokász, Nap felé fordulva, napkelet felé. *(Szabófalva, 4.)*
76. „Jézuskám segélj meg, hogy a mái napra kinyittuk szemeinket!” Vetünk keresztet,  
 kicsikét megállunk, mikor jön fel a Nap, arra felé. *(Lujzikalagor, 2.)*
77. Szokás vót, hogy – hála Istennek ezen a reggel es megláttam a Napot – s keresztet  
 vetett, más még imádságot es mondott. *(Pokolpatak, 4.)*
78. Reggel felkelek, az első az, hogy megmosdjam, s a Nap felé fordulok, s imádkozok.  
*(Somoska, 1.)*



79. Azétt mondják, áldott Nap, hogy am meleg, süt, milyen szép, mikor kisüt a Nap. *(Pokolpatak, 2.)*
80. Azért mondják azt, hogy áldott Nap, ő világol nekünk, s bírunk menni akarhova, mert látunk nappal. *(Klészse, 4.)*
81. A Napot a virgács eszi el. A munkások mondták, hogy: „Jaj, a virgács etette a Napot!” Avval harcolt, a virgáccsal. Jött a napfogyatkozás. De annyira elfogyott a Nap, hogy hát csak, mint egy sarló, csak úgy lehetett látni. *(Lészped, 2.)*
82. Úgy mondták, hogy eszi a varkalács, hogy eszi meg a Napot. *(Klészse, 9.)*
83. Azt mondják, hogy a Napot megeszi a varkalács. *(Klészse, 10.)*
84. Így elmentünk, nagy vásár vót, vótak olyan sirkuszok, mindenfélék, hoztak oda messzünnet kühorságokból. Elmentünk vót, körülbelül kilenc órakor délelőtt, csak egyszer sötétedni fogott, sötétedni, sötétedni. Megette, csak egy sorkocskája maradt az áldott Napnak, úgy megette az a varkalács. *(Diósfalu, 1.)*
85. Mikor napfogyás van, a varkalács eszi meg a Napot. *(Somoska, 1.)*
86. Azt mondták, hogy a varkalács eszi meg a Napot. *(Pusztina, 5.)*
87. Azt mondják, hogy a varkalács eszi a Napot. Mük láttuk es. De tudja, hogy lehet azt meglátni? Apókámat láttam, tettek egy edénybe vizet, s akkor a vízbe látta, hogy kap hozzája, így harap belőle, olyan mint a rák. Úgy harap belőle, úgy mondták neki, hogy varkalács. *(Diósfalu, 1.)*
88. Az idős asszonyok el kezdtek sírni, hogy elfogy a Nap, világ vége lesz. *(Pusztina, 3.)*
89. Mikor a Nap úgy elfogyott, akkor azt mondták, hogy háború lesz, pusztulás lesz. *(Lábnik, 5.)*
90. Apám mindig mondta, mikor elfogyott a Nap, vaj háború lesz, vaj világvége. *(Pusztina, 2.)*
91. Ha a Nap fogyatkozik, akkor a keresztények hálnak, ha a Hold fogyatkozik, akkor a pogányság hal. *(Pusztina, 3.)*
92. Apám úgy mesélte, hogy alattunk még van egy rend világ, hogy mikor a Nap leszentül, akkor nekik van napval. *(Pusztina, 2.)*
93. A Nap szentül el, s men így a föld alá bé. *(Gerlén, 1.)*
94. A Nap a vízen kel, s a vízbe szentül el. *(Pusztina, 5.)*
95. Úgy es hallottam, hogy a Nap sirül bé a hegy alá, ő bémennen oda le, s akkor sötétet csinál, s akkor ő elvesz. *(Klészse, 3.)*
96. Amikor száll le a Nap, akkor bémennen egy nagy hegy alá, s amíg onnan kimenen, addig setét van. *(Klészse, 4.)*
97. Délben megáll a Nap egy kicsit, s megpihen. *(Lészped, 7.)*
98. Mondtuk, hogy „éppen álló délben történt”. *(Klészse, 7.)*
99. Kinek nincs órája, régen nem vót annyi óra, akkor van dél, mikor feláll az ember lábra, legrovidebb az árnyéka, és megáll helyben az árnyék, nem halad, talán pár percig, amíg elmúlik dél ideje. *(Klészse, 1.)*

100. Szokták mondani, hogy este a Nap szentül le, ha vörösen süt, akkor szél jelent, másnap szél lesz, és ha úgy süt vissza, mintha ködből sütné, akkor eső lesz. *(Klészse, 7.)*
101. Ha a Nap veresen szentül, mikor a Nap fekszik le este, ha veresbe fekszik, akkor másnap fű lesz a szél. *(Klészse, 4.)*
102. Ha felhőbe nyugszik le a Nap, akkor eső lesz. *(Klészse, 7.)*
103. Ha sárgán nez vissza a Nap, nagy területet elsárgít, akkor másnap fűj a szél. *(Pokolpatak, 4.)*
104. Ha pirosan jött fel a Nap, akkor mondta apám, nagy szél lesz. *(Pusztina, 2.)*
105. Verjen meg a napfény, amelyik süt! *(Magyarfalu, 4.)*
106. A Nap, úgy beszélük, hogy legény, és a Hód lyány. Ők mindig udvaroltak egymásnak, egyszerre jöttek fel. De a Hód kerülte kereken a Napot, ugye szerette, körül ment mindig. És amint összevesztek, a Hód elmaradt, a Hód jönni fogott éjjel, és a Nap jó napval, s többet nem kerüli.  
Azért, mikor a lyány a legényvel éjjel jönnek a guzsalyasból haza, és beszélnek, mindig nezik a Hódat, búsulják, hogy a Hódat elhagyta a Nap. *(Klészse, 7.)*
107. A Nap, az Isten őszencége legén, a Hód az lyány. *(Klészse, 3.)*
108. A Napot, a Hódat s a szelet nem szabad szidalmazni, mert az mind szent, mind áldott. *(Klészse, 1.)*
109. Szokás vót, én anyámtól úgy értem, hogy amikor öntöm a fürdővizet ki, öntsem napjövetre, s örökké odaöntöttem, napjövetre. *(Klészse, 7.)*
110. Még a Nap fel nem jó, addig ki kell söpörni, kell járni a söprűvel mindenhol, hogy iljen kigyófélék ne menjenek be. *(Diósfalu, 1.)*
111. Ez is megvolt: keletre tettek egy mécsest, és egy Mária-képet. Azt régen este meggyújtották, és az égett egész éjszaka. Hát reggel, mikor feljött a Nap, akkor imádkoztak napjövetre, keletre, s akkor eloltották a mécsest. *(Lésped, 4.)*
112. Mikor kicsi gyermekek voltunk, szokszor ült fel a mómám a tültízsre, fel, meszélt getett nekünk, mikor vult üdeje. Volt dolga neki, sz még meszélt isz. Mondta nekünk, reggel, mikor jó fel a Nap, jó fel nehezen, jó ki nogy gödörbül, milybül, és ott nehezen kel fel, nehezen húzzák fel, húzza hat ökör, med fel, hág a hedre. De ez csak délig, mondja, délbe, mikor harangoznak, annyit, hogy dél van, s akkor a Nap fog bengeredni le a lütőre, akkor nem kellenek ökrök, húzza csak egy szánta filesz. *(Szabólfalva, 4.)*
113. Mária mosott, osztán mikor kiteregette az ingeket, Jézuskának az ingeit, akkor az eget felhő borította, s essen fogott. S a Szűz Mária kérte, hogy a Nap süssön ki:  
Mikor a Szűz Mária,  
munkák közt gondolkozva,  
ő min vár szent családjára,  
isteni szép magzatjára,  
a kűs Jézusra.



Mellette a szent magzat,  
angyalkákval jáccodgat,  
eremibe ő mind nézte,  
múlt a jövőt elfelejtve,  
észre sem vette.

Mosni kezde hejába,  
mos könnyhullatásába.  
A Napot felhő borítja,  
nem süt ki a Nap sugárja  
a ruhájára.

Mária sírval kéri  
a Napot, hogy süssön ki.  
Süss ki oly égi forró Nap  
ne légy oka bánatimnak,  
szűfájdalmamnak.

Vendégek mennyországból  
jönnek látogatásra.  
Hónap az úr napja leszen,  
nem lesz a ruhája készen,  
jaj most mit teszek?

Eloszlik a bús felhő,  
és szépen süt a Nap elő.  
Szűz Mária kérésire  
szépen szárad öltözetje,  
Jézus köntöse.

E szép nap emlékire,  
a szülék örö mire,  
ó ti sok ruhátlan árvák,  
nincsen szombat, hogy ne látnák  
a Nap sugárját. (*Léziped*, 7.)

### *Hold*

114. Mikor látjuk, akkor szembefordulunk vele, keresztet vetünk, s hála Istennek, megláttuk az új Hódat:

Új Hód, új király,  
neked fényesség,  
nekünk egészség. (*Klézse*, 5.)

115. Sok módúlag van:

Új Hód, új király,  
neked fényesség,  
nekünk bő áldás. (*Klézse*, 6.)

116. Kicsike vótam, anyám tanyított, hogy mikor megláttuk, ahol a mi házunk vót,  
mondjad lányocskám:  
Új Hód, új király,  
neked legyen fényesség,  
nekem öröm s egészség!  
Ezt kellett mondjuk háromcor, s vettünk keresztet. (*Klészse, 7.*)
117. Szokták nálunk es mondani, amikor látják az újhódat, hogy:  
Új Hód, új király,  
neked legyen fényesség,  
nekem legyen egészség.  
Ha valami betegség jó rivám,  
azt küldd el a kígyóknak,  
a sárkányoknak,  
s nekem adj erős egészséget! (*Klészse, 7.*)
118. Keresztet vetek, háromszor mondom:  
Új Hold, új király,  
neked újság,  
nekem erős egészség! (*Magyarfalu, 1.*)
119. Szokták mondani, mikor újhód vót:  
– Új Hód, új Hód, neked újság, nekem egészség! – a Hódnak legyen újulása, s az  
embernek legyen egészsége, ezt kérte. (*Pokolpatak, 4.*)
120. Új Hold,  
új király,  
neked fényesség,  
nekem egészség s szerencse. (*Klészse, 10.*)
121. Mikor meglátom az újhódot, akkor én keresztet vetek, s akkor felyéje fordulok:  
Áldott szép Hódom,  
segéts meg ebben a hónapban,  
esedezzél Krisztus urunknál érettünk,  
hogy adjon erőt,  
adjon egészséget,  
szerencsével tölthessük el ezt a hónapot!  
És keresztet vetek. (*Lészped, 7.*)
122. Látod új a Hód, akkor, megláttam kedvvel, menen jól egész hónapban. (*Keldest, 2.*)
123. Mikor meglátja a Hódat, veszi a pénzt a kezibe, hogy legyen egész hónapban pén-  
ze. Aztán keresztet vet, s azt mondja:  
Új Hód, új király,  
neked fényesség,  
s nekem egészség! (*Klészse, 9.*)



124. Amikor meglátom az áldott Hódot, hogy újság lett, akkor én vetek keresztet:

Édes áldott szent Hódom,  
könyörögj érettünk Jézusnál,  
bocsássa meg a bűnyeinket! (*Léziped, 1.*)

125. Űgy tartották, hogy mikor az újhódat meglátja, ha van a zsebibe pénz, akkor lesz egész hónapban. (*Lujzikalagor, 3.*)

126. Mikor meglátom az új Hódat, keresztet vetek:

Űj Hód, új király,  
neked újság, nekem egészség,  
hála Istennek egészségbe láttalak meg!  
Ezt háromcor mondom el. (*Somoska, 1.*)

127. Ha látják az új Holdat, akkor azt mondják:

Űj Hold, új király,  
néked újság,  
nékem egészség.

S ha van pénz a zsebibe, akkor mindjárt oda kell nyúljon a pénzhez, hogy egész hónapban legyen nála pénz. (*Magyarfalu, 3.*)

128. Ha éhesen látja meg az új Hódat, akkor egész hónapban mindig éhes. (*Magyarfalu, 1.*)

129. Láttam a más gyerekit, vagy ulyan vénebbet isz, szokták csánni háromszor, vettek keresztet, hogy hozzon szerencsét nekijek a Hód. (*Szabófalva, 4.*)

130. Gondoljuk, ha van pénzünk, akkor abban a hónapba van pénzünk. Vetünk keresztet. (*Léziped, 3.*)

131. Űgy hallottam, hogy vót egy csobán, s an nekifogott, s mikor sütött a Hód éjen, akkor kiterítette a kapcáit, megmosta, kiterítette, hogy reggelre száradjanak meg. Mikor kellett vóna ötözzék fel, akkor látta, hogy nem vótak megszáradva. Nekifogott, s vette a kést, s hanyigálni a Hódba, hogy minek nem sütött úgy, hogy megszáradjon. S akkor a Hód felszípta őt juhóstól, mindenestől, s ő ott van most es. Mikor újul a Hód, akkor ő es megéjodik, s mikor fogy el a Hód, akkor ő es öregszik el. (*Klézse, 9.*)

132. Menen az úton, akármerre, nezzen fel a Hódra, van egy csobán báránkákval. (*Lujzikalagor, 2.*)

133. A csobán a csipkebokorra felterítgette a kapcáit, látszik es, ha jól megnezi. (*Somoska, 1.*)

134. A csobán örözte a birkákat, s a Hold sütött. A lábain megvizültek a kapcák. Ű levetkőzött, kiterítette a bokrokra, hogy megszáradjanak. S nem száradtak meg, hát egyet káromkodott. Hát akkor a Hold ütet felszípta, az embert kapcástól, bokrostól, mindenestől, ezt lehet látni. (*Gerlén, 1.*)

135. Az Isten van a Hódba. (*Lujzikalagor, 9.*)

136. A Hód lány, s a Nap legény. *(Klészse, 9.)*
137. Az újhódat nem jó sokáig nézni, mert meghódul, aki nezi. *(Somoska, 1.)*
138. Ha a szarva lefelé áll, akkor eső lesz, s amikor felfelé áll, akkor szárazság. *(Klészse, 7.)*
139. Űgy kell ültetni, akár kacsza, akár liba, hogy újhódra keljen ki, mert akkor jobban nő, nő a Holdval egyszerre. *(Klészse, 7.)*
140. Azt es szoktuk mondani hogyha hódfogytára kapáljuk meg a kukoricát, akármi-félét, akkor nem női a gaz, de ha újhódra kapöljuk meg, akkor nagyon újul. *(Uő.)*
141. Teliholdba pároztatják be a tehént es, a disznót es, ha csak lehet, mert akkor több malac lesz, s szebb. *(Uő.)*
142. Ha újságra veszi a betegség, akkor hódfogytára öntik el az ónt, hogy fogyjon el a betegség. *(Pusztina, 2.)*
143. Ha babot ültetnek, újhódra ne majd csinálják, hagyják el egy kicsikét, két-három napos legyen a Hód, mert ha újhódra teszik, akkor mindig csak újul, virágzik, virágzik, de nem köt. *(Diósfa, 1.)*
144. Űgy tartották, hogy hódfogytára semmit sem csináltak, még a disznót se vágták le hódfogytára, mert azt mondták, hogy a husát megeszi a perge, a kukac. *(Klészse, 7.)*
145. Ha a Hódnak udvara van, veresen jó, akkor nagy szél lesz. *(Klészse, 7.)*
146. Mikor fogyatkozik a Hód, azt mondják, a varkalács eszi meg. A Napot es, ha fogyatkozik, a varkalács eszi. *(Pokolpatak, 4.)*
147. Űgy mondják, hogy a varkalács eszi a Hódat, vaj a Napot, mikor fogyatkozik el. Tudom, kicsi vótam, és elfogyott a Hód, mondták a szomszédok: Jaj, jaj, megette a varkalács a Hódat! *(Klészse, 7.)*
148. Űgy tudom, hogy menen eleibe egy hegy, s az a hegy veszi el neki a fényt. *(Klészse, 7.)*
149. Mikor meglátjuk a Hódat, Jézusnak hálát adunk, hogy adott éjre es világosságot. *(Lujzikalagor, 8.)*
150. Az amerikaiak a Hódat megcsorbitották, látta az este, egy nad darab hiányzik az egyik sarkából. Az amerikaiak lezsákolták, nem való? *(Klészse, 1.)*

### Űstökös

151. Azt mondták nálunk, hallottam az öregektől, hogyha söprűs csillagot látnak, akkor háború lesz. *(Klészse, 7.)*
152. Ha üstökös csillag jelenik meg az égen, háborút jelent. *(Klészse, 1.)*
153. Azt mondtak, ha a farkascsillag jön, akkor háború lesz, onnét jön a háború, ahonnan jön a csillag. *(Klészse, 1.)*



## Tejút

154. A tejútra azt mondták, rabok útja. (*Pokolpatak, 4.*)
155. Apám mondta, hogy éjjel a rabok útja után jött haza a háborúból. Ő vót háborúba Bulgáriában, a rabok útja után jött haza éjjel, semmi után nem jött egyebütt, csak a rabok útja után, s úgy talált haza. Csak éjjel jött, napval vízben vót elbúva, nádasban, éjjel jött, s csak nezte a rabok útját. (*Klészse, 7.*)
156. Szent Péter Isten őszentségével elindultak. Kétkerekű szekervel voltak, s a tündérek útján mentek, s látták messziről, hogy jön egy igen részeg ember. Akkor azt mondta az Isten őszentsége, hogy térjenek el másfelé. S ők elhagyták a részeg embert azon az úton, s azért van a tündérek útja kettéválva. (*Klészse, 10.*)
157. Azt mondták, az a rabok útja. Vótak rabok régebben, el vótak fogva, s mikor azkat kiszabadították, hogy menjenek a hazájukba, hát ők szegények nem tudták már, merre felé menjenek, aztán ők mentek annak az erényában, s úgy találtak haza. (*Lészped, 7.*)

## Hajnalcsillag

158. A hajnali csillag Jézusnak a csillaga. (*Diósfalu, 1.*)
159. Hajnali csillag. (*Szabó falva, 4.*)
160. A hajnal csillag Mária csillaga, a betegek gyógyítója. Az ember akármilyen beteg legyen, hát egészen nehéz beteg, de mikor látja, hogy hajnalodik, világosodik, hát akkor minnyát jobban van, s a hajnal csillagnak mondjuk, ha feljön, hogy az Szűz Mária csillaga, a betegek gyógyítója. (*Lészped, 7.*)
161. Élt egyszer két királyfi. Azok elindultak vadászni. Mint mentek, mencedéltek az erdőbe, eltévedtek, hát egy igen mocsaras helyre értek, egy nagy tóba. Az egyik királyfi által akart ugrani a tón, a küsebbik, és beléesett a tóba és beléveszett. Beléesett lovastul. Mikor látta a nagyobbik, a bátyja, hogy beléveszett az öccse a vízbe, gondolta, hogy is menjen most haza az öccse nélkül, gondolta magában, ű is ugrik a vízbe, vesszen el ű es. Beléugrott, ű is beléveszett. De a víz kidobta őket a partra. Epp akkor ment ott Szent Péter Jézus Krisztusval. Meglátta Jézus a két halottat a tó partján. Megérintette a pálcájával, felebredtek, mind a kettő, életre keltette őket. Az egyiket feldobta keletre az égre, a másikat feldobta nyugatra az égre. Az egyikből lett a Hajnal csillag, a másikból lett a Vacsora csillag. Máig es ott látjuk az égen. (*Klészse, 1.*)

+

162. Ha feljött a fias, akkor már nem sok vót reggelig. (*Somoska, 1.*)
163. Jancsika-csillag kettő van, egy nagyobb, s egy küsebb, s mintha egymás után menének a szekervel. Ha jól megnezi, akkor való, azon a helyen nem marad, továbbmegy. (*Lábnik, 6.*)

164. Így mutattak Magyarország felé, azt mondták, hogy – ez a magyarok csillaga, így beszédből hallottam az öregektől, de hogy pontosan melyik az, én sem tudom. (*Lészped, 4.*)
165. Magyar kereszt – katolikus csillag. (*Klészse, 10.*)
166. Verjen meg a csillag. (*Magyarfalu, 4.*)
167. Aki megszámlolja a csillagokat, egy, kettő, amennyit megolvas, annyi szümőcs lesz rajta. S mikor meglátja, bélepte a szümőcs, akkor elmegy, s vissza olvassa, vissza-felé azokat a csillagokat, s akkor eltelnek. (*Klészse, 7.*)
168. Minden embernek van egy csillaga az égen, s amikor meghal, akkor elszáll a csillag, s akkor tudják, hogy na most egy meghalt. (*Magyarfalu, 9.*)
169. Van egy csillag, és azt mondják, hogy az az ég közepe, az a csillag nem mozdul sehova. (*Klészse, 7.*)
170. A csillag, mikor leesik, akkor valaki meghal. (*Pusztina, 3.*)
171. Mindenkinek van egy csillaga. Azt mondták, hogy amikor meghal, a csillag leesik, és mikor született a gyermek, akkor csillag es több vót az égen. (*Magyarfalu, 5.*)
172. Vacsora csillag. Mikor böjtölnek, addig nem eszik meg a húst, míg az a vacsora csillag fel nem tetszik. (*Klészse, 9.*)
173. Csillagnevek:  
Hajnal csillag, az a fényes csillag. Göncöl szekér. A kotlós a csürkékkel, csokorba vannak a csillagok. (*Pokolpatak, 4.*) Drence szekere. (*Diósfalu, 1.*) Vacsora csillag. Vagyon egy csillag éjjel, azt mondjuk, az éjféli csillag. Hajnali csillag. Jancsika szekere. Végvacsora csillag. (*Lészped, 3.*) Hajnali csillag. Vacsora csillag. Szent Péter pálcája. Rabok útja. (*Lujzikalagor, 2.*) Bence szekere. Az sirül. Fiascsillag. Van három csillag egymás után, az a Szent Péter pálcája, három fényes csillag. (*Klészse, 9.*) Kotló. Fiascsillag. (*Klészse, 2.*)

## V. Természeti jelenségek

### Villámlás és dörgés

174. A ménkűt úgy nevezik, istennyila. (*Klészse, 7.*)
175. A régi öregek azt mondták, hogy megy Illés a hintón és a kerekjei tüzesek és ostorval van és az harsan és azért zörög annyira az ég. A villámlás a tüzes kerekekből van, ahogy hajtják, az szikrádzik. (*Magyarfalu, 5.*)
176. Szent Ili menen a szekervel, két fehér lóval, s hogy dörög a szeker, az okojza a görgeteget. (*Pusztina, 3.*)
177. Azé villámlik, úgy halottuk, hogy Szent Illés menen a lovakval, akkor rittyeg es, durrog es, mert ő serényen menen a lovakval. (*Klészse, 4.*)



178. Szent György megy a lovával és a patkaja villámlik neki. Fut nagyon a lova, dörögöt a kocsijával. Azért villámlik, hogy a lova veri oda a patkóját a kövekhez. *(Klészse, 7.)*
179. Szent Illés görget. Imádkozunk es, hogy Szent Illés nagy haragját vegye le rólunk, félős ez a nagy görgetés. *(Somoska, 1.)*
180. Menen Szent Illés a szekérvel, s ahol követ ér a kerekje, ott szikrát vet a kerek. *(Klészse, 10.)*
181. Amikor villámlik, akkor Szent Illés hajtja a lovakat, mikor men, dereg a kocsija, akkor dereg, villámlik. *(Lészpéd, 7.)*
182. Szent Illés harsant az ostorval, a harsanás a dörgés. *(Gerlén, 1.)*
183. Illész megy a szekérjével, és veri a lovajit, mikor durrant, akkor csattan. Illész kergeti a lovajit. *(Szabófalva, 4.)*
184. Mikor mendereg, akkor menen Szent Illés a kocsival, s amikor nagyon dörög, akkor azt mondják, hogy akkor vannak megvasalva a lovai, és verik nagyon oda a talpik, s az ostorval ütik a lovakat, s akkor szikráz az ostor vége, s az a villámlás. *(Klészse, 7.)*
185. Szent Illés fenn ül a kocsiba, hajtja a kocsiját, a lovaknak a lábik verik a köveket, s az szikrázik, s durrog a kocsija. *(Klészse, 1.)*
186. Mondják, hogy Szent Illyés zörget. *(Lujzikalagor, 3.)*
187. Szent Illés menen a fehér lovakval, s amikor üti az ostorval, akkor azért villámlik, s harsan, akkor görget. *(Magyarfalu, 4.)*
188. A homályok ütnek össze. *(Lészpéd, 3.)*
189. Abból vagy on, hogy összeütnek a homályok, akkor szikrál, csattan, s akkor abból út le az Isten nyila. Ahova üt, s abból aztán fog durranni. *(Klészse, 5.)*
190. Azt mondták, hogy a sárkán hordozza a felhőket, akkor aztán a zörgés, a farkával hajtja szét a felhőket és akkor szétszórja az esőt, akkor esik az eső. A nagy villámlások, a farkával, mikor így csapkod ide-oda. Az öregek így mondták. *(Pokolpatak, 4.)*
191. A villám oda üt, ahol nem tiszta, ahol a gonosz. Mindig kell imádkozni, ha villámlik s görget. *(Somoska, 1.)*
192. A villám oda csap, ahol a gonosz van, s akkor hát, aki rossz szándékval van, rossz lélek, hát megtalálja. *(Magyarfalu, 9.)*
193. Kimegy a határba kaszálni, kapálni, vagy erdőbe, azt mondták, nem lehet behúzódni a fa alá, mert akkor a ménkű belevág. S ha a ménkű megcsapta, azt mondták, hogy tiszta üdvözült ember lesz a mennyországban. *(Lészpéd, 6.)*
194. Ha rossz üdő van, akkor szentelt gyertyát égetnek, s szentelt pimpót. *(Klészse, 7.)*
195. Mikor nagy üdő jött, akkor mindig imádkoztunk, nem vót szabad kárimkodni, nehogy megüssön a ménkő. *(Pusztina, 2.)*
196. Vetnek keresztet, imádkoznak, hogy többet ne villámlójék, ne durrogjon. *(Klészse, 9.)*

197. Ahol előbbcör tavasszal dörög, onnat jön az eső egész nyáron. *(Klészse, 7.)*
198. Mikor erőst derget, akkor húzzák a harangot, hogy ne verjen jég, s akkor elszertülnek a homályok, félre, félre, félre. *(Lujzikalagor, 1.)*
199. Azt hallottam az első dörgésről, hogy ha keleten van, akkor jó áldás lesz, még ha nyugaton halljuk, akkor nem lesz jó termés. *(Lészped, 2.)*
200. Azt a házat, akibe béút a villám, azt csakes édes tejvel lehet eloltani. *(Klészse, 7.)*
201. Azt mondják, mikor a villám bécsap a házba, azt egyebbel nem lehet leoltani, csak édes tejvel, s olyan tehentől kell fejni, kinek az első borja van. *(Klészse, 7.)*
202. Azt mondják, hogyha mennykőtől gyullad ki, csak tejvel lehet oltani, hogy kialudjék. *(Klészse, 1.)*
203. Amikor az első görgeteget meghallja, veri vasval a fejit, hogy olyan erős legyen a feje, mint a vas. *(Pokolpatak, 4.)*
204. Mikor tavaszval első dörgés van, akkor a kezibe levő vasat verje a fejihez, hogy erős legyen a feje, mint a vas. Többet nem fáj a feje. *(Klészse, 1.)*
205. Mikor legeslegelőbb hallja a mendergést, akkor, ha az úton van, akkor felveszen egy követ, és háromszor a fejihez csapja, akkor egészséges lesz egész esztendőben. *(Klészse, 7.)*
206. Mikor az első görgeteg van, szokták ütni kövel, hogy úgy fájjon a fejük, mint a kőnek fáj, hogy üti. *(Pokolpatak, 2.)*
207. Amikor nagy üdő jött, mondták, hogy keresztet csinálnak a földbe fészivel, hogy az a nagy üdő menjen a pusztákra. *(Pusztina, 3.)*
208. Az öreg Kánya György nagy babonás ember vót. A fejszivel az ajtó eleibe keresztet csinált, s a keresztnek a közepibe a fejszit, hogy elhárítsa a vihart. *(Pusztina, 5.)*
209. Vót egy asszony, nem a mű falunkba, hanem jó messzire, Diószénbe vót, az el tudta vezetni a felhőket. Valami könyvből olvasott, és el tudta vezetni. Hát hitték a népek, de a pap nem hagyta jóvá. *(Magyarfalu, 2.)*

## Eső

210. Mikor sokáig nem volt eső, s a hegyeken ulyan köd ment, akkor mondták, hogy esős idő lesz. *(Pokolpatak, 2.)*
211. Ha sok báránfelhő jön, akkor lehet tudni, hogy utána jön az eső. *(Pokolpatak, 4.)*
212. Ha a békák nagyon rekegnek, akkor eső lesz. *(Klészse, 7.)*
213. Hát miről es tudtuk régen, hogy mikor lesz eső? Arról tudtuk, hogy a békák nagyon rekegnek, vagy a fecskék nagyon alacsonyan repülnek. *(Klészse, 1.)*
214. Imádkoznak, a mezőbe vannak keresztet, imádkoznak, hogy az Isten adjon esőt. *(Lészped, 3.)*



215. Mikor nem vót sokáig eső, akkor a pap es, s a népek elvették azokat a keresztteket, s odamentek, vót ott Jézus feszületje a mezőbe, mindenki odament, s kérték az Istent, hogy adjon esőt. (*Pusztina, 3.*)
216. Kérik a szentegyházban az Istent, hogy adjon esőt. (*Lujzikalagor, 1.*)
217. Hát mikor sokáig nem vót eső, akkor azt mondták, egy lyálynak, valakinek gyereke kell legyen, bitangja, és az, míg ki nem lelik, hogy ki az apja, addig nem is lesz eső. (*Klészse, 1.*)
218. Mikor jött az eső, jó meleg eső esett: „Hej, fiam, menj ki az esőre, hogy nőjj nagyot, mert ha meges, akkor nagyot nős. (*Klészse, 7.*)
219. Emlékszem, mikor kicsi vótam, láttam mászokat, vettük a fészit, üttük bé a fészit a földbe, s tettünk sőt rája, hogy álljon meg az eső. (*Szabófalva, 4.*)
220. Ha eső nem lesz sokáig, a terhes asszonytól ellopják az ivóbögrét, vagy a fakalányát, s a kútba dobják, hogy akkor lesz eső. (*Magyarfalu, 9.*)
221. Az asszonyok a viselős asszonyhoz elmennek, s ellopnak egy bögrét. Azt a bögrét kilukasszák, s beszúráják a forrásba, ahol folyik a víz fel, s az a víz a bögre fenekén jön ki. Akkor fog jönni az eső. (*Pokolpatak, 4.*)
222. Mikor eső nem jött, nyárban, mikor nagyon melegek vótak, akkor egyik asszony, vagy lány elment a szomszéd asszonyhoz, ellopta a keverőjit, a habaróját, amelyikkel habarja a málécskát, s akkor bévette a kútba. S akkor a másik elment, ellopta a vödrit, vaj bögréjét, kannáját, amelyikkel iszik vizet. De csak azért veszik el azt, hogy hamar, az hamar kell az embernek, és akkor, hogy ő keresi, fut ide, fut oda, aztán hol van, most vót itt, nem látom, s akkor az eső is ulyan hamar jön. (*Diós-falu, 1.*)
223. Elloptak egy ulyan csészét, elvitték, a forrásba beásták, hogy legyen eső. (*Pokolpatak, 2.*)
224. Én is csináltam, elmentem, elvettem a másiknak a bögréjét, és bevettem a kútba. Hát egyszer:  
– Most vót és nincsen.  
De azt nem vitte az esze, hogy hát ki vitte el. Aztán lett eső. Ahányszor megtettem, mindig lett. (*Diós-falu, 1.*)

### Jég

225. Mikor jégeső jó, akkor látszik, mutatkozik. Nekem nagyon pimpóm, gyujtok meg egy szentelt gyertyát, teszem rá, s a füstje így menen, s akkor elmennek a felhők. (*Diós-falu, 1.*)
226. Vihar ellen védekezni úgy lehet, ha lássa, hogy nagy vihar jön, s jég, akkor gyorsan szalad, keresztet csinál az udvar közepibe, s akkor a közepibe belevágja a balatát, akkor elhárul, elcsendesedik. (*Pokolpatak, 4.*)

227. Mikor jött a nagy felhő, akkor a harangozó szaladott a templomhoz, s harangozott a jég eleibe. Hogy harangozott, a felhő elkezdett szóródni, s nem jött oda a jég. *(Magyarfalu, 4.)*
228. Húzza le a harangot, hodzs ne mén rút esző, hodzs ne mén eszőhöz jég. *Keldest, 2.)*
229. Mikor a jégeső jön, nagy vihar, akkor szoktak harangozni, mert ott azok a harangok mind fel vannak szentelve arra, hogy az használ. *(Pokolpatak, 2.)*
230. Jégeső ellen, amikor jön a nagy homály, felhő, akkor harangoznak, hogy akkor szóródik el a felhő. *(Klészse, 7.)*
231. Amikor nagy idő van, akkor mindig húzzák a harangokat. *(Szabófalva, 4.)*
232. Úgy tudjuk, hogy mikor húzzák a harangokat, akkor a jéghomály elmenen. *(Lujzikalagor, 3.)*
233. Mikor látják, hogy jó az a nagy idő, akkor az úrangyalát kell imádkozni, s akkor megáll helyben, tovább nem jó. Az Úrnak az angyalai megállítják. *(Somoska, 1.)*
234. Vót a faluba egy ember, de mű nem hittünk beléje, elvett egy fát a kezibe, vót neki egy botja, s elment ki a hegyre, ott integetett, mit csinált, mit nem, imádkozott, idegen nyelven, nem lehetett érteni, és azt mondta, hogy ő térítette meg a jégesőt, azért nem jött a faluba a jégeső. *(Klészse, 7.)*
235. Ha jó a nagy jégeső, menjünk, imádkozjunk, fogjunk egy magyaró vesszőt, s imádkozunk:  
 Boldogságos Szűz Mária  
 elindult az ő szent fiával  
 egy nagy hosszas úton.  
 Megtalálkozott egy nagy zápor esővel.  
 – Hova mész te záporosó?  
 – Menek az élőknél kovászrontásikra.  
 – Térj meg, térj meg  
 s menj a nagy erdőbe,  
 a nagy kősziklákba,  
 hol nagy kövek vannak,  
 ott se rontsál,  
 hanem csak úgy oszolj el! *(Magyarfalu, 6.)*
236. Amikor az ember megy valamerre, s ha lenne egy magyarófa pálca a kezibe, mikor a kégyó a békát eszi meg, szipja bé, s avval a botval el tudná választani a kégyót a békától, hogy ne egye meg a békát, hát amikor az a nagy jégeső jó, akkor avval a botval keresztesen teszen az ég felé, honnét jó az a nagy eső, akkor jég nem esik. *(Lészped, 7.)*



## Szél

237. Azt mondták, hogy a szélnek a lika kidugult, hogy fű, mikor nem fűt, akkor bedugult a likja. *(Lészped, 7.)*
238. A szél egy lány, Szélországból jön a szél, a földbe van be mélyen egy lyuk, s abban vannak a szépasszonyok, és a szél onnan jön ki. Az egy igen szép lány. *(Klészse, 7.)*
239. Kérték a szelet, szent szél, azt mondták, kérték, hogy ne maj legyen zúg-szél, ne maj legyen rossz-szél, ne csináljon kárt. A szél lány, s avval meghallgatja az imát, nagyon szép lány, tündérlány. *(Klészse, 7.)*
240. A forgószelet ment. Ment a forgószelet és ez az ember, ő es ment az úton, de ment a forgószelet es. És a forgószelet hát ment neki. Ő belevette a faragó baltáját abba a forgószeletbe. Hát a forgószelet elment, de a baltát nem találta meg többet sehol. Na akkor eljött az üdő, hogy elment az egyik szomszédjához. Hát ott vót a balta. Azt mondja:  
 – Hát te szomszéd – azt mondja – hát enyém a balta – azt mondja –, az én baltám.  
 – Igen – azt mondja – hogyha belém vágta vóna akkor, mikor belém dobta – azt mondja – a baltát – azt mondja –, akkor maga most nem lenne – azt mondja. És akkor visszaadta a baltát, de ő többet nem dobott a forgószeletbe. *(Pokolpatak, 4.)*
241. Az én nagyapám a mezőn vót, a marhákat őrizte, s elaludt egy túskebokor tövibe, s felkapta a forgószelet, s egy tóba esett bé. *(Uő.)*
242. Menen az a forgószelet, sirül, akkor azt mondják, hogy az elteliék, se sirüljön:  
 – Kereszt a közepibe! Kereszt a közepibe!  
 Akkor elszóródik, szerteszóródik, többet se sirül. *(Klészse, 9.)*
243. Ilyen nagy forgószelet volt, s az ember kötötte meg a tehényeket, verte a cövekeket a földbe, s a szél igen fűjt, a forgószelet, s ő belélódította a bárdot abba a szélbe. S visszaesett a bárd, akkor véres vót. Akkor azt mondták, hogy valami nem tiszta vót abban a forgószeletben. *(Magyarfalu, 4.)*

## Tűz

244. Űgy mondják, ha a tűzbe köp az ember, akkor leég a nyelve. *(Klészse, 1.)*
245. Köpni nem szabad a tűzbe, mert, azt szokták mondani, ha a tűzbe köpnek, akkor kicserepesedik a szájuk. *(Magyarfalu, 9.)*
246. Azért nem tőpnek a tűzbe, hogy leromlik a szájik, kisebesedik a szájik. *(Klészse, 7.)*
247. Ne köpjön bé, azt mondták, hogy akkor felcserepesedik a szája, hólyagok lesznek a száján, vagy a nyelvin, ha beköp a tűzbe. *(Lábnik, 5.)*
248. A tűz szikrádzik, kipukkad, ulyan több szikrát csinál. Akkor azt mondják, hogy rossz ember érkezik a házhoz. Akkor azt mondom: Űsse meg a szent kereszt, ott ahol van, ide ne jőjjön! *(Diósfalu, 1.)*

249. Ha sír, zúg a tűz, azt mondják, azok sírnak, akik a pokolban vannak. (*Somoska, 1.*)
250. Mikor a tűz sikoltoz, nem ég úgy, ahogy kell, ugye, akkor azt mondják, hogy az haragot jelent, harag lesz az életbe, az haragot jelent. (*Lészped, 7.*)
251. Ha a tűz pörög, akkor hintek sót rivája, háromcor vetnek belé sót, azt mondják: A gonosz szájába! A gonosz szájába! A gonosz szájába! Hogy ne maj legyen veszekedés. (*Klészse, 7.*)
252. Ha szikra kiszökik a tűzből, és szembeszökik valakivel, akkor irigyei vannak és beszélik őt. (*Klészse, 7.*)
253. Ha a szikra kiszökik a tűzből, akkor haragos ember jó a házba. (*Uő.*)
254. Olyan menkőt láttam én es, azt használták szikrálni. Acélvasval hozzáütött, s tett taplót hozzája, és akkor abból minnyá tűz jött ki. (*Pokolpatak, 4.*)
255. Amelyik leesett onnét a mennyből, ulyannal én es szikráltam, szóval tűzvassal. Nálunk csináltak acélból tűzvasat és taplóra szikráltunk. De az a kova volt a legjobb, melyik a mennyből esett le, azt ritkán lehetett kapni. (*Klészse, 1.*)
256. Úgy mondták az öregek, hogy az a kő istennyila kő, erőst veti a szikrát. (*Klészse, 5.*)
257. Szokás vót, nagyon szokás vót, elment, én a lányomhoz, vaj a lányom hozzám: Anyám, adjon tüzet! Jobban meggyúlt a tűz a parázssal, mint a gyufával. (*Klészse, 7.*)
258. Régen mondták, hogy a tűz egy állat, egy evő állat, melyik eszi a fát. Azért legelsőbb kicsiket kell adni, mert, mikor az ember meggyújtja, akkor egy kűs állat. Ő mindig növekszik, teszünk apróbb gyalulást, aztán még nagyobbbat, mint egy gyermek es, legelsőbb apróbb falatokat kell adni, aztán nagyobbakat, még nagyobbakat, úgy a tűzre es legelőbb aprót, aztán nagyobbbat, nagyobbbat, és úgy megeszik mindenfélét. A tűz a legnagyobb éhes állat, mindent megeszik, erdőket, házakat, mindenfélét. (*Klészse, 1.*)
259. A tűz legény. A Nap isz legény, mert ő süt. A lánynak örökké úgy kell őrizkedjék a legénytől, mint a tűztől. Hát így is van. (*Diósfalu, 1.*)

### Szívárvány

260. A szívárványnak nem szabad megolvassad hány színye van, mert akkor felszíp. (*Klészse, 7.*)
261. Aki elmenen a szívárván alatt, ha fiú, lánnyé válik, ha lány, fiúé. (*Pokolpatak, 2.*)
262. Én láttam, esett, békacskák estek le. Gondolom, a szívárván szípta fel. (*Klészse, 5.*)
263. Szívja a szívárvány a vizet. (*Lujzikalagor, 3.*)
264. A szívárvány vizet szíp fel és aztán jön az eső. (*Pokolpatak, 4.*)
265. A szívárvány egyik vége a tengerben van, és húzza a vizet, hogy felhők legyenek belőle. (*Klészse, 1.*)
266. A szívárvány szípjá a vízből a vizet, viszi fel a homályokba. Mikor eső lesz, akkor leesik. (*Lészped, 3.*)



267. A szivárvány egyik vége beáll egy kútba, vagy egy forráshoz, onnan húz vizet, és ha azon valaki átugrik, akkor, ha legény akkor leánnyé változik, így hallottam. (*Pokolpatak, 4.*)
268. A szivárvány, az szíjja fel a vizet, a nagy tengerekből. Ha valaki eleibe talál, gyerek, akármiféle, azt felszíjja. (*Klészse, 7.*)
269. Azt hallottam, hogy szíjja fel a vizet a tengerekből, s aztán a homályban menen az a víz, s aztán esik es. (*Klészse, 5.*)
- +
270. A rabok útján este tündérlányok járnak. Mikor mennek, villámlik, azt eszre lehet venni. (*Klészse, 10.*)
271. Ha valami pakkadás van a házban, az biztos, hogy pusztulás. (*Somoska, 1.*)
272. Még ki nem jöttünk Magyarországra, a házunknak a szarvazója akkorát csattant, mintha belélőttek lenne. Tudtuk, hogy pusztulás lesz, se pénzünket nem tudtuk elhozni, se ruhánkat, ulyan szegényen jöttünk ki Magyarországra, mindent el kellett hagynunk. (*Uő.*)
273. Ha hideg van ott künt, s bejön, azt mondja: Sokan vannak ott künt. (*Klészse, 1.*)
274. Jaj, de sokan vannak ott kint — hát ulyankor mondják, ha valaki bejön, hát a hidegek vannak sokan. (*Klészse, 7.*)
275. Nem ette meg a farkas a telet — ha igen korán tavasz van, meleg üdő, akkor mondják, hogy még lesz tél, még nem ette meg a farkas a telet. (*Klészse, 1.*)

## VI. Növények

276. Ha valaki elmenen a mezőre és leszedi az éretlen almát, s az nem puha, nem tudja enni, így odaveri valamihez, hogy puhuljon meg, akkor elveri a jég a határt. (*Klészse, 7.*)
277. Ha valakitől elloptak valamit, elment, s elbabozta, s akkor megmondták neki, iljen s iljen helyen van, ezt lehet tudjad. (*Diósfalu, 1.*)
278. Láttam isz, sz mindig babszemekvel. Tudtam, néhány szomszédba tudtak ilyesmit. Mindig úgy elhúzogát. Sz mindig úgy tették be, sz kell a szerencsét hányini ere a zútra. Jól sikerül, elmennek, ha nem mutit jót, nem. (*Szabófalva, 4.*)
279. Kiolvas negyvenegy babot, aztán mondja:  
 Negyvenegy bab,  
 jól tudjátok,  
 jól mondjátok,  
 ez az ember, ha eljön erre,  
 akkor mondjátok meg!  
 S akkor fogja sorolni őket, fogja hajtani. (*Diósfalu, 1.*)

280. Elmentünk, s vettünk negyvenegy babszemet, reatettük vaj rostára, vaj szitára, azt esszekevertük egy csomóba, s azt elhúztuk három felé. Amikor kevertük azkat a babokat, akkor mondtuk:  
 Negyvenegy babszem,  
 negyvenegy testvér,  
 ki tudtatok virágozni,  
 meg tudtatok kötni,  
 haza tudtatok jönni,  
 tudjatok nekem es javasolni,  
 tudjatok nekem es igazságot mondani.  
 S akkor keresztet vetnek rivája.  
 Hát, valaki, egy lány mondta: az én szeretőm elveszen-e ingemet? S akkor azt a babot elosztja három felé, onnan fog húzni le három szemet, s aggyig húzza a hármakat, amíg utána nem marad. S ha egy marad, akkor egyet teszen így feljebb.  
 A másik csokorból es, mind a háromból. Ha itt felül öt szem esik, mert vaj öt esik, vaj kilenc, ha öt esik, akkor szerencséje van, ha kilenc esik, akkor nincs szerencséje. *(Klészse, 7.)*
281. Amikor nagyon dörög, akkor égetik a barkát, meggyujtják három csomóba bent a házban, azt elégetik, és addig szentelt gyortyt égetnek, és akkor nem csap be a villám, az istennyila nem üt bé. *(Uő.)*
282. A fekete bors, még nincsen megdarálva, megörölve, kiömlik az, s leömlik a földre, biztosan veszekedés lesz a házban. *(Klészse, 1.)*
283. Ha a bors kiömlik, akkor az azt jelenti, hogy veszekedés lesz a házban. *(Klészse, 7.)*
284. Mikor az ember a borsot akarja darálni, egy szem, kettő kihull belőle, kiesik a földre, s akkor az ember rivátapos, akkor perelés van a házban, veszekedés. *(Diósfalu, 1.)*
285. A búzaszemen Jézus képe, ha megnezi, akkor teccik egy kicsit. *(Bogdánfalva, 2.)*
286. A búzaszemen a Jézusnak a képje van, hol az a kis forradás van, azt mondják, a Jézus képje. *(Lészped, 2.)*
287. A búzaszemen, most már nem annyira, de mikor én gyerek vótam, mondjuk ez előtt harminc évvel, felvettem a búzát a kezembe, s a Jézus képe tisztára látszott. Máma, sajnos, sok bűneink bemocskolta, nem látszik annyira. *(Lészped, 4.)*
288. Az megvan, a búzaszemen a boldogságos Szűz Mária látszik, a képje van rajta. *(Lészped, 7.)*
289. Hallottam, van olyan búza, hogy rajta van Mária képe. *(Klészse, 1.)*
290. Enni es használták a csihánt, olyan mártásra csinálták. *(Pokolpatak, 4.)*
291. A tejes fazakakat kimostuk örökké csalánval. Főztünk sok csalánt meg benne, bétettük egy nagy üstbe a fazakakat és belé raktuk a csalánt, s ha azok megfőttek, akkor sokkal nagyobb tejfele van a tejnek. *(Klészse, 7.)*
292. Mikor már készültünk rivája, egy-két napval előtte beáztattuk a magot édestejbe, s megdagadt, s aztán ültettük el, azt mondták, akkor édesebb a dinnye. *(Diósfalu, 1.)*



293. Ott nálunk a szomszédba vót egy diófa, de mindig keveset termett. Valaki mondta: Menj február hónapban, vedd el a fészit, s monddad néki: „Ha nem teremsz, váglak ki, váglak ki!” ljesztgesse meg a fát. *(Diósfa, 1.)*
294. Aki rosszat akart a másiknak, embertársának, megfúrta a fának a tövit, és akkor fokhagymát tett bele, hogy az a fa száadjon ki. S akkor kiszáradt a fa. *(Lészped, 2.)*
295. Ha az ember fingik, akkor erős lesz a hajma, s ha nem, akkor nem. Nem jó fingani, amikor rakja a hajmát, mert akkor erős lesz a hajma, s ha nem fingik, akkor gyengébb. *(Klészse, 7.)*
296. Mikor a tehen megellett, s nem vette el azt a mását, akkor piros kukoricát adtak, s akkor elvette. Arra használták a piros kukoricát. *(Pokolpatak, 2.)*
297. Mikor a kukoricát kapálták, s elvégezték, akkor letették a darab végire a kapát, két kapát keresztbe, hogy akkora nagy kukoricák legyenek, mint a kapanyelek. *(Magyarfalu, 4.)*
298. Azt tudom, hogy amikor mákot vetnek, akkor nem szabad beszélni, mert ha beszélnek, akkor nem lesz magja. *(Klészse, 7.)*
299. Akkor még van nyírfá es ulyan. Az es úgy van, hogy a nyírfára felment Jézus, s akkor az ágai leereszkedtek a nyírfának, s akkor nem látták meg az ágaitól, hogy Jézus ott van a fán, mikor keresték. *(Pokolpatak, 2.)*
300. A pimpót ne vigyék be a házba, mert a tyúkok nem tojnak akkor. *(Pusztina, 4.)*
301. Szemérem-virág, amelyiknek a közepibe piros vót és most ki van veszve. *(Diósfa, 1.)*
302. S vót az a virág, de több piros vót, mint máma. Jártam a mezőkönd, s én láttam azt a virágot. S mutitták nekem nagyobb gyerekek, mint én vultam, s lehet, többet tudtak, mint én, s mondták:  
 – Te látod, mennyi ebben a piros, ennyi jó ember van a világban, mások a szélin mind rosszak.  
 S kaptunk. Az egészbe vót egy kicsi piros, másikba több, másikba kövös. Mondja:  
 – Ennyi jó ember maradt a világban. Amikor vót ez a virág legelűször, ez a virág a zegisz pirosz vót.  
 És máma? Felkerestem száz virágot, nem kaptam egybe pirost.  
 A neve fehér virág, itt így nevezik. Mint az eszernyő, ulyan. *(Szabófalva, 4.)*
303. Azt mondták, hogyha szép szöllyeje van az embernek, egy lugas az ajtó előtt, vaj egy szép termő fája, akkor köt riva, köt valami ulyant, vaj szép ruhadarabot, vaj egy pántlikát, hogy ne igizzik meg. *(Klészse, 7.)*
304. A fát, mikor metszik meg, vaj szöllyőt es, azt fogytakor, még mű es tartottuk, Hód fogytán mentünk szöllyőt metszeni, mert ha nem, azt mondtuk, csak újul s nem köt. *(Klészse, 7.)*
305. A rablóknak van ulyan vasfű a tenerikbe, hogy amerre mennek, mindenütt bé tudnak menni, csak odaérintik a kezüket, s akkor bé tudnak menni. *(Klészse, 7.)*

306. Régen azt mondták, hogy vasfű van a fűvek között. Egy ember ment lóval, lóháton, és vasfűbe ütközött, és a patkók leugrottak a ló talpáról. (*Pokolpatak, 4.*)
307. Az ilyen betörők vasfűvet kerestek, s avval mentek tolvajkodni, minden zárt ki tudtak zárni avval a vasfűvel. Bevágta az ujját, azt a vasfűvet betette oda, az a vasfű benőtt az ujjába, s akkor ő avval az ujjával, hova odanyúlt, kinyílt az ajtó. (*Uő.*)
308. Vagyon tolvajfű, én nem láttam, de vannak olyanok, amelyikek üsmerik. A régi világban tolvajkodtak, s akkor azt a fűjet, ki üsmerte, elment és megtalálta, és akkor bevágott a kezibe, ő maga magának, késvel bévágott, s abból a tolvajfűből beletett egy darabot. S akkor az benőtt a kezibe. S akkor azt a kezit, mikor rivateszik arra a lakatra, vaj akármilyen zárra, akkor az kicsinálódik, s akkor menen bé, s veszen, ami neki jól esik. (*Diósfa, 1.*)
309. Hallottam, hogy van olyan vasfű, hogyha kaszál az ember, akkor eltörik a kasza benne. Úgy hallottam, hogy arra használgák, hogy valaki egy nagy tolvaj akart lenni, akkor megvágta a tenerit, s betette a teneribe, és benőtt, s akkor tudott tolvajkodni menni. (*Magyarfa, 6.*)
310. Van olyan vasfű, hogy béteszik a kezükbe, s akkor akarhova bé tudnak menni, nincs zárva, mert ki tudják zárni vele. (*Pokolpatak, 2.*)

+

311. A növény jobbra megy mindig fel a fára, az erdőkbe es megnezheti, akarhol, a kertbe es a karósbabot, am mind jobbra tekeredik fel, ez az eléfelé. (*Klészse, 1.*)
312. Az ótásfát, szokták mondani, hogy nem szabad kivágni, mert annak a keze megmered és a görcs megfogja, ha kivágja az ótott fát, amíg ki nem szárad, mert vér foly belőle. (*Klészse, 7.*)
313. Vót szentelt virág mindig a háznál, mindenféle. (*Somoska, 1.*)
314. Fát ültetett akkor, s akkor ha esetleg kiszárad, a gyerek es meghal. És arra visszaemlékeztek, hogy ez a fa akkor van ültetve, mikor születeti. (*Pokolpatak, 4.*)

## VII. Állatok

315. Az én anyáméknak vót ott a ház előtt egy nagy körtefájuk. Azon a körtefán állandóan jött egy bagoly, állandóan szólott. Azt mondja anyám:  
 – Há szól ez a bagoly – azt mondja –, de én lelövöm.  
 Mert édesapám vadászember vót, s azt mondja:  
 – Lelövöm.  
 Le es lőtte. Egy este nem vót honn apám, ő elvette a puskát, s reacélzott, minnyá lelőtte a bagolyt. Akkor szidták az öregasszonyok:  
 – Nem kellett vóna lelőjje, inkább sót, s málét adtál vóna neki. Mert – azt mondja – ha azt adtál vóna, akkor már elment vóna, többet nem szólott vóna ott a körtefán.



S akkor mi történt? El kellett menni a háztól. Úgy jött a sors, nem vót föld, nem vót hova vessenek. Akkor azt mondja apám anyámnak, hogy menjünk Alföldre a cséplőgéphez, ott megkeressük a kenyérünket, és az őszön visszajövünk.

El es mentek Munténiába. S mikor lementek oda, akkor azt mondja apám, hogy most beállunk a cséplőgéphez. Anyámat odatették szakácsnének, apámat meg eltek, ilyen kócsokat adtak neki, azt mondták, tyelár, rományul, de itt azt mondják, raktáros.

S akkor békövetkezett augusztusban a háború, a tizennégyes háború, s akkor ott maradtunk, mert ott vót a front, Munténia és Moldva közt. S akkor már münk ott maradtunk. S akkor csak három évre kerültünk vissza a házunkba, addig nem tudtunk hazamenni. Apám elment a háborúba, anyám meg a két gyermekkel ott maradt.

S akkor azt mondták, hogy azért, hogy anyám lelőtte a bagolyt, azért maradt pusztán az életünk. (*Lábnik, 5.*)

316. Hallottam, hogy valakit úgy megátkoznak, hogy úgy megszáradjon, mint a béka. Mert a béka megszárad, nem rothad el, nem bűdös. (*Magyarfalu, 5.*) Száradjál meg, mint a béka. (*Uő.*)
317. Azok a zöd szentgyörgyi békák, mikor rekegnek, akkor kell jöni az esőnek. (*Diósfalu, 1.*)
318. A birkáknak nagyon érzésük, hogy mikor lesz üdőváltozás. Ők sietnek, hogy jól lakjanak, mert tudják, másnap eső lesz, és ők nem legelhetnek. (*Klézse, 1.*)
319. A csirke megjecsonta, mi szoktuk es csinálni, na fogd meg a végit, s amelyiké letörik, ez letörik, akkor én halok meg, az letörik, akkor az uram hal meg előbb. (*Lésped, 7.*)
320. A daruk, amikor mentek, elévették a gyerekek a bicskát, s így körbe vágták a földet:  
Daru, daru,  
elkötöm az utadat,  
sípval, dobval, tekenő kalácsval – és akkor a daruk megálltak, s helybe keringtek, nem tudtak továbbmenni. (*Pokolpatak, 4.*)
321. Amikor jöttek a daruk, egy vezette elől, mi csak álltunk, s rikolytottuk:  
Daru, daru, daruláb,  
kötöm az utadot,  
sípval, dobval, tekenő kalácsval,  
áll meg!  
Akkor így esszebolondultak, hogy így jártak körbe, ez szent való vót. Aztán:  
Dib, dáb, daruláb,  
fut a kutya mezítláb,  
menjetek!  
S akkor mentek tovább. (*Lésped, 7.*)
322. Annyit tudok én es, hogy mikor a daruk mentek, akkor kiálltak eleikbe, és így keresztet csináltak, s mondták:  
Daru, daru  
elkötöm az utadat,

keresztvel, villával,  
 elű legyen sötétséged,  
 hátú legyen világosságod,  
 térj meg, térj meg!  
 S akkor a daruk elálltak, az eleje nem ment előre, kezdtek keringeni kereken.  
 (Klészse, 7.)

323. Amikor disznyót vágnak, a disznyónak a lépít megnézzük, és a disznyónak a lép-  
 je eléfelé, a szája felé, hogyha vastag, elől lesz a tél, hogyha a hátulja a vastag, ak-  
 kor tavaszval lesz a tél. (Pokolpatak, 4.)
324. Azt tudjuk, hogyha a disznó hajtja a vackát este, akkor tudjuk, hogy másnap hi-  
 deg üdő lesz, rossz üdő lesz. (Klészse, 5.)
325. Ha odamennek, nezik, ha sajnálja az ember, akkor nehezen vesz el a disznó.  
 (Lészped, 7.)
326. Mikor disznót vágunk, még mentem s fogtam sírni, sajnáltam, akkor apám beszí-  
 dott: „Menj bé gyorsan, mert ha sajnálsz, akkor nem döglük meg soha!”  
 (Klészse, 7.)
327. A malacon átlépni nem szabad, mert akkor nem nő meg. (Diósfalu, 1.)
328. Mikor eszel, ne beszéljess vadállatokról, a farkast és a rókát ne beszélj, mert a  
 róka jön a tyúkokhoz, a farkas a johokhoz. (Klészse, 7.)
329. A fecske a Jóistennek a madara. Azt mondják, hogy a fecskét nem szabad leverni,  
 mert meggyújtja a házat. Nem vót szabad, hogy a fecskéket bántsuk. (Pokolpatak,  
 2.)
330. Mondtuk örökké, kicsi gyerekek vótunk, kergettük egyik a másikat, hogy hagy-  
 junk békít a fecskéknek, mert a farkikban gyufa van, s meggyújtja a házat.  
 (Bogdánfalva, 3.)
331. A fecskéket nem szabad bántani, s a fészket leverni, mert azok semmi kárt nem  
 tesznek a földön. (Diósfalu, 1.)
332. A fecskefészket nem szabad bántani, mert a fecske elmegy, tüzet hoz és elégeti a  
 házat. (Klészse, 7.)
333. A fecske fészket nem szabad elrontani, mert felgyújtja a házat, gyufa van a szár-  
 nya alatt. (Pusztina, 5.)
334. Ha fecskét látnak, akkor akár port, akár vizet vesznek a markukra, s megmossák  
 az arcukat, hogy ne legyenek szeplősek. (Magyarfalu, 5.)
335. Űgy veszik a port a kezükbe, s mosakodnak vele:  
 Fecskét látok,  
 szeplőt hányok,  
 selymet gombolyítok. (Magyarfalu, 9.)
336. A gólya fészket nem szabad leverni, mert akkor elégeti a házat. Még a fecskefész-  
 ket sem, az es elégeti. (Klészse, 7.)



337. Az étőgyék nem olyan ződ, mint a másik, hanem olyan fekete, sárga a hasa, de termik a földbe es, ahol fekete föld van, olyan tós helyek vannak. S aztán szokták mondani, hogy azt megölik, megégetik, s a hammát béteszik, megitatják valakivel, s azok kikelnek. Hát nem tudom, hogy igaz-e, hogy úgy itatták meg bátyámmal, hogy abból hótt meg. Mikor a németek bémentek Romániába, most a háború idején, akkor odament egy német orvos, s azt mondta:  
 – Nincs egy ceruzád?  
 Egyedül vót, beteg vót. Akkor azt mondja, hogy:  
 – Nincs ceruzám.  
 Azt mondja, hogy:  
 – Én leírnám, hogy miljen orvosságot végy – azt mondja –, mert ha nem – azt mondja – ötven nap múlva meg lész halva.  
 S nem vót mivel leírja, hogy vegye meg, s mikor az ötven nap bétőtt, ű tudta, s akkor meghótt. S akkor a száján, orrán, mindenhol mentek ki azok az étőgyékek, nagyok, úgy mentek ki belőle. (*Magyarfalva, 1.*)
338. Én tapogattam havasi gyéket. Megtapogattam, megforgattam én a kezembe. Azt, akinek fáj a nyaka, úgy megdörgöltem, eltőtt, meggyavult, lohadt le. (*Klészse, 5.*)
339. A gyéknek, ha levágják a farkát, amíg a Nap süt, addig nem döglik meg. (*Pokolpatak, 4.*)
340. A johoknak a gypját ne cseréld másokval, mert cseréled a szerencsét. (*Klészse, 7.*)
341. Ha a kakas naplementibe kukurukol, azt jelenti, hogy rossz üdő lesz. Ha reggel, jó reggel kukurukol, akkor jó üdőt jelent arra a napra. (*Klészse, 1.*)
342. Azt mondták, hogy a kakas szól hajnalba, a kakas tud mindent, s a kakasnak a tuluja legyen ott, mert akkor az megőrzi, hogy a gonosz nem megy a házba. (*Klészse, 7.*)
343. A kakukkmadárról úgy tartják, hogy tavasszal, amikor szól a kakukkmadár, amikor meghallja legelőbb az ember, hogy szól, és megszámlolja, hányat szólott, annyi esztendő fog még élni tovafele. (*Klészse, 1.*)
344. Katrincás madár, olyan nad madár, melyikek tavaszval jönnek, s őszvel mennek el, sorba állnak, s ud mennek el. Azt lelövik, s megfőzik, s az az ember, melyikben kígyó van, megeszi a húsát, s akkor az a hús esszeszagatja ott benn darabokra a kígyót, s aztán kimenen. (*Bogdánfalva, 1.* A katrincás madár román neve: bárze.)
345. Hallottuk, a kígyó elmegy a mezőn, megszopja a tehént, s ha egyszer megszopja a kígyó a tehént, többet annak a tehénnek nem lesz jó teje, csak savós lesz. (*Klészse, 7.*)
346. Ezt az én mostohaanyám mondta, hogy amikor ű kislány vót, ment az erdőn keresztül, vízért, s egy igen nagy csomó kígyó vót, de kellett legyen kétszáz, egyhelyre esszeteve a fejük, mind, s ott valami fémllett, mint egy csillag, s azt ők fújták. (*Klészse, 7.*)
347. Úgy mondták, hogy a kégyók, mikor összegyűlnek, fújják a gyémántot. S aki meglátja, az vegyen egy magyaró vesszőt, és hajtsa szét őket, de ne üsse meg, s amelyik

megmarad közben, s nagyobbik, amelyiknek gyémántja van, azt üsse meg, s a fejéből vegye ki a gyémántot. Az a gyémánt világít éjjel, így mesélték. Én úgy láttam, a fejüket összedugták, egy nagy körtefa alatt vót, erdő aljába, a fűbe, mind összegyűlve, rakásba, s fújták a gyémántot. *(Pokolpatak, 4.)*

348. Azt mondják a kígyóról, ha megütik, míg a Nap nem szentül el, addig nem döglik meg, örökké él a farka. *(Pokolpatak, 2.)*
349. Hallottam, ha a kígyót reggel ütik meg, napszentülésig úgy es él, nem döglik meg. *(Klészse, 7.)*
350. A kutya ordít, az valami pusztulást jelent. *Somoska, 1.)*
351. A kutya mindenit! *(Lábnik, 5.)*
352. Hideg telek vótak, s gondolkozott szegény kutya, mit csináljon? A gazdának háza van, a macska is bent van a melegben, ő meg mindig künn a hidegben. De elgondolta magában, hadd el, mert én is csinállok házat. De miből? Hát a gazdám mindig kidob csontokat, azkat nem fogom megenni, és házat csinállok belőle. Neki is fogott a kutya, össze is gyűjtötte a csontokat, mindig vettek egyet, mindig vettek kettőt, összegyűjtötte, de egyszer a gazdája nem vót hon vaj egy hétig, jó rakás csont ott vót, nekifogott, mind megette. Mikor eljött a tél, nem vót miből házat csináljon. Mamáig sincs háza a kutyának. *(Klészse, 1.)*
353. Ha bójó a kutya a házba, akkor mondom: „Küdd ki ezt a dögöt a házból, az Isten verje meg!” Ha valakit ugat: „Menj ki, kösd meg azt a dögöt, ne halljuk a száját annyit!” *(Klészse, 7.)*
354. A kutya baklatik. A macska is baklatik. A csirkék karittyolódnak. A ló sárlík. A monyas meghágja. A libák gunároznak. *(Pokolpatak, 4.)*
355. Ha a legyek nagyon csípi az állatokat, az azt jelenti, hogy eső lesz. *(Klészse, 7.)*
356. Abból kukacosodott meg, hogy leszarta a légy. *(Klészse, 7.)*
357. Ha tavaszval legelőbb sárga lepkét lát, akkor beteg lesz, ha feketét, akkor gyászba lesz, valaki meghal, s ha pirosat, akkor egészséges lesz. *(Klészse, 1.)*
358. Vótam Szárászon a Mojzesnénál, a menyé hittá, ott vót egy csomóba kacsa, liba, és hittá: kuli, kuli, kuli, kuli, kuli! *(Klészse, 7.)*
359. Vagyon ló, hogy születik fogval, annak azt mondják: farkasfog. Azt a lovat megessi a farkas. Hova menen, hova menen, de megeszi, megtalálkozik, és megeszi. A farkas tudja, hogy az az övé. *(Diósfalu, 1.)*
360. Mikor elmentünk, s vettünk tehent, lovat, vaj valamit, amikor mentünk haza, tudja, vannak azok az övek, embereknek az övei, akkor azt átalnyujtották, és azon ment átal, hogy szerencsés legyen. *(Klészse, 7.)*
361. A lókoponyát azért tették ki, hogy hát a bogarak, rovarok ne egyék ki a veteményt. *(Pokolpatak, 4.)*
362. Szoktak feltenni lókoponyát, még azért es tettek, hogy vadak ne menjenek így, mert Rományiába nagyon mentek, ülünek mondták, vitte a csibéket el, akkor róka ment. Azért es szokták kitűzni azt a lókoponyát, láttam több helyt, mük nem szoktuk, de látást láttam, hogy tettek ki. *(Pokolpatak, 2.)*



363. Vótak ilyen fonott kerítések, akkor a lófejet a karóknak a tetejébe tették. *(Lábnik, 5.)*
364. A lókoponyát karóra fölakasztották a kertbe, karóba fölhúzták, azt mondták, hogy a tisztátalanok oda nem közlekednek. *(Pokolpatak, 4.)*
365. Lónevek: Csillag, Mancsi, Rigó. *(Uő.)*
366. Ha a maska befelé mosdik, akkor hideg lesz, ha kifelé, akkor meleg lesz. *(Klészse, 7.)*
367. Vót egy faluba egy pap. Annak a papnak kaptárjai vótak. Hát minden éjen hiányzott egy kaptár. Azt mondja a pap:  
 – No majd elfogom én a tolvajt – azt mondja.  
 Kiment a pap, bebújt egy nagy kaptárba. Bébújt, a feneket rátette, a tetőt, s ott hallgatózott, leskelődött. Egyszer eljött a medve, megemelgette, minden kaptárt megemelgetett. Hát ott meg érezte, hogy ember van. Vette az ölibe a kaptárt, papostól, elvitte ki az erdőbe, bétette a barlangba. Bétette a barlangba. Hát mikor ment el a medve élelem után, akkor azt a lyukat, amelyikbe tartotta a papot, azt bedugta tuskóval, hogy a pap ne tudjon kijönni, hogy megszökjék.  
 Vitt ennivalót oda, nyershúst. A pap már lerongyolódott ugye, hát ott ült a lyukba, rongyos lett, szakállas. Hát most a pap nem tudta, mit csináljon, hogy meg tudjon szökní onnat?  
 Egyszer sikerült a papnak, de későre, megszökött abba a rongyos ruhába, lerongyolódva, piszkosan hazaszökött. De a medve utána. Hazaszökött. Mikor hazament, hát nem fogadták be, azt mondták: egy cigány. Na aztán megmondta, hogy ő kicsoda, micsoda. Aztán leváltozott szépen, leberetváltozott, minden. Egyszer csak éjjel jő a medve érte. Béjött az udvarba, ordított, kereste. Akkor egy vadászt értesítettek erről és lelőtte a medvét. Úgy tudott megmenekülni a medvétől a pap. *(Magyarfalu, 7.)*
368. Elment egy lány gombászni, s ellopta egy medve. S a medve ott tartotta mindig, s akkor lettek nekik családjaik, annak a lánynak. A medve nem engedte el, s lett két családja. S mikor a medvefiakat ott hagyta, megszökött a lány valahogy, akkor a medve nagyon sírt, hogy elszökött onnat a lány. De sokáig vót ott a medvénél, mert nem bírt elszökní. S mikor egyszer elment, akkor a medve nagyon sírt. *(Pokolpatak, 2.)*
369. Halltam én a nagymamámtól, hogy régen, akkor történt. Nagy erdők vótak ott a mű falunk mellett, havasok. S abban vót, sok málna termett. Akkor a leányok gyűltek össze s mentek s szedték a málnát. Ezen a héten es mentek, a másik napokon es mentek. Egyszer csak, amikor az a négy lány ott szedte a málnát, akkor a medve odament s akkor egy szép leánt megölelt hátulról. Az ölibe vette s elszaladott véle. A másíak nézték. Akkor azok megijedtek, azok szaladást hazafelé. Ő a leánt bévitte a barlangjába, egy átok-nagy követ az ajtajába tett s ű aztán ment s vitte a húsokat a leánnak. Ha tehent kapott meg, ha birkát kapott meg, vagy disznýót, vagy valamit ugye a faluból, hát az mindent odahordott neki. De az ingit mind letépte rolla. A leánról. Tiszta meztelen hagyta a leánt.  
 A leán szegén az ajtón sehogy sem tudott kimenni, ű, hogy vitte a húst, úgy nyersen kellett megegye a leán. Ahogy történt, hogy vitte.

Na, ezek hazamentek, megmondták, hogy a leánt egy medve elvette s a barlangjába bévitte. Ezek addig keresték, puskákval mentek az emberek. Katonaság vót, keresték, hogy a leánt valahol megtalálják. Amikor mentek az erdő közt puskákval, akkor megtalálták a barlangot. De mán most későre vót, hogy már most, az év már most betőtt vót, hogy a leán el vót veszve. Egy éve halott vót. Mikor megtaláltak a barlangra, akkor a nagy kü oda vót téve az ajtóba s a leán ott benn a barlangba. De a medve nem vót honn. El vót, hogy hojzon eleséget a leánnak. Amikor bémennek oda, hát a leánnak két kicsi medvebocsa vót.

Azkat a bocsockákat es elvették onnét, úgy mondták, medvebocsoknak. Akkor a leánt es kivitték onnét es hazavitték. De a medve, mikor hazakerült oda s ü nem találta meg a leánt a barlangjába, azt mondják, hogy akkorát mordított, hogy még az erdő, az egész erdő zúgott. Úgy bőgött a medve, hogy a leánt nem találta meg. S a leán es sírt, hogy mért viszik haza onnat őt. Úgy reaszokta ott a medvére. Hazavitték, s azkat a medvebocsockákat hát ő nevelgette egy darabig. S aztán nem tudom mit csinált nekik. (*Léziped, 7.*)

370. A medve nem táncol jó akaratából, muszájból. (*Szabó falva, 4.*)

371. A méheknek nem mondják, megdöglik, csak elpusztul. (*Klészse, 7.*)

372. A menyét jár a tehenhez és kiszopja, de valamit attól es babonáztak, s avval megmossák kilencszer a tehennek a tőgyit, s akkor többet nem megy oda a menyét. (*Klészse, 7.*)

373. Hogyha egy ember elindul valamerre az úton, és megtalálkozik, átmegy előtte egy nyúl, akkor meg lehet térjen, mert többet nem lesz szerencséje. (*Klészse, 7.*)

374. Ha egy nyúl átfutott előtte, akkor nem lesz szerencséje az utazásban. (*Klészse, 1.*)

375. Ha menen, s nyúl átfut az úton, akkor nem lesz szerencséje. (*Diósfalu, 1.*)

376. Az apám el es tudta hajtani a patkányokat, kiolvasta őket: Nem kilenc, nem nyolc, nem hét, nem hat, nem öt, nem négy, nem három, nem kettő, nem egy, egy se legyen! S akkor tett egy-egy csipés lisztet, azt elhintette, letette oda, ahol a patkányok járnak, s elmentek aztán. (*Somoska, 1.*)

377. Köt egy mazdagot, egy ilyen kender mazdagot, csán kilenc bogot, s akkor ű azt mondja, azt a mazdagot húzza:

– Hejtek gulánok utánam, mert – azt mondja – ennél annyival több van, ennél az embernél van mit egyetek, van hol táncoljatok, van mit öröljete, pincébe van pityóka, mit egyetek.

S ő béveti azt a mazdagot. Így viszik a gulánokat. (*Klészse, 4.*)

378. Nekünk malmunk vót, s aztán mikor az emberek odahozták a malomba, azt tartották, hogy a zsákot avval a mazdagval kell visszakötni, amivel ő hozta, mert ha nem avval a mazdagval köttük vissza, kivel ő hozta, akkor azt mondta, viszik el a patkányokat.

Aztán vót egy öregember, az el tudta vinni. Odament az emberhez, s a mazdagot bogozgatta, sok bogot csinált a mazdagra, s mondikált sokat, valamit, s azt a mazdagot elvitte, s tette egy keresztes útba, s akkor azt mondta, hogy a patkányok mind el fognak menni a háztól.



- Ő sok bogot kötött, mert azt mondta, ahány bogot köt, annyi patkány menen el. (Klészse, 7.)
379. Megbogozgatják a mazdagot és kukoricaszemet bogoznak beléje, és elviszik egyik háztól napjővet előtt a másik házhoz és oda leteszik, s akkor elmennek a gulánok. (Klészse, 7.)
380. Ha a pók leereszkedik a házba, akkor azt mondják, hogy vendég jön. (Klészse, 7.)
381. A récéket – lili-lili-lili – így hívjuk. (Somoska, 1.)
382. A szemetet nem szabad minden nap kidobni, mert akkor a sas viszi el a csirkéket. (Lábnik, 5.)
383. A legények büszkeségből felszúrták a kalapjukba, mert a sólyomnak hosszú tolla van, mint a fácánkakasnak. (Pokolpatak, 4.)
384. A szamár üdölváltozásra kürtöl. (Klészse, 10.)
385. Ha a szamár megordítja magát, akkor tudjuk, megváltozik az üdő, eső, vaj hazavó lesz. (Klészse, 5.)
386. Ha a szamár ordít, eső lesz. (Klészse, 7.)
387. A szamárnak a hátán azért van kereszt, így, szőr keresztbe, mert Jézust hordozta a hátán. (Magyarfalu, 7.)
388. A tej nem szabad kifusson a platnyikra, mert ha kifut, akkor lesebesedik a tehénnek a tögye. (Klészse, 7.)
389. Napnyugta után nálunk, szokták úgy, ha patakon kellett menni a hidon a tejjel, azt megsózták, háromcor ereszt belé egy cseppecske sót, nehogy elromoljon a tehénnek a tögye. (Klészse, 7.)
390. Amikor bornyúzott a tehén, akkor pirosat köttünk a tehén farkára, s a kisbornyúnak a nyakára, hogy ne igízzék meg. (Magyarfalu, 6.)
391. Mikor az ember veszen marhát, vaj akármit, lovat, akármit, viszi be az udvarba, akkor kötelet tesznek eleibe. Egyik felül megfogja az ember, másik felül az asszony, és azon a kötélén háromszor átalmentetik a marhát, hogy szerencséje legyen, hogy ne menjen ki a szerencse az udvarból. (Klészse, 7.)
392. Tehénnevek: Bimbó, Rózsa. (Lészped, 2.)
393. Krisztus urunk és Szent Péter tovább mentek, mendegéltek, és bementek egy házhoz. Napval vót, a gazdag asszony bevetett valami kenyeret a kemencébe. És amikor látta, hogy a kapunál jönnek be, hát gondolta, ő elbújik. Hamar letette, hogy vót a falapát, ráült, és a teknőt ráborította. És amikor bement Krisztus urunk Szent Péterrel, akkor már nem látott senkit bent.  
– Hát – azt mondja – ami a teknő alatt van, csuszó-mászó legyen.  
S akkor lett a teknősbéka, az asszony teknősbékájé vált. (Lábnik, 8.)
394. A tyúkok kodácsolnak kora reggel, az es pusztulás. (Somoska, 1.)
395. A tyúk olyan kicsikét tojik, az boszorkány-tojás. (Magyarfalu, 9.)

396. Az vót a szokás, hogy a kotlóst, amikor ültetik meg, fényes tiszta üdő legyen, s reggel ültessd, mert akkor könnyen kikelnek, és szépek lesznek a csibék. *(Klészse, 7.)*
397. Még én nem ültetek tyúkot, addig a másiknak nem adok tojást, hogy ne adjam oda a szerencsémét. *(Diósfalu, 1.)*
398. Aki még nem ültetett tyúkot, az nem ad másnak tojást kölcsön, mert akkor odaadja a szerencsét, s az övéi nem kelnek ki. *(Klészse, 7.)*
399. Hogyha egy kotlóst akar ültetni, ha beöntötte egyszerre, kalapban vitte és egyszerre beöntötte, akkor egyszerre kötötte ki a kotló, és kakasok lettek. *(Klészse, 7.)*
400. Azt hallottam, hogyha a kotló kiköti, még a másik kotló es kiköti, aztán össze akarják tenni a csirkéket, hogy csak egy hordojza, s fogadja el a másikakat, pályinkába belémártsák a kenyeret, s odaadják, hogy az hordojza a csirkéket, s akkor az mind magáénak vallja. *(Lészped, 7.)*
401. Ha elmenen az ember a szomszédba, akkor mindjárt széket tesznek eleibe, hogy üljön le, mert ha nem, akkor nem ülnek meg a kotlósok, és nem köttik ki a csibéket. *(Klészse, 7.)*
402. Ha napszentület után kidobja a szemetet, akkor mind elhordja a csibéket az ülü. *(Klészse, 7.)*
403. Ha feltúr a vakond, akkor azt mondták, esőt jelent. *(Lészped, 2.)*
404. Ha a verebek a porban ferednek, akkor eső lesz. *(Klészse, 7.)*

### VIII. Az ember és testrészei

405. Akinek ég a jobb arca, azt dicsérik, s kinek ég a bal arca, azt csúfolják. *(Klészse, 7.)*
406. Ha ég az arca, az csúfolást jelent, valaki haragszik rá és elcsúfolja, elbeszéli. *(Diósfalu, 1.)*
407. Ha a jobb ég, akkor jóra van, dicsírik, s ha a bal, akkor csúfolják. *(Bogdánfalva, 2.)*
408. Ha a bal füle ég, akkor rosszból beszélnek. *(Pusztina, 3.)*
409. Ha a jobb cseng, jó hírt hall, ha a bal cseng, rossz hírt hall. *(Klészse, 7.)*
410. Azt hallottam, hogy aki a haját megfésüli, azt a haját ki kell vegye, s bé kell dobja a tűzbe, mert elhordják a madarak, s ha elhordják a madarak, akkor elhull a haja. *(Klészse, 7.)*
411. A haját el kell égetni. *(Pokolpatak, 2.)*
412. Ha valaki beléüti a könyökét az asztalba, vaj a falba, akkor váratlan vendége jön. *(Klészse, 7.)*
413. Ha valakinek viszket az orra, az veszekedést jelent. *(Diósfalu, 1.)*
414. Jaj, ha a jobb szemem viszket, biztos sírok. *(Pusztina, 2.)*
415. Ha a szemeim viszketnek, tudom, hogy akkor kell sírjak, nem is sokára. *(Diósfalu, 1.)*



416. Akinek viszket a szája szélye, pusztit kap. (*Klészse, 7.*)
417. Ha a talpam viszket, ég, így dörzsölöm, nem tudom, mit csináljak neki, akkor tudom, hogy eső lesz. (*Diósfa, 1.*)
418. Akinek viszket a talpa, táncolni fog. (*Klészse, 7.*)
419. Mikor viszket az embernek a jobb tenere, akkor pénzt kap, esmént, ha a bal viszket, akkor kell lesz adjon. (*Klészse, 1.*)
420. Ha a bal tenere viszket, akkor valakinek pénzt ad, ha a jobb tenere viszket, akkor pénzt kap. (*Klészse, 7.*)
421. Űgy lehet megőörözze az anya magát, hogy mikor menen az úton, így tartja az ujját, a hüvelykujját bécsípi evvel a négy ujjával. (*Klészse, 9.*)
422. Asszonval találkozik, nem szerencse, s embervel találkozik, akkor szerencse. (*Klészse, 7.*)
423. Kettőt tudok, Legedi Márton, s Fodor István. Hátra fogta a kezit, felvette a száz kilós zsákot, felvette a fogaival, s elvitte, s feltette a szekerbe, olyan kemény ember vót. (*Klészse, 5.*)
424. Még az es vót, hogyha játszottunk kint, legeltettünk kint a tehenekvel, játszottunk, birkóztunk, valamelyik le vót feküve, átléptünk rajta, vissza kellett lépni, hogy meg ne haljon az anyja. (*Lészped, 6.*)
425. Ha csiklik, akkor azt mondják, valaki emlegeti. (*Pusztina, 3.*)
426. Aki prüsszent, azt emlegeti a szereteje. (*Klészse, 7.*)
427. Szólás: Ami a szüvin, a száján. (*Pokolpatak, 2.*)
428. Űgy mondják nálunk, hogy bába, az öregasszonynak. (*Klészse, 7.*)
429. Vót egy frissz liány, vót egy restes legény. A liány dolgozott, tepelődött, aratott. Vót egy restes legény. Nezte a körtét, esszék bé a szájába az a körte. S akkor azt mondta az Isten őszentsége Szent Péternek:  
– Péter, ezt el kell vegye ez, ezt a serént el kell vegye az a restes.  
Akkor azt mondta Szent Péter:  
– Ó, uram teremtmő, ne bántsd meg így.  
– Igen – azt mondja – ha nem bántjuk meg, akkor ők nem említik az Istent. De így, ha megbántjuk, hogy ez gazdagabb, s ez szegényebb, akkor: Istenem, Istenem, mért adtál ilyen?! (*Klészse, 3.*)

### Lélek

430. A lélek, úgy mondták, olyan, mint az árnyék. (*Pokolpatak, 4.*)
431. Vót három ember, mentek hazafelé munkából. Ki vótak fáradva, leültek egy nagy fa alá, s akkor a háromból egy elaludt. Látták, hogy a szájából egy olyan árnyék kiment, fel egészen a fára. Hát nemsokára megebredett. Mikor megebredett, azt mondja, hogy:

– Azt álmodtam, hogy jártam ilyen s ilyen helyen, s annyi aranypénz vót, sok aranypénz vót.

Hát akkor azt mondják a másíká, hogy:

– Láttuk, hogy hol jártál, mert mikor elaludtál – azt mondja – láttuk, hogy egy árnyék kiment, s erre a fára ment fel, s ott jártál te azon a fán.

Hát felmentek, megnézték, megkutatták a fát. Fent a fának az ikribe ott vót egy lyuk, s azon a lyukon vót beöntve az arany. Elmentek haza, szerszámot vittek, ki-vágták a fának az ódalát, s kifolyt a pénz belőle. S jó gazdagok lettek utána. Oda vót eltéve a pénz. *(Pokolpatak, 4.)*

432. A pincénél, építették a pincét, az ember bemérte az árnyékát a feleséginek a pincébe. Az asszony, hogy állott, akkor megmérte az árnyékját, s akkor bemérte a pincébe, hogy a pince ne omoljék be. És a felesége meghalt. *(Pokolpatak, 2.)*

433. A Szentlélek leheli bé, s úgy van lelke. *(Pokolpatak, 4.)*

434. Amikor az ember meghal, akkor kiszakad egy kis gőz a száján, s az a lélek. *(Uő.)*

435. Közmondás: Egy kalán vízbe eloltották vóna. *(Forrófalva, 1.)*

436. A lélek olyan, mint egy pilangó, mint egy fehér pillangó. *(Klészse, 3.)*

437. A lélek elmenyen, mikor elaludt az ember. Ezt arról lehet tudni, mikor felebreszti, nincs esznél, az eszmélet ki van menve belőle. Én halltam, hogy egy ember aludt a mezőn, kijött a szájából, mint egy madárféle, elment, ott szökdösött, keresztülment egy pocsolyán, aztán az ember, mikor megebredett, mondta, hogy ő egy nagy tengeren járt, ez igaz. *(Diósfalu, 1.)*

438. A lélek olyan, mint a galambcska. *(Lésped, 3.)*

439. Akkor is, mikor az ember alszik, ha valamit álmodik, mind csak kimegy egy egér a szájából, s ahova kalandozik, ahova jár, az az egér, aki alszik, mindig azt álmodja, és azt látja, amit lát az az egér. És ha megtalál az ember ebredni, valaki felzavarja, s az az egere nem megy vissza belé, akkor abból többet nem lesz egészséges ember. *(Klészse, 1.)*

440. Az ember nagyon aludt. Kijött a szájából, mint egy pici fehér egér. Egy likas tökbe belement, s megjárta benne, s visszament a szájába. S akkor, mikor megebredett, akkor azt mondta, hogy milyen szép házakban járt. S azt mondja a másik neki:

– Tudom, kijött a szádon az elméd, ebben a száraz tökben járt, s aztán visszament a szádba. *(Somoska, 1.)*

441. Az embernek kijött az egér a szájából. Elment, sétált akkor még. Álmodik az ember, ha rosszat álmod, vagy megtámadja mondjuk a rossz szellem, akkor mindjárt visszaszalad az embernek a szájába, és akkor felebred a test. *(Magyarfalu, 2.)*

Két ember, elmentek, kaszáltak. S ebédeztek, s egyik lefeküdt, s elaludt. A másik ebren vót. S akkor csak a féreg elment, egy fehér féreg, és a kaszának a fokán elment, mindenütt, mindenütt megjárkalta magát, s elment vissza az ember szájába, bément a szájába. De az aludt. Ez nezte, ez az ember, amelyik ebren vót. Egyszer hát megebredett ez ember, s:



– Jaj – azt mondja – mit álmodtam, milyen hegysziklákon jártam.

S akkor mondta a másik, az a társa:

– Igen, aludtál – azt mondja – s a féreg eljött, s a kaszának az élin mindenütt elment, s megjárta magát, s bément – azt mondja – a szájadba.

Az embernek az elméje vót, ki vót jöve, meddig álmodott. (*Lészped, 7.*)

442. Űgy szokták mondani, hogy a lélek járkál, amikor az ember álmodik, alszik, s álmodik, s amit cselekszik, vagy ahol járkál, azt a lélek látja. (*Magyarfalu, 9.*)

443. Mikor elaluszik az ember, akkor kimenen az elméje a száján, s mikor álmodoz, akkor az járkál. Akkor, mikor az megebred, az visszamenen a szájába. S ha akkor megebresztik az embert hirtelen, hogy ő kireked, akkor nekiye az elméje kireked, többet nincs eszínél. (*Klézse, 9.*)

444. Hát anyámnak az édesanyja, mikor meghalt, hát akkor így a házba nálunk el szokták nyújtani, nyújtópádot csináltunk, úgy mondtuk, nyújtópadra tettük, s akkor, úgy a fejinél, hogy vótak az észrék, a nagymamámnak a fejinél vót, oda vót elnyújtva a nagymamám, anyámnak az édesanyja, hogy a feje ott vót az észrénél. S akkor úgy a fejéhez odatesznek egy ulyan hosszú türülközőt, azt mondták, hogy az az angyalvászón. S akkor úgy este, mikor vót a végvacsorája, mert szoktak csinálni végvacsorát, aztán másnap viszik temetni. Hát akkor, mikor eltót a végvacsora, aztán begyültünk oda sok asszonyok. Az emberek egy másik szobába kártyáztak, műk asszonyok ott a halott mellett voltunk. Beszélgettünk ott, egyik ezt mond, másik azt mond. S egyszer látjuk, hogy bejő a macska a szobába. Mikor bejő a macska, a macska így ficáncolni kezdett, de úgy a padra felment, nem a halatt mellé, hanem a halatt mellett még vót egy pad így, rea lehetett ülni. A macska odamegy, s mind nez fel arra az angyalvászónra, s így ficáncol a macska. Mondjuk:

– Jaj Istenem, hát az a macska mit csinál, mit akar ott, felszökik oda arra az angyalvászónra.

S akkor bejött a kántorunk. Ott vót a kántor. S azt mondja a kántor:

– Hajtsátok ki azt a macskát – azt mondja –, mert oda akar felugrani – azt mondja –, mert ott látja a halottnak a lelkit.

Mondjuk:

– Hogy látja a lelkit?

Azt mondja:

– A lelke olyan, mint egy madár, s az felült arra az angyalvászónra. (*Lábnik, 5.*)

## IX. Népek

445. A cigányoknak sajtból volt a templomik, s megették, s azért nincs templomik. (*Pusztina, 3.*)

446. A cigány mezétláb vót, rongyos vót, s fázott. A Nap nem akar kelni fel. Azt mondja:

– Kelj fel Napocska, kelj fel – azt mondja –, ha még sokáig késel, nem lesz kinek felkelni, mert megfagyok addig. (*Klézse, 1.*)

447. Azt mondják, elment egyszer egy cigány a templomba. Virágvasárnapján. S hallotta, mondja a pap, mondja, hogy:
- Kedves testvéreim, Jézus Krisztus bement a dzsetemáni kertbe, a zsidók megfogták, megbüntették és keresztre feszítették.
  - Kijő a cigán nagyon szomorún és megfogott egy zsidót, akire haragosz vult és nekikezdte verni. S jó egy milicista, azt mondja:
  - Maga mit csinál itt?
  - Én verem ezt a zsidót.
  - Hát mért vered?
  - Hát ezek felakasztották a Krisztust. Felfeszítették a fára.
  - Hát te bolond vagy, ez történt mast kétezer esztendeje.
- Azt mondja:
- Nem baj, én máma leltem ki, én eddig nem tudtam.
- Sz a cigány nem lett vígabb, hazament szomorún.
- Sz mászik iv, elment újból a templomba, mászik Virágvasárnapján. Hallja, hogy a pap újból predikálja szépen:
- Kedves testvéreim, Jézus Krisztus bement a dzsetemáni kertbe, a zsidók megfogták, megbüntették, s keresztre feszítették.
- Kiabált egy nagyot a papnak:
- Úgy kell tisztelendő úr, taval isz elment sz megfogták, az idén mit keresett ott?!
- (*Szabófalva, 4.*)

## X. Foglalkozások

448. Bárhová menyen, ha papot lát, azt mondják, hogy nem lesz szerencséje.  
(*Diósfa, 1.*)
449. Ha papval találkozik, az azt jelenti, hogy ördög, ha nyúlval találkozik, a nyúl szerencsétlenség, hogyha macska átmegy az úton, az még szerencsétlenség, akkor nem kap szerencsét. (*Klészse, 7.*)
450. Úgy hallottam, ha mennek a vásárba, vaj mennek valamerre, ha papval találkozik, akkor nincs szerencséje. Vaj nyúllal találkozik az úton, akkor is nincs szerencséje.  
(*Lésped, 7.*)

## XI. Élettelen anyagok

451. Ha az ajtó magától kinyílik, akkor vendéget várhat. (*Klészse, 7.*)
452. Mikor magától megnyílik az ajtó, valaki bémegy, csak nem látja. (*Diósfa, 1.*)
453. Kereket es szoktak feltenni az istálló tetejire, ilyen kocsikereket, feltették a lóistállónak a tetejire. Hát azt azért szokták tenni, hogy szerencse legyen az életben. Forog, így körbe, fű a szél, akkor már forog körbe. Olyan karóba beléteszik azt a kereket, s akkor forog így körbe. Úgy mondták a régi öregek, hogy az szerencse lesz. (*Klészse, 7.*)



454. Ha elloptak valamit az életből, akkor az ollót elvették, belészúrták a szítának a kergibe, s akkor egyik innen felől az ollónak a fülit, a másik túlfelől az ujjukra reatették, s akkor mondták, hogy akire gondolták, hogy elvette, akkor mondták: – Szent Pál, Szent Péter, ha ellopta ez s ez (mondta a nevére) az én dolgomat, akkor sirüljön a szita!  
S akkor lefordult az ujjikról. Ezt láttam én es, leánka vótam, hogy a szomszédaszonyunk csinálta. (*Lészped, 7.*)
455. A kocsmáknál ilyen patkó van verve a küszöbre, hogy hát a vendégek száringojzanak be mindig, és erős legyen az eladás, mint a vas. (*Lészped, 2.*)
456. Akkor kaptak egy lópatkót az úton valahol, azt is felvették, s hazavitték, a tyúkfészekbe belétették, hogy a tyúkok ne tojjanak el a szomszédba, tojjanak haza. (*Lábnik, 5.*)
457. A lópatkóról azt csinálták itt es, itt vót a Tálász Mihály bácsi, nekünk vót két lovunk, minden éjjel elszabadultak. Hát hol az egyik, hol a másik szabadult el. Akkor mondta a férjem, hogy mit csináljunk, mert mindenféleképpen megkötöti azt a lovat, és mindig elszabadul. Akkor azt mondta a Tálász Mihály bácsi, hogy patkót kell keresni, de az úton, amit kapunk. Azt hozzuk haza és az istállónak a tüzöbire, oda szegezünk a sarkába és többet soha nem szabadul el a ló. Ez igaz es vót. Űgy es csinálta a férjem, a lópatkót odatette, odaszögezte, és többet sohase szabadult el a ló. (*Magyarfalu, 5.*)
458. Ha pénzt kap, ptü, ptü, ez az én szerencsém, soha el ne veszítsem, hála Istennek!, üt egyet a kezibe és letöpi háromszor. (*Klézse, 7.*)
459. Ahol pénz vót elásva, az kigyulladott. Ott a föld olyan vörös színű marad, ahol kigyullad. Ezt éjjel lehetett látni, olyan sárga fényszínben világított a tűz, és annak a helyin meg lehetett látni egy kus sárga földet, mintha égett vóna. (*Lábnik, 8.*)
460. Aki elásta, az mikor betette a földbe a pénzt, az azt mondta, hogy addig ki ne vegye senki a pénzt, meddig háromszor oda nem veri a valagát a földhöz. S az, aki hallotta messziről, az ki tudta venni a pénzt. (*Lábnik, 8.*)
461. Kigyúl a pénz, ég kék lángval, kigyúl napszentület után, s még napjövet előtt, s ott van akkor a pénz. (*Klézse, 7.*)
462. Hallottam, mondják, hogy látják a kék lángot, s akkor ott kezdenek ázni. S amikor eltemette az illető, elátkozza, hogy hát ne legyen része senkinek, hogy elhasználja azt a pénzt, amit oda belétemetett. S hogyha nem lett elátkozva, akkor ki tudta venni. (*Pusztina, 4.*)
463. Annak az asszonyoknak vót egy pénze, valami aranypénz vót, s avval a pénzzel mindig vett, mindig vett, s az a pénz mindig visszajött. Ha el is vitték, a pénzzel megfizette, amit vett, de az a pénz neki visszajött.  
Az is meggazdagodott, gondolta magában, mit csináljon, szabaduljon meg tőle. Elment egy olyan öregasszonyhoz, akkor mondta:  
– Most már nem kell semmi, hadd szabaduljak meg tőle.  
Azt mondja:  
– Tudod mit csinálj? Menj haza, fogj meg egy kakast, s menj el a vásárba, s a ka-

kast, mikor eladtad, mennyi pénzt adnak hamarabb, ne alkudj, annyiért add oda. S mikor odaadod a kakast nekije, akkor ezt a pénzt dugd be a seggibe. S vissza nem szabad nézni, mikor onnat visszafele indulsz hazafelé.

S bédugta a kakasnak a seggibe a pénzt, s így szabadult meg tőlle. *(Diósfalu, 1.)*

464. A mostohaanyám férje tett el pénzt, mert nekik vót ilyen pálinkafőzdéjük, s akkor rengeteg pénzük vót, és elásta. Amikor meghalt az öreg, akkor addig ásta a fiával, az üdösebb fiával, de nem találtak rá. Tudták, hogy milyen irányban van, minden, de nem találtak rá, összeásták az egész kertet, mert nem tudták, hogy milyen szavakat mondott ő rá. *(Lábnik, 8.)*
465. Azt csinálta, nem zárta be az ajtót, hanem mind csak a söprűt úgy tette, hogy a söprűs felivel fölfele. Akkor tudtuk, hogy nincs otthon, mert a söprű oda van téve. *(Lészpéd, 2.)*
466. Könnyebb hazudni, mint szekeret csinálni. *(Klészse, 9.)*
467. Kést és tőt nem szabad adni senkinek, mert akkor veszekedés lesz, nem lesznek többé barátok. *(Klészse, 7.)*  
Ha sokat nezegeti magát a tükörbe, akkor mondják: a tükör a macska segge. *(Somoska, 1.)*
468. Ha a gyerekek este tükörbe nézett, azt mondták, az ördög seggibe néz. *(Pokolpatak, 2.)*
469. Ha elindulsz valamerre az úton, ha üres vedervel találkozol, meg lehet térj, mert akkor nem lesz szerencséd. *(Klészse, 7.)*
470. Katona vót, így háború előtt behívóval vót, és ment ő, hazajött szabadságra, és megkésített három-négy napot. És amikor mentünk vissza, engemet es vitt vele, hogy mint gyermek, hogy valami kedvezménye legyen, hogy ne büntessék meg, hogy megkésített. És ha megtalált egy embert, aki vizet vitt, ha teli vedervel talált, akkor kivett egy lejt a zsebéből s bétette a vederbe, hogy neki szerencséje legyen. Esmént, ha üressel találkozott, akkor töpött és káromkodott, azt mondta, most nem lesz szerencséje, meg fogják büntetni, hogy megkésített. *(Klészse, 1.)*

## XII. Történelmi emlékek

471. Mikor a magyarok jöttek Magyarországra, akkor Csaba visszament, hogy hozza a többieket, s mikor itt hagyta a magyarokat, hogy székeljenek, mert ő hozza az ő csapatjait. S akkor ez az idegen nép ölni kezdte a magyarokat, a székeleyeket, s akkor kiabáltak, hogy:  
– Vissza Csaba, vissza, már ölnek meg!  
Csaba annyira jött visszafelé csapatjával, lóhátasan, hogy úgy repültek az égen, s visszatértek, s megmentették a magyarokat. Az az út, ahol ők jöttek visszafelé, az az égen látszik, az az igyenes. *(Pokolpatak, 4.)*
472. Mikor jöttek Ázsiából a magyarok, mikor jöttek Ázsiából, akkor ugye Csaba, Magyar s Hun. Ezek megindultak Ázsiából vadászni, jöttek vadászni. Akkor rábuk-



kantak egy szarvasra. Az a szarvas addig jött, de ők lóháton utána, a szarvas után, és akkor jöttek, s akkor fedezték fel Magyarországot, itt ezt a területet. Akkor visszamentek. Mikor visszamentek, hát akkor mondták ezek a fiak, mert a magyarok királynak a fiai voltak ugye, s akkor azt mondták, hogy:

– Fiaim válasszatok magatoknak embereket!

A Magyar, a Hun s a Csaba, hárman vótak azok a királyfiak. Esszeszedte a csapatjait mindegyik királyfi, esszeszedte ezerivel a népet, megindulunk, harcolunk, elfoglaljuk.

S akkor jöttek ide. Hát Csaba megállott az erdő szélén, azt mondta:

– Itt székeljetek, míg én visszajövök.

Mert Csaba visszament, hogy hozza a többi csapatokat ki. Akkor kiabáltak:

– Vissza Csaba, vissza, mert ölnek meg az ellenségeink!

Itten még lakók voltak, aztán szemben álltak azokkal. Akkor jött Csaba, lovakkal, lóháton, úgy jött, mintha a felhőbe jött volna, és kiverte az ellenséget. S akkor itt maradtak a magyarok. (*Klészse, 1.*)

473. Azt tudszuk, hodzs csángójak vadunk, de nem tudszuk, hodzs jöttünk. Det mensz be a románok közi, akkor mondják: csángójak vagytok. (*Keldest, 2.*)

474. Azt halltam, hogy ezer éve már, hogy odakerültek, mesélgették apámék. (*Somoska, 1.*)

475. A magyarok előbb telepedtek Móduvába, mint a románok. (*Pokolpatak, 2.*)

476. A moldovai magyarok háromszáz évvel előbb ott vótak, mint a románok, háromszáz év után fogták el Moldovát a románok. (*Pokolpatak, 4.*)

477. A csángómagyarok régebbiek itt, mint a románok. (*Bogdánfalva, 1.*)

478. Klézsénél van egy ulyan nyárfa, annak tizenkét lépés a kerekje, tizenkét lépést kell lépjen kereken, amíg megkerüli. Az Szent László üdejéből való, ő tette volt. Nem tudom, megvan-e, nincs-e, de azt hiszem megvan, mert még mondták, hogy még tart belőle. (*Diósfalu, 1.*)

479. Szent László király, mikor el vót háborúba, akkor ő megkésétt a háborúból, húshagyat napjára nem ért haza, később ért haza. Ahol a lovával elment, ott a kardja árkot vágott és mikor hazaért, akkor azt mondta a magyar katolikus népnek, hogy most tartunk húshagyatot. Azért nincs a húshagyat egybe a románokkal, meg mindenkivel. (*Klészse, 1.*)

480. Hát István király hosszabbította meg a húshagyatot, mert nem ért haza a családjához vasárnap estére, hanem kedden estére ért haza, úgy, hogy ő vasárnap este kellett volna megtartsa, de közben kedden este ért haza, és akkor tartotta meg a családjával a húshagyatot, mert katolikus ember vót. (*Magyarfalu, 5.*)

481. Hát van Erdélyben egy nagy keresztfa, egy nagy hegyen, és azt tartják a régi öregek, hogy azt a keresztfát István király tette le, mikor átlépte azt a hegyet, ő tette le. (*Magyarfalu, 5.*)

482. Hát most elmondok egy meszt, amilyenre még emlékszem vissza az öreg apókamtól, mert jötte oda este guzsalyas üdejibe és ottan elkezdtek, egyik is mondott



egy meszt, akkor a mászik is. Többet mondtak, de azokról nem emlékszem jól, de erről az egyről még emlékszem, mert arról, hogy húshagyat van.

Azt meszelték, azt beszélték el apókám is, azok az öreg emberek, hogy régen, amikor itt vótak a tatárok, akkor felkelt László király a hadjával s az ő népével és elzavarták őket, s hogy a tatárok örökké féljenek, hogy erre vissza ne jöjjenek, oda vittek egy nagy harangot s a haranghoz, felköttek egy fára a harangot s megköttek egy kötélvel, s odaköttek egy ághoz. Az az ág, amikor fú a szél, az az ág húzza a harangot és mindig harangoznak. És a tatárok azért is nem jöttek vissza soha, mert tudták, hogy az Szent László királynak az emléke és ott vannak, mamái napig is őrzik.

S amikor visszajött Szent László király, akkor vasárnap eszte ott a piacra vasárnap eszte érkeztek, éjjel, akkor éjjel érkeztek vissza. S akkor nekik többet nem vót üdejük, hogy kimulasszák magikat. Akkor kérte a Jóistentől, hogy adjon nekik két napot, hogy ők is úgy tudjanak mulatni. S akkor adott is a Szent Űristen két napot nekik, hétfőt és keddet, hogy ezen a két napon kimulasszák magikat, s erről emlékszem vissza, hogy jött utána minden esztendőbe a húshagyo hétfő és kedd.

Én ezt a meszt hallottam töllik, és én is bémondom. Mindenki hallgassa és mondja szívesen. Isten áldja meg! (*Diósfalu, 1.*)

Moldvába úgy kerültünk oda, hogy vót egy öregember és erdőt vágtak el. Ott csinált egy kunyhót és ott megnősült. Abból szaporodott fel az egész moldvai magyarság, mert mű nem vagyunk székelyiek, hanem mű moldvai csángó magyarok vagyunk. (*Magyarfalu, 5.*)

483. Amikor a tatárvilág vót, hát akkor az embereket megették azok a tatárok. S aztán elfogták a kicsi gyermekeket, s azoknak magyaróbelet, divóbelet adtak enni, ezekkel tartották őket, hogy híjzanak.

S aztán vót egy ereg tatárné, amelyik legeregebb vót köztük, azt hagyták otthon, mikor ők mentek el hazulról. S vót egy nagy kemence, s aztán abba tüzet tettek, s amelyiket úgy akarták, hogy elvágják, hát egyet meg kellett süszenek, hát vót egy kocsicska, és oda úgy lökték bé.

S akkor már a többieket mind megették, hogy még három gyermekecske maradt vót, két leánykacska és egy gyermek. S akkor azt mondta az öregasszony, meghevítette a nagy kemencét, hogy most vesse be a gyermekeket. Azt mondta, hogy: – Gyere fiam, ülj le, hogy hújzalak – az öreg tatárné.

De a leánykacska, az a másik, az eszeesebb vót, azt mondta, hogy:

– Nénikém – azt mondja – üljön belé maga, mutissa meg – azt mondja – hogy üljek belé?

S akkor az öregasszony beléült, az öreg tatárné, s akkor az az eszes leányka meglökte, s bément, s bécsinálta a kemencét. S akkor vette a másik két társát, s mind a hárman elszabadultak.

S amikor mentek haza a tatárok, hát érzik a nagy sütemény-bűzt, hát neznek, hát a három gyermek nincs ott, s mikor keresik az öregasszonyt, hát az sül odabe. Ennyit hallottam róla. (*Lésiped, 7.*)



484. Van nálunk ott Moldovába ed nagy domb, uljan nagy magas domb. Azt mondják, hogy oda törököket temettek el vót a régi háborúba.

De még azt is mondják róla, hogy húsvétkor, van ott egy kapu, egy barlang, és aki abban az órában oda talál menni és bemegy a barlangba, és ha gyorsan jár, aranyat lehet hozzon ki onnét. De azt is mondják, hogyha meg talál késni, hogy nem bír kijönni, az a kapu bezárul, és többet onnét sohase bír kijönni.

Hát azt mondják, hogy sokan vannak szerencsések, akik hoztak ki aranyat, de vannak uljanok is, akik bentrekedtek. *(Klézse, 1.)*

485. Nálunk Romániában István vajda építeni akart egy nagy templomot. De nem tudta, egyik miniszter úgy mondta, ide építsék, másik azt mondta, oda építsék. Hát elhatározta, hogy kimennek hárman a legjobb nyilasok és nyilat lőnek egy hegyről, és amelyik nyíl messzebb elmegy, oda építik a templomot.

Hát ki es mentek, István vajda es, ő es lőtt egy nyilat, s az ő nyila legmesszebb ment.

Na, ott lesz egy templom. Hát meg kell keresni a leghíresebb mestereket. Elmentek országszerte, vót az országban a Manule mester az embereivel és azkat hívták el, hogy azok építsék a templomot. Meg is kezdték. Nekikezdtek, sok téglát, sok követ hordtak oda, de szörnyűség: amit nappal raktak, estére mind lehullott, eleget dolgoztak, kinlódtak, más keveréket csináltak, hiába, reggel mind halomba vót az egész építkezés.

Hát akkor egy este mind lefeküdtek, azt álmodta Manule mester, hogy addig nem fog a templom felépülni, meddig egynek a feleségit bele nem rakják a falakba.

Csak úgy fog abból templom lenni.

Hát melyiket rakják, melyiket rakják bé, hát elhatározták, hogy amelyiknek a felesége leghamarább kijön az étellel, melyik hozza ki az ételt, az lesz berakva a templomba.

Hát Istenem, nézték onnan a hegyről, hogy mikor jön, mikor jön, hát jön a mesternek, Manulénak a felesége, elől a tarisnyával. Jaj, imádkozni fogott manule: Én Istenem, adj egy esőt, hogy zúgjanak a patakok s menjenek a vizek mindenfelé, fújjanak a szelek, térítsd meg a feleségemet!

Eleget jött a szél, jött az eső, fújt, minden, de az asszony nem, csak iparkodott, csak jött, csak jött eléfelé. Jöttek mások is hátrább, de azok hátrább vótak. Hát most mit csináljon Manulé?

Ettek, reggeliztek, sírt szegény. Kérdi a felesége: Mért sírsz? Hát azt mondta, fáj a feje, vagy egyéb dolga van, de nem mondta meg, mi baja van.

Na miután ettek, megpihentek, megcsókolta a feleségit, azt mondja:

– Drága feleségem, ülj ide a falra, nezzük meg, hogy lehetne tégedet berakni?

Leült az asszony. Rakogatták a téglát, rakták, hát felértek a derekáig. Az asszony mondta: már elég.

– A asszony, hát mán rakjalak be nyakig.

Még rakták eléfelé. Sírt Manule, de rakta a téglákat, rakták a mesterek is, addig, míg elrakták az egészet, berakták. Az asszony sírt belül:

– Manule, Manule, nagy mester, Manule, a téglák szorítanak, a lelkem megy ki, végy ki mán engemet.



De Manule nem felelt semmit, hanem rakta csak eléfelé. Elrakták, s olyan szép templomot csináltak, mert így már ment, nem omlott le éjjel, hogy annak párja nem vót az egész világon.

Hát mikor látta István vajda, hogy nagyon szép temploma van, és gondolta, mit es csináljon, hogy ezek a mesterek több ilyen szép templomot sehol se csináljanak a világon? Hát elvitte alólik a létrát, elvette az állványokat, hogy ott pusztuljanak el a mesterek fenn a magos templom tetején.

Hát egy darabig ültek a mesterek ott, gondolkodtak, mit csináljanak, magas vót a templom, mit csináljanak, hod szálljanak, magas vót a templom, mit csináljanak? Hát vót zszindelyük maradás, vót szerszám odafent, nekifogtak, szárnyakat csináltak zszindelyből, hogy valahogy repüljenek le onnét. Elrepültek, de ki hova esett le, ott hótt meg. Hát Manule mester, ő a legjobb szárnyakat csinált, elrepült, és egy darabig libegett a levegőben, aztán leesett. Ahová leesett, ott lett a templom mellett egy igen szép nagy forrás, egy nagy kút. Mamája es úgy mondják, hogy a Manojle kútja, és nagyon jó vize van. (*Klészse, 1.*)

486. Így hallottam a zörögöktől, sz lehet úgy isz lesz. Sz akkor úgy mondták, mikor vultak a háborúk, Stefán Cselmáré, az a Nagy István, kiért egyszer szegicccéget a magyaroktól a törökök ellen. Háború lett, sokan meghaltak ilyen románok, oláhok, akkor elmaradtak ilyen pusztán itt ezek a telekek. S mondta:

– Ezek csak puszták, lehet, maradjatok itt.

S románok nagyon haragusznak sokcor ránk, elvettük a földnek a vaját, hogy a legjobb helyeken, Moldova, Szeret, ezek a legjobb termőhelyek. (*Szabófalva, 4.*)

487. Hát hogy hogy kerültek Moldvába a magyarok? Azt mondták, hogy Erdélyből beszármazott egy ember s egy asszony, s akkor ottan úgy felszaporodtak. (*Magyarfalu, 6.*)

488. Hát azt mondták, hogy a régi világban, mikor a falu kezdődött ott Lábnikban, akkor erdők vótak. Aztán úgy, hogy következtek oda bé emberek. Eljött egyik, úgy hívták, Gyergyó, Gyergyó bácsi, a másik Csík bácsi, a másik Dínes bácsi. Azt mondják, hogy ezek, így csináltak házakat, egyik ide, másik oda, s az emberek nevire tették az utca nevit es. (*Lábnik, 5.*)

489. Van nálunk Bákó megyében egy község, úgy hívják, Bogdánfalva. Azért így mondták Bogdánfalvának, hogy vót valamikor egy Bogdán nevű vajda, melyik ott uralkodott. Mikor a törökökkel nagy háború vót, ott veszett el, ott pusztult el abban a faluban, ott ölték le a törökök.

De a törökökből es annyi meghótt, úgy mondják, ed nagy temetőt csináltak, és akkor dombot raktak, mert mindenki kellett vigyen, minden katona egy sapka földet, vagy valamit, hogy oda tegye a törököknek a hátikra. És akkora domb lett belölle, hogy mamáig úgy nevezik Bóc hátának.

De lehet, nem tudják magik, mi az a bók? Az a bók azt jelenti magyarul: gömböc. Milyen gömböc? Túrós gömböc. Mert szokták Moldvában főzni ed nagy puliszkát, azt kettévágják, és egy maroknyi túrót, juhtúrót belétesznek, gömböccé csinálják, aztán parázson sűtik és azt megeszik.

Es úgy nevezték el, hogy az a Bóc háta. De az alatt csak törökök vannak eltemet-



ve. Egyszer elment a híre, hogy minden nagypénteken, húsvét előtt való éjin megnyílik egy kapu, azon a Bóc hátának a barlangjába, és aki oda bejut, annyi aranyat lehet hozzon ki onnét, amennyit csak el bír hozni, ha tudja a pontos üdőt, mikor kell onnan kijönni. De bizony sokan megcsalódtak, én sem tudom a szavakat, hogy mit kell mondani, de sokan bementek aranyért és sose jött ki többet onnat. De vannak, akik kijöttek es. Például nálunk vót egy uradalom, egy Görögországból való úr, melyiknek nagyon-nagy gazdagsága vót, és annak vót egy intézője. Az az intéző mit csinált, mit nem, megvette az uradalmat, az egészet a gazdától. Azt mondják, hogy azért vette lenne meg, hod egy nadpénteken éjjel kitalálta mikor kell bemenni. Bement, és annyi aranyat hozott ki, hogy még három uradalmat es meg bírt lenne venni. (*Klészse, 1.*)

490. Vult egy Szabó János, az vut kípesszebb ember, vagy okosabb, vagy magosabb, az kihozta Szabófalvát a lűtön. Ott a vizecskénél vót egy kicsi templomocska, ott a lűtön, sz mindig jött víz, árvizek vették el, s az ott a banyhánd, bókák inekeltek. Sz azok ott látták, hogy nem boldogulnak ott, falu megszorodott. Kijárt ide a hegyre. Ahol most Szabófalva van, ott vult erdő. Levágták a zerdőt, s építettek falut. Sz arrul a Szabó Jánosról származik Szabófalva neve. (*Szabófalva, 4.*)
491. Bukorestet azért nevezték el Bukurestnek, hogy ott lakott egy Bukur ember, úgy nevezték, az vót a neve, és arról az emberről nevezték el a várost, Bukor, Bukorest. (*Pokolpatak, 4.*)
492. Barlád, az egy város, s annak van egy folyója, Barlád. Hallottam, beszélük, hogy ott vót a régi határ, a magyaroké. (*Klészse, 5.*)
493. Réges-régen háború vót Magyarországon, s akkor jött egy kormány, egy idegeny kormány, ezek erdőbe laktak, nem akarták megadni magikat annak a kormánynak. Akkor azt mondta az az idegeny kormány:  
 – Ha nem adjátok meg magatokat, akkor minden tíz emberből egyet lelövünk. Akkor ők felpakoltak, sátoros szekerekbe, azok, akik nem akarták magikat megadni. S elmenekültek Móduvába, s azt mondta a móduvai kormány, hogy a kocsikra kössenek csengőket, s csak három napot ülhetnek egy faluban. S aztán így járták az országot.  
 Akkor újból lett egy másik kormány, ugye, mindig változtak a kormányok, aztán az a kormány letelepítette őket Bukovinában. S utána ott éltek 1941-ig. S azért mondják őket csángóknak, mert a románok mindig azt mondták, hogy – jönnek a csengetyűk. (*Pokolpatak, 4.*)
494. A magyaroknak, odabé ezeknek a csángóknak nem lenne csángó nevük, hanem a bukovinaiak a csángók. Én már hallottam többcör, hogy azok vótak a csángók, mert azoknak ilyen kocsijuk vót, s avval mentek, örökké kerülték az országot. S csengő vót a kocsijukon. S akkor így mindig mentek az országba. Akkor Bukovinában adtak nékik telepet, s ott telepedtek le, s azoknak mondták, hogy csángó. Ezeknek nem lenne csángó, mert ezek régi magyar telepesek. Mikor Móduvába telepedtek a magyarok, akkor telepedtek ide es. (*Pokolpatak, 2.*)
495. Csutak Jóska es elment vót, s akkor sokan vótak ott, elvegyék a fődeket az uraktól, s elosszák a szegényeknek. (*Lészped, 7.*)

496. Azt a fát Szent László király ültette. Eljött a faluba, bément a Szerethez, s ültette azt a fát. Az az ő emléke. *(Klészse, 3.)*
497. Van ott Klészsebe egy nagy fa a kövesút mellett. Az első világháborúba, mikor felszakadt a háború, akkor a román király, Károly király odajött, hogy megszemlélje a katonaságot. Minden gyermekestől odajött, s akkor csináltak egy emelvényt, hol vót a királyné. A királyné font szép fehér gyapjút, s egy asszony térgyen ment fel hozzája, hogy engedjék meg a magyar viseletet, mert a magyar viselet be vót tiltva. És akkor aztán a királyné meg es engedte a magyar viseletet. *(Klészse, 1.)*
498. A román zászló színei. A piros azt jelenti, hogy sok a vér, ami elfolyt annak a földnek a megmentéséért. A sárga, a közepe azt jelenti, a szép búzatermést, az arany búzát, amelyikből élnek. A kék azt jelenti, a hitet, amelyikkel hisznek az Istenben, hogy megsegíti őket. *(Klészse, 1.)*
499. Elmenekültünk, de hogy elmenekültünk, akkor elfogtak a partizánok. Azt mondták, hogy most már átmentek az oroszok rajtunk, most már nem szabad sehová menni. Lefogtak s visszamentünk a faluba. S dolgoztattak ottan, még beszedtünk a mezőről mindenfélét. Akkor eljött az, hogy összeszedték a kocsikat, s negyven kiló nehézséggel felültünk a kocsira, s úgy elvittek Magyarokanizsára. Ott ültünk két hetet, akkor onnét elvittek Csantavérre. Ott es ültünk, de nem sokat. Akkor Csantavérről elvittek Szabadkára münket, s ottan töltöttünk el három hónapot. Akkor mentünk a kórházakba, vagont lerakni, mindenfélét dolgoztunk ottan. Aztán ennivalót csak száraztott káposztát adtak, száraztott krumplit, száraztott zöldséget. Szecskavágón esszevágták, letették, az ember nem tudta megenni a szájjával, mert kiszúrta a száját. Hát még sokan is meghaltak ottan a táborban. *(Klészse, 1.)*



## MITIKUS ALAKOK

### I. Angyal

500. Ha a küsgyermek kacag álmában, akkor játszik az őrzőangyalával. *(Klézse, 7.)*
501. Minden embernek van egy őrzőangyala, s egy ördöge. Az ördög írja a rosszat, az angyal a jót. A halálra jutó ember, akkor küzdenek. Az ördög felsorolja a rosszat, az angyal azt mondja:  
— Nem igaz, mert ha nem is imádkozott ember-korában, itt vannak a gyerek-cselekedetei, a tiszta-lelkűség, a tiszta-szivűség.  
És így akkor az angyal sokszor meggyőzi az ördögöt.  
Az ember halála után Szent Péter ítélkezik. Az utolsó ítéletkor eljő az Úrjézus, addig Szent Péter törvényszékel. Ő Jézusnak az első helyettese. *(Lésped, 4.)*
502. Az őrzőangyalnak szárnya van, olyan, mint a madár, repül az az angyal. *(Lésped, 3.)*
503. Minden embernek van egy őrzőangyala és az az őrzőangyal őt megőrzi a rossztól. Éjjel a fejinél ül, nappal, ahogy menen, a fejinél van, s mindig őri a rossztól. *(Klézse, 7.)*
504. Az én őrzőangyalomat kétszer láttam, úgy, mint magát, olyan szép piros ruhában vannak, mint mikor a pap misézik, gyönyörű szép ruhában vannak. Ilyen piros ruhában vannak, az őrzőangyalok, a Szűz anyának az angyalai meg fehérbe. És akkor minden hadsereg angyal különféle ruhákban vannak, kilenc hadsereg. *(Lésped, 4.)*
505. Mikor süttek olyan pereceket, akkor így beléttették az ujjukat, bényomták. S mondtam anyámnak: Minek nyomják be? Azt mondta: Az angyalka onnat kell igyék. *(Pokolpatak, 2.)*
506. Kilenc angyali kar van, csak egy kar van ember. Mennyivel többen vannak. *(Diósfalu, 1.)*
507. Az angyalok vannak legközelebb az Istenhez. A többi lélek, azok alább vannak. *(Klézse, 7.)*
508. Amelyik angyal megnyeri a lelket, például, ha magának az angyala meg tudja nyerni az Istennek, amikor maga meghal, akkor az az angyal száz évig őrséget áll Isten trónja mellett, azt a dicsőséget kapja Istentől. *(Lésped, 4.)*
509. Lucifer vót a legszebb angyal, főangyal a mennyországban. Ezt a bűnt elkövette, a hadseregével letaszította az Isten a pokolba, és helyette Szent Mihály arkangyal a főangyal a mennyországban. Ő az angyalok vezetője. *(Lésped, 4.)*

510. Kisgyermek vótam, lehettem ulyan nyolc-kilenc esztendőös. De édesapám akkor meg vót halva, nem emlékszem milyen esztendőben vót halt meg, és akkor vót nekem egy ecsém, úgy hívták, Ferenc. Azt mondja nekem:

– Menjünk el – azt mondja – a hajnali misére.

– Menjünk.

Felkeltem, felöltöztem, én is, az ecsém is, s elindultunk. De tudja Jóiszten, hogy milyenkor vót, de éjféle után vót. Elmenünk a templomhoz, szépen a szentegyházhoz, nálunk hegyen van a templom, kimentünk oda. Nézzük, nincsem világ a templomban. Odamenünk, lenyomjuk a kilincset, hát be van zárva még. Azt mondja az öcsém nekem:

– Bénézek – azt mondja – a kócslikon.

Bénézett a kócslikon. De világ vót a templomban. De nem tudjuk mitől világos? Künn sötét, mint a korom, s benn a templomban világos, de nem ilyen nagy világ. Ő nézi, nézi, ő meglátta, két angyalt az ótáron, egyik egyik felibe, s mászik a mászik felibe. Azt mondja nekem:

– Nézd meg – azt mondja – két angyal az ótáron, egyik egyik felől, mászik mászik felől.

– Hadd csak nézzem.

Akkor ü elállt, én is megnéztem, úgy néztem, mint kendet. Nagyok vótak azok az angyalok, és szépen így esszetették a kezüket, és le voltak térdelve, egyik ennek az ótárnak a sorkánál, a másik ennek az ótárnak a sorkánál. De ulyan szépen énekeltek mind a ketten, de azt az éneket nem bírom kitalálni soha, soha nem bírom kitalálni. Sz láttam a szent atyát, úgy, mint pap, pap az ótáron. De fejér, mint a hó.

– Ej – mondom – biztos még nincsen az üdeje a miszének – mondom, – menjünk haza.

És akkor úgy is tettünk, kijöttünk onnat a templom udvarból. Aztán megfogott egy félelem. Úgy féltünk, hogy jaj! Hazajöttünk, sz mondom anyánknak isz, többi testvéreinknek isz, hogy mit láttunk. (*Diósfalu, 1.*)

## II. Boszorkány

511. Azok a boszorkányok nem hóttak, azok élő emberekből vannak, iljen élő ember. Az ember beszél vele, nem tudja, hogy kivel beszél. (*Pokolpatak, 2.*)

512. A boszorkányok seprűn meg kocorbán utaznak. (*Lésziped, 2.*)

513. A boszorkány az áldott Napval nem mer szembenézni. (*Pokolpatak, 4.*)

514. Azt mondják, hogy a boszorkányoknak farkuk van. (*Lésziped, 2.*)

515. A boszorkány, melyiknek farka van. Azt mondják, hogy mikor ül le, akkor emelkedik fel a farka. (*Klészse, 9.*)

516. A boszorkányos asszonyok arról vállanak ki, hogy van egy pici farkik, hátul, akkora, mint a kecskének a fele farka. (*Klészse, 7.*)



517. Aki belép a boszorkányok közé, hát az nem mehet, az többet nem szabadulhat. (*Lészpéd, 2.*)
518. A boszorkánynak van egy akkora kis farka, az úgy születik. Mindenféle válik belőlik, amit ők akarnak. (*Pokolpatak, 2.*)
519. A boszorkánynak akkora farka van, mint egy vajda arasz. (*Somoska, 1.*)
520. A boszorkány megjelenik kígyó alakban es, béka alakban es, varanyás béka. (*Klészse, 7.*)
521. Több mindenfélebe átváltozik a boszorkány, asztalba, vagy székbe, vagy tányérba, vagy állatba. Régebb mondták, hogy átváltozik kutyaé, disznóé, kakas-képbe, ilyesmi-képbe változik. (*Magyarfalu, 9.*)
522. Vannak azok a nagy vasabékák; a boszorkány elmenen béka-képibe es, bélepcseg a szobába es, ha az ajtó nyitva van. (*Somoska, 1.*)
523. A boszorkányok meg tudnak indulni akkor, mikor a Nap leszentült, és míg fel nem jó a hajnali csillag. Mikor a hajnali csillag feljött, vagy a kakasok megszólaltak, a boszorkányoknak, a söprű kiesik alóluk, és többet erejük nincsen. (*Klészse, 1.*)
524. Azt mondják, a keresztes útnál, hogy ott éjfél előtt a boszorkányok járnak. (*Pokolpatak, 2.*)
525. Elsötétedéstől éjfélig, éjfél után nem lehet őket ott tanálja. (*Pokolpatak, 2.*)
526. Ha te tudod, hogy valaki boszorkány, ha üsmered es, hogy boszorkány, nem szabad megmond senkinek, mert ha kiszólod, akkor éjjel rivád men és megnyom. (*Klészse, 7.*)
527. A boszorkán annak születik. (*Pokolpatak, 2.*)
528. A boszorkánynak csak a lelke menen. (*Somoska, 1.*)
529. A boszorkányról nem es jó beszélni, mert elmenen ahhoz, aki beszéli őt. Amikor boszorkányról beszéltek, anyám mindig mondta: Kő legyen a fülibe! (*Somoska, 1.*)
530. Azt hallottam, hogy ment a teheny, akkor a nyomából kivett, s akkor ő abból el tudta venni a tejit. (*Pokolpatak, 2.*)
531. Amelyik elveszi a tehennek a tejit, úgyhogy a tehen aztán nem ad tejet, csak vizet. Mi paciltuk. (*Bogdánfalva, 1.*)
532. Ez megmond bármit, mert az ördög neki megsúgja. Ez annyira el van a lelkivel az ördögvel szövetségben, hogy személyesen beszélget a gonoszval. (*Lészpéd, 4.*)
533. Úgy mondják, hogy a boszorkányban ördög van, a boszorkányban benne van az ördög. (*Klészse, 7.*)
534. Úgy hallottam, hogy hát van a boszorkányoknak gyülekezetik, ahol gyülekeznek, hát réteken történik, és akkor eltáncolják a boszorkányok, hát ott a fű olyan sűrűn, zölden nő, azért nő úgy, hogy a boszorkányok táncoltak ott. (*Lészpéd, 2.*)

535. Amikor a legelső kakast elvágja az idei csibéből, akkor annak három tollát felszúrák az ajtóba, hogy a boszorkány ne menjen be az ajtón, három tollút a farkából beszúrnak az ajtóba. (*Klészse, 7.*)
536. Szentelt vízzel köll esszelocsolni a lakást, még ilyen szentelt gyertyát kell égetni, vagy szentelt virággal kell kifüstölni, akkor nem jön boszorkányság a házhoz. (*Magyarfalu, 9.*)
537. Azt hallottam, hogy megkenik az ajtónak a négy sarkát, hogy ne jöjjenek bé, s akkor szentelt vízzel megszentelik, s avval a virággal, melyiket szentelnek a templomban, hát avval füstöt csinálnak, megfüstölik a házat, akkor nem tudnak odamenni a boszorkányok. (*Léziped, 7.*)
538. Balkézvel fogja meg, el se engedje. (*Pokolpatak, 2.*)
539. A boszorkány, mikor meglátja az ember, akkor tüzet szar, úgy, mint az üstökös csillag, úgy megy, szarja a tüzet, s aztán eltűnik, de elsőbbször megijesztgeti az embert. (*Pokolpatak, 4.*)
540. Mikor a tyúk kitojta a tojását, már elfogyott, akkor tojt egy olyan picikét, azt mondták, boszorkány-tojás. Vessék keresztül a házon visszafelé, hogy menjen a pusztára. (*Magyarfalu, 4.*)
541. Mikor vannak azok a nagy viharok, akkor mindig meghótt egy boszorkány, az a söprű, amelyik alóla kiesett (mert ők söprűn járnak, lóháton), az a söprű akkor söpör mindent, amit csak kap, mindent visz utána. (*Klészse, 1.*)
542. Elmentek a lányok este guzsalyasba, beszélte anyám, és két lány kiment, földbe veszték, nem vótak sehatt. Egyszer, mikor egy órára visszajöttek, karácsonba, hát ulan szép virágokat hoztak, szép szőlőt, akkor ért a szőlő, levelestől. S megkérdezték a másik lány barátjik:  
– Honnan hoztátok?  
– Eljártunk seprűn – azt mondja – idegen országba, meleg országba, s hoztuk ezt a szőlőt.  
– Hát tük – azt mondja – hogy tudtatok elmenni?  
– Hát mink – azt mondja – boszorkányosak vagyunk, nekünk farkunk van, felülünk a söprűre, s mikor mondjuk: „hipp, hopp, hol gondolom, ott legyenek”, akkor épp ott szállunk le, ahol az a szőlő van. (*Klészse, 7.*)
543. Mit tudom én, hogy igaz-e, vagy nem igaz. Mikor fiatalok vótunk, többször megvót kékülve a lábom, de tudtam, hogy nem üttem meg. Azt mondták, hogy a boszorkányok szívták meg. (*Léziped, 2.*)
544. A boszorkány mindent tud. Ha beszélnek es, hétfőn, szerdán, s pénteken, azt ő tudja, ő hallja. Ha az ember beszél, vaj az asszony, ő azt meghallja, hogy az beszél, s akkor rivamenen éjen, s kínozza. (*Klészse, 9.*)
545. Mondották az öregasszonyok, elmentek este a korcsmába, hát illogattak, egyik mondott egyiket, másik másikat, táncoltak. Vót két asszony, azt mondták:  
– Menjünk, menjünk!  
Egy vót, egy öreg legény, az meg vót részegedvel, de nem nagyon erőst. Az ki-



ment és lefeküdt egy hordóba, egy ulyan boroshordóba. Hát ezek az asszonyok azt mondják az uruknak:

– Hát elmenünk haza kicsikét, megjárjuk, hogy mint vannak a gyermekek?

Kitűntek, kimentek. Azt mondja egyik a másnak:

– Hogy menjünk, mint a gondolat, vagy mint a szél?

– Úgy menjünk – azt mondja –, mint a szél.

Felülnek a hordóra és elmennek. Odaérnek, kiszállnak, elmennek táncolni, ott végzik a dolgukat, ahova esszegyültek a többiekkel. A legény kiszúrta a fejét a hordóból, és nezi, hogy hol van ő? Hát ő ahol vót, tél vót, még kékültek a szilvák. Hogy őt meghiggyék, hogy ő hol van, elment, letört egy ágat, még visszabújt gyorsan, nehogy meglássák. Még aztán végzették a dolgukat, visszajönnek, mondják:

– Hogy menjünk?

– Menjünk, mint a gondolat!

Na, vissza is értek. Szépen vették magikat, bementek. Mondták, hogy megjártuk, így vót, úgy vót. Jól van.

A legény, kijön ő is onnat, s kihozza az ágat is a szilvával, és mutatja a többieknek. Meglátták azok a boszorkányok, hogy ez mit csinál. Odamentek hozzá, azt mondták:

– Ha egy szót mondsz, azonnal többet nem élsz!

Megijedt, eltette a szilvát isz, eltűntette, hogy meg nem látták többet. (*Diósfa, 1.*)

546. Egyszer lakodalom vót és vótak ottan szép asszonyok, boszorkányok. Hát táncoltak, mulattak mindig. Egyik ember megrészegedett, kiment a fészerbe, aztán lefeküdt egy hordóba. A hordónak a fenek kint vót és belefeküdt oda.

Na akkor ezek a boszorkányok mit csináljanak? Odamentek, a hordóra felültek – ahol gondoljuk, ott legyünk! –, akkor ott is vótak.

Hát ő mikor felebredett, az az ember, hát egy nagy mezőbe vót, ződ borsóba. Hát akkor ő kinyúlt, markolt két marok ződ borsót és visszafeküdt a hordóba.

Ezek mulattak ott, a boszorkányok. És visszaültek a hordóra és azt mondták – ott, ahol gondoljuk, ott legyünk.

Visszamentek oda a helyükre, ahonnan indultak, a lakodalomba, elkezdtek mulatni ott azok a menyecskék, mulattak. De az ember es bement, bévitte a kezibe azt a ződborsót. Hát tél vót, olyankor nem vót borsó. És elkezdte mutogatni, hogy:

– Ne – azt mondja – hol jártam, ződborsót hoztam.

Hú!, meglátták a boszorkányok:

– Eltedd – azt mondják – mert mindjárt fejedet vesszük.

Az ember úgy eldugta, mert megijedett, hogy ezek a boszorkányok hát megölik akkor éjjel. (*Pokolpatak, 4.*)

547. Hát ez a Csobán Györgyné, ez is ulyan asszony vót, hogy hát sokat tudott, de nem jót, inkább ulyant, milyent nem is kellett volna. Akkor, mikor a halálra érkezett, akkor már eleibe jött minden. És akkor kérte a szomszédasszonyait, még az onokáit:

– Jaj, jaj, segítsetek rajtam, esznek meg a kégyók, békák, ne, mind jönnek, jaj, jaj, ne hagyjatok! Jaj, mi lesz énelem, jaj!

S akkor mentek segítségére, de hát ők nem láttak semmit se. Nem tudott meghal-

ni, mert hát ugye ezeket nem kellett lenne csinálni. Aki ilyeneket csinál, az, amíg bé nem vallja, hogy miket cselekedett éltiben, addig nem tud meghalni. De aztán, hogy kimondotta, nagy nehezen kimúlt a világból. (*Diósfa*, 1.)

548. Vót három legénye egy embernek, kettő leszógált katona, egy még kellett menjen katonának. Vacsoráztak, ettek, hogy most feküdjenek le. Csak hallnak valami zörgést. Mert azelőtt az apjuk mindig mondta:

– Gyerekek, a szalonnához ne nyúljatok.

– De nem nyúlunk oda – azt mondja –, egy se járt ott a szalonnánál.

– De – azt mondja – a szalonna hiányzik.

Na jól van. Akkor, mikor meghallták a zörgést, akkor rögtön felszaladtak a padlásra, a padlásajtóhoz, szépen egyik megfogta az ajtót, bécsinálta, s az a kettő felment, s keresték. Nem találtak senkit.

Hát nem találtak, nem találtak. Csak megemeli az egyik így a szennyesingeknek a közepit, hát mikor nezi, egy fekete kutya van oda fölbújva. Úgy megverték, hogy agyonütötték, meg vót dögölve az a kutya. Bémennek, lefeküsznek. Reggel kikel a nagyobbik, az üdösebbik, nézze meg, a kutya ott van-e? A kutya nem vót ott, elment vót haza.

Na akkor bément a szomszédba. Ottan lakott egy üdösebb ember, meg egy asszon, bément a szomszédba, hogy kérjen valamit. Látja, az asszon fekszik az ágyban.

– Nénike, hát maga olyan beteg – azt mondja.

– Az, az éjen agyonütöttetek – azt mondja.

– Hogy lehessen az, mü kutyát vertünk agyon, nem magát?

– Én vótam az – azt mondja.

Úgyhogy nemsokára meg es hótt az öregasszon. (*Magyarfa*, 7.)

549. Vót nálunk egy bácsi, még most is él, és az ment éjjel haza, és ezek a boszorkányok egybevótak, és zenével vitték őt mindenhol, árokon föl, vízen, és úgy zenéltek. Úgy álmában valaki szólt, álmában valaki kikiáltott:

– Gyerünk Jóska, gyerünk Jóska, ki!

Kiment, akkor már elkapták, elvitték, és akkor addig táncoltatták az árokban, meddig éjfél lett, hogy a kakasok megszólaltak. Az szegény, amikor eszheztért, akkor látta, hogy ő milyen mély gödörben, s vízben van ottan. Kijött, hazajött, s aztán két-három hétig beteg vót. (*Lábnik*, 8.)

550. Akit mondok én, hogy a tejit elvette, az elment egy másik szomszéd asszonyával az erdőbe, elmentek az erdőbe. Ahogy mentek, odaértek, van ott egy nagy hangyaboly. Hát ez, a szomszéd asszonyom, melyik közelebb vót hozzám, az a szomszéd asszonyom figyelte, hogy mit csinál. De mikor odaért a nagy hangyabolyhoz, levette a kendejit és eldobta a tarisznyáját a keziből, és – azt mondja – megkerülte háromszor, de hát ez csak figyelte, hogy mit csinál, de ő úgy csinált, mintha nem látta vóna.

Azt mondja a szomszédasszonyának, annak a másiknak:

– Marika, így kell!

Megkerülte háromszor azt a hangyabolyt, és akkor beleállt a közepibe, és akkor megtáncolta magát és akkor kiugrott onnan, de úgy kendő nélkül. Nálunk a ken-



dőt nem szokták levenni ugye. S akkor a kendőt megforgatta háromszor afelett a hangyaboly felett, de hogy mit jelentett, azt ő nem tudta.

– Hát – azt mondja – gyere Marika te is bele, csináld!

Azt mondja:

– Én nem csinálom meg – azt mondja –, nem menyek bele, rámjönnek azok a hangyák.

Hát akkor az nem ment bele.

– Ha nem csinálod meg – azt mondja – akkor úgysem lesz hasznos.

Akkor hazajött, és mondta a szomszédasszonyom:

– Ez boszorkány – azt mondja. Elmeséli nekem, hogy hogy van, mit csinált, – mit jelenthetett az?

Mondom:

– Hát én nem tudom. (*Lészped, 2.*)

551. Hát az gyermek vót. Nálunk vannak az erdőpásztor-házak, ott ki kellett menni, s jó darabot az erdőn menni, s ott vót egy nagy hely, legelő. Hát ő mindennap oda ment a marhákval. S azt mondja, hogy ott, ahogyan ő egyedül vót, egyszer látja, hogy nagy muzsika szóval, nagy mulatsággal jönnek. Vigyázkodik, hol az a muzsikaszó, az a nagy zenészó? Hát vót egy bokor, s azok az úrnék, vékony derekik, s hegyessarkú cipőkbe, úgy kerültek azt a bokrot, az a mulatság úgy szólott. Hát egyszer aztán elhallgatak, s bévesztek mind oda a bokor tövibe. Hát boszorkányok vótak. (*Lészped, 7.*)

552. Hát úgy hallottam a régi öregektől, hogy vannak ilyen boszorkányok, hogy hát amikor elmennek este így valahova emberekhez, vagy nőkhöz vért szípni, hát akkor ők lóvá válnak. Nahát aztán mikor elmennek oda, akkor ők olyannak válnak, a kulcslyukon es beférek. Aztán akkor, hát vót egyszer egy legén, annyira sovány vót, nem tudta, hogy minek sovány. Hát éjjel érzette álmában, hogy valaki nyomja a mejjít, nyomja a mejjít. Hát egyszer panaszkodott egy másik gyereknek:

– Nézd barátom – azt mondja – valaki úgy tapossa a mejjemet, nem tudom, hogy micsoda, nem használ az étel nekem egyáltalán.

– Na jól van mostan – azt mondja –, majd én ezt elfogom – azt mondja –, hogy kicsoda? Na jól van – azt mondja.

Azt mondja:

– Én elmenyek hozzád este, leülök az ajtóba és elfogjuk, hogy ki vót az.

Na az a legénke el es ment, leült az ajtóba. Az, amikor bejött a kócslyukon, hát bement, nem látta, amikor bejött, akkor a legényke nyögni kezdett, de nem látta az se, hogy bejött. Akkor a lófejezőt odaakasztotta a kócslyukhoz. Mikor odaakasztotta azt a lófejezőt, akkor csak egyszer abba vette észre, hogy a ló a szobában van. Hát az a boszorkány, amelyik vót, az lóvé váltott.

– Na – azt mondja – megvan – azt mondja – komám, hónap elvisszük, megvasaljuk – azt mondja – mert nincs vas a lábán.

Hát reggel felkeltek, egy szép sárga ló vót, kanca ló. Hát elvitték a kovácshoz, megvasalták mind a négy lábán rendesen.

– Nahát – azt mondja – az egyik legény, most ülj fel rá, s addig hajtsd ezt a lovat, amíg az epéje kiszakad, mert ez itta meg a véredet!

A legényke felült rá, addig hajtotta, addig hajtotta, ameddig orra nem bukott, esze nem esett.

Na jól van, eszeesett. Akkor meghagyták megpihenni, akkor visszavitték oda a szobába, kihúzták azt a fejezőt a fejből, az a ló el es tűnt onnat.

Eltűnt. Hát reggel hallják, hogy a szomszédban az öregasszony nagyon beteg.

Hát azt mondja a szomszéd:

– Nézzétek – azt mondja – gyertek át, mert meg van vasalva a lába, meg a tenyerei – azt mondja – a kezei.

Mikor átmentek, hát akkor az nagyon könyörgött, siránkozott, hogy hát szedjék le azokat a vasakat. Hát nem lehet leszedni, csak ha lójé válik, csak úgy lehet levasaltatni, másképpen nem lehet.

Hát akkor azt mondja az öregasszony:

– Akármit csinálnak – azt mondja – velem, csak szedjék le a vasakat.

Akkor a fejezőt odatették az ajtóhoz, akkor ő mindjárt lójé változott. Elvitték a kovácshoz, leszedték azokat a vasakat a lábáról. Akkor a legényke megint fölült rá és akkor meghajtotta megint, hogy vízbe borította teljesen.

Akkor elengedték, akkor az öregasszony úgy jött helyre, és akkor mondták, hogy az vót a boszorkány, mert a legénynek szíta a vérit. *(Lábnik, 9.)*

553. Az élőkől van a boszorkány. Azt mondják, hogy annak van egy ekkoracska farka. S azoknak muszáj menni. Ha férjhez van menve, a férje mellől felkel éjjel, s menen, mikor ő kell menjen arra az órára, ahová gyűlésik van nekik.

Történt egy ulyan, hogy egy nagybátyámmal történt, az ilyen végrehajtó vót, adószedő. S akkor őt elhelyezték onnat messze, valami tizenöt kilométerre, honnét ő lakott.

S egyszer gondolta, hogy hát már két hete vót, nem járt haza, hazamenen. De melyik falun ment által, ő Somoskán ment át, s úgy sokat kellett menjen, kövesút vót, de messze vót a falu. Akkor még erdő es vót.

Hát mondták, maradjon ott. Ő nem marad, ő menen haza, mert a felesége várja.

Mikor elért, hát vót kő hordva az országútra, hogy elszórják, hát el akart menni az ő szükségire. De ő letette, botja vót, s vót egy táskája. De még pénz es vót benne jócskán. Letette oda a kőrakásra, s átlépett az árkon. Egy tisztességes ember nem áll meg az út közepibe, ha éjjel van es. Aztán átlépett az árkon, mikor végezett, visszament. Mikor nyúljon, hogy vegye el a táskáját, még a botját, akkor csak egy nagy szél fútt, ment egy asszony szénvonón, s felkapta a szénvonóra, s elvitte, s ott maradt a táskája, ott maradt a botja.

Ott maradt a botja. Bákón kívül van egy hegy, úgy hívják azt a hegyet, Bócháta.

Amikor odamentek, annyian vótak ott, de vót ott olyan csimpolyás es, ulyan, hogy így a hónya alatt birkabőrből van csinyálva, azt mondja: tūd-lūd-lūd-lūd. S az fújta, s ezek táncoltak. Az a nő addig táncoltatta a nagybátyámat, s mikor már eljött az idő, hogy annak vége vót, hát akkor mentek el.

Hát elindult egy üsmerősivel. Azt es úgy vitték vót el, mint a nagybátyámat. Nagyon szép ember vót, s az a nő nagyon szerette lenne őt, hogy elvegye, kedve lett lenne még legényül, de hát nem vette el, elvett egy mást. S akkor, mikor annak az embernek intett:



– Na – azt mondja – hogy vagy?

Azt mondja:

– Jól.

Akkor még egy nagy szél felkapta, úgy elvitte, egy nagy erdő közepibe dobta bé a nagybátyámat. Bédobta ott, hallotta, hogy a kakasok szólnak, kutyák ugatnak, nem tudta hol van. Addig ment, kiment arra az útra, akkor észhez jött: hát hol neki a táskája, s a botja?

Akkor elment vissza abba a faluba, honnat ő elindult, bément a komájához. S azt mondja:

– Nem hagytam itt a táskámat?

– Nem – azt mondja.

Azt mondja az ember:

– Mondtam koma, ne induljon el – azt mondja –, maradjon itt. Maradjon itt reggelig.

– Nem – azt mondja – ha van egy széllámpája, adja ide.

Akkor odaadta a széllámpát, s ment azon az úton. Ott találta meg, hová letette. Mikor hazament, mondta a feleségének, engedje be. A felesége azt mondta, ne engedi be, „mert ha tisztességes ember lettél lenne, hazajöttél lenne este, nem most hajnalba. Honnat jössz most?”

Könyörgött, engedje. Beengedte. Azt mondja:

– Mondja meg.

– Majd – azt mondja – megmondom neked, hogy hol jártam, de most hagyj el, pihenjek.

Úgy esszetörték vót, hogy két hétig fel nem tudott az ágyból kelni. S akkor mondta, mikor esszetalálkozott avval a nővel, hogy „minek kellett elvigyél?” Azt mondta:

– Azért, hogy kedvem vót rád, s ha valakinek elárulod, mikor még egyszer elkaplak, akkor esszetéplek!

S nem merte. Annyit kérdeztem, hogy mondja meg, hogy az a nő ki vót, de nem mondta meg. (*Pokolpatak, 2.*)

554. Én gyerek vótam és ott vótam egy másik embernél. Annak vót egy legénye. Akkor, hát odajött két leány. De messzire búcsú vót, a vízen túl. És ezek mindig játszottak ott, birkóztak, de a leány olyan erős vót, hogy a legényt felvette az ölébe, feltette az ágyba. Játszottak nagyon. Én közben megláttam, hogy neki hat ujjja van. Hát azt mondja a leány, azt mondja:

– Gyere – azt mondja – menjünk búcsúra.

– Hát merre menjünk? Már jönnek visszafelé – azt mondja – hová mész?

– Én – azt mondja – még elmenek – azt mondja a búcsúra.

Na akkor azt mondja:

– Én elmenek, megjárom a búcsút.

Azt mondja a legény:

– Na – azt mondja – ettől s ettől a leántól hozzál, nekem zsebkendőt, amit én ismerek – azt mondja – akkor – azt mondja – hiszem, hogy odajártál.

El is ment és még a többiekkel visszajött. És amikor elment, mondtam annak a legénynek, hogy hát:

– Nézze – mondom – ennek hat ujjja van, a leánynak.

– Hát hogy – azt mondja – hogy én nem láttam – azt mondja –, hát én régentől ismerem – azt mondja –, sohasem láttam az ujját.

– Hát – mondom – nézze meg jól, mert hat ujjá van.

És meg akarta nézni, mikor visszajött, de a leány nem engedte. Aztán utána mesélték, hogy már hozott egy zsebkendőt. Akkor aztán mondták, hogy, az öregebbek, apjáék, anyjáék mondták, hogy ez boszorkány, azért van hat ujjá, mert a boszorkányoknak vagy hátul farka van, vagy hat ujjá van, ilyesmi, meg van jelölve a boszorkány. (*Pokolpatak, 4.*)

555. Bácskában mesélte egy ember, hogy náluk a faluban vót egy öregasszony. S egy fiatal asszonynak el vót a férje a háborúba, és meghalt. Az anyósa mindig meneggett oda, és azt mondja az anyósának egyszer:

– Higye el, a férjem hon vót az éjjel – azt mondja – egész éjjel.

A férjinek a képibe jelent meg. Hát elmúlt egy hónap, kettő, de az asszony nagyon sovány lett, az a fiatal asszony, mert bántotta egész éjjel, na, érti.

Hát akkor egy üdösebb ember valamit gondolt, hogy csakis nem ű lehet az, hanem mégis más. Elment szépen, és bebújt az ágy alá. A fiatalasszony nem vette észre, hogy az ember ott van. Ez az ember valamit tudott, ő vitt egy kantárt a kezibe, és akkor, amikor ez a kéményen ment le, akkor bedobta a fejibe a kantárt. Azt mondja:

– Most már az enyim vagy!

Az es biztos tudott valami szavat, rámondott, és akkor szépen kivezette, és elvitte vasalni. Megvasalta mind a négy lábát, és szántott vele a kertbe, verte jobbra, balra, jól elverte.

Hát akkor az ember elengedte. Akkor elment annak a fiatal asszonynak az anyósához, azt mondja:

– Jöjjön, mutassam meg, ki vót – azt mondja – aki járt – azt mondja – a menyihez.

Hát amikor elmentek, persze az a boszorkány hazament, hát az nagyon össze vót verve. Mikor bementek, akkor a két kezén, meg a lábán is vasak vótak.

– Látja – azt mondja – ezt én verettem.

Az öregasszony már nemsokára belehalt, mert annyira verte. A sérülésekbe belehalt. (*Lábnik, 8.*)

### III. Esőcsináló

556. Hát vót nálunk egy ember és az az ember megkapott egy könyvet. Jó nagy könyv vót, de az a könyv – visszafelé kellett olvasni. És ő abból lemásolta, olyan kis papírokra, csinált könyvet magának és járt a falun ide-oda, azt mondta, hogy ő megőrzi a községet a jégtől, a területet.

Akkor, hát aki akart fizetni neki, fizetett, aki nem fizetett, nem fizetett, ugye.

Egyszer én es bementem a korcsomába, a szomszéd faluba, bejött ő es. Azt mondja, hogy:

– Ki ad egy fél liter bort?



Nagy meleg vót, pont délben, mondták a misét a templomban. Hát nem adott senki neki bort. Hát én fiatal vótam, mondom:

– Adok én egy fél liter bort.

– Adjon – mondom a korcsomárosnak – fél liter bort.

– Igya meg.

Meg is itta az az ember a fél liter bort. Kivett a zsebiből egy papírt, elkezdett mondani, mondani, és hát látjuk, hogy a templom felett, ott jön egy nagy felhő. Jön, jön, jön, jön. De közben megfeketedett az a felhő.

– Na – azt mondja – látják – azt mondja – ez jégvel jön, jégvel jön ez az eső

– azt mondja –, de – azt mondja – én elhárítom.

Elkezdett szaladni ki a szőlőhegyekbe. Addig szaladgált, eljött egy nagy záporoső.

Olyan zápor vót, hogy ment a víz a falun mindenhol. Hát akkor ő a mezőn vót.

Mikor visszajött, akkor tiszta vizes vót, hát teljesen ugye, meleg vót, ingbe, gatyába vót. S akkor visszajött.

– Na látják emberek (olyan szükség vót akkor az esőre, mint most es) – azt mondja – meg tudom csinálni – azt mondja.

Dehát sokan hittek benne, sokan nem. (*Pokolpatak, 4.*)

557. Kertész András. Hát az ulyan vót, hogy vótak ketten, és a papnál szolgáltak. S akkor a paptól elloptak egy könyvet. Ha akart, ő avval a könyvvel elment ki, s vót neki iljen botocskája, s arra ki vót rajzolva, úgy, mint egy ember, de vékonyka vót, nem vót vastag. S avval ű kiment a hegyekbe, s mikor ű akart, akkor jeget hozott, vagy esőt.

S egyszer egy emberre haragutt, hát úgy elverette a szöllejit jégvel, hogy abban nem maradt semmi.

S akkor már kénytelenek vótak az emberek, hogy megfogadják csősznek, fizetnek, hogy hát őrzője a határt a jégtől. S akkor nem lett jég, s mikor nem fogadták meg, akkor mindig hozta a jeget. (*Pokolpatak, 2.*)

558. Kertész Andrásnak hívták, iskolajárt ember vót, tudott olvasni jól, és ő elhitette, hogy mikor jön a jégeső, el tudja téríteni. Annyira elhitette a néppel, hogy a nép fizetett neki. Én gyerek vótam, nálunk a családban soha nincs babona, és kérdeztem:

– Bácsám, hogy tudja maga azt elcsinálni?

– Hát van nekem egy könyvem – azt mondja –, s abból mikor olvasok – azt mondja –, akkor mindjárt megfordul az eső.

Aztán látták, sokan látták a hegyen, mikor jött a jégeső, kiállott a hegyre, integetett a kezével, imádkozott, talán ű is hitte, hogy való lesz. Aztán, ha mégis jött a jégeső, akkor azt mondta, hogy a másik faluban van egy másik, ugyanolyan, mint ő, az meggyőzte őt, az erősebb vót. (*Klészse, 1.*)

559. Vót nálunk a szomszéd faluba egy ember, úgy mondták, Kertész András, és ez csinált szekeret porból, s felült riva és elment, bement a felhőbe, és ahol ő elment, ott megverte jégvel.

De annak van őrzője, hogy azt visszatéríti. S akkor egy másik többet tudott, mint az az ember, és levette. Levette mindenestől, szekerestől levette, jegestől. Ulyan vastag jég vót, hogy majdnem egy méter jégvel vette le. Akkor, hogyha egy kicsit, ha egy szóval többet tud az, aki leveszi, aki le akarja venni, akkor leveszi.

Ez az ember tartott töllünk a faluból egy asszonyt. S ő, szegény asszony panaszkodott, nem akart dolgozni semmit se, csak ilyenekvel járt. Nekifogott, s összekötött három rózsafüzért egymásra, beakasztotta a nyakába, s aztán ment, s imádkozott.

Aztán nálunk egyszer tényleg nem akart eszni, sokáig, sokáig nem eszett, akkor az asszony mondta, hogy menjenek el az ő urához, s mondják meg neki, hogy csinálja ki, el vót kötve az eső, hogy csinálja ki, hogy hát jöjjön eső. S akkor azt indították vót, hogy adjanak egy-egy lejt, kettőt, mindenki, menjenek, az emberek fizessék meg.

S akkor aztán a Jóiszten mégis megszánt, mégis adott anélkül, hogy ő nem kellett. *(Diósfa, 1.)*

#### IV. Gyermekijesztők

560. Jön a bambus! Csak így mondták, de evvel csak az egész kicsiket lehet ijesztgetni. *(Somoska, 1.)*

561. Jön a bambus! *(Pokolpatak, 4.)*

562. A gyermekeknek azt mondtuk, ne menjen a kúthoz, mert behúzza a bambus. Hát azt csak azért mondtuk, hogy ijesztgessük a gyermekeket. Ha kérdezték, hogy milyen a bambus, azt mondtuk, hogy egy öreg ember, nagy, csúnya szeme van, nagy orra van, van nála kampósbot, s azt kiszúrja a kútból, s behúzza a gyermeket a kútba. *(Klézse, 7.)*

563. Hallgass, hallgass, mert jön a bankus. A gyerek félt tőle. *(Diósfa, 1.)*

564. Jön a bankus! *(Magyarfa, 1.)* Jön a farkas! *(Pokolpatak, 4.)*

565. A gyerekeknek mondják, ne maj nézzenek be a kútba, behúzza oda a benebasu. *(Szabófalva, 4.)*

566. Ne menj oda, mert megeszen a bakus! Megeszen a medve! Megeszen a farkas! Elviszen a cigány, hej, bé! *(Klézse, 5.)*

#### V. Halottlátó

567. Mikor lányok vótunk, akkor hát összejártunk a fonóba, akkor ezt csak hallottam, nem láttam, hogy volt olyan ellátó, hogy a halottakról beszélt. Megmondta, hogy valakinek a hozzátartozója hol van, hogyha szenvedésben van, milyen helyen van, még azt is megmondta előre, hogyha kételkedett, hogyha nem hitte vóna, amit ő tud, hát azt előre megmondta. *(Lészped, 2.)*

568. Valénban vót egy öregasszony, odamentünk, hogy mondjon a másvilágról, apám-ról. Megmondta, hogy ki hol van, s kinek mi kell, mit adjanak. Akkor kellett adni istennébe valamit, enni, egy darab kenyeret, vaj kalácsot. Vaj kívánt a hótt csereszyét, vaj epret, akkor gyertyát, hogy nincs világossága a másvilágon, hát adjanak gyertyát, vigyék el a templomba, adjanak a templomba es gyufát, s akkor lesz neki világossága a másvilágon. *(Magyarfa, 4.)*



569. Beteg Mihály ott lakott Klézsén, és hozzája mentek emberek, asszonyok. Aztán hordozták őt kis kocsi-val, vitték templomba, minden-hova. S ő mondott ottan imádságot, mindent, megmondta a neviket, beszélgetett a halottakról, hogy magának ilyen rokonyai vannak, s így haltak meg, s ilyesmiket mondikált. (*Pokolpatak, 4.*)
570. Őt megették a nyűvek, elevenen, csak megmaradt a csontja és a bőre. Neki csak egyik kezibe mozdult egy ujj, vagy kettő. (*Klézse, 5.*)
571. Az úgy történt, hogy nagyon beteg vót, olyan beteg vót, hogy nekije a hús lehullott az egész testyiről. S akkor nem es vót, ki rea gondot viseljen, s még a legyek es megköpték. S vót egy nővére, akkor az elment, kitakarította, de mikor, egy héten egyszer, kétszer, mert más községben lakott. S akkor aztán olyan beteg vót, azt mondták, hogy most már meghal. Akkor aztán elaludt, aludt három nap, három éjjel, hát virrasztották, hogy hal meg. S mikor aztán megebredt, akkor mondta, hogy ő nagyon szép helyt járt, s őt megtanyitották mindenre, s őt hordozták az örök világon, s ő csak imádkozott, imádkozott. (*Pokolpatak, 2.*)
572. Akkor jární fogtak hezza, akkorjában nem igen vót taxi, de méges messzünnet, akinek vót, az uraknak, meg minden, mentek hezza. De ő nem csalt, ő senkitől nem kért semmit, hanem csak azt mondta, hogy az ember a lelkire ügyekez-zék, hogy mi kell az örökvilágra.  
Neki mindegy vót, ha ett es, ha nem ett es, ő úgy élt. Ha nem ett, nem vót éhes soha. (*Pokolpatak, 2.*)
573. Ő elbetegedett, egy igen nagy betegség rivája talált, úgyhogy megkucorodott, elment az ereje, nem bírt többet járkálni láb-on. Aztán nem vót ki vigyázzon rivája, az apjáiék meg vótak halva, csak a rokonok vigyáztak rivája, s úgy kapta azt a betegséget. S ő mondani fogott, hinni kezdték, hordozták búcsúkra, elvitték nagy városokra is, Bákóba, ide, oda hordozták. Hát úgy örökké mondott, s mindenki hitte, hogy ő mit mond, el vót ű nevezve ellátó Beteg Mihálynak. (*Klézse, 7.*)
574. Látta, mikor elvitték templomba, nálunk szokták, hogy feje-r kendőbe, szövik az asszonyok, azt mondta:  
– Aki nagyon szép kendőbe menen, mikor menen bé a templomba, annak tűz van a fején, s kigyók mászkálnak, mert az halálos vétet csinál, hogy oljan szépen menen. Aki rongyocskába ment, azt mondta: annak angyalok vannak a fején, mert az, azt mondta, nem menen kevésen. (*Uő.*)
575. Az olyan vót, hogy tizenhárom évesen betegedett meg. Az a másvilágon es mindent látott, meg itt es látott mindent. (*Somoska, 1.*)
576. Az apjának vettek ulyant, s a gyermek lépett rivája, s a gyerekek a testyit felhányta, kiliggatta. Az anyja nem vigyázott, s akkor éjjel sírt, mert neki fájt, s akkor bément hozzája földig fehérben egy asszony, egy rózsafűzér a kezibe, s azt mondta neki:  
– Ne ijedj meg gyerek, hogy én hozzád bójöttem, mert én a Bódogságos Szűz Mária vagyok.  
S akkor odaadta a rózsafűzért neki, s eltűnt. (*Somoska, 1.*)

577. Vót egy legény, elbetegedett, és azt hordozták kis kocsin a templomban, és látott, a templomban látta a hóttakat. Azt mondta, hogy egyik van a Szűz Mária öliben, másik Szent József öliben, kinek van az embere a mennyországban, kinek van az embere a pokolban. A gyermekeket látta a mennyországban. S hittek, sokan mentek hozzá és kérdezték. Azt mondta, a mennyország egy szép kert, abban vannak székek, s azokon a székeken fel van írva mindenkinek a neve. Meg es mondta, oda ment az asszony, s kérdezte: Az én emberkémnek nem látja a nevét? Dehogynem, elé van a harmadik sorban, oda van riva írva a maga emberinek a neve. Hát azt mondták, szent ember, az Isten adta neki azt, amikor született, s ő abból már szent lesz, mert ű már tud mindent. De csak az emberek hitték a faluban, a papok nagyon haragudtak, azt mondták, ez nem való, ezek hazugságok. *(Klészse, 7.)*
578. Ő miséket mondott, vecsernyéket esténként ott a háznál, hogy egy pap nem tudott annyit, mint ő, pedig ő nem tanult volt. Ő abból pacilta azt a betegséget, az apja riva tette erővel, hogy egy kúttól ellopta az új láncot. *(Klészse, 5.)*
579. Feltették egy kotyigába, vitték búcsúkra, hozták a misére, a templomba, s mikor ulyan beteg embert talált, hogy bűnöst, nem állhatta, nem bírt menni. Azt mondta: Menjen el az ember, ne taszítsa őt! *(Klészse, 5.)*
580. Vót nálunk egy Beteg Mihály nevű ember. Azt tették fel egy olyan kicsi kocsi-ba és hordozták a falun. Járt hozzánk es az udvarba bé sokszor, mesélgetett apámnak, szeretett sok mindent beszélni. Hát vótak oljan asszonyok, akik hittek belé. Az én apám nem hitt belé, de hittek mások belé. Most ő mondta, hogy ő járt a mennyországba, látott. Mikor apám kérdezte:  
– Hát miljen vót a mennyország?  
S ő azt mondta, hogy a mennyországban vót egy szép nagy mező, szép ződ füvek vótak benne, szép karszékek, a székek a karjára fel vót írva mindenkinek a neve, hogy ki kell bemenjen a mennyországba. *(Klészse, 7.)*
581. Az olyan vót, azt úgy vitték, azt mondták, hogy az csak ostyával él, az olyan vót. *(Lészped, 7.)*
582. Kisfaluba vót egy olyan tátos legényke, hogy az látott másvilágra es. Mentek mitöllünk oda.  
– Elmegyünk a Kűs Mihálykához, hogy az mit mond, hogy a másvilágon édesanyám hogy van?  
Amikor elment oda, ha jó gondolatval ment be az ajtón, akkor szűvesen fogadta, de ha nem jó gondolatval, akkor azt mondta:  
– Tessék, menjen ki!  
Az ilyen tátos vót, úgy szokták mondani, hogy a Jóisten adta, hogy ő tudott erről a világról es beszélni, meg a másíkról es. *(Magyarfalu, 6.)*
583. Elindult egy ember, s azt mondta, hogy ő menyen a hazug Mihályhoz, hogy mit hazud az neki. Hát mikor odaértek, hát szóltak, hogy bémehetnek-e? S akkor ő azt mondta, hogy várjanak egy kicsit. S mikor bément az az ember, akkor azt mondta Mihály, hogy:  
– Minek mondta, mikor elindult, hogy ő hazudoz?



S akkor azt mondta, hogy az Isten nem bocsát meg neki, azért őt hazuggé csinálta. S akkor az az ember könyörgött, hogy bocsásson meg. Hát ő azt mondta, ő megbocsát, ha az Isten megbocsát. S akkor sokat imádkozott, hogy az Isten bocsásson meg annak az embernek. (*Pokolpatak, 2.*)

584. Nálam járt, panaszkodott egy asszony, hogy ő el volt nála, és útközben, ment ő másikkal, mentek ők. S ottan útközben egyik ezt szölt, másik azt szölt, kacagták, hogy hát mit is mond az a szent nekik, mit is tud az mondani a mászik világról, s hogy is akar hazudni.

Ezt ez a Beteg Mihály mind tudta. Ő már, mikor meglátta a kapunál, akkor mondta, hogy jó ha nem mennek hozzája. Odamentek, azt mondja:

– Semmi mondanivalóm maguknak – azt mondja –, maguk nem is úgy jöttek ide

– azt mondja – hozzám, csak gondolták, hogy mit tudnék hazudni maguknak.

Semmi mondanivalóm nincs, mehetnek.

A fiatalok elmentek, és az az öregasszony visszamaradott, s könyörgött nekije:

– Hát mondja meg – azt mondja – mondja meg, nekem gyermekeim vannak meghalva.

Valahogy, valahogy megszánta azt az asszonyt, s mondta, – ne, így van, így van, így van.

– Na jól van – azt mondja –, maga térjen meg, ha úgy akar, istennek éljen, térjen meg – azt mondja –, hogy milyent csinált, többet ne csináljon.

S akkor azt mondta neki: vegye el a rózsafüzért, menjen haza, s menjen el a háztól messze, messzecke menjen el, s térgyűljön, és mondja a rózsafüzért. S aztán ott – azt mondja – majd meglátja, hogy mi megy oda. De – azt mondja – meg ne ijedjen, ha lát valamit, csak folytassa elé az imáját.

Hazament szépen, másod reggel vette a rózsafüzért, elment félre, s imádkozni fogott. Hát mi menyen hozzája? Két kutya, s bakkalódtak előtte. Ulyanok vótak, mint a kutyák, de az rossz vót, csak kutya-képbe. S akkor ő azkat látta, de ő nem emelte fel a szemeit, csak imádkozott, mondta a rózsafüzért.

S akkor az az asszony, onnat aztán, hogy idejöttek Magyarországra, ő panaszkodott másoknak, hogy neki mit mondott. (*Diósfa, 1.*)

585. Amikor Beteg Mihály beszélgetett, így látott el, hát akkor folyt a víz rivulla, izzadt, ásítózott, nyujtózkodott. Azt mondta, hogy lát a másvilágra, látja az Isten őszentségét, látja az angyalokat, látja a hóttakat. És nagyon fáradt, azt mondta, nem tudja mit csináljon, mert nagyon fáradt. Ulyan fáradt, mintha szekért húzna utána megrakva teli kukoricával, olyan fáradt. (*Klészse, 7.*)

586. Ő sokat mondott, de való es lehetett, hogy ő látja, ugye, de tudja, így nézett fel, nezte az eget, és mondta, s folyt a verityék róla, s felfogta a kezeit, szépen imádkozott, és mindent látott. (*Klészse, 7.*)

587. Én csak azt mondom, hogy mük jártunk oda, akkor, való, hogy ő izzadt, s ő csak gondolkodott, és még mondott egyet, de akkor vót piros, akkor vót, változott a színye örökké. (*Klészse, 6.*)

588. Vót egy komaasszonyom, ki az első gyermekemet keresztelte. Az olyan vót, hogy szeretett a legényekkel, és más urával. Az azt mondta, hogy ő nem hagy belé abba a rosszaságba.

Az az asszony egyszer leült a szoba eleibe, s akkor imádkozott, imádkozott. Az ura le vót feküve az ágyba. Nyílik az ajtó, hát bejött Antal az ajtón. Néz az ágyra, hát ott van Antal az ágyba. S mikor még vissza néz az ajtóhoz, hát teljesen az ördög, személyesen megmutatódott. Szarva vót, szőrös vót, s fekete vót. S rikótott:

– Antal, Antal, keljen csak fel!

Mikor felkel az embere, semmi sincs, kitűnt az ajtón, s az ajtó bétévődött.

S vót nálunk egy legény, ugyan tizenhárom éves korában megbetegedett, Halmágyi Mihály. S a Mihály azt mondta, hogy nem bír annyit imádkozni az Istennek, hogy neki megbocsásson. *(Somoska, 1.)*

589. Azt mondták, hogy el van aluva, és három nap es aluszik. Ez való, ez a Beteg Mihály ilyen vót. *(Klészse, 7.)*
590. Az a Beteg Mihály akkor nagyon beteg vót, s akkor egyszer csak, hát három nap csak úgy szuszogott, s három éjjel. S mikor ő felebredett, akkor azt mondta, hogy nagyon fáradt, nagyon fáradt, s akkor ő minden tudott. Azt mondta, hogy őt hordozták a paradicsomban, mindenhol járt, mert ő nem tudott olvasni, írni, hát imádkozni es nagyon kevest, de akkor ű úgy megtanult, hogy a szentmisét úgy mondta, mint a pap. *(Pokolpatak, 2.)*
591. Vót nekünk egy papunk, azt mondta, hogy az a pap, mikor misédzik, akkor az ördögök előtte vannak, s ha más pap misédzik, akkor, azt mondja, annak angyal van a fején. *(Klészse, 7.)*
592. Azt mondták, elrejtezett, hogy elment a Jóistenhez, elment a mennyországba, máskor mondták, elment a pokolba, mindet megjárta. *(Uő.)*
593. Úgy mondták, hogy ő ment el, az ő lelke ment el. *(Uő.)*
594. Azt mondta nekem, mert kérdeztem, mi van a kislányomval, azt mondta:  
– Nezze – azt mondja – menen a Jézuska, s viszi őtet misére, és neki vizes a ruhája a könnyűtől.  
S akkor az emberemet es kérdeztem, s azt mondta:  
– Nem es ment bé a szenvedésbe, derekt a mennyországba ment bé, mert kiszenvette a bűneit itt a földön. *(Somoska, 1.)*
595. Tátámnak vót egy húga, és annak meg vót halva az embere, meglőtték vót az oroszok. S odajött, s úgy sírt:  
– Mond meg Mihálykám, az én emberkémet nem láttad-e?  
– Álljon meg, gondolkozzak meg.  
Gondolkozott.  
– Jaj – azt mondja – térdeljenek le, mert most látom.  
Azt mondja:  
– Hát hol?  
– A mennyország kapujában van, menyen be éppen most a mennyországba – azt mondja –, de maga imádkozzék sokat, mert ha sokat imádkozik, maga es meg fogja látni. *(Klészse, 7.)*



596. Járt a pokolba es, mert kérték, a pokolban mit látott? Azt mondta, a pokolban van egy sűrű tó, sok sár van benne, és vannak fekete házak, s azoknak a házaknak nincsen ablakik. *(Uő.)*
597. Űgy szoktuk mondani, hogy ő nem vót észnél, mük úgy mondtuk, elrejtőzött, nem vót ezen a világon. Ő azt mondta, hogy mindent lát, mindent tud, akkor a paradicsomkertben hordozták, nekije mindent megmutattak. Akkor ő megtanult imádkozni, abban a három éjben-napban, mindenfélét, úgyhogy örökké csak imádkozott. És az embernek a gondolatját, ha az ember rosszat gondolt, ű azt tudta, mikor odament, hogy az ember mit gondolt rólla. *(Pokolpatak, 2.)*
598. Akik szépen felkészülnek, szép kendőt tettek, azok úgy égnek, csak ők nem látják, de lángban vannak. Mikor mennek búcsúra, vagy misére, abban a szép kendőben, azok égnek, láng van a fejükön. *(Klészse, 5.)*
599. Elmentem Beteg Mihályhoz, s azt mondta: mért vagyok olyan bánatos? Mondom: meghalt a kislányom. Hatodik éves vót, nagyon búsulom. S akkor is sírni fogtam. S azt mondja:  
 – Hogy hívták, mi volt a neve?  
 Mondom:  
 – Borikának.  
 S akkor így felnezett az égbe, azt mondja:  
 – Látom.  
 S akkor én még jobban fogtam sírni.  
 – Hogyan, maga látja, s én nem bírom látni.  
 Űgy jött, mintha egy fal választotta volna töllem, nem bírom látni. Azt mondja:  
 – Ne sírjon – azt mondja –, ne sirassa, mert nagyon vizes a ruhája. Mikor Jézuska viszi a templomba, akkor ő kiválik a többitől, mert vizes a ruhája a könnyitől. *(Somoska, 1.)*
600. Azt mondta örökké, hogy el van menve. Kérdték:  
 – Hát hová?  
 Azt mondja:  
 – Örökké el vagyok menve, mikor a mennyországot járom meg, mikor a pokol kapujánál járok, látom a Jóistent, látom az angyalokat, látom Szűz Máriát. Ő mindent látott. *(Klészse, 7.)*
601. Azt mondta, hogy ő Jézusval menyen, hogy őt Jézus viszi. Őt meghordozták a purgatórium tüzibe, látta a pokolt, látta a halottakat, s látta a mennyországot. *(Lészped, 7.)*
602. Azt es mondta, hogy látta Minusz Dávidot es, az én édesanyámnak a testvérít. Az megivutt valami gázt, olyan gázt megtörte, fájt mindig a hasa, és megtörte azt a gázt, megitta, s abból meghótt. S azt mondta, hogy ő azt es látja, abban a nagy fekete házban, de azt nem engedik ki, mert a pokolban van. Annak nincs ablaka, semmije, csak egy nagy fekete ház, s abban van bészárva. *(Klészse, 7.)*
603. Róla es nem bírok egyebet mondani, mert mentünk oda, s jártunk ott nála, de ő, meddig nem adtak nekije ingeket, addig ő mindent látott. De mikor vittek neki, s mindene elég vót, akkor nem bírt látni semmit. Csak ő mondta, hogy istennébe adjanak, mert erőst várják a lelkek. *(Klészse, 3.)*

604. Mikor beteg vót, az esze úgy fogott mondani, akkor azt mondták, hogy el van menve a másvilágra, és a másvilágról beszél vissza. Izzadott, folyt a viríték rívolla, s így csak felfelé nézett, nem nézett sehova, csak fölfelé nézett. *(Klészse, 7.)*
605. Azt mondta, hogy a kurvák, s a kurvás emberek, van egy nagy tó, azok úszkálnak benne, s jönnek ki, s mikor érnek oda a martjához, jöjjenek ki, esnek vissza, akik úzik a kurvaságot. Ezt mondta Mihály, hogy azok bűnösek erőst. *(Klészse, 5.)*
606. Azt mondta, hogy látta Katana Jánost, azt a félszemű embert. Látta, hogy a lovak úgy rúgták, mind törték esze. A földre leverték, harapták, s rúgták a lábikval. S kérdezte, hogy maga mért van itten, mért kénlódik itt? Azt mondta, hogy azért, mert a lovakat erőst verte. A szenvedő helyeken látta, ez vót a szenvedése. *(Lésped, 7.)*
607. Ő járt oda, nagy kert van, mind virágokkal, és nagyon szép, gyönyörű, s az egész nép, aki a mennyországban van, mind fehér ruhákban van, s egyik sem öregebb, mint a másik. *(Klészse, 7.)*
608. Úgy mondták, hogy az az asszony látott sárkányokat, mindenfelét, nem tudott éjjel aludni, dörgettek a hiúba, kígyókat, békákat látott, kiabált: Jaj, ne hagyjanak, ne hagyjanak, mert ölnek meg! Nem tudta mit csináljon, merre felé tudjon menni? Odament a Kicsi Mihályhoz, és az a Kicsi Mihály adott neki egy szép rózsafüzért, és megtanította sok imádságra, azt mondta, hogy imádkozzék sokat, sokat, sokat, mert akkor jó lesz. És ő imádkozott, misére ment mindig, és akkor meg fogtak szünni azok a látomások. És attól tova ő mindig mondta, többet sohasem látta sem a békákat, sem a kígyókat, sem a sárkányokat. *(Klészse, 7.)*
609. A Mihályhoz a Szűz Mária járt, rózsafüzért is adott nekije:  
— Vedd el ezt a rózsafüzért, és imádkozzál erről, s többet se nem fázol, se nem fáj semmid, se nem leszel éhes, mert én a Boldogságos Szűz Mária vagyok.  
Ő a Szűz Máriától kapta ezt az érdemet. *(Somoska, 1.)*
610. Hát úgy hallottam én es, hogy Szűz Mária megmutatkozott nekije, és a templomba es elvitték. Akkor látta az angyalt, másszor mondta, látta a galambot, a szent lelket, hát mindig ilyeneket beszélt. Ő azt mondta, hogy ő szent. Nagy csodának tartották Beteg Mihályt, hát nagyon hittek beléje. Úgy mondták, hogy járt a másvilágra. *(Klészse, 7.)*
611. Azt mondták, az a Beteg Mihály se nem fázik, se nem ehezik, ez való. Mondták, hogy neki Bódogságos Szűz Mária rózsafüzért adott. Örökké es imádkozott, fel-emelte a szemeit, fel, fel, s nezett, s imádkozott. S kérdték, hogy mit nez? Azt mondta, az Istent. *(Uő.)*
612. Ő az érdemei, szenvedései által kapta azt a tudományt. Ő szentté vált a földön. *(Somoska, 1.)*
613. Aztán úgy vót, hogy felszenteljék. A püspöktől s a pápától úgy vót, hogy felszenteljék, de én nem tudom, miből esett vissza, hogy nem szentelték fel. Szólott vót egy-két szót, hármát, hogy ő, ha egészséges lenne, ő szeretné azt a lyányt. S abból lemaradt, nem szentelték fel szentnek. *(Klészse, 5.)*



614. Jól beszélt, térítette a világot. (*Pokolpatak, 5.*)
615. Szózatot hallott, s mikor elhangzott a szózatja, megmondta, hogy egy hétre rea tizenegy órákor kell meghalljon. S úgy is vót, milyen éjen elhangzott a szózatja, egy hétre rea meghótt. (*Pokolpatak, 5.*)

### Éva Rózsa

616. Vót nálunk egy asszony, Éva Rózsa. Az tiszta egészséges vót. Hát ment ő a templomba, mint a többi asszonyok. S csak látják, hogy a templomban fogja fel a kezeit, s fog így nezni fel, az égbe fel, s amikor kijött, akkor kérdték, mi van?  
– Jaj, most láttam ezt a papot, ki meghótt, Petrás papot.  
S máskor látta az angyalokat, s máskor látta a gyermekeket, kik meghóttak. S a másik embert, aki verte az asszonyát, azt mondta, látja, hogy a pokolban ég egy igen nagy tűzben, s rakják rivája a csipkét, hogy égen.  
S hittek abban es, annak es sokat adtak az asszonyok. De annak nem vót semmi baja, nem vót beteg. (*Klészse, 7.*)
617. A pokolban égne, csak égne a lelkek, rotyognak, s főnek, s megmondott mindent. (*Klészse, 3.*)
618. Úgy mondta, hogy neki az Isten jelenti meg álmában, hogy mit kell mondjon. (*Klészse, 7.*)
619. Éva Rózsa látott el a másvilágra. Ő látta, hogy hogy vótak ott a hóttak, mit kértek, mi kellett a hóttaknak. Ő elaludt, s akkor ű ellátott, ű beszélt a holtakval. (*Klészse, 9.*)
620. Mikor melik bűnös vót, hogy nem állhatta, bűnös legény vót, azt mondta, hogy mondják meg annak, ne jöjjön be az ajtón. S mentek, mondták meg, hogy nincs mit keressen a házban. (*Klészse, 9.*)
621. Beszán Mihálynének hívták, de Éva Rózsa vót. Mellékes vótunk béülve az asztalhoz, halottas torban, s látta ő azt, hogy a tálak tetején az a sok fej rivaülnek. Ő azt nem merte senkinek mondani, csak nekem. A hóttfejek, azok, kik várnak, eljöttek, hogy a köszönetet kapják meg. Ők nem az ételt kapják, hanem, amit megköszönnek. A nép megeszi, megköszöni, s azt a köszönetet megkapják a hóttak. (*Somoska, 1.*)
622. A kígyókat látta Éva Rózsa. Ő látta, mikor vitték a halottat, s ő látott mindent benne. (*Klészse, 3.*)
623. Vót egy asszony nálunk, Éva Rózsa, úgy hitték, és az es ulyan vót, azt mondta, aluszik három nap, három éjen, s mikor felkőtt, akkor az is mondta, hogy látta a hóttakat. (*Klészse, 7.*)
624. Mondták, hogy mikor a pap a misét mondja, hogy az ótáron egy fehér galambocská repdes. (*Pokolpatak, 2.*)

625. Az igaz, azt mondják, hogyha elalszik, hát akkor olyan, mint egy halott, hát nincs semmi érzékenység benne. Hanem aztán, mikor kezd létre jönni, akkor mesél ilyeneket. (*Lészped, 2.*)

626. Hát egyik este mentünk, a szüleikhez mentünk, de hát nem vót otthon a lány. Akkor kérdeztem, hogy hát mikor jön? Azt mondja, hogy: menjünk úgy kilenc óra tájban, akkor hát elmegyünk a lakásába.

Mondom:

– Külön lakik?

Azt mondja:

– Igen, fent van, külön lakik.

Hát akkor mentünk, akkor elmentünk a lakására, egy kis házikóba, de akkorába, hogy hát alig, hogy egy kis ágy, még hát egy személyre egy asztal, és semmi más nem vót.

Mondom:

– Te Ilona, úgy hallottam, hogy tudsz beszélni így a hóttakról. Hát hogy van, beteg vagy te abban az időben, mikor ezt hallod, vagy látod, alszol, vagy hogy vagy?

– Jaj – azt mondja – nénikém, úgy van az, hogy én amikor elalszok – azt mondja – hát olyan mély álomban vagyok, három-négy nap fel sem ebredek. De akkor – azt mondja – tudja hát nincs senki közelemben, akkor én eszejárom az egész másvilágot.

– Hát – mondom – hogy járod te?

– Hát – azt mondja – nezze, úgy van ez – azt mondja –, hogy engem Jézus Krisztus vezet.

– Te Ilonka – mondom – de azt mondják, hogy Jézus Krisztust élve senki nem látja, amíg ítélet nem lesz, addig senki nem látja. Hát hogy lehet ez? – mondom.

– Jaj – azt mondja – nénikém, ne higgye, mert én látom, személyesen mindig Jézus Krisztust – azt mondja – és ő vezetett engem el, hogy én ezeket lássam. S kötelességemnek is tartom – azt mondja – hogy aki meg akarja hallgatni, hogy én elmondjam.

Akkor mondom:

– Mondj valamit, hogy mit látsz?

– Mit látok – azt mondja – hogy megmondjam magának – azt mondja – szörnyű dolgokat lehet látni. Úgy van – azt mondja – hogy aki jót cselekedett a világon, az jóra várhat. De aki nem – azt mondja – az várhatja a következményeket, mert azoknak a büntetése akkora.

– Hát – mondom – méges milyen büntetés van?

Azt mondja:

– Olyan kénban vannak – azt mondja –, elvitt engemet elébb Jézus Krisztus a mennyországba. Hogy ott mit lehetett látni? Semmi más nincs, csak búcsúkkal, körmenetekkel mennek. Akkor hát angyali karok énekelnek. Akkor a Boldogságos Szűz Máriát – azt mondja – azok a mennyei karok körül veszik. Hogy milyen szép, hogy – azt mondja – a mennyországot nem tudja elgondolni, hogy milyen szép.



Hát akkor vittek tovább, mentünk. Én úgy menyek – azt mondja – hogy csak ott vagyok mindenhol. Aztán akkor elmentem – azt mondja – a szenvedő helyre. Hát a szenvedő helyen – azt mondja – vannak olyan kis házikók – azt mondja –, ott mind külön-külön, dehát nem lehet ott kiabálást hallani – azt mondja – csak mindenki az ő szenvedéseit végzi – azt mondja. – Melyik imádkozik, melyik azt mondja, amit cselekedett itt, azokat a bűnöket, de nagyon-nagyon nagy bűnök vannak.

Akkor hát mondta, hogy hogy főzik azkat, akik gyilkolással vannak ott, és mégis megbocsájtatik a bűnük – azt mondja – hogy azkat élve teszik ilyen bográcsokba, forr a víz, akkor azok élve bele, és ki, és bele, és ki, és avval szenvedik le a szenvedőjüket.

Hát akkor onnat – azt mondja – elmentek a pokol kapujára. De ott – azt mondja – hogy milyen szenvedések vannak, s onnan szabadulás soha sincs.

Hát ezket elmondja így mind. Hát akkor kezdtünk kérdezni a hóttakról.

– Hát – mondom – hát a hóttakval hogy van, te azkat látod, megismered, hogyha vannak hozzátartozók, vagy üsmörösök?

Azt mondja:

– Igen, akit ismertem, ismerék, de akit nem ismertem, azok is névre szólingatnak, és azok is azt mondják, hogy hát az üzeneteket mondjam meg, és jaj nekem, hogyha nem mondom meg valakinek. Az a bajom – azt mondja – hogy hát nem hiszik el.

Akkor kérdezte a férjem, hogy:

– Ilonka, beszélj, mond apámról.

– Magának az apjáról nem tudok mondani, inkább Péterről, a testvéréről – azt mondja –, melyiket az oroszok úgy ölték meg. Az a Péter az annyira szenvedésben van, mert hát azért fizettek egy misét, és az a mise nem esett érte, hanem – azt mondja – a szüleiért. Mert ő nem imádkozott a szüleiért és az a mise akkor a szüleiért esett. Úgy, hogy mondja meg a testvéreinek, fizessen egy misét Péterért. *(Lészped, 2.)*

627. Ezt az Istentől kapta. Azt mondta, hogy amikor lehetett olyan hét-nyolc éves gyerek, ő ahogyan aludt az ágyban, mindig ilyen kiskutyák előjöttek, az ágy alatt, s leszállt, mindig megmárták a lábát. S akkor elment a plébános, s szenteljék meg a házat szentelt vízzel.

Amikor ezt a látomást megkapta, mikor a tíz évet betöltötte, akkor eljött a Szűz Mária vesszővel, és éjszaka felkeltette, s akkor kellett imádkozni. Ő nem tudta, ki, csak egy szép fejér asszony.

S akkor, mikor ez megvót, hogy elvitték a másvilágra, úgy el es lettek azok a kiskutyák. Azok mind gonoszok vótak. A gonoszok látják, ők előre látják, hogy milyen kegyelmet kap az ember Istentől. *(Lészped, 4.)*

628. Mikor ő elaluszik, akkor már a teste, mikor elszakad a lélek a testtől, akkor hideg. Amikor visszatér a lélek a testbe, akkor két napig úgy fáj a teste, hideg, a vér nehezen indul meg. A vér nem aluszik meg benne.

Mikor én oda voltam hozzá, pont akkor egyszer jött vissza. Megfogtam a kezit, olyan hideg vót, mint a jég.

– Látja Anti bácsi – azt mondja – nem vagyok méltó – azt mondja – én nem kértem, de megkaptam Istentől.

Megkérdeztem, két legénybarátom meghalt. Jó gyerekek vótak, sohasem káromkodtak. S azt mondta, akkor vót mind a kettő szabadulásban. Egyiknek Bálint Péter vót a neve, a másiknak Simon Péter. Azt mondta, hogy mind a kettő már szabadulásban van. (*Lészped, 4.*)

629. Azt mondta, hogy olyan szép a mennyország, hogy az ember nem tudná szívvel felfogni, olyan boldogság vár arra a lélekre, aki üdvözüli. Istennel egy országban vannak, és egy boldogságban. (*Lészped, 4.*)
630. A lány nekem is mondta, hogy a pokolban több ilyenféle szenvedés van, mindenféle bűnért külön szenvedések vannak. Az ördögök fel vannak öltözve katona ruhába, ez nem hazugság. A pokol kapuja be van zárva, és ott van egy iroda, őrség, telefon, úgy, mint a földön. Ki elkárhozik, van egy út, azon viszik be a gonoszok a népeket. Mikor a pokol kapujához érnek, ott mindenki sír és jajgat. Ha bemegy a kapun, többet kegyelem nincs, kijövés nincs. (*Lészped, 4.*)
631. Mondta ez a lány, hogy beszélgetett ott az ördögökkel, s hogy vájták a földet az ördögök. Kérdezte, hogy:  
 – Mit csináltok itt?  
 S azt mondta:  
 – Nagyobbítjuk a pokolt, ez mind megtelik népekkel.  
 Nagyították, ásták a pokolt. (*Lészped, 4.*)
632. Lefekszik, elalszik egy kicsit, s akkor látomást lát. Mikor fölkel, akkor elmondja, hogy kivel találkozik, hol találkozik. Hát ilyesmiről is mondott, kisgyerekek vótak, hát nem szülték meg, eltették, olyanok is vótak, hogy az ember akarta, s az asszony nem akarta, s eltették. Hát azok a kicsi gyermekek a pokol tornácában vótak, ott találkozott velük.  
 Akkor találkozott olyan asszonyval is, aki öt gyereket a világra hozott, s akkor utána meghalt, többet nem akart, s azt mondta, hogy ki van zárva, már ezer éve, hogy szenved, de azt még nem tudja, hogy mi lesz az ítélete.  
 Ha elteszi a gyereket, fogyhatatlan hús lesz, neki kell enni, s nem tudja soha megenni, s utána a pokolba megy, nem kap bűnbocsánatot. (*Magyarfalu, 9.*)
633. A földi életben sokat elgáncsol az ördög, vaj állással, vaj pénzzel, vaj hitetlenséggel. És amikor meghal, látta egyet, mikor hozták be a gonoszok, azt mondja, úgy ütötték-verték, szurkálták villákkal, hogy szörnyű vót, sírtak. Azt mondta, hogy akkor a gonoszok nevetik, röhögik, ütik-verik, hogy el tudták kárhozatni. (*Lészped, 4.*)
634. A Szűz Mária azt mondta neki, hogy lesz egy hivatásod. Na most, amikor a tizenötödik évét elérte, belement a tizenhatodikba, akkor csak imádságokat adott fel neki, s amikor a huszadik évét eltöltötte, akkor megmondta a Szűz anya, hogy fog kapni kegyelmet az Úrjézustól.  
 S az első látomása majdnem több, mint fél éjszaka tartott. Akkor eljött két angyal, elválasztották a lelket a testtől, egyik angyal maradt a teste mellett, hogy a gonosz ne közeledjék oda, a másik elvitte. (*Lészped, 4.*)
635. Az ismerkedésem úgy vót, hogy én már huszonegy éve beteg vagyok, szívizomgyengülésben szenvedek. Ezt a betegséget az Istentől kaptam, meggyógyulni nem lehet.



S vót egy fogadalmam, hogy hazamegyek szülőfalumba, ahol én születtem, megkereszteltek. Az oltáron van a Jézus meg a Szent Antal keze, azt én meg fogom csókolni.

Hát elmentem haza, kértem a Jóistent, hogy én tudjak beszélni egy olyan emberrel, aki már a másvilágon járt. Isten meghallgatta a szavamat. Elmentem be két hónapra. Búcsú napján elmentem be a templomba, hogy a fogadalmam teljesítsem. Délután két órakor vót. Hát a templom ajtai nyitva vótak, meleg vót, csak a madarak repesgeltek.

Én elvégeztem az imámat, a fogadalmamat, hallottam kopogást a templomban. Visszanéztem, egy női személyt láttam. De mikor ránéztem, akkor a lelkem megsejtette, hogy ez Istentől való, ez fog mondani nekem a másvilágról. És amikor én végeztem az imádsággal, akkor azt mondja, hogy hát énnekem mondana valamit. Azt mondta, hogy néki találkozni kellett velem, mert őnéki az éjen jelentették, hogy egy ilyen és ilyen férfi érkezik, mert ő nem ismert engemet, s én sem őt. Kimentünk a templomon kívül, s azt mondja:

– Látja ezeket a fenyőfákat? Három ember a tűzben szenved.

Mert egy külön kegyelmet kapott az Úrjézustól, s azt mondja, hogy ebben még hárman részesülnek a földön. Egy itt van Magyarországon, egy van Romániában, s egy hogy hol van, azt nem tudjuk.

S akkor kimentünk a templomon kívül, s akkor én mondtam neki, hogy mióta beteg vagyok, és hogy hát nagyon sírtam, el vótam keseredve.

Azt mondja:

– Ne keseredjek el, mert ez a betegség, ezt Isten adta nekem, ezt el kell viselni, ettől megszabadulni nem lehet. Hogy meddig viszem, ezt az Úr tudja csak.

S akkor mondta, hogy elvitte egy angyal, megmutatta a purgatórium tüzeit, a mennyországot, a pokolt, mindent. Azt mondta: Amikor az ember meghal, születéstől a halálig van egy élet-könyv, mindent beírnak, mikor meghal teszik eleibe. Aztán ítélik az embert. Ha jól csinál, a mennyországba jut, Isten országába, aki elkárhozik, jut pokolra.

Aztán mondta, hogy a pokolban milyen szenvedések vannak, tűzzel kínozzák. Elmondta, hogy a legnagyobb halálos bűn a gyerek-eltevés, azt Isten meg nem bocsátja. Ha mind a két fél beleegyezésével csinálták, mind a ketten elkárhoznak. Akkor különböző bűnökről beszélt, azt mondta, hogy olyan szenvedőbe vitte el az angyal, hogy az apa alul vót, s a fiú felül a tűzben. Azt mondta a fia az apjának: Ott égjen, azt mondja, mert nem tanított meg. Hol a fiú volt alul a tűzben, azt mondta édesapja a fiának: végetted én es elkárhoztam.

Hát szörnyű szenvedéseket elmondott.

A részegségről azt mondta, hogy akik ilyen potya-lesők, mások pénzét eligyák, mikor meghalnak, olyan tűzben vannak, úgy elolvad a lélek, mint a gyertya, akkor megint helyrejön, de a lélek sohasem tud meghalni.

Akkor azt mondta, hogy ilyen rácsok vannak, úgy sütik az embert, mint a halat sütik a rácson. S mikor az egyik oldala megsül, akkor az ördög a villával megfordítja a másik oldalra. S mire az megsül, a másik megint helyrejön, s ez így örökké, sorban.

A mennyországról azt mondta, hogyha azt az ember meglátná, akkor megszakadna

a szűve örömben. Kilenc féle hadsereg angyal van. Istennek van egy hadserege, külön ruhában. Akkor van az Úrjézusnak, akkor vannak az őrzőangyalok, akkor van a Szűz Anyának, millió, de millió angyal, s akkor vannak az apostoloké. A földi meghalt emberekből három legnagyobb szent van. Ezeknek külön mindegyiknek három arany templomik van. Szent Ferenc, Szent Antal és Szent Bertalan. Ez a három legnagyobb szent, az Isten előtt úgy vannak, mint a legnagyobb tábornokok. Utánuk van a tizenkét apostol. Szent Péter van minden lélekvel az utolsó ítéletig, mindenki az ő kezén megy át, mint a bíróságon.

Őt odavitte az angyal. Akkor, mikor beszéltem vele, azt mondta, hogy egy lészpedi, egy kalagori asszony, meg egy pusztinai lány vót meghalva. Meg is kérdezte őket sorban. Mint a bíróságon, ítélet, jobbra, balra.

Hét évig el van engedve a gyerekek a bűne. Tíz-tizenegy éves korig a gyerekek olyan zúgásban vannak, mintha az embernek belemászna egy traktor a fülibe, azt hallgatják. Attól lefelé, minél nagyobb bűn, annál nagyobb a kénozás. Purgatórium tüzeiben, amíg azt a bűnt az ember csinálta, addig az ördög kénozza. Mikor az üdő letelt, akkor az ördög elmegy, akkor megint ég a tűzben.

azt is megmondta, hogyha az ember életiben soha nem ad szegénynek, nem látja meg az Isten színyit, az ki van zárva az üdvösségből. Azt mondta, hogy máma es az Úrjézus csak a szegényeket szereti, akik hozzá fohászkodnak. *(Lészped, 4.)*

## VI. Hazajáró halott

636. A halottak még vissza fognak jönni, még hat hétig járnak vissza. Ha valamit a halott élve eltett, s nem tudja elővenni, akkor addig ment haza, s addig keresgélte, amíg elédobta. *(Magyarfalu, 6.)*
637. A hótnak a lelke, ha valamit elteszen életiben, akkor ő hazamenen, s azt elédobja. Vaj valamit vár a lelke, s addig örökké hazajár. *(Pokolpatak, 2.)*
638. Hallottam, mondják, hogy a halottak hazamentek éjen, dörgettek, vaj, ha valamerre vót pénzik eltéve a ládába, egész éjjel zörgették. *(Klészse, 7.)*
639. A halott úgy jár vissza, ha valamit eldug, akkor zörget, de ki látja azt? *(Somoska, 1.)*
640. Jár a halott, miután meg van halva, s ha eldugott valamit hon, akkor jön vissza, hogy azt előadja. *(Bogdánfalva, 1.)*
641. Ha meghal az ember, s valamit, ha elteszen, akkor ő visszajön, s azt elédobja. *(Pokolpatak, 2.)*
642. Az a halott jár haza, melyiket erőst búsulják, sírnak utána, hogy nem hagyják, hogy ő megnyugodjék. Annak vizes a gúnyája, nem tud menni a búcsúba, mert azt örökké bőgetik. *(Klészse, 9.)*
643. Somoskában egy asszony felakasztotta magát. S egy este, szövő vót téve fel, úgy szőnek a másik lakásban. A lánya kinezett, hát az édesanyja szőtt. Úgy megijedt, hogy nem mert megmaradni a házban. *(Somoska, 1.)*



644. Hallottam, hogy éjjel megébredt az ember és a gyermeket hallotta, hogy szopik, s megleste szépen, s látta az árnyékját az asszonynak, hogy szoptatta a kisbabát. *(Klézse, 7.)*
645. A fonóba vótunk, és hát vót egy barátnőm, aki szóval a nagyapja meg a nagybátyja szoktak ilyeneket mesélni, hogy hát a halottak misét tartanak, halott pap, és halott népek vótak a templomban éjfélkor. És akkor odament az illető, hogy hát meg akar győződni rolla, hogy hát ez igaz-e? És amikor odament, a templom ajtaján, hogy ment vóna be, hát akkor esszeesett, nem tudott bemenni. Úgy megijedett, hogy majdnem szernyethalt. És akkor ő meggyőződött, hogy az igaz. És akkor, mikor kezdtek kijönni azok, hogy elshant mindegyik, hát látta, csak mint szellem, csak úgy mentek el. Akkor aztán nagy későre fel tudott kelni, aztán elment haza. *(Lészpéd, 2.)*
646. Mondták, hogy a halott visszajött, mert a haját eltette, a saját haját, s akkor visszajött, s ameddig el nem vették azt a haját onnat, s el nem égették, mert hogyha tűzbe rakják a halott haját, akkor a másvilágon előnybe kerül, de ha nem rakják tűzbe, akkor mindig avval álmodozik, hogy vissza kell jöjjön és addig nem lesz nyugovása, amíg el nem égetik azt a haját, s amíg azt a haját el nem égették, addig mindig vissza járt. *(Magyarfalu, 5.)*
647. Én árva vótam, édesapám meghalt a múlt világháborúban. Én vótam öt éveske, a húgom vót két éves. Édesanyám férjhez ment egy másik ember után. S az úgy vert bennünket, úgy szidott mindig. Egyszer leültünk az asztalhoz, halat ettünk. Azt mondja a második apám:  
– Te Panka, úgy eszel, mint egy marha, kelj fel az asztaltól.  
Akkor én sírni fogtam, felkeltem, s kimentem. Mikor kimentem, akkor mentem a ház megett, akkor egy nagy magas füstvel találkoztam. Akkor hallom, hogy anyám mondja:  
– Jöjjön István, jöjjön, mert az én gyerekeimnek minig sajnálják az ételiket. Akkor én megijedtem, szaladtam körbe, hogy bemenjek a nagykapun, hogy többet ne találkozzak meg. Mire én visszamentem a nagykapun, addig elment vót. Azt mondta édesanyám:  
– Találkoztál-e fiam édesapádval, mert eljött, hogy tüőket megjárjon, mert mindig sajnálják az ételeket. *(Magyarfalu, 6.)*
648. Az én sógorasszonyom, az uramnak a testvére, hát annak lett egy leánykacskája, és az meghalt. S még vót egy testvére, és akkor elvette a kicsi leánykát, mikor az édesanyját eltemették. S az ágy úgy vót, hogy a sarokban vót, s ott égett a gyer-tya, s ott rengetgette, ha sirt. S egyszercsak felebredt a kicsike éjjel, s kezdett sírni. S ahogy kezdett sírni, sirt, de egyszercsak elhallgatott. S akkor a Marika hallotta, hogy a kicsike úgy nyeli, úgy nyeli. De azt a világosságot lefújta, még azt es hallotta, amikor így tett, hogy: sssss. S akkor a kicsike kezdte nyelni, mint mikor szoptatta az anyja, aztán nem győzi nyelni, nyelni, nyelni. Jól megszoptatta, aztán elment, s a kicsike többet nem sirt. *(Lészpéd, 7.)*
649. Vót egy lány, s vót egy szereteje, s ő nagyon búsulta, meghótt. S ment az úton, elindult kapálni. Mint menegetett az úton, eleibe ment a legény. Esszeöllekeztek, s mentek ketten. Az mind mondta nekije, azt mondja:

– Rózsám, egyik élő, másik hótt, félsz-e rózsám?

– Nem bíz én – azt mondja.

Még mentek, még mentek, még ölelte. Azt mondta:

– Rózsám, egyik élő, másik hótt, ej de szépen süt a Hód, félsz-e rózsám?

– Nem bíz én.

Azt mondta:

– Most sem üsmertél meg?

Azt mondta:

– Nem.

– Akkor tudjad, én vagyok, akit örökké szeretted, de meg vagyok halva.

S akkor eltűnt, bément a temetőbe. (*Klészse, 7.*)

650. Az ember meghótt, esszecsípte egy gép. S mint esszecsípte, az embert elvitték az orvoshoz. Ott meghalt, eltemették. S az asszony nem mosta ki a véres ruháit. Feldobta a hiúba. Ott hagyta. S az ember harmadnapra hazajött, a hiúba dörgetett. Hazajött egyszer, dörgetett, hazajött másszor, dörgetett. Az asszony megijedt. Mondja egyiknek, mondja másiknak. Mi lesz az? Mikor ő menen ki, az asszony, hát az ember men szembe nagy véresen, s mondja neki:

– Mosd ki a ruhákat, mert ha nem mosod ki a ruhákat, nagyon megütlek, megöllek téged es.

Amint kimosta a ruhákat, többet az ember sohase jött haza. (*Klészse, 4.*)

651. Űgy mondják, ha a házban meghal valaki, s aztán hallják éjjel, hogy dörgetnek, akkor tudják, hogy miféle az. Vaj az ember jön haza azért, hogy eldugott valamerre pénzt, azt keresi meg, vaj, ha az asszony dugott el valamit az emberitől, jön haza, hogy keresi meg. Nálunk mondták es ott a faluba, hogy egy ember meghótt vót, s visszament éjjel, s az asszonya megkérdezte, azt mondja:

– Mi az, mi dörget?

Azt mondja:

– Én vagyok, az embered, hazajöttem.

– Hát minek?

– Eldugtam a padlásra – azt mondja – nem tudom hány ezer forintot, s most eljöttem, hogy elvegyem.

S akkor az asszony megijedt, s kiszökött, odaszólitotta a szomszédokat, de mikor felmentek a padlásra, akkor nem vót semmi. (*Klészse, 7.*)

652. A szomszéd asszonymak az ura katona vót, s akkor azt mondta, hogy ő nem hiszi, hogy az ura él. Arról gondolja, hogy meg van halva, hogy mikor a házat építették, akkor eltett vót a padlásra vasakat. S mikor ő egyszer reggel felkelt, kiment, akkor megtalálta ledobva a padlásról, s akkor azt mondta, hogy ő nem hiszi el, hogy az ura él. S aztán egy hétre hazaött az ura katonatársa, a szomszéd községből, s az mondta, hogy meg van halva. Nem es vót kivíve a frontra. Éjjel aludtak, s ő nem ebredett fel, amikor rivadó vót, s akkor a bombát readobták. (*Pokolpatak, 2.*)
653. Addig bolyong, ameddig el nem jő az az óra, hogy meghaljon. Ha még kellett volna éljen tíz évet, vagy tizenötöt, addig soha nincs a hóttak között, hanem addig örökké a világon matat, jár haza, menen fel a padlásra, bémenen a pincébe, az asz-



talon éjjel eszik. Szokták, hogy hagynak este, leterítik abroszval az ételt, az asztalon még kalánt es hagynak.

Akik ugye háborúba hálnak meg, vagy valahol ulyan helyen, elesik, meghal, még fiatal, még kellett vóna éljen ötven, hatvan évet, akkor az addig kell egyék otthon, annak adnak ételt. (*Klészse, 7.*)

## VII. Házi kígyó

654. Hallottam azt, hogy minden háznak a talpa alatt van egy kígyó, a háznak a kígyója. S egy éfjú fiatal embemél egy gyerekecske, küs lányecska, ulyan négy éves, ment el örökké, a tálacskát vette ki ételvel az anyjától, s ment el oda a házon hátul, enni. Egy darabig nezték az ő szülei, hogy hova menen, mit csinál az a lányecska? Egyszer megleste az anyja, elment, hogy miért ment oda enni az a ház után? Mikor odamenen, a lányecska merítette a kicsike kalánval az ételt, tejet, s tartotta a kígyónak, s a kígyó szípta ki a kalánból. Még merített, még. Egy fehér kígyó. Ők megijedtek. Odahitta az emberit az asszony.

– Ember, nezd csak a lányecska mit csán?

Ők meglesték, s megütték a kígyót. Mikor megütték a kígyót, a lányecska es meghótt, mindjárt meghótt.

Azt a kígyót nem lehet megütni, a házi kígyót, a háznak a kígyóját. (*Klészse, 5.*)

655. A házi kégyók szoktak lenni mindenhol. Nagyapámnak mondtuk mindig, mert megláttuk mindig, hogy ment fel a padlásra egy nagy fehér kígyó, fehér tarkás vót. Mondtuk a nagyapámnak, hogy üsse meg azt a kégyót, mert felment a padlásra. Akkor azt mondta a nagyapám, hogy azt nem szabad bántani, mert ha megcsíp valamit, hogy annak a párja megcsípi a jószágot, akkor mind elpusztul, mindenféle, pusztán marad minden. Ez nem bántja az embert, ezt nem szabad bántani. (*Magyarfalu, 5.*)

656. Minden háznál szokott lenni egy kégyó, de azt nem szabad megütni. (*Magyarfalu, 6.*)

657. Azt hallottam, hogy ulyan ház nincs, kinek nincsen kígyója, s az a szerencse kígyó. Az viszi a szerencsét a házhoz, azt nem szabad megütni. (*Klészse, 7.*)

658. A házörző kígyót nem szabad agyonütni. Bikalon, ahol laktunk, vót egy kis fehér kígyó, az a házat örözte. (*Somoska, 1.*)

659. Azt mondják, hogy minden háznak van egy kégyója. Ha megütik a házi kégyót, akkor egy kihál a házból. (*Lésped, 7.*)

## VIII. Illés próféta

660. Iljés próféta a tüzes szekérvel megy, s lövi az ördögöt. Az ördög, ahová száll, oda lő. (*Pusztina, 5.*)

661. Iljés prófétának csak az egyik keze jó. Ha mind a két keze jó lenne, talán még a világot is elpusztítaná. (*Pusztina, 5.*)
662. Szent Illés el vót katonának, s ő hon hagyta nehezesen a feleségét. Megvót háziasodva. Hon maradt nehezesen, s ő elment, csánt nem tom hány esztendő a katonaságnál. Ő mikor hazajött, akkor akkorát nőtt vót az a gyerek, lehetett egy tizenöt esztendő. Ő mikor jött haza a katonaságból, egy bába eleibe állott, egy ördögös bába:
- Te – azt mondja – te jössz a kaotnaságból, de az asszonyod eszeállott egy legénykével – azt mondja – nem öreg legén, de – azt mondja – eszeállott, eladódott más után.
  - Hogy lehessen ez?
  - Nezd meg, te mikor hazamensz, nezzél be az ablakon – azt mondja – s ott esznek, s te – azt mondja – megkapod az asszonyodat avval a legénvel.
- Pedig az ő gyermeke vót. Ő mikor odaért az ablakhoz, s látta, úgy, mint az ördögös bába mondta, ő az ablakon bé meglőtte azt a legént. Az övé vót, az ő legénye. De mint elámitotta az ördögös bába, hogy eszeállott az asszonya másval, ő meglőtte. Akkor az asszonya felszökött, s:
- Uram teremtöm, mi vala, mi leve, s mit pacilunk, minek lövi?
- Akkor ő bójött a házba:
- Mi van feleség?
  - Meglövi kend a maga gyerekit – azt mondja.
- Akkor csak vette magát, s elfutott a pusztába, s ott ült hét esztendeig, nem ett egyebet semmit sem, csak fahamut, ulyant, gyepet s muhut, hogy mit csánt ő, hogy meglőtte az ő maga gyermekit. (*Klészse, 5.*)

## IX. Indzselér

663. Az indzselérek, akik járnak mérni, és aztán rosszul mérték, azok mennek a határokba, rázzák a nad láncokat, s kiabálják:
- Rosszul mértünk, s kell vigyük a láncot a hátunkon.
- Mindig zörgetnek éjen a határokon. (*Klészse, 7.*)
664. Mikor a helyeket mérték azelőtt, akkor ő úgy mérte, hogy lopjon vissza magának. S holta után ű azt a láncot, amivel mérte a helyet, ű húzza le a hegyen, hegytetején le, örökké menen éjjen, s rikoltja:
- Nem bírom, nem bírom.
- S ha talál egy menni az úton, kérdi:
- Mit nem bírsz?
- Akkor ű mondja:
- Nem győzőm mérni.
- Hogy most es méri, s zurrog utána a lánc. (*Klészse, 4.*)
665. Ki nem mért igazán, az örökké mér, míg a világ világ lesz, sohasem marad el a lánc tölle. (*Somoska, 1.*)



## X. Isten

666. Áldott ég! Egek ura! Az istennek mondták, hogy az egek ura, mert az égben van.  
(*Klézse, 5.*)
667. Szokták mondani, így, vaj egy, mikor haragudott a másíkra:  
– Hadd el – azt mondja –, mert így csináltad, de kapsz te a magyarok istenítől!  
(*Klézse, 7.*)
668. Játszottunk régen ilyen játékot, hogy egyik vót az Isten, másik meg az ördög.  
Akkor egy botot megfogott az Isten es, megfogta az ördög es, s azt húzták. De hát átkapcsolódtak a többik, amelyik az Istené vót, többen átfogták a derekát, az ördögét megint átfogták. Egy bot vót lent a földön, és amelyik át bírta húzni a másik csapatot, akkor az vót a győztes, az maradt Istennek. Ha az Isten győz, akkor tovább marad Isten, de ha az ördög győz, akkor az ördög marad Istennek. (*Magyarfalu, 2.*)

## XI. Kisértet

669. Űgy szoktunk, hogy keresztet vet, s imádkozik az ember, mert másként nem tűnik el. (*Pokolpatak, 2.*)
670. Ha találkozik vele, csúnya, meg lehet azt ismerni, nincs is emberformája, ulyan csúf formája van. Aztán vetnek keresztet, azt mondja:  
– Jézus, Mária, szent kereszt, verjed le a gonoszt, hogy menjen!  
Akkor távozik. (*Diósfa, 1.*)
671. Ha lát valami tisztátalant, akkor lépják visszafelé hármat, s akkor kezdjen imádkozni, s akkor az eltűnik. (*Pusztina, 4.*)
672. Megmutatódik lyány-képibe es, megmutatódik kutya-képibe es, megmutatódik úgy, hogy megy egy lámpával. (*Klézse, 7.*)
673. Hát az én apámék, mikor fiatalok vótak, elvevődtek anyámval, hát őszvel elvevődtek, télben már, olyan karácsony után mentek guzsalyosba, szoktak jární guzsalyosba. Elmentek, s egy jó barátjuk, akikvel egyszerre el es vevődtek, együtt leányoskodtak, legényeskedtek, akkor elmentek oda a barátjukhoz. S mikor jöttek este onnat, olyan tíz óra után, hát mikor szálltak le, olyan lépcsők vótak fából, ahogy szálltak le a gangról, lépcsőkön jöttek le, s akkor egy fekete macska eléjükbe ugrott. Hát azt mondja apám a barátjának:  
– Hát nézd koma, jó el a macskátok.  
– Á – azt mondja – menjen, majd visszajő.  
Mennek apámék, mennek, hát a macska menen utánik. Anyám mindig mondta:  
– Nézze, ez a macska mind jön utánunk.  
Apám visszafordul, vót egy jó bot a kezibe, megdobja a macskát, de nem találta el, elszökött a macska. Az kísértet vót. Még mennek, hát a macska megint a sorokban van. Megint elérte őket. Mikor hazaértek, akkor már apám künn maradt, anyám bement. S akkor együtt laktak az apjáékval az apámnak. S akkor azt mondja a nagyapám, azt mondja anyámnak:

– Hát hol van János?

– Künn maradt – azt mondja – komáéknak eljött a macskájuk és zavargálja, hajtja el a macskát.

– Ó, monddad neki, jöjjön be – azt mondja – hát az nem macska, az kísértet. Anyám kimenyen, hívja apámat be. Bé es jött apám, s mondta nagyapám:

– Hát mért nem hagyátok békén, az nem macska, az kísértet.

S akkor tudták meg. S ha akkor keresztet vettek vóna, akkor már eltűnt vóna.

(*Lábnik, 5.*)

674. Apám is mesélte, hogy egy nagy bojérnál dolgozott, és jött hazafelé, és akkor egy macska mindig a lába közé ment, s hiába ütötte, nem ment el. S akkor, mikor bal-kézvel odaütött, akkor többet nem látta. (*Lábnik, 1.*)

675. Ez mi köztünk történt. Münk jártunk guzsalyozni este, vótak gyermekek, vótak lánykák, és az édesapjuk nem engedte a lánykát csak egyedül, azt mondta, menjen el a gyermek is vele. De nagy vót a hó, térdigérő hó volt. Sz akkor eljöttek hozzánk guzsalyosba. A gyermek kezdett álmos lenni. Azt mondja:

– Néne, menjünk haza, mert én úgy alhatnám.

Azt mondja:

– Te menj haza, ha nem akarsz maradni.

Ezek nem akartak. Azt mondja:

– Hát most csak, előbb ide jöttünk.

A gyermek azt mondja:

– Elmenek én haza, megmondom tátának, hogy ti nem akartok jönni.

El is ment a gyermek. Az egy kanyarban az utcán, hogy kitért, mikor így sirült el (de halltuk vót azelőtt es, hogy ott vóna valamilyen kísértet), hát térdigérő hó vót, hát egy kotlós csükrét lát, utána, utána, s utána futott. Ő futott szegényke ameddig bírta, vissza, a kotlós visszakisérte hozzánk a kapuba, amég bé nem jött az udvarba. S rikojtott:

– Jaj, ne hagyjatok! Jaj ne hagyjatok! Eszen meg a kotlós a csükrékkel!

Hát ki gondolt télben kotlóst csükrékkel. Hát, mikor az bejött, úgy meg vót ijed-vel. Akkor megijedtek mászkos isz:

– Többet nem menünk ott el.

És nem is mentek ott el az utcán, féltek, hogy ők is meglátják. Ez igaz, ott történt a mü guzsalyasunkban. (*Diósfa, 1.*)

676. Ha valaki kútba szövik, amelyik helyen megcsinálta, ott féltünk elmenni, mert megkisért. (*Pusztina, 2.*)

677. Hát hallottam, hogy egy embernek meg vót halva egy kicsi gyermeke és kocsiba fogta a teheneket és ő nem nézte meg az órát, ő csak a csillagot nézte, hogy mikor indul el hazulról. Még nem vót éjfél és a gyermek, amelyik meg vót halva, a kicsi fiú gyermeke, az le vót ülve a gyöp mellé és odament, hogy vegye fel, mert nagyon sokat siratta. Mikor odament, hogy felvegye a gyereket, akkor a gyermek ellökte és akkor mindjárt felesett. Az nem vót a gyermek, az valamilyen szellem vót, őt megkisértették. És olyan beteg vót az ember, hogy ameddig a gyöpfüüből, ahova le vót ülve a gyermek, abból a gyöpfüüből nem száraztottak, el nem égettek, addig nem jött helyre az ember. (*Magyarfalu, 5.*)



678. Hát mentem haza, egy árok partján vót az út, aztán nevemre szólítottak, és feleltem, de nem felelt többet senki. (*Magyarfalu, 2.*)

679. Istók Gyurka az járt bé Pokolpatakra, vótak földes-gödrök, ott bément az út, kétfelől mart vót, ez éjen vót, ő este késett. Nagy kemény ember vót. S mikor azon a gödrön béindult, akkor esszegyült egy emberrel. Köszönt neki, azt mondta:

— Jóestét!

De az nem felelt. Kezet adott vele, de annak olyan hideg vót a keze, hogy majd esszeszarta magát, úgy megijedett az a nagy kemény ember. Ulyen hideg vót a keze, mint a jég. S akkor ő nagyon megijedett, keresztet vetett, s akkor eltűnt az az ember, nem vót semmi. (*Somoska, 1.*)

680. Ez vót egy történet. Van nekem egy testvérem, ez es egy történet. Egy vasárnap reggel, hát mentek a templomba, s azt mondta az asszonya, hogy menjen el a templomba. S azt mondta: ő nem menyen el, mert nagyon fáradt, menjen el az asszonya.

Jól van. Az asszony elment a templomba. De messze laktak a templomtól. Ő ott-hon maradt magára. Akkor ő lefeküdt az ágyba hanyatt. A két kezét bétette a feje alá. Ott gondolkozgat. Egyszer nyílik az ajtó. Hát béállott egy öregember. Nagy fejr szakállá eddig. Elment az ágyához a testvéremnek és megfogta a lábát, hogy a lába el vót nyújtva. Azt mondja:

— Te ide figyelj! Hallod-e? Még elmaradsz a templomból vagy egyszer?

Akkor a testvérem mondta:

— Nem.

Azt mondja:

— Fáradt vótam.

— Fogadod, hogy elment a templomba?

— Igen.

— Fogadod, hogy nem maradsz el a templomból soha többet?

— Igen.

— Na, ha így fogadod — azt mondja — akkor többet nem jövök el. De ha nem mész a templomba, akkor tudd meg, hogy eljövök még ide.

Akkor szépen visszament az ajtón. Kinyitotta az ajtót, szépen bécsukta s elment ki. Akkor a testvérem felkelt, úgy megijedett. Kapta magát s (a templom felé laktak apámék, az édesapja neki es, mert nekem testvérem) addig ment. Mikor ment, még a templomból nem vót kijöve. Csak apám vót odahaza.

— Mi van te? Mi van te?

Mert csak úgy hajonfejen, úgy, ahogy vót. Azt mondja:

— Úgy megijedtem apám, ne mi történt velem — azt mondja —, várom vissza Ilonát — azt mondja — mert Ilona templomban van — azt mondja — s egy nagy szakállas öreg — azt mondja — bėjött hezzám — azt mondja — s ne mit mondott nekem. Azt, hogy én fogadom, hogy a templomból nem maradok el. Mért maradtam el s mért nem mentem a templomba?

Akkor apám azt mondta:

— Várj meg — azt mondja — mert jön mindjárt anyád es a templomból. Jön a feleséged es, s vele egyetemben hazamentek.

Meg es várta. Mikor odajöttek, akkor kezdett panaszkodni az asszonyának, hogy ő mit látott. Mert ő nem aludt, tiszta józan ebren vót. S akkor többet – azt mondta – az asszonyától, hogy ő többet a templomból el nem marad, s ő egyedül nem marad.

Ez történt a Ferenc bácsival. (*Lészped, 1.*)

681. Az én édesanyámnak az apját es megkisértették kecske képibe. Ment haza a korcsmából, s egy fehér kecske eleibe állott, szembe állott két lábra, és simogatta az arcát a két lábával. S megijedett úgy, hogy alig bírt hazamenni, többet nem készt el. (*Somoska, 1.*)

682. Vannak nők és nagyon sokat búsulnak, s akkor azok megkisértik férjük képibe. A férje meg van halva, vagy valami, akkor megkisérti a férje képibe, olyan es történt.

Úgy történt, hogy hazament, hogy hát a férje, s nem bírt mentődni meg. Olyan vót, mint a férje, s mindig jött, de olyan vót a lába, mint a lóé, s mindig ment.

Akkor hát nagyon merész vót az édesapja, azt mondta, hogy:

– Ne félj semmitől, este – azt mondja – majd idejön – azt mondja – lefekszik, akkor dugd el a csizmáját.

Mert csizmában vót.

– Dugd el a csizmáját – azt mondja.

Mikor ők mentek be, három-négy ember, akkor ott bent vót. Felugrott az ágyból, nem találta a csizmáját, mert el vót dugva. S akkor olyan vót, egész szobában, hogy hát egész tűz lett, s úgy esszepiskította az egész szobát, hogy olyan bűdös vót, hogy nem tudtak bémenni.

S akkor így megmentődött az az asszony a lidértcől, többet nem jött. (*Pokolpat, 2.*)

683. Szokták mondani itt a faluba, hogy ifilekor ne járj az úton. Ifile után sok minden történt. Igaz. Én egyszer kint vótam egy házból tizenkettő órakor és találkoztam egy színikúval. Azt a színikút húzta egy fejjér ló. Én láttam, nem vultam berúgva. És ahogy ment az a színikú, nagyond erősen, tudja, ha nem térek ki az útból, akkor jó fel reám, s öl meg. S én kitértem, s elément, s megszabadultam. (*Szabófalva, 4.*)

684. Hát az apámnak az édesapja egyszer elment a malamba, de messze vótak a malmak a mű falunktól. Nagy hegyek vótak, s elment lókocsival. Hát karácsony előtt nagy sárok vótak, hidegek vótak, havasesők vótak, sokan vótak, s akkor úgy, hogy megkészt a nagyapám. Megkészt ott a malomba, s ment hazafelé. Mikor ment hazafelé, már setét vót, éjjél es el vót múlva, ment hazafelé, s a lovacskák nem bírták, annyi zsákot vittek a kocsin. Hát mikor odaért egy hegy alá, már kellett volna menni ki a hegyen, akkor két rendőr felült a kocsi hátuljára. Apám mesélte, hogy a nagyapám így mondta neki. Felült a két rendőr a kocsijukra, már akkor elig bírták a lovak. Vízbe borultak a lovak, ameddig, hogy mentek azok a rendőrök a kocsiján. S amikor nagyapám odaért a hegynek a tetejire, hogy már látott be a faluba, látta a tornyot es, a templomot, akkor keresztet vetett. Azt mondja: – Én uram, s én istenem, hálád legyen – azt mondja – hogy még egyszer meglátam a falumat.



Akkor az a két rendőr leszökött a kocsí hátuljáról, tüzet vágtak hátrafelé, mikor mentek el. Azok késértetek vótak. (*Lábnik, 5.*)

685. Én nem láttam, csak mondta nekem es a nászasszonyom, hogy ott náluk történt Lábnyikban, hogy minden este, meghalt nem tudom, hogy ki, s minden este így ment és csak égett egy gyertya az asztalon, mindig égett egy gyertya. Nem tudom, hogy mit csináltak, ha bémentek, akkor eltűnt. S minden este ment. S azt nem kérdeztem meg, hogy mit csináltak, hogy az többet nem ment, hogy égjen.

(*Pokolpatak, 2.*)

686. Vót nálunk ott a faluba Diószénbe egy török temető, s ott vót nekik templomik is, mert én kaptam ott sírt. Mikor kislányka vótam, jártam a bárányokkal, juhokkal ott azon az ódalon, s aztán mondták az öreg emberek, hogy ott nagyon egy török sír. És ott van egy nagy kő, s ott abban van egy kriptá, s abban talán törökök tettek lenne be pénzt.

És ők látták, hogy az kigyúlt. Ott vót sárga világ is, és fehér világ is. A sárga világ, az vót az aranyé, az a fehér világ, az vót az ezüst. De ő minden hét esztendőre megrozsdásodik, s akkor, mikor kigyúl, akkor leég az a rozsdá belőle.

Mit csináljanak? Mit csináljanak? Többször próbálták onnat, hogy valahogy fel-emeljék azt a követ, annak a kriptának az ajtaját, hogy hát bemenjenek oda.

Ej, de ha el van ajánlva, oda van ajánlva a rossznak, hogy aki odamenen, az ne tudja kivenni. S akkor odamentek, nekem egy sógorom, annak vót puskája, s még egy másik embert vett melléje, mert azok látták lenne, mikor az kigyúlt. El is mentek. Elmentek ők oda, és fogták ásni, és vitték a puskát is velük, fogták ásni. Mind ásták ott, kénlódta, egy nagy kő vót, hát egyszer jön egy nagy tüzes kerek, a hegyen bé, s éppen nekik. Akkor megijedtek, elszökdöstek, egyik erre, másik arra. Na, eltört ez a kerek, na akkor még nekiálltak, lássák csak, most még mi jön? Hát akkor még nekiálltak, még egyszer, még menen egy ulyan fekete kísértet. Odament, fekete, csúful ment oda. S akkor megijedtek, még elszökdöstek.

Még harmadikszor még megijedtek. Azt mondja:

– Most ha még jön, belélövök.

Tudja, megharagudtak ezek. Úgy is vót, jött a harmadik, fogja kergetni, kénozni. Emez megijedt, belé is lőtt. Tudja mi történt? Addig kergette, addig lóhalálta, addig kénoztá, megtörte a hátgerincét, hogy annak lehetett lenne a földtől az égig pénz, annak többet nem kellett.

S akkor hazament valahogy, valahogy megszabadult tőle, hazament s megpanaszkodott az anyjának. (*Diósfalu, 1.*)

687. Vót olyan eset is, hogy olyan kűs baglya vót, fekete, és azt így megbökte az egyik ember a botval és az a baglya elkezdett gurulni utána. Az ember megijedett tőle, szaladt, és akkor eszibe jutott, hogy keresztet vessen. És akkor eltűnt az a baglya.

(*Magyarfalu, 2.*)

688. Hát ahogy én aludtam az ágyban, így, bé voltam takarózva avval a csergével, avval a gyapjasval, reggel felköttem vót előbb, ott hált a sógorasszonyom, s az elment vót, mondom, egy kicsit még visszafekszek. Nagyböjtbe vót vasárnap. S ahogy én lefeküdtem, szemben vót vélem a kályha, s én aludtam, gyermekeim nem vótak.

Hát egyszer érzem, hogy hát jó reám, hogy nyomjon meg. Engem tanyítottak arra, hogy a balkezemmel kapjak. Hát egyszer értem, hogy hát már nem tudok szólalni. Akkor én a szememet kinyitottam, s akkor meg es láttam. A lábai, meztláb vót, s akkor én megmarkoltam az ingit. Mikor megmarkoltam, akkor keresztül bújtt itt, hogy én le vótam feküdve, keresztül így, hogy szemben nem tudtam meglátni, de a lábait, föl derekig megláttam. S akkor azt mondta:

– Engedj el – azt mondja – mert az erődet mind elviszem!

S akkor hamarébb is magamban, „mintsem elvedd az erőmet, inkább szaladj, az Isten megfizeti”. Ezt szóltam magamban. Mikor a szememet kinyitottam, senki sem vót. (*Lészped, 7.*)

689. Meghalt vót az embere, s erőst szomorú vót, látni kezdte éjen, látni kezdte, hazajött minden éjt, s beszélt vele, ebren, nem hogy aludt, ebren beszélt az emberivel. S csak ríggel az ember el vót veszve. Ő egy időn túl meggyónt a páternek, hogy az ő embere hazajár, s ott hál vele, minden, csak ríggel el van veszve. Aztán azt mondja a páter:

– Nézd meg a lábait, alattomban, mikor beszélsz vele.

Ű mikor megnézte, azok kecskelábak vótak. Nem vót tiszta, hogy csak megcsalta a kísértet őt, hogy az emberinek a színyiben vót, s úgy megcsalta, hogy élt vele úgy. (*Klézse, 5.*)

690. Az én fiam olyan fiatal vót, tizenennyolc éves vót, akkor nősült meg, akkor vót az esküvése. S olyan vót, hogy félt éjjel magára kimenni, s a feleségit mindig felkel-tette, hogy menjenek ki ketten. Ők laktak ott az első házban, s akkor reggel kijönnék, azt mondja nekem Kati, a menyem:

– Édesanya – azt mondja – olyan házas fia van, hogy éjen nem mer kimenni magára, mindig felkelt – azt mondja –, hogy ketten menjünk ki.

S mondom:

– Hát mért?

Azt mondja, hogy:

– Fél. De – azt mondja – ha én megtalállok halni maga előtt, hát én eljövök, s úgy megijesztem, hogy mind esszeszarja magát.

Elkacagták. Mondom:

– Ne mond ezt Kati, mert az Isten öröjzön meg – mondom –, hát azt bé kell teljesítsd, amit ígértél.

Hát eltelt így, lett egy leánykacskájik, egy évet élt a leányka, s meghalt. S utána tíz hétre meghalt a menyem. Hát a fiam özvegynek maradott. Hát egy éjjel a kutya – hem!, hem!, hem! Felkeltem az uram:

– Józsi, hallgassa csak meg – mondom – ez a kutya valamit lát, hemmegtet, hát a halottat látja a kutya, azért ugat.

De a fiam túl hallgatta. Azt mondja az uram:

– Menj el – azt mondja – hallgass, valamit talál sz látni, hát úgy megijedsz – azt mondja – abban lesz a haláloed neked es.

Akkor felszökött a fiam, felkelt, s akkor kiment az ajtón. Mikor kiment, ahol a kutya ugatott, a világosság jött elé, de a testyit nem látta, csak a gyertyát, rizgett a kezibe. Ő úgy megijedett, a fiam, hogy:



– Eeeeeeeeeeee!

Ha ki nem nyitom az ajtót, ott szakadt volna meg a szűve.

S akkor az emberemet löktem le az ágyról, menjünk csak ki. Mikor mű kimentünk, akkor már ott a ház mellett tért be a gyertyafény, a világosság ment bé a temetőbe. Ez olyan szent igaz, mint most, hogy mondom, ez olyan igaz. (*Léziped, 7.*)

691. Nekem vót egy sógorom és az ment be az állomáshoz. Akkor előállott egy küskutya elejbe, de lóháton vót. Az a kiskutya mindig a lónak, nem engedte, hogy a ló menjen tovább. Hát mikor észrevette, hát egy macska lett belőle.

– Na az Isten, hát ez a ló nem tud menni, nekem kellene menni.

Ugye, mert az uraságtól ment, hogy vigye a postát a vonathoz, és nem tudott menni.

Hát akkor, egy darabig gondolkozott, nem tudott menni a ló, nem akart menni, az mindig akadályozta. Aztán valahogy istenhez gondolt, az akkor felemelkedett, nagy fehérén fel, és el kezdett indulni. Mikor el kezdett indulni, fenn a levegőben, akkor már szórta a tüzet. Ahogy csak tudott, úgy ment eléfelé.

Mint egy fehér vászon, felnyúlik, akkor aztán menen tovafele, ég a tűz belőle, hogy potyogtatja a tüzet. (*Pokolpatak, 4.*)

692. Vélem es így történt, mert éngemet es sokat nyomtak. Mikor az előszörü gyermekemvel a betegágyamban vótam, gyerekágyban, akkor május hónapja vót. Anyósomval vótam. Az öregasszonval egy szobában laktunk, egy helyen. Akkor az öregasszon elment kapálni. Éngemet ott hagyott s csak háromnapos betegágybeli vótam. A gyerekágyban. Akkor az ajtók ki vótak szépen nyitva. A kisgyerek sírt, sírt. Tisztába tettem, mellém tettem, de sírt a gyerek. De úgy, akkor úgy jött nekem, hogy egy álom reájött a szememre, hogy aludjak. Mert nem tudtam aludni hosszú éjen a gyermekvel, mert nagyon sírt. Mikor a szemem húnym össze, akkor csak egy nagy öregasszony (a faluba lakott, s annak a képibe) hát csak keresztül nyúl rejtam, de úgy megnyomott, hogy az eszem szinte elment. Mikor én a szememet kinyitottam, a kezemvel kaptam utána, akkor csak az ágy alá bébújt, az ágy alá. Lekondorodott s bébújt az ágy alá. De megismertem, hogy milyen öregasszon vót, ki vót az az öregasszon. Akkor én úgy megijedtem, hogy felszöktem s vettem a kicsit az ölembe, s akkor a kerten keresztül bementem a sógorasszonyomhoz, panaszkodtam, hogy mit csinált, mi történt vélem.

Akkor azt mondta, ne féljek semmit. Mert csak az ő képibe vót, az öregasszonnak.

S ne búsuljak, mert hát nem csinál semmit többet nekem, csak imádkozzam s ne maradjak egyedül magamra. Aztán egyedül én se maradtam magamra többet.

Az öregasszont nem engedtem el sehova, meddig vaj két hétre fel nem javultam, hogy meg es gyógyultam.

Aztán nem ment el az öregasszon mellőlem. Többet aztán nem történt vélem.

*Léziped, 1.*)

693. Egy legénynek vót egy udvarlója, és elmentek este a guzsalyosba. S ott, mint táncoltak egy keveset, úgy táncolt az a lány, mintha sántított lenne. De a legény táncolt, ő nem látta, nem tudott semmit. A másíka látták a padról, hogy annak az egyik lába libaláb és a másik emberláb vót.

És megijedtek mind, sorban menni kezdtek ki a házból. S akkor a legény letette a lányt, s odament egy más legényhez:

– Mi van veled?

– Te nem látod mivel táncolsz – azt mondja – az egyik lába libaláb, és a másik emberláb. Ez nem tiszta lélek.

Azt ölelte ki az a legény. Ez egy hótt vót, és elment vele guzsalyosba táncolni.  
(*Klészse, 7.*)

694. Az is vót, hogy az ő édesapja messze más faluban lakott, s jött haza lóháton. Hát felvett egy kismacskát, s mind símogatta, hogy vigye haza a szüleihez.

– Hát cicuskám, cicuskám.

Ilyen hasonlóképpen visszafelelt a kismacska is, s akkor a nagyapám megijedt s eldobta. Közben a ló prüsszögött, megérezte, hogy hát gonosz lélek, hogy nem tiszta állat, a ló prüsszögött, s ő közben símogatta. S egyszer csak eszibe jutott, hogy:

– A szent kereszt verjen el, te nem vagy tiszta lélek!

S akkor elszaladott a kismacska, s szarta a tüzet, amint ment. (*Magyarfalu, 9.*)

695. Van nekem egy lányom, más községben lakik, eljött hézám, panaszkodott:

– Anyám, mit tudjak csinálni, hogy minden áldott éjjel engemet annyira nyomnak. Akkor én kérdeztem:

– Hát hogy nyomnak tégedet?

– Anyám – azt mondja – mikor az uram képibe nyomnak, mikor – azt mondja – egy nagy fejr ember lesz belölle. Egy reggel – azt mondja – elment az uram – azt mondja – hajnalban Matyaládra. Akkor én odahaza maradtam – azt mondja – de úgy féltem. Bézártam az ajtókat, minden. Akkor a gyerek mellé feküdtem, hát egyszer jó reám, hogy nyom. Nyom, nyom, nyom meg. Megnyílik az ajtó, csak jó be egy nagy magos, rettenetes ember. Annak – azt mondja – nagy, hosszú orra vót. Olyan nagy szemei, akkor – azt mondja – olyan nagy fejrben, térdig fejrben. Láttam – azt mondja – eleget, hogy bérjött, de nem tudtam sem szóllani, sem felkelni, sem mozdulni, csak egyszer odajött hézám – azt mondja – hogy menjek belül. Az ágyban taszított bennébb, hogy menjek arrébb, hogy ő es feküdjék föl mellém. Feküdjék föl mellém. Addig törekedtem véle, s addig kénlódтам, hogy tiszta vízbe borultam.

– Jaj Istenem ne hagyj el, s jaj Istenem ne hagyj el!

De csak a gondolataival tudta mondani, mert a szájával nem tudta mondani. Akkor cipdeste, ciklontotta, csípte, hogy menjen bennébb. De neki az esze úgy ki vót rekedve – azt mondja –, hogy a szíve szinte belészakadott. Úgy folyt a víz rolla, mikor megebredett, hogy nem tudta mit csináljon? Na ez egy este eltelt. Akkor más reggel panaszkodott mindig mindenkinek, hogy mi van, hogy járt ő. Akkor az ura azt mondta:

– Te, kenjük bé az ajtót – azt mondja – fokhagymával, hogy ne tudjon bérjönni. Megkenték fokhagymával, minden. Az ura vót mellette. Megint álmodja, hogy jött rea, mintha álmában lett vóna. A kicsi gyermek vót a kocsiba beletéve ott mellette. Az ágy mellett. Akkor ez megint a konyhából bérnyított, ez a csúf ember, ez a magos. Hosszú, fejr, nagy hosszú orra. Akkor azt mondta llonának:

– Viszem el a gyereket! Viszem el a gyereket!

Akkor ő így kiabálta magából, mert nem tudott mozdulni, még egyet se tudott



mozdulni, még csak látta, hogy húzza a kocsit, még engedi vissza. Húzza a kocsit az ajtó felé, még engedi vissza. Ő egyet, egyebet nem csinált, csak kiabált:

– Én Istenem ne hagyj el!

S:

– Jaj Istenem!

Szólott az urának, de hát a nyelvit nem tudta emelni, sem a kezit nem tudta emelni. S úgy aztán csak hézjaébredett, de mikor megébredett, akkor tiszta vízbe vót borulva.

Így kínlódott véle vagy egy-két évig. Aztán két év múlva szentelte a házat, imádkozott, gyónt, papnak panaszkodott. A pap mondta, tanította, nem tudom, mire, hogy imádkozzék, szentelje meg. Akkor ő szentelt burjánokat, – füstölje magát. S valahogyan megmentődött tőle. Így járt az én leányom, Ilona. Jakabné mondta ezt a történetet, mert ez való vót, mert nekem es panaszkodott a leányom.

(*Lészped, 1.*)

## XII. Lüdérc

696. A lidérc az ördög, mind csak jár a lüdérc, szarik tüzet. (*Lészped, 3.*)

697. Menen minden este a nőhöz, de nőt úgy kiéli, közlekedik vele, olyan sovánnyé válik, csak a csontja s a bőre marad. (*Pokolpatak, 2.*)

698. A lüdérc az, ki tüzesen menen. Jöttek Jánosék haza az esztenától, az erdőről, oda kimegy hajnalba. S mikor ők jöttek haza, kiértek oda Cigány hegyire, akkor látják, egy tüzes, hirtelen, supp!, epp eleibe esett le az útba. S ők megijedtek, megálltak helyben, nézték, aztán odamentek későcskébben, hogy mi esett, de nem láttak semmit. (*Klészse, 5.*)

699. Olyan rossz vagy, mint egy lüdérc – arról így hallottam. (*Magyarfalu, 9.*)

700. A lüdérc menen úgy lólábval. Ment egy lány az úton. S ment s beszélgetett vele, s olyan szépen beszélgetett. S mondta:  
– Egyik élő, másik hótt, jaj de szépen süt a Hód.  
Emez a lány beszélt vele. S egyszer meglátta, hogy lólábai vannak. Akkor keresztet vetett, s eltűnt a lüdérc. (*Klészse, 7.*)

701. Lidércnyomás az, mikor lefekszik, aztán megnyomják. Jaj de sokat húztam, sokat kénlódtam én avval. S én panaszkodtam mindenkinek. S azt mondta egy unokatestvérem nekem, fiatal ember, hogy mikor érzem, hogy jó reám, akkor én markoljak, s akkor úgy ebredjek hejza, s ami lesz, azt én el ne engedjem, hanem az ajtót nyissam ki, s a sorkát tegyen be, s szorítsam oda, amíg megszólalik. Hát én úgy kezdtem tenni. S este nálunk vót, s tanyított éngemet, s azon éjen nem vót semmi bajom se, de őt úgy megnyomták, szinte megölték, hogy mért tanyított ingemet. (*Lészped, 7.*)

702. Vót egy faluban egy asszony, meghalt az ura. Meghalt az ura, s akkor nagyon szeretett egy másik legényt. A legény járt es hezzá. Hát akkor lett egy kűs családjik. S közben meggondolta a legény, s ott hagyta azt az asszonyt. Az addig sírt, addig búsult, hogy már jární fogott hezza a lüdérc éjszakán udvarolni.

Mondja az asszonynak az apja:

– Te Boris, ki jön hezzád minden este?

– Hát – azt mondja – a János, aki itthagyt.

– Nézd meg este, de jól megnézzed, hogy az egyik lába lúdláb, s a másikon csizma van. Nézd meg jól, s dugd el a csizmáját, hogy ne jöjjön többet, mert tönkre mész, a lüderc tönkretesz.

– Az nem a lüderc édesapám, mert az a János.

Mikor este megjött, akkor az asszony eldobta a csizmáját. Megnézte jól a lábait, egyik lába lúdláb vót, a másikon csizma vót. Mikor a tizenkét óra eljött, hogy az kellett menjen, akkor kereste a csizmáját, s kereste, s nem találta. Akkor szarni fogta azt a fekete csúnyaságot és úgy ment el. Úgy megijedett az asszony, hogy még máma es beteg, itt van ő es Magyarország. (*Magyarfalu*, 6.)

703. Elindul az ember az úton, akkor aztán ijedtibe, vagy hogy lát valamit előtte, macskát lát, vagy kutyát lát, és az mindig kísérti őt. De attól nem tud menni, nem tud szabadulni meg tőlle, annyira kíséri. Akkor aztán, amíg Istenhez nem gondol, s amikor az Istenhez gondolt, akkor eltűnik előlle. Akkor szalad az égen és tüzet szar vissza. Úgy nevezik, lidérc. (*Pokolpatak*, 4.)

704. Hát nálunk, így mondja a nagybátyám anyámnak az üdösebbik testvére, gyerek vótam, akkor hallottam tőlle, hogy vót egy régi harangozó, és annak vót egy leánya. Hát az a lány mindig soványodott, mindig soványodott.

– Te asszony, mi van a lányunkval – azt mondja –, hogy annyira soványodik le?

– Hát – azt mondja – nem tudom – azt mondja – de valami kell legyen.

Na – azt mondja – majd kilesem én – mondta az ember.

Kileste. Hát jött fent egy csillag, hosszú farkat hagyott hátul, szállott le, vállott emberré, ment a lány mellé, és feküdt le. Mert a lánynak vót egy szereteje és nagyon szerette és az nem ment hezza, s annak a képiben ment a lüderc a lányhoz. No kileste, bémen, és mondja a feleséginek:

– Asszony – azt mondja – láttam, jött egy csillag – azt mondja – hosszú farokval, leszállott s válott egy legénnyé – azt mondja – és bément a lányunkhoz.

Akkor egy üdős ember azt mondja:

– Tudja mit csináljon? A lány feküdjék le bent, és – azt mondja – a lány helyett csináljanak ilyen képet, kitömve egy zsákot, és fektessék oda, és kenjék be piszokval a takarót, mindent – azt mondja – kenjenek be piszokval. Csinálják meg három este, többet oda nem megy.

Úgy es csináltak. A lányt befektették bent, ők csináltak zsákot, megtömték a lánynak a ruháját, ráhúzták, bétakarták. Hát még jó este, kecskebukát vetett, odament. Mikor odamenen, nezi, hát nincs a lány. Az a piszkos takaró van ott, meg ez, az, meg az a lány-képbe felöltöztetett zsák. Akkor kiment, már úgy haragott, tüzet piszkolt ki belőle, elment.

Három este ezt megtették, s akkor többet oda nem ment. (*Magyarfalu*, 7.)

705. Vót egy ember, sok gyermeke vót. Vót vagy öt gyermeke. Az asszonyát úgy hívták, Marikának. Nem akart dolgozni menni sehova. Lusta ember vót. Az asszony szegény búsult. Örökké mondta neki:



– Anti menj el valahova, keressél valami dolgot. Dolgozzunk, mert nincsen miből megéljünk. Gyermekeink vannak. Valamerre menjen – örökké mondta.  
 – Hát hová mennék én el? Hol kapjak én munkát magamnak? Nem találok sehol.  
 – Menjen Anti, valahol talál.

Na egy este azt mondja:

– Na asszony – azt mondja – készíts fel engemet éjszaka – azt mondja – mert én hajnalban megyek, megyek dolgozni.

Akkor az asszony megőrül. Feltarisznyázta szépen, felkészítette. Mikor hajnal vót, azt mondja:

– Na immár én elmegyek – azt mondja – dolgozni.

– Jól van.

Elbúcsúzott, elment, az asszony kikísérte. Mikor kikísérte, olyan szép csillagos üdö vót, szép hódvilág. Csendes üdö.

– Na – azt mondja az asszony – hála Istennek, immár elment – azt mondja – visszamenyek, lenyugszom a gyerekek mellé.

Lenyugodott a gyerekek mellé. Nem tót belé két órá, hát nyílik az ajtó, jó bé.

– Jaj Anti, hát maga visszajött?

– Visszajöttem – azt mondja – mert nem kaptam dolgot.

– Jaj szerelmes istenem! Hát minek jött vissza?

Leült a padra.

– Minek jött vissza?

– Hát hogyne jöjjenek vissza – azt mondja – mikor ott künn olyan csúnya üdö van

– azt mondja – hogy eső s havaz is.

Akkor az asszony azt mondja magában:

– Én Istenem, most késértem el, olyan szép idő vót – gondolta magában az asszony.

Felkelt az asszony, kiment, hogy megnézzze, milyen idő van. Míg az asszony visszajött, addig ő elment s felfeküdt az ágyba a gyerekek mellé. Mikor az asszony bėjött, hát fel van feküdvé a gyerekek mellé az ágyba. Egyik lába bé vót téve az ágy alá. S az asszony mit csinál? Lefeküdt ű es melléje. Gondolja magában, azt mondja:

– Jaj én Istenem – azt mondja – hogy mondja azt – azt mondja – ott künn olyan idő van – azt mondja – mikor ott künn olyan szép idő van, hogy szép csillagos idő, én kijártam, nincs semmi.

Akkor felszekett, akkor kezdte csípni a lábát – cik, cik, cik, cik, cik. Szaladott ki az ajtón. Akkor az egész ház megtelt szikrával, lángval, nagy tüzesen csak kiment.

Akkor felszökött az asszony megijedve s akkor futott a szomszédjához:

– Jaj, szomszédasszony, szomszédasszony, jöjjenek, mi történt nálunk!

– Mi történt?

Elmesélte így az asszonynak, hogy mi történt. Akkor az asszony bément, azt mondta, vesse a keresztet, szentelje meg a házat, mert ez nem tiszta vót. Az egyik lába lúd lába vót. Mikor ment ki az ajtón, akkor az egyik lába lúdlába vót, nem tiszta vót, nem tiszta lélek vót.

S akkor így az asszony elment, a szomszédokat összegyűjtötte. Odamentek s megnézték, hát nincs senki, nem vót hon az ember. Elment az ember. Azt mondták, hogy lidérc.

Mert bújában az asszonynak – lidérc járt héjza s megkísértette. S az ember nem jött vissza, el vót dolgozni az ember, de az ő képibe visszajött a lidérc, megkísértette. (*Lészpéd, I.*)

706. A kísértetről azt tudnám mondani, hogy vót egy lakodalom a községben, harminc kilométerre Lészpéd-től, Váli Szákában. Úgyhogy ő ott vót erdész, és akkor hivatalosak vótak ők is a lakodalomba, és elmentek a lakodalomba.

Anyám hazament etetni, estére megfajni. Abban a percben, alkonyat üdő vót, és akkor, mikor jöttek át, mert olyan hostelokon mentek át a lakodalmas házhoz, akkor a kistestvéremet elvitte, mert félt egyedül átmenni azokon a szőlőkön. Hát akkor látta, azt mondja, hogy mint egy rúd, olyan hosszú, szikrákval, és hát megy. Hát ezt lüdercnek mondták. És akkor anyám látta, és akkor mondja, hogy látta, hogy hova szállott le. Ott közelben, hol a lakodalom vót. De viszont a lakodalomhoz ott főztek annál a lakásnál, ahol leszállt ez a guzsaly-szerű hosszú rúd, tűzvel, lángval ment.

Akkor hát ő bement és mondta ott a lakodalmas háznál, hogy hát mit látott, hogy Kántor Antalékhoz szállt le, ahol főzték a lakodalmas enniavalót. Hát akkor mentek is, hogy lássák meg, hogy mi van, hogy van-e ott valaki? Mikor odamentek, nezik, hát a nyári konyhában, egy elvált fiatalasszony ott lakott a konyhában. Hát akkor odamentek, hát szóltak neki, hogy:

– Hát Marika, nyisd ki az ajtót, be akarunk menni, hogy kenyeret hozzunk.

Akkor azt mondja a fiatalasszony, hogy:

– Hát én nem engedlek be most – azt mondja –, az előbb vittetek kenyeret, tudom, van kenyér.

Akkor azt mondja:

– De Marika, hát nyisd ki az ajtót!

Mondja, hogy:

– Hát dehogy nyitom ki, most nem nyitom ki!

De akkor mégis többen nekirohantak:

– Hát nyisd ki az ajtót, hát nyisd ki az ajtót!

Hát későre járt az idő. S akkor azt mondja, hogy hát:

– Nem nyitom ki én senkinek.

Mikor berontották az ajtót, ahogy benyomták az ajtót, hát akkor a kísértet kitűnt, s akkor úgy szikrával eltűnt, elment a kísértet.

Akkor mondták, hogy:

– Marika, hát kit engedtl ki, hát ki vót itt?

Azt mondja:

– Hát ki lett volna itt? El ne mondjátok az anyósomnak – azt mondja –, de Péter vót itt.

Szóval a férje, attól el vót válva, az anyósa tiltotta, mert az anyósa is rakta ki, hogy elűzzék a lakástól onnan a férjítől, és akkor ő úgy tudta, hogy a férje vót ottan.

De Marika, hát észnél vagy te, ez nem Péter vót, tudod te, hogy a lüderc jár hozzád a Péternek a képiben?

– Hát ilyen ne mondjátok, hát a Péter most vót itt, most beszéltem vele, azért nem engedtelek be, hogy hát a Péterrel beszéltem.



Hát járt az üdő, akkor hát állapotos lett vissza a fiatalasszony. De ezt én szóbelileg mondom, úgy, mint hallottam. Állapotos lett a fiatalasszony, hát elvitték a szülészetre, mert nem tudott megszülni, elvitték a kórházba. S hát mikor megszülte a gyereket, akkor hát elvették tőle, akkor hát felugrott, hát szaladgált a teremben, hogy nem tudták fogni el.

Hát akkor elfogták, hát kis ördögfióka vót. Akkor elfogták és hát beletették egy évegbe, és elvitték a fővárosba, Bukarestbe a múziumba. (*Lésped, 2.*)

### XIII. Óriás

707. Így szokták mondani a régi öregek, apámnak az apja, hogy olyan nagy emberek vótak itt minálunk, hogy a szitáért, ha szita kellett nekik, szitálni, akkor hármát, vagy négyet léptek Magyarorszáig, szitát hoztak onnan kölcsön, s avval szitáltak. (*Magyarfalu, 1.*)
708. Óriásokról hallottam, hogy a régi világban óriások vótak, s mekkorát léptek. Azt mondták, hármát lépett, és szitát hozott más faluból. (*Lésped, 7.*)
709. Régebben vultak óriások, nadzs emberek. (*Keldest, 2.*)
710. Csak azt halltam, mikor kicsi vótam, hogy az óriások akkora emberek vótak, hogy a Ruszuj tetejire leültek, s a lábikat a Szeretben mosták. (*Pokolpatak, 2.*)
711. Az óriások akkora emberek vótak, hogy ahol mentek, a csillagokat felérték a fejikkel, és a másik emberek csak semmik vótak közöttük, akkorák vótak, mint a hangya. Ők nagyon-nagy emberek vótak, egyszerre megettek egy marhát, levágták és megették egyszerre, de egyebet nem tudok. (*Klészse, 7.*)
712. Ott van egy nagy hegy Romániában. A hegyen kimosta a víz a földet. Mük vótunk a tehenekvel a mezőn. De mű kérdeztük:  
– Vajon miféle csontok ezek?  
Azt mondják:  
– Ezek óriás-csontok, az óriás embereknek a csontjaik. (*Magyarfalu, 6.*)
713. Azt halltam, hogy óriás-emberek vótak, lehet, ezer esztendő és éltek. Egy lány elment a mezőre, s aztán a mezőn szántott egy ember két ökörrel, s az a lány felszedte őket a kötényibe. Akkora lány vót, s hazavitte, megmutatta az apjának, azt mondja:  
– Nezze apám – azt mondja – mit kaptam én.  
S akkor azt mondja:  
– Lányom – azt mondja – te hazahoztad, de vissza vigyed oda, ahonnét elvetted, mert mű elveszünk, s ezek fognak lenni, ezek az emberek.  
S akkor a lány elvitte vissza, és nem es sokára akkor lett az özönvize, s akkor veszték el az óriások. (*Diósfa, 1.*)
714. Hát hallottuk, hogy vótak ezelőtt óriások. Akkor ü lépett hármát, s itt vót Magyarországon, szitát kapott, hogy főzzön málét.  
S vót egy leánykája annak az óriásnak, s akkor elment a mezőre virágászni, hogy gyűjtsün virágokat, így tavaszval, mikor szántnak az emberek.



Akkor elé addig uriasok vótak, nagy emberek vótak. S akkor meglátta az a lányka, hogy ű mind virágászott, hogy egy ember szántott hat ökrövel. Ő nekifogott, s mekkora pendelye vót, ingalja, ő nekifogott s bérakta a hat ökröt s az embert es, az ekét es bérakta oda a pendelyibe, s hazavitte. Mikor hazavitte, akkor azt mondja az édesapja:

– Á, kicsi leányom – aztmondja – ezket vidd vissza – azt mondja – tedd le oda – azt mondja – ott hul vótak, mert immár ezek kell éljenek, mük többet nem élünk. (*Klézse, 9.*)

715. Mikor már az vót, hogy vesszenek el az a rend ember, az óriások, s kijöttek ezek a mükféle kicsi emberek. Ezek a kicsike emberek elmentek a mezőre szántani az ökrövel, az ekével. S egy leányecska elment hazunna ki a mezőre, s megkapta ezeket a kicsike embereket, szántottak. Begyűjtötte az inge aljába ökröstől, ekéstől, emberestől, esszefogta az ing alját, s hazavitte.

– Mámá – azt mondja – ne mit kaptam a mezőn.

A mámája azt mondta:

– Vidd vissza, s tedd le, mert immár azok kell üljék a földet, mük, ez a rend ember, ez a mükfélék, immár kitelt, vesz el. (*Klézse, 5.*)

716. Azt mesélték, hogy vót egy asszonynak egy lánya, s a lányát elküldte a szomszéd faluba gyakor-szítát kérni kölcsön. S az a lány akkora vót, hogy hármat lépett s odaért, s megmondta, hogy Lábnikból vagyok, s eljöttem gyakor-szítát kérni kölcsön. (gyakor-szita = sűrű szita.) (*Lábnik, 6.*)

#### XIV. Ördög

717. Ha az ember nem imádkozik, akkor az ördög közelebb van hozzája. Ahogy keresztet vet, akkor az ördög mindjárt eltávozik, s az angyal van mellette. (*Lészped, 4.*)
718. Megfoghagymáztuk az ajtókat, mert az ördög a fokhagymát nem szereti, elfut tőle. (*Pusztina, 5.*)
719. Ebben a boszorkányságban van igaz, de ez mind az ördögnek a hatalmával van. Romániában egy embert úgy megfermekáltak, úgy mondták, hogy megszáradt, mint a béka és meghalt. Ez igaz, ez az ördögnek a hatalmával vót. (*Lészped, 4.*)
720. Macska-képben, kutya-képben, ember-képben jelenik meg az ördög. (*Lészped, 2.*)
721. Az ördögnek a szárnyát a denevér viseli, az az ördög madara. (*Diósfa, 1.*)
722. A lovat azért nevezik ördögnek, mert mikor lefekszik, keresztet nem vet. De a tehén, mikor lefekszik, addig nem fekszik le, amíg háromszor a lábát el nem húzza. Mikor háromszor elhúzta a lábát, mikor lefekszik, akkor nagyon szépen kisóhajtja magát a keresztvetés után. Mikor le akar feküdni, akkor kapar háromszor a birka es, és a tehén es. (*Magyarfalu, 5.*)
723. Az ördögnek szarvai vannak. (*Lészped, 2.*)
724. Azt hallottam, hogy este nem jó tükörbe nézni, mert azon az éjen meglapulnak az ördögök. (*Kléze, 7.*)



725. A fene az ördög, mű úgy tudjuk. (*Bogdánfalva, 1.*)
726. Luciper a főördög. (*Somoska, 1.*) Luciper, Plutó, ők a vezérek. (*Bogdánfalva, 1.*)
727. Beszélték, hogy az ördög ráfingott a tűzre, s akkor keletkezett a füst. Addig nem vót füst. (*Pokolpatak, 4.*)
728. Mikor az a pokolszél van, abban a gonosz menen, ördög menen, kereken sirül-sirül, annak azt mondják, pokolszél. (*Klészse, 7.*)
729. Azt mondta az ördög az Isten öszentséginek, hogy adjon neki uljan fát, amelyik leghamarabb virágzik. S ő azt mondta:  
– Hadd el – azt mondja –, mert adok én neked, melyik leghamarább virágzik, s legkésőbb kőt meg, legkésőbb érik meg.  
A som az, a som az ördög fája. (*Klészse, 9.*)
730. Szent György es levágta az ördögöt. Az ördög sárkány-képben vót. (*Diósfalu, 1.*)
731. Azt mondják, hogy az ördög az ember mellé bújik, s Szent Illés akarja, hogy üsse meg az ördögöt, s akkor találja az embert, ezt hallottam. (*Lészped, 7.*)
732. Az ördögök fekete ruhában vannak, lópatáik vannak, körmeik legalább tíz-húsz centisek, s villa van a kezükben. (*Lészped, 4.*)
733. A forgószél, az pokolszél. Fogadott az ördög az angyalval, hogy ő a szélből csinál esőt. S ha rivatóp, akkor megnyerte az ördög, s ha nem tőp riva, akkor az angyal nyerte meg. (*Diósfalu, 1.*)
734. A dohányos embernek az ördög dirigál. A dohány az ördög káposztája. (*Somoska, 1.*)
735. Az ördögnek szarva van, s farka van. (*Klészse, 7.*)
736. Úgy hallottam, mondják, hogy egy likból eresztik ki az ördögök a szelet, csapon, húzzák ki a csapot, mikor úgy akarják, aztán szúrják vissza. (*Klészse, 7.*)
737. Azt mondta édesanyám, hogy hát vót egy rokona, hogy ment ki a legelőre, és disznó-képben eléállt az ördög. Ütött jobbra es, ütött balra es, de nem találta el. Akkor vette balkezibe, s akkor így eltálta. Közben elmondta:  
– Szent kereszt, verd el!  
Amint ütte a botval, s akkor így eltűnt. (*Magyarfalu, 9.*)
738. Azt a tojást, ami a tyúknál a legküsebb, akkor azt hordozza kilenc hétig a hónya alatt, az kikel és abból lesz egy ördög. Akkor annak az ördögnek parancsolhat mindent. Akkor parancsolt az ördögnek, hordott pénzt, hordozz ezt, azt, mindent. Jól meggazdagodott az ember. Na akkor aztán mit csináljon, hát többet nem vót mit hordani, akkor az ördög megölte vóna az embert, de így már, hogy megmen-tődjék az ördögtől az az ember, akkor azt mondta, hogy csináljon telefont homokból. S az ördög azt nem tudott csinálni a homokból. Akkor kihasadt az ördög, s így megszabadult az ember az ördögtől. (*Pokolpatak, 4.*)
739. Valaki azt mondta, hogyha ő tudna egy ördögöt nevelni, akkor ő azt erőst megdolgoztatná. De meg is csinálta. Bétett a hónyaaljába egy kicsi tojást, azt, amelyet utoljára tojják a tyúkok, kicsi tojás, olyan, mint egy madártojás, annak úgy mondják, poroszil-tojás. S akkor egy iljen asszony tanította:

– Tedd be – azt mondja – és kotoltsd ki – azt mondja – a hónyaljad alá. S az  
– azt mondja – amikor kikel, akkor csak kérdez tőled, hogy – mit? mit? S akkor te mondd, hogy ezt, azt, harmadikat, negyediket.

S akkor az ember úgy is csinálta. Na aztán meggazdagodott, annyi minden féléje vót. Na már megöregedett, jött az üdő, meg is kell halni. Hát most mi legyen?

Hát elment ahhoz az öregasszonyhoz, aki vót őt tanította:

– Most mondd meg, hogy szabaduljak meg tőlle?

Azt mondja:

– Majd megtanyítlak.

S meg is tanyította. Azt mondta:

– Mondd meg néki, hogy csináljon malmot a tengernek a közepibe homokból.

Hát de azt hogy lehet? Azt nem tudta megcsinálni, s akkor megpakkant. (*Diósfa-lu, 1.*)

740. Az embert megcsalta az ördög. S akkor Szent Illés hírt akpott, azt mondta az Űrnak:

– Uram, add ide nekem, hogy én elintézzem.

Akkor a Szent Űristen adott neki egy hintókocsit lovakval. S ő menen, s ahol látja az ördögöt, ott csattan, akkor üt az ostorával. Mikor ő csattan, akkor üt az ostorával, akkor harsan, ott akarja megütni. (*Diósfa-lu, 1.*)

741. Egy bácsi mesélte, hogy hát ő lefeküdt a fészerbe a kocsiba. Tizenkét óra előtt hát hallja, hogy rikojtja neki:

– Ferenc, Ferenc, Ferenc, gyere ki, gyere ki!

Hát ő felugrott a kocsiból, kiment. Ott az ajtójuk előtt vót egy nagy árok, ilyen vízmosás. Mikor kimegy oda az árokhoz, hát ott annyira zenélnek, zenekar van ottan, trombitások, hát ő – azok a zenészek mentek elől és ő táncolt utánuk. Viték, addig vitték, ameddig a kakasok nem szóltak. Amikor a kakasok megszólaltak, elment körülbelül olyan két kilométerre. Akkor megebredt, hát az erdő szélén van egy árok partján, csupa víz, ki vót merülve, megtáncoltatták az ördögök. (*Lábnik, 9.*)

742. Hát vót egy ember, annak vót két fia, és a faluba vót egy öregasszony, akinek a férje elhalt a háborúban. Annak vót egy küs pénze, nyugdíj, amit kapott, ű össze-gyűjtötte. S ez az ember elment és elkérte tőlle kölcsön. Az asszony szívesen adott, és ez avval a pénzzel vett malmot, vett földet. Akkor annyi jövetje bejött, hogy hát épített a fiának egy nagy házat, akkor magának es épített egy nagy házat. És elment a szegényasszony, hogy kérdeje meg, hogy mikor tudja visszaadni a pénzt. Azt felelte neki, hogy:

– Én tölled pénzt nem kértem, én nem tartozom neked.

Hát az asszony olyan bánatos lett, és annyira sírt, és átkozta, és telt az üdő, ma es, holnap es, hát egy pár hét múlva már elhalt.

Elhalt, a temetőben vót őr kint, aki sírásó vót, az ott is lakott a temető sarkában.

Akkor nap elásták, és éjfél előtt az ember kiment, és hallotta ott a sírnál, ahol azon nap betemették, olyan nagy jajgatás, sivítás van ottan. Hát ez az ember nem szólott senkinek, hanem elment és szólt a két fiának:

– Ne, mit hallottam.



Ezek szépen éjjel kapták magukat, ásót, lapátot, kimentek és kiásták. Mikor kiásták, akkor nem kaptak semmit a koporsóban, csak ami alatta vót, az a vászon. Elvitték az ördögök a testivel együtt, mert nem adta vissza a pénzt annak a szegényasszonynak. A lelke az ördögé lett. (*Lábnik, 8.*)

743. Az ördög menen Jézusval ketten, mikor a földön jártak. Azt mondja az ördög az Űrnak:

– Látod uram – azt mondja – mindenkinek megbocsájtottál – azt mondja – nekem mért nem bocsájtottál meg?

– Ha nem kértél.

Így mondta az Űrjézus.

– Én neked is megbocsájtottam lenne, de ha te nem kértél.

S akkor ő is úgy meggondolkodott, úgyis magamagát vallta be. Ugye, az ember mindennap vétkezik, mert ulyan ember nincs a világon, hogy ne legyen bűne. De akkor mindig csak az Istenhez kell fordulni: Uram, bocsáss meg!, és akkor az Űr-isten megbocsájt. (*Diósfalu, 1.*)

744. Trunkban vót egy ember, amelyik csinált rosszat a másíknak, hogy így fermekélt, hogy az ember életibe örökké ott kucorgott, ameddig meg bírt halni. Azt úgy hívták, Kósa Péter, azt az embert, amelyik tudta azt csinálni.

Az az ember, az ördög segítette. Ő sohasem ment a templom felé, gyónjék, vaj áldozzék, vaj imádkozzék. Ű mikor kellett, hogy haljon meg, akkor odahívták a papot, hogy a pap gyóntassa meg. A pap nem bírta meggyóntatni, mert nem bírt bémenni a házba, az ördögök nem eresztették be, az ördögök tartották az ajtót, s nem bírt bémenni a pap. Akkor azt mondta a pap, hogy menjenek el, s hozzanak még hét papot Bákóból.

Odament az a hét pap, s imádkoztak ott az ajtóban, s addig imádkoztak, bé bírtak törni, bémentek az ajtón. Mikor bémentek az ajtón, akkor az ördögök bémentek az ágy alá, s rázták az ágyat, s akkor kérték az embert, azt a Kósa Pétert, hogy:

– Péter, hagyj le abból a dolgaiból, s állj Jézusnak a miséjére.

S akkor azt mondta, hogy nem bír lemondani, mert ő abból kereste a pénzt, s azt nem bírja hagyni. Akkor azt mondták a papok, hogy ők nem bírnak semmit tenni, hogy őt meggyóntassák. Nem es bírtak az ágyhoz közeledni, mert úgy rázták az ágyat az ördögök, hogy az ágy ide-tova mozgott.

Mikor az ember meghalt, akkor nem ment a pap, hogy eltemesse, sem deákot nem adtak, vitték, mint az akasztottat. Azt mondták, hogy az ördögök kísérik.

(*Klézse, 4.*)

745. Egy asszonynak el vót az embere menve a háborúba, s ő erőst sírt, hogy az embere bent maradt a háborúban, verekedésben, s örökké búsulta, örökké búsulta, hogy az embere nem jön haza a verekedésből.

Az embere meghalt, s az embere képiben oda fogott menni az ördög. Odament egy éjen, megcsánta a szerelmeket az asszonyval, ettek, ittak, de setétben. Az ördög biztatta, hogy ilyen s ilyenkorra viszi el őt, hogy viszi oda, ahol ő van, s erőst jól él.

Hát fogott fogyni az asszony, úgy el fogott fogyni az asszony, hát minden éjen hazament az ördög oda hozzája.

Az asszony el fogta mondani a testvérének.

– Jaj testvér – azt mondja – nezd meg, hezzám – azt mondja – haza fogott jönni az emberem, minden éjen haza fog jönni, s úgy mond, ilyen s ilyenkor el akar vinni.

Hát azt mondja a testvére:

– Te tudod magad – azt mondja – fogd neki, s mond, holnap este, mikor hazajön, hogy erőst beteg egy ökr, s milyen orvosságot bírna ő hozni, hogy meggyógyítsuk azt az ökröt, s te – azt mondja – mikor ő hazamenen, s úgy akar szeretgetődni, akkor te tapaszd a lábait, hogy milyenek a lábai, mikor lefekszik az ágyba.

Mikor menen, még megverte az ablakot:

– Eressz bé!

Béereszti az asszony. Mikor lefeküsznek az ágyba, az asszony tapasztotta a lábait.

Ennek kecskelábai vótak. Akkor az asszony megijedt, hogy ez az ördög:

– Ember, tudja – azt mondja – ulyan beteg az ökrünk, döglik meg – azt mondja – s vajon mit tudnék én – azt mondja – addig el nem bírok menni kendvel, ameddig nem hozj urusságot, hogy meggyógyítsam azt az ökröt.

Azt mondja:

– Holnap este ilyenkor – azt mondja – várj, mert én jövök, s akkor én hozom az urusságot, és meg fogjuk gyógyítani.

Reggel felkelt az asszony, s mondja a testvérének, azt mondja, eljön az éjen, s hozon urusságot, hogy az ökröt meggyógyítsuk.

Akkor azt mondja az asszony:

– Kell főzni – azt mondja – az éjen valami feredőt, mikorra jön, te – azt mondja – bé fogsz ülni a feredőbe.

Úgy tettek. Hát főzi a feredőt, s kérdi milyen dudóból főzöd? Mert az ördög vitt vót, hintett valami hamut, s a hamuban nőtt két csontamanda virág, s abból feredőt főztek, hogy az kell az ökrnek, főzték az asszonynak a feredőt.

Mikor másik este ment az ördög, hogy menen oda, akkor feredett a feredőben az asszony. S akkor:

– Eressz be asszony!

– Nem bírok – azt mondja – most feredek.

S akkor mondja az ördög:

– Az ördög es ördög, hétszer ördög, de te még tizenketszer ördögebb vagy!

S elfutott. *(Klészse, 4.)*

746. Vót egy román ember, az én unokatestvérem, az ott szolgált nála és ennek családja nem vót, családtalan vót. Ez az ördögnek adta magát, az ördögök mindig hozzámentek éjjel segítségnek.

Ez kiment a határba, vadászpuskája vót, leült, s a vad eleibe ment, nem is kellett, hogy ő szaladgáljon érte, a vad eleibe jött. S elment ki, elengedte a jószágot, egész éjjel mászkáltak a gabonákban, és reggel hazajöttek.

S ő ezeknek az ördögöknek minden este édestejet kellett öntsön. Vót egy edény fent a padláson, és oda kellett neki öntsön tejet, két-három litert. Hogyha véletlenül kifelejtette, és nem öntött, akkor álmában már annyira kénozták, akkor kelt fel, és ment, vigyen tejet nekik. *(Lábnik, 8.)*



747. Egy fiatal menyecskének az embere elment katonának. Elment katonának. Hát nagyon szerette a férjét a menyecske és mindig gondolkozott, gondolkozott, hogy hát hogy lehetne ő meg. A katona ugye hát nem ment haza. Hát annyira, hogy megjelent estelente otthon a katona. Megjelent, és beszélgetett az emberivel, mondjuk úgy, hogy az embere vót, de közben az ördög vót. És azt mondja, hogy – egy másik szomszédasszonynak azt mondta, hogy – hazajárt az ember éjszaka. – Hát ne beszélj.  
 – Hazajárt – azt mondja – beszélgettem vele, minden.  
 Hát egyszer es így, máskor es így. Azt mondja az öregasszony, hogy:  
 – Hát tényleg – azt mondja – hát mindenkor hazajön hozzád – azt mondja –, hát mért nem áll meg egy nap, hogy lássuk meg münk es.  
 – Nem – azt mondja – csak hazajött este és menyen vissza.  
 – Na – azt mondja – tudod mit csinálj? Szitálj hamut az ajtó nyílásába, szitával, ne taposs rajta, szépen szitálj hamut – azt mondja – és mikor bejön – azt mondja – akkor lássuk meg a nyomát.  
 Hát akkor megint bejött az ördög ahhoz a menyecskéhez, megint beszélgettek. Na az ördög elment, akkor a nyoma ott maradt a hamuban. De az egyik lába lúdláb vót, a másik meg emberláb. Na erről megismerték, hogy az ördög. Na akkor azt mondta az öregasszony:  
 – Na most mást csinálunk.  
 Hoztak egy orsó fonalat, akkorát, hogy hát az meddig megy, az az ördög? Azt mondja – tövel gombolja be a ruhájába.  
 Ez odament, az asszony, ugye beszélgettek, begombolta a ruhájába a tövel. Az orsó fel vót helyezve szépen. Amikor ment el, akkor a cérna ment utána. Ő vitte a cérnát.  
 Akkor bement a cérna a kulcslikon a templomba, s amikor ők odamentek, benéztek a templomba, akkor az ördög az oltár felett vót és rágott egy emberfejet.  
*(Pokolpatak, 4.)*

## XV. Peretyika

748. Vót nálunk egy Kósa Ferenc, s mikor háború vót, elhajtották ugye a németeket, akkor kimentek oda az erdőbe, s ők ott kaptak sok ruhát, s még kaptak egy uljan autót, aki vitte el a pénzt, kasszát, és ő nekifogott a molnárjával, esszeszedték, hazahozták és elrakták. Ők megijedtek, mert őket kérdezni kezdték, honnat gazdagodtak meg?  
 Mit csináljanak? Az asszony hívta oda az egyik szomszédot, hívta oda a másikat, s azt mondta, hogy  
 – Pereg le a pénz a padlásról, esnek le a százasok.  
 A szomszédok nezték:  
 – Mi van Erzse?  
 – Jaj, peretyikánk van – azt mondja – s attól félek, hogy lehet, azé lesz a peretyika, hogy vaj ingemet veszen meg, vaj az emberemet – azt mondja –, mert úgy mondják, akinek peretyikája van, az fizeti a lelket, s nem tudom, vaj az én lelke-

met fizeti, vaj az emberem lelkit. De annyi hull le, s ezt mind a peretyika hordja, s eladnók, de nem tudjuk eladni, s ulyan embernek kell eladjuk, aki hiszen belé, s nem kapunk ulyant, akinek eladjuk.

S peretyikájuk vót, azt mondták. (*Klészse, 7.*)

## XVI. Pityi emberkék

749. S aztán még ezután még fog jőni ki egy rend ember, amelyik a gyalogbódzára felmászik. S akkor fog meglenni a világvége. (*Diósfalú, 1.*)

750. A föld alatt a pityi emberek vannak. (*Klészse, 9.*)

751. A föld alatt es van még egy rend ember, a pujemberek. (*Pokolpatak, 4.*)

## XVII. Rossz szellem

752. Van itt egy ember, Polgár István, a Balatonon lakik. Az az ember, amelyik járt az ő hűgához, az elment egy kocsi fával a városba este. S ez a szellem, ami jött fönn a levegőben, ez lecsapódott oda a házhoz, s bement oda a lányhoz. Akkor azt mondta ez a Polgár István, hogy:

– Ha bemenyünk most hozzánk – azt mondja – ott találjuk ezt a legényt.

Azt mondja a másik:

– Az nem igaz, mert az elment a városba fával.

Messze vót a város, el kellett indulni este. Törökhoggya, így nevezték azt a várost. Hát ezek mentek, de a szellem, az a rossz szellem tudta, hogy mennek oda be.

Akkor az eltűnt onnét. S akkor kérdezték a lányt, hogy:

– Itt vót János – azt mondja.

– S – azt mondja – itt vót.

S erről megtudták, hogy járt oda a lányhoz ez a rossz szellem. (*Magyarfalú, 2.*)

## XVIII. Sárkány

753. Vót beszédbe, hod az öregek mondták, hod a sárkány viszi a jeget elől, s aztán egy helyre lehull a jég. (*Bogdánfalva, 1.*)

754. A sárkányok ott vannak, ahol nagy, mély pusztakutak vannak, s nincsenek kitöltve. (*Klészse, 10.*)

755. A sárkány hordozza a jeget, s töri a farkával, s akkor hull a jég. (*Pokolpatak, 4.*)

756. Azt mondják, ha a kégyó hét esztendeig nem lát embert, akkor sárkány lesz belőle. (*Pokolpatak, 4.*)

757. Ha a kígyót nem látja hét esztendeig senki, s ha a gyémántját nem veszi el senki, akkor nőnek lábai, s nőnek szárnyai es, s akkor sárkány lesz belőle. (*Klészse, 9.*)



758. Azt mondták, hogy a vízbe hétfejű sárkány van, és az embert elnyeli, ha odamenen. Űgy tudtuk, hogy a Szeretben van, azt mondták, hogy a Szeretben van. Vaj csak azért mondták, hogy a gyerekek ne menjenek oda. (*Klészse, 7.*)
759. A víz odafent megfagy, s akkor, hogy ne essék egy helyre, jön a sárkány, s darabolja essze a jeget, ahol menen, mindenütt elveri. (*Klészse, 9.*)
760. A jégén valóban a sárkány képe van, az vaj rajta, az biztos. (*Lészped, 4.*)
761. Mesélte édesanyám, vót egy nagy község, s a falu végében, azt mondták, zsitere kapu. S hét esztendőben örökké elverte a jég a kukoricát, hogy nem lett semmi. Hát járt egy útonjáró, de már az emberek pusztultak el éhen, nem vót mit egyenek, mert mindig, mikor legszebb vót, akkor verte el a búzát, mindent. Hát nincs mit adjanak a gyerekeiknek, hanem csutikástól darálják meg a kukoricát, s úgy élődnek. S akkor azt mondta az az ember, hogy hol ők nem hálnak meg, hát ő es nem hal meg. Ha egy annyit tudnak juttatni, ő megvédi a határt. Azt mondja, a falu végibe csináljanak neki egy ujlán kunyhót, hol ő meghúzódik. Hát csináltak es, de mindig ulyan tájba, mikor jött az a nagy vihar, akkor, ha a mezőn találta, akkor ölte meg ott az embereket, ulyan vihar vót. S vót, azt mondja vala édesanyám, hogy arra felé Szent Ilona tója, s onnan kerekedett fel egy nagy sűrű köd, s onnan indult el örökké. Hát az emberek szaladtak haza, már a hetedik évben vót, s mindenkit megállított az az ember.
- Azt mondták:  
 – Nem, mert a jég megöli őket.
- Azt mondta: ha ő nem hal meg, ők se hálnak meg. Csak vót egy darab föld, úgy mondták, kenderes föld, abba mind kenderet vettek, azt mondta, hogy akkor az tönkremenen. Azt mondták az emberek:  
 – Nem bánják, ha tönkremenen, csak a határ maradjon meg.
- Vót annak es egy könyve, s vót egy botocska, s mikor az olvasni kezdett, s avval a botval úgy integetett, csak sűrűn, akkorán csattogott, s mind oda le rakásra. Ulyan magas jég vót, mint a háztető. S azt mondta az embereknek, mikor vége lett, hogy menjenek haza, s hozzanak lapátot, hogy dobálják el.
- Azt mondták az emberek:  
 – Majd elolvad.
- Nem – azt mondja – meg kell nézni, hogy mi van alatta?
- Hát mikor elmentek az emberek, eldobálták azt a jeget, akkor egy pap, aki nekik mondta a misét, az vót a sárkányon meghalva a jég alatt. A sárkányra fel vót ülve a pap, s ő levette, s ott a jég rivaesett, s meghalt ott a jég alatt, s ott döglött meg a sárkány is.
- S azt örökké mondták, még most es úgy mondják, zsitere kapu, annak a résznek, a falunak a végibe. (*Pokolpatak, 2.*)
762. A sárkány hordozza a jeget. Azért van neki akkora farka, avval töri fel a jeget, a farkával. (*Pokolpatak, 4.*)
763. Ment vízéért, s a hegy tetején egy akkora csomó kígyó rivament, hogy, azt mondja, nem fért vóna bé még három vándlingba es, annyian vótak. S a fejk mind fenn vótak, s fűtták a gyémántot. Nagyon szépen cicéltek, fűtyültek, s énekeltek, de egy-

nek a feje mindig fennebb vót, mindig vigyázkodott, az vót nekik a vezérik. Aból, azt mondja, lett a sárkány, mert ő fújta a legtöbbet, s ő vót a legöregebb, aból sárkány lett. *(Klézse, 7.)*

764. Vót egy bojtárnak három fia. Elmentek iskolába mind. Egy hazajött hamarébb.

– Na fiam, mit dolgoztál?

Megnezte, elővette az írásokat, kijött indzsellérnek.

Másik hazajött, kijött egy orvosnak.

A küsebb, mikor hazajött, azt mondta, hát kérdezte az apja, hogy mit tanultál?

– Táte – azt mondja – itt bent nem bírom megmotyítani, csak ott künn bírom megmotyítani, mit tanultam én.

– Na jó fiam – azt mondja az apja – menjünk ki.

Kimentek, künn az ográdába, s csinált négy kereket, csinált egy kocsikát.

– Na téte üljön le ide – azt mondja.

Leült az apja oda, s ő felült elől. S akkor a forgószelel elkapta őket, úgy elvitte, Szent Ilona tójához őket.

– Na téte, üljön le ide az erdő aljába. Hagyja el, mert – azt mondja – majd én megmotyítom, milyent tudok.

Leült az erdő aljába, s Szent Ilona tó csak főni fogott, főni, főni, s kötek fel a nagy homályok belölle, ködök. Felköttek, s rityegett, durrogott. Az a tó befagyott. Egyszer hát látja, hogy a sárkánynak bétette a féket a fejibe, szádokhéjból, bétette, s ő rivaült a sárkányra. A sárkány esszetépte azt a körmivel, azt a jeget. Egyszer csak rityegni, villámlani, s felkőtt a sárkány. Elöl ő ült a sárkánynak a hátán, ment a homály után rityegve, s elvitte, aztán lehullott a jég, hova letette ő.

De az apja meg vót ijedve, hogy hótt meg egészen, úgy félt. Na visszajött onnat, a jeget elszórta, ott el, hol szórta, visszajő a sárkány. Kihúzta a féket a fejiből, s bécsapta a tóba.

– Na táti, üljön fel még arra a kotyigára.

Felültek, s hazajöttek. Mikor hazajöttek, bémentek a házba.

– Na, látja-e táti, mit tanultam!

Az apja felkőtt, leakasztotta a fegyvert, pakk! Meglőtte a fiát.

– Ilyent tanultál, te, ilyen eskolát, hogy elveresd jégvel a mezőket!

Az apja meglőtte, mint egy kutyát. *(Klézse, 5.)*

765. A sárkány olyan, mint egy borjú, s a farka egész vastag, a testyiből vastagon megy ki, kihegyesedik, aztán olyan gindorás a farka, mintha meg lenne hasogatva. A lába olyan, mint az emberé, még a talpa alatt a hajlás is megvan. A feje olyan, mint egy borjúnak, a szája kicsit hosszúkás, s széjes, a kacsa szája formájában. *(Pokol-patak, 4.)*

766. A sárkány, lementünk a Szeret partjára, nagyon-nagyon jött a víz, akkor nagyot jött a víz, akkor hát én gyerek vótam és egy öregember azt mondja:

– Gyere, nézzétek meg a sárkányt.

Mert leesett az égből és meg vót dögölve. Akkor a víz partján vót, ő kihúzta a lábát. A lába olyan vót, mint az embernek. A farka olyan vastagon indult ki a testyiből, mint amilyen a testye vót. Akkor körülbelül olyan éves borjú, akkora vót.

De a farka hosszú vót, s olyan recés farka vót, mint az autókerék gumija. Akkor



kihúzta a lábát. A lába olyan vót, mint az embernek, csak a körmei vótak hosszúk. Őt ujjá vót, minden, pontosan. A szája olyan vót, mint a borjúnak, csak hosszabb és nagyobb. Az oldalán vót egy luk, s oda belészúrta a botot, aztán elnyomta a vízbe, hogy vigye el a víz. De nem vitte el a víz, mert nagyon erős víz ment, de mégsem vitte el, inkább kidobta a szélire. (*Pokolpatak, 4.*)

767. Ott víz vót, olyan bokros hely, olyan nagy rettentő hely, s aztán az a sárkány ott lakott benne. S aki az úton ment elé, azt ő befogta, s bévitte oda, s ott ette meg. A marhákat megette, s még az embereket es megette. S addig, észrevette a világ, hogy mi van ott, s aztán megkerítették, megöntözték ilyen benzinnel kereken mindenütt, s aztán meggyújtották, s elégették a nádat, s akkor ő is elégett benne. S akkor egy olyan lyuk vót, egy olyan nagy ásott lyuk, s ottan még kaptak aranygyűrűket es, aranycsercséket, fülbevalókat. (*Lészped, 7.*)

### XIX. Szépasszony

768. Mikor jön bé a faluba egy betegség, nekik úgy adta az Isten, akkor ők gyűlnek össze, s hajtsák el. S ha nem hajtsák el, akkor bejön. Vaj ha jön egy nagy veszedelem. (*Klészse, 4.*)
769. Mikor a kisbaba még nincs hat hetes, akkor nem szabad a fürdővizet este kiönteni, mert jönnek a szépasszonyok, s fürdenek benne, s akkor a kicsi sír. (*Magyarfalu, 9.*)
770. A gyerekeket elcserélik a szépasszonyok. Kinek meglátják, hogy szép gyereke van, és önekik es van gyerekik, akkor elmennek éjszakán, ellopják, és azt a másikat leteszik. Egyszer úgy történt, hogy elvitték a gyereket. De még mielőtt elvitték a gyereket, az asszony beszúrt egy bombostűt a feje bőre alá. S azon az éjszakán kicserélték, elvitték a gyereket. S vissza kellett vigyék, mert a gyerek állandóan sírt, s ők azt nem tűrték, nem szenvedték, hogy állandóan sír. Hiába adtak csöcsöt neki, állandóan sírt. S visszavitték, visszacserélték. (*Pokolpatak, 4.*)
771. A rongybabát akkor készítik, amikor meglátják, hogy a gyerek nem fejlődik. Csinálnak egy rongybabát, felhújják egy botra, s felviszik a hiúba, s akkor a füstlikba teszik, hogy többet a szépasszonyok ne jöjjenek bé, hogy a gyerek tudjon nőni, fejlődni. (*Pusztina, 3.*)
772. Vót ed lovunk, mikor gyerek vótam, s reggel be vót fonva, én láttam. Azt mondták, szépasszonyok azok. (*Bogdánfalva, 1.*)
773. A lófej fel vót téve oda, behúзва a karóra, hogy a rossz asszonyok ne közeledjenek oda. (*Diósfalu, 1.*)
774. Fokhagymát tesznek az istállóra, keresztesen megkenik az istállónak a kapuját, s akkor nem mennek be a szépasszonyok a lóhoz. (*Klészse, 7.*)
775. Amikor vultam a mamánál, amikor vultam nadj lány, akkor fonták a lúnak a haját a rosszak. (*Szabófalva, 5.*)
776. A lovaknak befonták a sörényiket a szépasszonyok, és nehéz vót reggel kibontani, mind eszekócolták. (*Pokolpatak, 4.*)

777. Reggel, mikor bementek, akkor látták, hogy a ló ki van idzadva, nagyon vizes vót a ló, s akkor be vót fonva a haja, mintha cofja lett vóna a lónak. Azt mondták, hogy a szépasszonyok lóhátzták. (*Lábnik, 5.*)
778. Éjszaka úgy fonják be a lú haját a rossz szellemek. (*Szabófalva, 4.*)
779. Azt mondták, hogy a szépasszonyok mennek a forgószeiben. Onnat tudták meg, hogy egy ember ment az úton, jött egy nagy forgószei. Ez ács-ember vót, vitt egy baltát a keziben, beledobta a forgószeibe. Amikor beledobta, hát ő kereste eleget a baltáját, de többet nem kapta meg. Hát esztendőre megtalálta ott a faluban egy asszonynál. Azt mondja, hogy:  
 — Ez a balta az enyém, honnat találtátok meg?  
 Azt mondja—  
 — Igen — azt mondja — belémdobta, de ha elváltál volna, akkor én téged megöltelek volna.  
 S onnat megtudták, hogy szépasszonyok vannak a forgószeiben. (*Pokolpatak, 4.*)
780. Űgy mondták, Hermány Illés. S ment az úton, s akkor énekelt, de űgy félreénekelt. S azt mondták, hogy a szépasszonyok kicserélték. Nagy vót a feje, s nem vót neki olyan esze, akkor leült örökké. S akkor mindig mondták, hogy az édesanyja otthagya, s kicserélték. (*Pokolpatak, 2.*)
781. Fialat ember, este így mentek, gyűlés vót, ment haza. Ő nem ment az úton, hanem ment a rét szélin egy ösvenyen, mert közelebb vót. Tél vót, nagy tél vót, s amint ment, szép hódvilág vót, hall egy szép zenét a kert végiben, a rét felé, hall egy szép zenét, de olyan szépen fűjt az a zene, és a lányok táncoltak a karók hegyiken. Odanez, hát épp az ő szomszédja asszonyát megűsmerte, egy fiatal asszony vót, menyecske vót, hogy táncol ott fent. Hazajő, reggel bejön a menyecske hezzá, azt mondja:  
 — Te Gyuri, ha ezt el találod mondani valakinek — azt mondja — akkor te széjjel leszel tépve. Ezt nem szabad senkinek elmondani — azt mondja — mert a szépasszonyoknak a táncik.  
 Nem es mondta el senkinek. (*Magyarfalu, 7.*)
782. A szépasszonyokat paciltam én. Jöttem éjen haza, s alecskább vót egy fa, egy bokroccka, olyan erdő-formaccka egy martban. Hát halltam egy nagy éneket, de szép éneket:  
 — Trálálálálál-lálálál-lálálálál-lálálál!  
 — Tralálálálál-lálálál-lálálálál-lálálál!  
 Azok nem vótak tiszták. (*Klészse, 5.*)
783. Elment egy ilyen útonjáró ember egy asszonyhoz. S az az ember nem aludt. Az ablak nyitva vót. A kisbaba a mama mellett vót az ágyba. Hát ő látta, hogy az ablakon behozták, letették melléje, az övét meg elvitték. Akkor az az ember felugrott, mikor, hogy vigyék ki az ablakon, akkor ő megfogta, s visszahozta, letette az asszony mellé, s a másikat utána dobta. Ezek ki akarták cserélni azt a kisbabát. S akkor így maradt meg a kisgyerek az övé, hogy nem cserélték ki azok a szépasszonyok. (*Pokolpatak, 2.*)



784. Vót az én testvérem. Mikor tizenkilencben kint voltunk magyar földre — ezek a románok, akkor ű is ott vót Budapesten. Ott lakoztak ezek, oda vótak béházal-  
kodva a városba. S ott vót egy Bogdánfalvából, innet, vót egy legény velük. Ulyan  
hitvány vót, olyan elesett, s kérdé az én bácsim, az én testvérem, hogy minek,  
hogy olyan hitvány?  
— Hát én hazajárok minden éjen — azt mondja.  
— Hogy jársz te Budapestről haza?  
— Én minden éjen hazajárok.  
És ű megmondta, hogy ű olyan szépekvel jár. Ű jes ulyasféle vót.  
Azt mondja:  
— Tületek Klézseéből van ez s ez, s ű mind megmondta, vannak tületek a faluból  
heten. Töllünk es vannak, minden faluból vannak. Ezek jönnek, mennek, éjen  
táncolunk ott a hegyen, pincékben iszunk bort.  
Kimondta néven, hogy kik voltak. Azok mind el vannak most halva. (*Klészse, 5.*)
785. Krestyenászka s ábremászka. Aztán azok is éneklik, a szépek: „Krestyenászka ne  
lenne, s ábremászka, egész világ mihínek lenne!” (*Klészse, 5.*)
786. Lent vótam Bácskában, és vót nekem egy lovam, és hát minden éjjel befonták a  
haját, egész szép három csokorba befonták a haját, mindig befonták. Hát mon-  
dom, mit csináljak, mit csináljak? Tanítottak, hogy tegyek fokhagymát, fokhagy-  
mát kössek a nyakára. Akkor tettem fokhagymát es. Akkor másik azt mondta,  
hogy hát boronát tegyek a kapuba, fogaival kifelé, hogy ami menen a lóhoz, hát  
ne tudjon. Hát én tettem fokhagymát, felkötöttem a nyakára, oda a hajára, hát  
csakes fonták a haját. Hát utóvégre boronát es tettem ki a kapuba. Olyan sovány  
lett a lovam, hogy nem bírtam már vele. Hát most már mit csináljak? Egyszer csak  
kifakadott a fülinél, ott kifakadt a lónak. Na, akkor füstöltem ilyen korhadt füz-  
fával, avval füstöltem mindig, hát akkor később meggyógyult az én lovam. Meg-  
gyógyult, nem vót semmi baja. Akkor aztán megköveredett, olyan szép ló lett be-  
lölle. (*Pokolpatak, 4.*)

## XX. Szentek

787. Szent Mihály jó egy kardval, s lekaszálja az embert, levágja a fejit. (*Klészse, 10.*)
788. Az embernek az érdeme szerint menyen Szent Mihály, a jókhoz szép ember képi-  
ben. (*Diósfalu, 1.*)
789. Szent Mihályt úgy mondták, hogy jó a kaszával, s kaszálja le az embert. Fehér lo-  
von jár, s kaszával. (*Klészse, 7.*)
790. Űgy menen, s csak vágja el a kardjával. (*Klészse, 5.*)
791. Mindenki úgy mondja, hogy eljö Szent Mihály, s akkor elviszen. (*Lujzikalagor, 3.*)
792. Egy asszonynak vótak gyermekei, négy, vaj öt, kicsikék. S elküldte az Isten Szent  
Mihályt, a halált, hogy vegye el azt az asszonyt onnat a gyermekek közül. Szent  
Mihály megsajnálta a gyermekeket, s az asszonyt es, visszament az Istenhez. Azt  
mondja:

– Uram, ne vegyük ki az anyyikat a gyermekek közül, mit csinálnak azok a gyermekecskék – azt mondja – árván magikra?

Sem apjik nem vót, mert meg vót halva az apjik es. S azt mondja az Isten:

– Menj el Mihály, tengernek, hol legnagyobb a tenger, van a fenekin egy kő, egy nagy kő, menj, vedd ki azt a követ onnat, s hozd ide hozzám.

Elment Szent Mihály, azt a nagy követ kivette onnat a tenger fenekiből, kihozta az Isten eleibe. Azt mondja az Isten:

– Üsd oda a földhöz azt a követ!

Mikor odaütötte a földhöz a követ, kettőbe váltott az a kő. Abban a kőben vót két nyű.

– Látod-e Mihály – azt mondja – mind ezekre gondom vót a tenger fenekiben.

A kő közepiben éltek azok a nyűvek, épp úgy gondom van e gyermekekre es.

Az anyyikat vedd el!

S elment Mihály, s elvette. Meghótt az asszony, a gyermekek elmaradtak magikra.

Az Istennek vót gondja, hogy lehetett kézen-közön felnőttek a gyermekek.

(*Klészse, 5.*)

793. Szent Györgynek fehér lova van. (*Gerlén, 1.*)

794. Szent Péternek kulcsai vannak. (*Klészse, 3.*)

795. Egyszer egy asszony rosszul élt a férjével, és elment bé a templomba, imádkozni fogott, odatértelt Szent Antalhoz. S ment ott el egy más:

– Mit csinálsz te ott jó asszony?

Azt mondja:

– Imádkozom Szent Antalnak, hátha megsegít, megtéríti az emberemet, mert nagyon részeges, és mindig verekszik.

– Ne kérd Szent Antalt, mert a férfiak fognak a férfiakval, menj Szűz Máriához

– azt mondja –, mert Szűz Mária segíti csak az asszonyokat. Az emberek olyanok mind, egymódúak, olyan Szent Antal es éppen, mint a te férjed, az se jobb.

(*Klészse, 7.*)

796. Azt tudom, hogy a régi szentek elmentek a föld széléig, leültek a föld szélére, leengedték a lábikat, ott lógatták a lábikat a föld szélén a vízbe. De oda az ég alja is leért. Az is való, és ott közelebb vót felhágni a mennybe, mint innét lenne, mert ott közel vót az ég. (*Klészse, 1.*)

## XXI. Szűz Mária

797. Imádkozik a Boldogságos Szűz Máriának, kéri a Szűz Máriát, jöjjön a segítségére, s akkor Szűz Mária segíti. (*Lészped, 7.*)

798. Szűz Mária az egész világnak az édesanyja. (*Lészped, 7.*)

799. Köszönés Forrófálván: Adjon az Iszten! Adjon a Mária! (Vagy: Adjon a Szűz Mária! Forrófálva, 1.) Klészén: Adjon az Isten jó reggelt! Adjon a Mária! (*Klészse, 7.*)

800. Ha hajonfejt van, s úgy aluszik, akkor a Boldogságos Szűz Mária nincs ott, de ha kendőben hál, akkor ott van a Szűz Mária. (*Magyarfalu, 4.*)



801. Én láttam a Szűz Anyát tizennégyszer, úgy, mint magát. Az Úr Jézust es sokszor láttam, álmomban, de lelkileg. Előbbször es, mikor láttam a Szűz Anyát, akkor sírva láttam, sírt, rózsafüzér a keziben vót, és azt mondta, hogy mennyit imádkozok én Istennek ezért a népért, milyen rossz ez a nép, milyen bűnös, hogy káromkodnak, és nem térnek meg. Hát az ő kegyelme által tart Isten bennünket még. *(Lészped, 4.)*
802. Vót egy nagygazda nagybátyám, jószágkereskedő vót, s vót neki öt gyereke. Aztán meghalt három, s kettő megmaradt. És hát a nagynéném szerette vóna, hogy legyen még gyerek, és nem lett. S addig imádkozott Szűz Máriához, hogy lett egy kis lányuk. És arra a kislányra maradtak, az öreg meghalt, s az öreg nénit most ő tartja el. *(Lészped, 4.)*
803. Nekem meg azt mondta magyarul, tudja, betegségem során nagyon belemerültem, azt mondja: „Ki ebből a vízből nem iszik, az ingemet nem lát meg.” A betegséget, amit kaptam, Istentől kaptam. *(Lészped, 4.)*

## XXII. Táltos

804. Vótak olyan emberek, akik mondjuk úgy, tátosok vótak, s előre meg tudták mondani, meg tudták fejteni az álmot. *(Lészped, 4.)*
805. Aki burokban született, azt mondták, az szerencsés, de ha burokban es, meg fogval es, az kitalál mindent, olyan táltos-féle lesz, úgy szoktuk mondani. *(Magyarfalu, 6.)*
806. Amelyik tátos ember, amelyik mindent megtud, erre menen. *(Lujzikalagor, 1.)*
807. A tátos, azt mondják, mindent megmond előre, ő tudja, hogy miféle van, lát el mindenüve. *(Klészse, 7.)*
808. A tátos, az az Istentől van, hogy tud mindenfélét, onnat kapja a tudományt. *(Klészse, 7.)*
809. Ha fogval születik, akkor az táltos. *(Pokolpatak, 4.)*
810. A tátos a hóttakról es tud mondani. *(Diósfalu, 1.)*
811. Az a táltos, aki előre megmond, kitalál valamit. *(Klészse, 10.)*
812. Aki fogval születik, javasló lesz, megmondja, hogy mi történik magával, vaj a másikkal. *(Magyarfalu, 4.)*
813. Aki fogval születik, az tud mindent, az tud javasolni. *(Somoska, 1.)*
814. Arra mondják, hogy tátos, akinek a beszéde bévalósodott. *(Pusztina, 2.)*
815. A tátosra azt mondják, olyan, hogy az már tud mindent, az embernek a gondolatját es tudja. *(Pokolpatak, 2.)*
816. A tátosra azt mondják, úgy születik. *(Pokolpatak, 2.)*
817. A tátos tudja az embernek a gondolatját. *(Klészse, 9.)*

818. Ha valaki kitalál valamit: Jaj, tátos vótál! (*Magyarfalu, 1.*)
819. Ki tud találni akármifélét, azt mondják, tátos. (*Bogdánfalva, 1.*)
820. Vót olyan tükröskéje, olyan kockákat húzott riva cerizával, s abba nézett, s abból javasolt. Vót, hogy igazat mondott, vót, hogy nem mondott igazat. (*Magyarfalu, 1.*)
821. Ulyankor elrejtőzik, úgy jön neki az, nem foglalkozik ő akkor a földiekkel, foglalkozik avval, amit ő lát. Mondhatnak neki ezt is, azt is, de ő azokat látja, ő azoknak kell mondja, s azok mondanak neki. (*Diósfalu, 1.*)

### XXIII. Tudós ember

822. Romániában hallottam, csak nem tudom milyen helyen, hogy vót egy csobán, s vót egy olyan guruzsmás furulyája. Mikor furulyázni kezdett, akkor a birkák eszszegyültek rakásba, s még huszonnégy óráig sem szóródtak szét attól a furulyaszótól. (*Magyarfalu, 6.*)
823. Mi Vale Szákába laktunk, apám ott vót erdész. Ott maradt még holmi. Hát akkor mentünk egy testvéremmel, hogy elhozzuk, ami még visszamaradt. Aztán a városba hát kifogtunk egy kicsit, mert hát ökörvél mentünk, kifogtunk, megpihentettük és megetettük őket egy kicsit. És akkor odajött egy cigány, hogy adjunk lucernát neki.
- Hát nem akart adni. Addig kérte, hogy adjon, adjon, de anélkül, hogy hát szót volna valamit, akkor az fogta azt a kagylót a kezibe, és akkor hát kezdi mondani, hogy hát (lány vót a testvérem), hogy hát:
- Van egy udvarlód – azt mondja –, de az messze tölti a katonaságát, de az téged nem fog elvenni.
- S akkor azt mondja a testvérem:
- Én erre nem vagyok kíváncsi, csak menj tovább, mert nem szoktam én babonászkodni.
- Nem, nem, én az igazat mondom – azt mondja – csak egy marék lucernát adj.
- Hát honnat – azt mondja – én is etetni hoztam, hát azt nem adhatom oda neked.
- Hát mégis elvett egy kicsit, odaadta.
- Na, mondjad akkor.
- Hát aztán elkezdi mondani, hogy hát az a fiú nem veszi el őt, aki katona, hanem van egy, a vizen túl, más községben, és akkor az – azt mondja – még katona idő előtt áll – azt mondja – elvevődtök, s utána lesz katona.
- Mondta is, hogy a szüleinek háromszáz birkája van, nagy gazda, s csak egy fiú van – azt mondja –, van három lánya, és csak egy fiú van, és ezek a birkák mind ezé a fiúé lesznek. De nem lesz szerencséd az életben – azt mondja – mert annyira féltékeny lesz, és tönkre teszi az életedet.
- A testvérem nem üsmerte. Azt mondta:
- Menj – azt mondja – a fenébe, dehogy igaz ez!
- És, ha hiszi el, ha nem, de így lett igaz, hogy a fiú nem vette el, hanem hát a vizen túl, akit mondott, az vette el. (*Lésped, 2.*)



824. Mentek az úton ilyen fuvarosok. Mentek az úton a fuvarosok, megálltak közel ott a mezőn, megláttak sok birkát, azt mondja:

– Itt megállunk, megvacsorázunk.

Hát akkor elment egyik s fejni kezdte a derékszöget a kocsin, fejni és megfejt egy vödör tejet. Amikor fejt egy vödör tejet:

– Na – azt mondja – most vacsorázzunk.

Akkor a birkák elkezdtek bőgni. De a juhász es nem vót rest, lekapta a csupjáját a hátáról és elkezdte verni bottal. Mikor elkezdte verni bottal, akkor azt az illetőt, az úgy hempergődzött a földön:

– Segítsenek – azt mondja – mert ütnek meg, ütnek meg!

Amíg verte, addig ez es forgott mindig, hogy – már ütnek meg – azt mondja. De mikor aztán a juhász es elhagyta, hogy nem verte a csupjáját, akkor annyiban maradt. (*Pokolpatak, 4.*)

#### XXIV. Tündér

825. Mondja az a Habari Mihályné bába, hogy tündérlányok játszodnak, s azért villámlik úgy magába. De homály nem vót semmi, csak úgy villámlott. (*Klészse, 5.*)

826. A tündérlányoknak szárnyik van. (*Pokolpatak, 4.*)

827. A tündérlányoknak arany hajik van, s ahol levetnek egy szál aranyhaját, s valaki megkapja, annak nagyon-nagy szerencséje van. S tudnak repülni es, galambok lesznek, és repülnek. (*Klészse, 7.*)

## JELES NAPOK

### Január 1.

828. Ha újév napján leghamarabb férfi megy bé a házba, s az asszony, ahová menen, terhes, akkor tudják, hogy fiúk lesz, ha lány megy be, vaj asszony, akkor lányik lesz. *(Klészse, 7.)*
829. Ha először férfi jön bé új esztendő napján a házba, akkor a birkák mind kosokat bárányoznak, s ha nő lép bé, akkor mind nöstényeket. *(Klészse, 7.)*
830. Az újévi búzát, mikor mentek búza-vetni a gyerekek, esszesepték és kivitték, tettek egy abroncsot, hordóabroncsot, s bétették oda azt a búzát, hogy a tyúkok tojjanak ed helyre egész évben, ne szertüljenek el. *(Magyarfalu, 4.)*
831. Újesztendő reggelin egy abroncsot tettek az udvar közepibe, kit a kádról levesznek, és abban adtak enni a tyúkoknak, hogy abban az esztendőben a tyúkok hazatojjanak, ne menjenek el máshova. *(Klészse, 7.)*
832. Újév reggelin, mert az úgy vót, hogy Szilveszter estéjén szántottak, újév reggelén tettek búzát a zsebükbe, kukoricát, napraforgót, esszekeverték, és elindultak azokba a házakba, ahol jártak este köszönteni. Bementek az ajtón, kivették a zsebükből a magot, s hintették a házban:  
 – Adjon Isten bő bort, bő búzát, barackot, hosszú farkú malacot, sok kolbászt, pálinkát!  
 Akkor a gazda elment, hozott bort, pálinkát, hozott kalácsot, tiszta kenyér tésztából vót csinálva, hozott egy kalácsot nekijek, bort, máshol még pénzt es adtak nekijek. *(Klészse, 1.)*
833. „Boldog Új esztendőt!” Mennek bé a házba, s dobnak zabot, búzát, árpát, s mondják: „Boldog új esztendőt!” Szétszórják a földön, az ágyra isz, az asztalra isz, más még eldobja a szemed közé isz. *(Szabófalva, 4.)*
834. Újév napján mentek búza-vetni: „Búzával virágozzék kentek házik, s mindörökké virágozzék!” S mondták: „Dicsértessék a Jézus Krisztus!” Akkor a házigazda: „Mindörökké ámmen, fiam.” *(Magyarfalu, 4.)*
835. Újesztendő éjén a marhák megszólalnak. Akkor, amikor egészen változik el az év. *(Klészse, 7.)*
836. Újév napján, akkor hintik meg búzával: „Bő bort, bő búzát, új esztendőbe bő áldást, szőrös farkú malackát, szerencsét adjon az Isten!” *(Klészse, 5.)*
837. Újévben, ha a legelső nap szerencsés, akkor szerencsésen menen az egész esztendő. *(Klészse, 7.)*



838. Ha újév reggelin az ember felkel, és valami szerencséje van, vaj egész nap jól menen, még tartják azt es mondani, hogy újév napján kéne csak enni, s innanyi sokat, mert ha akkor nap sokat eszik, akkor egész évben sok lesz mindenféle az asztalán. *(Klészse, 7.)*
839. Újesztendő éjin, akkor beszélnek ők, az állatok a jászolnál az istállóban. Akkor ők azt beszélük, hogy hogy élnek ők. Te hogy élsz, milyen gazdád van, kinek milyen a gazdája. Ha jól adott enni, s jól táplálta, akkor dicsírik az állatok es, hogy jó gazdám van. *(Klészse, 5.)*
840. Újév reggelin, amikor mennek kolindálni, akkor, ha lány jó be búza-hinteni, akkor ünöcske lesz a borjú, vaj a bárány, ha pedig férfiú jön, akkor kos lesz, vaj bikaborjú lesz. *(Diósfalu, 1.)*
841. Nem szabad újévre tyúkot vágni, mert akkor levágja a szerencsét, mert az kaparja a szerencsét a házhoz. *(Pokolpatak, 2.)*
842. Kocsonyát főztünk újév napjára, levest, tyúkot vágunk, siteményt csináltunk. *(Klészse, 7.)*
843. Újesztendő napján nem söprik ki a házat. *(Diósfalu, 1.)*
844. Újév napján nem adnak ki semmit a háztól, mert akkor nem lesz szerencse egész esztendőben, minden kifelé menen, nem befelé. *(Klészse, 7.)*
845. Újesztendő éjjelin megkenik az ajtókat keresztesen fokhagymával, nehogy a sátán bejöjjön a házba. *(Klészse, 7.)*
846. A lányok elmennek újesztendő éjin tizenkét órákor és tükörrel neznek be a kútba. S ha neznek be a kútba, meglátják, hogy ki fogja őt elvenni. *(Klészse, 7.)*
847. Újév éjjelin nálunk az volt a szokás, a lányok és legények, így vótunk esténként összegyűlve, aztán becsuktuk a szemünket, azt mondtuk, ha vékonyabb karót fogunk meg, akkor szegény legényhez megyünk, ha pedig vastagabb karót fogunk meg, akkor gazdagabb legényhez menyünk. *(Lészped, 7.)*
848. Hát újesztendőben meggyújtják a tüzet, újesztendő reggelin, és másik reggelig mindig kell égjen a tűz, hogy egész esztendőben legyen fájik. *(Klészse, 7.)*
849. Újesztendő éjin égjen a tűz éjjel, ne maj aludjék ki. *(Magyarfalu, 2.)*

#### Vízkereszt

850. A pap volt házszentelni, s akkor, mikor a pap ment el, akkor azt mondták, el kell kísémi. Ha messze menen, akkorára nő a kender. *(Pokolpatak, 2.)*
851. Vízkereszt napján a pap megszenteli a templomnál a vizet, hazavitték. Ezért apám nagyon haragutt az emberekre. Akkor vették a seprűt, s szentelték meg a disznót, szentelték meg a tyúkokat, mindent. *(Klészse, 7.)*
852. Vízkeresztkor vizet szentelt a pap a templomban, s onnat vittük haza. Mindnyájan ittunk belőle két gurtyot és a marhák abrakjára tettünk, hogy a rossz távozzék el tőlük is. *(Somoska, 1.)*

853. Vízet szenteltek. Akkor mindig, mikor hazamentünk, szentelt vizet vittünk. Akkor mindenhol, a tyúkoknál es, mindenhol megszenteltük. Akkor a kútba es öntöttünk szentelt vizet. (*Pokolpatak, 2.*)
854. Hogy a tyúkok tojjanak, akkor, mikor vízkeresztkor járt a pap a kereszttel, mert nálunk szokott járni házszentelni, akkor ráültették mindig a padra. A padon vót ilyen terítő, a terítő alá raktunk zabot, árpát, kukoricát, s a pap, ha ráült, akkor azt mondták, hogy sokat tojnak a tyúkok. (*Pusztina, 4.*)
855. Vízkereszt napján nem szabad mosni, kútból vizet vinni, hogy akkor a kutakat megszentelik, és akkor nem szabad vizet vinni mosásra. (*Léziped, 2.*)
856. Nálunk szokták, tesznek le kukoricát, mikor a pap jár a kereszttel, akkor van egy tál kukorica, búza. S aztán, mikor mennek, vetnek, akkor tesznek bé abból a magból a másikba, s akkor úgy az Istennek az áldása rajta van. (*Diósfa, 1.*)
857. Vízkereszt napján, ha erősen tart az üdő, nem csepegnek az eszterhák, akkor hamar kitavaszodik. (*Diósfa, 1.*)

#### Január 22. Vince

858. Ha napsütés van, akkor teli pince, ha rossz üdő, akkor üres pince. (*Somoska, 1.*)
859. Mikor Vince nap van, akkor úgy mondják, ha szép üdő van, fényes, süt a Nap, akkor mondják: „Fényes Vince, tele pince”. S ha ködös: „Ködös Vince, üres pince.” (*Klészse, 9.*)

#### Január 25. Pál fordulása

860. Azt mondják, ha Pál fordul ködvel, az ember meghal dögvel. Ha Pál fordul fényvel, az ember meghal éhen. Ha köd lesz akkor nap, akkor az ember meghal rossz halállal, s ha fény lesz, akkor meghal éhen. (*Klészse, 7.*)

#### Február 2. Gyertyaszentelő Boldogasszony

861. Gyertyaszentelő napján ha iljen jó üdő, meleg üdő van, akkor nehezen tavaszodik ki. S ameddig besüt a Nap, addig befűjja, a hó bémenen, minden lukacsákon bémenen. (*Diósfa, 1.*)
862. Ha Gyertyaszentelő napján kijő a medve a barlangjából, akkor szép, hosszú nyár lesz, s hamar kitavaszodik, s ha nem jó ki, akkor még sok lesz a tél. (*Klészse, 7.*)



**Hamvazó szerda**

863. Hamvazó szeredán, akkor elmosunk, ami elmaradt kedd estéről mosatlan, akkor azokat hamuval szoktuk kimosni. (*Magyarfalu, 9.*)
864. Hamvazó szerdát úgy tartottuk, mint nagypénteket. Akkor nem dolgoztunk, a jószágot nem kénőztük. (*Diósfa, 1.*)

**Március 10.**

865. Március 10-én, negyvenszentek napja. Azon a napon miljen üdő van, ha szép üdő, ugyan van Szent Györgyig, s ha rossz üdő van, szeles üdő, vaj hideg, akkor olyan lesz Szent Györgyig. (*Klészse, 5.*)

**Március 12. Gergely**

866. Szent Gergelytől aztán nincs olyan ereje idefelé a hidegnek, mint addig elé. (*Klészse, 5.*)

**Március 25. Gyümölcsoltó Boldogasszony**

867. Gyümölcsoltó Boldogasszony napján oltották meg a körtéket, a cseresznyéket, az almákat, hogy akkor jó lesz, szép nagy. (*Klészse, 7.*)
868. Gyümölcsoltó Boldogasszony napján szokták oltani a fákat, levágták a hajtásokat, s akkor oltották. (*Pokolpatak, 2.*)
869. Akkor ojták meg fákat, csemetéket, s akkor az megfoganak. Termettebb, ha azon a napon ojtják. (*Klészse, 5.*)
870. Gyümölcsoltó Boldogasszony napján, ha olt az ember, akkor megfoganak. (*Pusztina, 4.*)

**Virágvasárnap**

871. Van Virágvasárnapján, vagy pedig Nagyboldogasszonykor virágszentelés. Azt a virágot, amit megszentel, avval a virággal, még a husvét barkával füstölik a tehénnek a tőgyit, hogy hát a menyeteiktől megszabaduljon. (*Lészped, 2.*)

**Nagypéntek**

872. Nagypénteken nem szabad fészülködni, s nem szabad a szemetet es kivetni a házból. (*Klészse, 7.*)

873. Nagypénteken nem szabad fészülködni. (*Magyarfalu*, 9.)
874. Aki nagypénteken meghal, az bemegy a boldog mennyországba, annak minden bűne eltöröltetik. (*Léziped*, 6.)
875. Nagypénteken a lovakat nem fogják be, azt mondták, hogy akkor az igát nem teszi a nyakára az állatnak, mert az nagy nap, és akkor megbetegednek. (*Léziped*, 2.)
876. A halásznak a hálóját, úgy hallottam, nagypénteken kell elkezdni kötni, mert ha nagypénteken kötik, akkor nagyon sok halat fog vele. (*Klészse*, 7.)
877. Akkor napon, Nagypénteken nem adnak ki senkinek semmit. Akkor ha ad, adja a szerencsét, s ha nem ad, akkor a szerencse megáll helyben. Egyébként es, ha pénteken ad, az nem jó. (*Klészse*, 6.)

### Nagyszombat

878. Szokás vót nálunk, eloltották a tüzet, senki gyufával tüzet nem csinált. Akkor a pap pimpóból tüzet csinált, s abból meggyújtottak két gyertyát, bevitték az oltára, s abból szokták meggyújtani a gyertyát, s hazamentek gyertyavilágval, s avval gyújtották meg bent a lámpát s a tüzet. (*Klészse*, 7.)
879. Azért mondjuk, hogy húshagyat, hogy akkor elhagyjuk a húst, akkor már többet nincs hús nagyszombaton délig. (*Diósfa*, 1.)

### Húsvét

880. Húsvét napján nem csináltunk tüzet, mert azt mondtuk, hogy aki húsvét napján tüzet csinál, annak egész esztendőben hevülnek a kezei, nem bírnak a lányok varrni, mert vizek mindig a tenerei. (*Klészse*, 7.)
881. Av vót a szokás, hogy húsvét napján merítettek egy veder vizet, s egy piros tojást tettek bele, s arról mosdottak, s ittak es belőle. (*Pokolpatak*, 2.)
882. Azért festették pirosra a tojást, mert Jézusnak es a piros vére lefolyt a szent keresztfáról. (*Pokolpatak*, 2.)
883. A veres tojást azért csinálják, hogy emlékezteti, hogy Jézusnak a vére elfolyt, azt jelenti a veres tojás. (*Klészse*, 7.)
884. Otthon azt mondták, hogy aki piros tojást nem csinál, az nem hiszen, hogy Jézus feltámadott. (*Pokolpatak*, 2.)
885. Mikor húsvét reggelin felköttek, hoztak friss vizet egy vedervel, akkor belétették a piros tojást, arról mosakodtak, még arról ittak, hogy hiszik, hogy Jézus feltámadott. (*Pokolpatak*, 2.)
886. Húsvét napján reggel, mikor felkeltünk, akkor anyám felkelt hamarabb, s ahányan vótunk a házban, annyi tojást tett a tálba, s akkor mind arról mosakodott meg, arról a piros tojáról. (*Pusztina*, 4.)



887. Edesanyám tett a tálba mosdóvizet, s abba betett egy veres tojást, s abból kellett mosakodjék mindenki, hogy egész esztendőben egészséges legyen. Aztán, mikor leültek ebédelni az asztalhoz húsvét napján, akkor a piros tojást mindenki a másíknak a homlokán kellett, hogy megtörje, hogy ne fájjék a feje, legyen egészséges egész esztendőben. *(Klészse, 1.)*
888. Húsvét napján addig nem mosdott meg egy se, elmentek, vizet merítettek, és egy piros tojást bétettek, s akkor mindenki arról mosdott meg, arról a vízről. *(Pokol-patak, 2.)*
889. Húsvét reggelin, mikor felkel, meddig a Nap fel nem jött, addig elmenz, s öntesz vizet a keresztes útba, hogy adjon az Isten áldást a mezőkön, s örözze meg a jég-től, s a nagy esőtől, s veszedelemtől. *(Klészse, 4.)*
890. Húsvét napján reggel béköttünk egy szép abroszba tyúkot, vagy ami vót, kocsinyát, kalácsot, kenyeret és elvittük a templomba. Leterítettük szépen azt az abroszt a földre és a pap megszentelte. Aztán vittük haza. Addig nem ettünk, amíg abból nem ettünk. Ami megmaradt, amit összesöpörtünk, csontok, tojáshéj, azkat betettük a tűzbe, elégjen. *(Klészse, 7.)*
891. Húsvét estéjin elment három legény, mert nagypénteken este meglátta, hogy ki-gyulladt az arany.  
 – Elmenyünk hárman, kiássuk az aranyat, lesz nekünk sok pénzünk.  
 Hát csak egynek a szerencséje, egyik legénynek a szerencséje vót az. Elmentek ki arra a hegyre, ássák, ássák, s csak megtalálják a nagy vashordót, aranyval teli. Ki-vették, de kifáradtak mind a hárman. Akkor azt mondják, hogy:  
 – Te menj el, hozz egy éveg vizet, mert olyan fáradt vagyok, szomjas vagyok.  
 Azt küldték el, melyiknek vót a szerencséjével a pénz. Mikor elment, azt mondja az egyik legény:  
 – Mikor jön, iszunk egyet, s megüssük, s akkor a pénzt mi osztjuk el, nem három felé.  
 Mikor megy a másik az éveg vízzel, akkor ittak, s nekirohantak. Akkor elsüllyedt a hordó, úgyhogy sohasem tudták kivenni. Még máma es megmutathatom azt a lyukat Gajcsánában. *(Magyarfalu, 6.)*

### Mátkázó vasárnap

892. A mátkázó vasárnap, húsvét után való vasárnap. Azért írják meg a tojást, nálunk szokás vót, megírták, virágozták, hogy akkor már Jézusnak a vére ellett, feltámadt. Azért is mondták mátkázó vasárnapnak, hogy váltották el a tojást, egyik a másíkkal. S akkor váltottak vaj vésát, vaj keresztet, vaj komaasszonyt. *(Klészse, 7.)*
893. Húsvét után való vasárnapra mondtuk, mátkáló vasárnap. Akkor a piros tojást, akit húsvétkor festettek, azt akkor megírták, szépen kivirágozták és lemosták a festőt rivulla. Aztán a lányok váltották fel egymással. Azt mondták, kereszt, másíknak azt mondta, vésát váltott, másíknak mátkát váltott. Azt úgy hívta, mátká, örökké, az mátkája vót örökké, akivel vésát váltott, az vésája, akivel keresztet váltott, az keresztkéje vót. S a legények váltották, úgy hívták egymást, vére. *(Klészse, 7.)*



## Április 24. Szent György

894. Az ördögborda éjjel virágzik. Szent György éjjelin aki elmenen, az meglátja, szép sárga színű virágja van. *(Pokolpatak, 4.)*
895. Ha Szent György napján dörög, akkor sok eső lesz azon a nyáron, és tiszta esők lesznek. Ha Szent György után dörög, akkor jégeső lesz. *(Klészse, 7.)*
896. Ha Szent György előtt megszólamlík a béka, akkor hamar lesz nyár. *(Klészse, 7.)*
897. Aki Szent György napján megferedik, azt nem rázza ki egész nyáron a hideg. *(Klészse, 7.)*
898. Szent György előtt szokták szedni, s Nagyboldogasszony napján szentelik azkat a virágokat. *(Pokolpatak, 2.)*
899. Szent György nap előtt vetik a kukoricát, hogy hamarabb érék, hamarabb megkössön. *(Klészse, 7.)*
900. Amelyik ember megüti Szent György előtt a kígyót, annak erőst nagy ereje van. S ha a kígyó el talál menni, ha ő nem ütte meg, akkor az embernek az erejét elvitte. Ha megüti, akkor a kígyónak az erejét elvette, nekimarad az embernek egész nyáron az ereje. De ha elment, s nem ütte meg, s meglátta a kígyó, akkor az ő erejét elvitte a kígyó. *(Klészse, 9.)*
901. Hát otthon mesélte a nagyapám, hogy a kígyót nem jó Szent György előtt megütni. Akkor kérdeztük, minek nem szabad megütni? De aki megüti, annak bevágják a fejét, és tesznek belé három szem babot. Ezt a három szem babot elhagyják három napig. Mikor három napig elhagyják, akkor megállnak s azt a babszemet megnezik, hogy hogy dagadott meg annak a kígyónak a fejében. Béveszik mind a hárommat, megforgatják a szájukban, nem nyelik le, hanem csak megforgatják a szájukban, és kidobják. De ezt csak azok csinálják, akik szoktak babonázni. Egy üres tojásba beleteszik ezt a három szem babot, a tojást kiszívja, kiveszik azt a tojás belét, és az üres tojás héjába beleteszik ezt a három szem babot és elviszik ahhoz az illetőhöz, akit meg akarnak babonázni. Az, ha lelpi azt a tojást, az összetörik, és az a három szem bab elcsábítja az asszonyt. Akkor ezt a három szem babot, aki letapodja, az el lesz csábulva, úgy, hogy nem tudja, hogy mi van a világon. *(Magyarfalva, 5.)*

## Május 25. Orbán

902. Az Orbántól féltek a legjobban, az vót a legveszélyesebb. *(Lészped, 6.)*

## Pünkösöd

903. Pünkösdkor mennek, sokan mennek Csíksomlyóra. *(Bogdánfalva, 1.)*



904. Ma van téve Pünkösds napja,  
Csíksomlyó szép templomba  
szoll harangja.  
Üdvözlégy szép Szűz Mária,  
malasztval vagy telye,  
áldott légy te az asszonyok közt  
az Úr van veled. (*Lujzikalagor, 2.*)

#### Június 24. Szent János

905. Ha mondott valamit igen hosszasan, akkor azt mondtuk: „Ez olyan hosszú, mint a Szent Iván éneke”. (*Lészped, 7.*)
906. Azt mondják, azért van annyiszor feltéve, mert őt sokszor kapták meg a korcsomálnál, s azért van annyiszor feltéve a kalendáriumba Szent János, van, tízszer es fel van téve. (*Klészse, 5.*)

#### Július 20. Illés

907. Ha Szent Iljés napján dolgoznak, akkor lesz jégeső, elfalja az ég a mezőt, elveri, Szent Iljés napján csak hon kell ülni. (*Klészse, 7.*)
908. Ha Szent Illés napján megdurgat, akkor a magyarónak nem jó a bele, s ha nem durgat, akkor a magyaró jó. (*Klészse, 5.*)
909. Szent Illés nem tudja, mikor van néki a napja, mert az Isten eltagadta. Szent Illés sohasem tudja, hogy mikor van a napja, s azért durrog, villámlik, hogy örökké haragos, örökké búsúlja, hogy mikor van az ő neve napja. (*Klészse, 4.*)
910. Szent Illés nem tudja, hogy mikor van az ő neve napja, mert ha ő tudná, hogy milyen napon van Szent Illés, ő a világot elmeritené. De ő nem tudja, s nem es tudja meg, az Isten nem mondja meg nekije, mikor van az ő napja. (*Klészse, 4.*)

#### Augusztus 15. Nagyboldogasszony

911. Nagyboldogasszony napján a pap megszenteli a virágokat. Mindenféle virág jó, nekem moszt is van szentelve, szosze fogy el. (*Diósfalu, 1.*)
912. Nagyboldogasszony napjáig az asszony lehetett fürödjön a folyóban. Akkor Nagyboldogasszony napjától amarra többet nem fürödhetett, mert azt mondták, hogy az az asszony, aki fürödik, az beléhal a vérzésbe. (*Pusztina, 4.*)
913. Boldogasszony, akkor vittük a dudókat szentelni, a pap szentelte meg. (*Lujzikalagor, 1.*)
914. Augusztus 15-én vót virágszentelő napja. Azt a virágot tartottuk attól, hogy amikor mendergett, akkor égettük azt a szentelt virágot, vaj mikor beteg vót, akkor füstöltük meg abból. (*Klészse, 7.*)

915. Nagyboldogasszony napján szentelik a virágokat, az ursságos virágokat, minden módú virágokat. (*Klészse, 5.*)
916. Nagyboldogasszony napján gyűjtöttek sok virágokat, egy nagy övel, s azt vitték szenteltetni. S ha beteg vót, füstölték vele. (*Somoska, 1.*)
917. Akkor befejezték a fürödést az asszonyok. Addig fürödtek a folyóvízben, s akkor attól a naptól amarra többet nem fürödtek. Azt mondták, akkor a fecskék megindulnak, mennek el, s többet az asszonyfélének nem lehetett a vízbe bemenni, mert ha Boldogasszony után még vízbe belé men fürödni, akkor abban a vérzésben hal meg. (*Pusztina, 3.*)

### Kisasszony napja

918. Kisboldogasszonykor a Szűz Mária rengeti a fiát, akkor jelenik meg a Napban. Reggel, amikor a Nap felkel, akkor lehet meglátni, szabad szemvel is. (*Pusztina, 3.*)
919. Boldogságos szép Szűz Máriát úgy lehet látni, elmenünk a búcsújára, ahol az ő búcsúja van, és akkor este kimenünk a kálváriára, és akkor onnat még visszajövünk szépen. Akkor egész éjjel virrasztunk, énekelünk, a rózsafüzért mondjuk, imádkozunk. S akkor reggel megvirjad, Mária harangszókor indulunk ki a kálváriára megint. Kimenünk a kálváriára, s akkor ott énekeljük Jézusznak a kínjait, gyötrelmeit. S mikor avval végzettünk, akkor szerked az áldott Nap, ahogy kel, olyan fényes sugarai vannak, fölmennek, sz tiszták, meg lehet olvassa a sugarakat, úgy meg vannak válva. És mikor tudja, hogy szerked fel, szép kerek, aztán mennél fennebb emelkedik, annál fényesebb. Csak nézze, ezen a napon nézze meg az áldott Napot, máskor sose látja úgy, mint akkor kisasszony napján. Az ember meg kell legyen gyónva. Sz mikor az áldott Nap felkerekedett szépen, akkor csak látja az áldott Napon, így ringat, Boldogságos szép Szűz Mária így ringatja kis Jézust, azt lehet látni a Napban. (*Diósfalu, 1.*)

### November 2. Halottak napja

920. Halottak napján elengedik az esszes halottakat. Elmennek a templomba, hazamennek, akkor szabadok ők es éjfélig. Éjfél után már újra elzárják őket. (*Magyarfalu, 9.*)
921. Halottak napján a halottak mind hon vannak, mindenkit hazaengednek, akár a pokolban legyen, akár a mennyországban. Mindenszentek estéjin a halottakat mind elengedik haza. Akkor hazamenen mindenki oda a tartozóihoz, s akkor szoktak csinálni enivalót, italt is adnak, s akkor Isten nevében ad egy másik embernek, idegen menen az úton, akkor ad valami alamizsnát neki. Akkor mondja: „Isten fizesse, essék a lelke üdvéért!” (*Diósfalu, 1.*)
922. Van az a szokás, hogy mennek az asszonyok ki a temetőbe, visznek, s osztogatnak, bort, kalácsot. Más viszen almát, más viszen körtét. (*Klészse, 5.*)



## November 25. Katalin

923. Őszvel Szent Katalinig lehet táncolni, s Szent Katalintól többet nem mulatnak, táncféle nincs. (*Diósfa*, 1.)

## November 30. András

924. Szent András, mikor van, hogy a farkas ne jöjjön, akkor megfokhagymázzák az ajtót, s a homlokikat, hogy a farkas ne jöjjön oda. (*Magyarfa*, 4.)
925. Szent András mikor jött, kimentünk, fokhagymáztunk körbe mindenhol, hogy a farkasok ne jöjjenek közel, ne vigyék el a jószágot. (*Magyarfa*, 6.)
926. Csánnak így a fokhagymával a kapura, az ajtóra, a juhoknak a kapujukra keresztet. (*Klészse*, 5.)
927. Apámnak sok birkája vót, s Szent András napján esszekötte, s eltette az ollót. Űgy mondta, hogyha elől hagyja, akkor a farkas elviszi a johokat. (*Pusztina*, 2.)
928. Szent András éjin béköttük az ollónak az élit, mert az ollónak az éle, ha Szent András éjin nyitva vót, akkor a farkas elvitte a birkát. (*Klészse*, 7.)
929. Szent András napján bekötték az ollót, hogy a farkasok ne vigyék el a birkákat. Akkor nem nyúltunk sem késhez, sem ollóhoz. (*Pusztina*, 3.)
930. Szent András estéjén mindenhol fokhagymával megkeresztelték a kaput meg az istálló ajtaját, mindenhol, hogy a farkasok ne járjanak, mert a farkasok mindig rontottak bé s vitték el a juhokat. (*Pokolpatak*, 2.)
931. Szent András mikor közeledett, akkor a régi öregek azt mondták, hogy fokhagymával kenjük be a ház oldalát, a háznak a négy sorkát kenjük be fokhagymával, hogy a farkasok ne jöjjenek be az életbe. Akkor még összeköttöttük az ollót. Azt mondták: Ahogy esszekötöm az ollót, úgy esszekötöm a farkasnak a száját! (*Lábnik*, 5.)
932. Fokhagymával Szent András estéjén megkenték az ajtókat keresztesen, mert azt mondták, ha nem, a gonosz bémegy a házba Szent András éjin. Minden ajtót megkentek fokhagymával és kakastulut szúrtak beléje, hogy a gonosz ne menjen bé Szent András éjin. (*Klészse*, 7.)
933. A szomszéd faluban egy öregasszony azt mondta Szent András estéjén, hogy ő bizony fon, neki a seggit viszi el a farkas. Ő font, nem innapolt, sem nem fokhagymázott. Mikor kiment székletezni, lekucorodott, akkor a farkas megfogta. S neveltünk mi, mikor meghallottuk. (*Magyarfa*, 6.)
934. Űgy szokták mondani, hogy hát összegyűlnek a farkasok a határban, künt olyan nagyon-nagy erdőben és akkor ottan összegyűlnek s aztán odamegy Szent András, hogy melyik hol kapja a vacsorát. Hát egy juhászlegény kíváncsi vót erre, hogy miket mond Szent András nekik. Felmászott egy fára ez a juhászlegény. Ez a juhászlegény olyan nyomorék vót, a lába fájt neki, egy olyan gyenge vót. Fölmászott a fára és ő hallotta, hogy mondta, hogy:

– Te ide mész, te oda mész. .

Hát a farkasoknak mondta, hogy:

– Te elmész ehhez az emberhez, megeszel egy malacot, a másíknál egy birkát, a másíknál egy bornyút, s az egészet így mondta ki.

Megmaradt egy sánta farkas hátul. Az a sánta farkas hátul azt mondja:

– Hát uram – azt mondja – hát én mit eszek?

Azt mondja:

– Hát te azt edd meg, ami a fán van.

Hát akkor a legény megijedt, hogy hát ötet ígérte oda a farkasnak. Nahát most a farkas mit csináljon, leült a fa tövibe, koncsornált ottan, nem tudta levenni azt a legényt a fáról.

Hát a farkas, ahogy kivilágosodott, elment onnat, a legény hazament. Ezek hárman vótak testvérek. Na hát akkor azt mondja az a kis legény:

– Na bátyáim – azt mondja – én ráfizettem nagyon.

– Miért?

– Elmentem ekkor és ekkor este – azt mondja – ide s ide az erdőbe és Szent András odaígért engem a farkasnak.

Azt mondja:

– Ne félj semmit – azt mondja – amikor lefekszünk, te közbe fekszel le – azt mondja – lefekszel közbe, s akkor nem visz el.

Úgy es csináltak. Hát mikor este lefeküdtek, a birkákval vótak kint, a kislegényt befektették a közbe, hogy ki ne lopja a farkas. De hát addig leskődött jobbra, balra, hogy kihúzta onnat közülük és elvitte, megette. (*Lábnik, 9.*)

935. Szent András napján kezdődnek a disznóvágások. (*Diósfalu, 1.*)

### December 13. Luca

936. Szent Lucában tér meg a Nap vissza. Addig, Szent Lucáig örökké kurtulnak a napok, akkor tér meg a Nap Szent Luca napján. (*Klészse, 5.*)

937. Luca napján ha köd lesz, akkor halálos év lesz. (*Lészped, 2.*)

938. Szent Luca éjin egy bodzaágat bé kell vinni a szobába és elhagyja reggelig ott bent. Ha kileveledzik, akkor könnyű tél lesz, ha pedig nem leveledzik ki, akkor nehéz tél lesz. (*Diósfalu, 1.*)

939. Ha valami munka nehezen készül, azt mondják: Na ez es olyan nehezen készül, mint a Luca széke. Mert Luca es elkezdte Luca napján a székit fonni, széket font, karácsony éjfélig kötöte, akkor fejezte be. (*Magyarfalu, 9.*)

### Karácsony

940. Azt mondják, karácsony éjin éfélkor a lovak beszélnek. (*Klészse, 7.*)

941. Karácsony estéjin esznek fokhagymát, s akkor nem lesz gelesztájuk. (*Klészse, 7.*)



942. A kakasnak karácsonykor azért adnak fokhagymás fekete borsot, hogy erősebb legyen. *(Klészse, 7.)*
943. A gyermekek járnak korindálni, csak mennek bé, azt mondják: „Dicsértessék Jézusnak nevit!” Két, három gyermek, vaj négy eszeállnak. *(Klészse, 5.)*
944. Karácsony napján, akkor a ganyét nem vetették ki, esszeszedték a jószág alól, de nem vetették ki. Vagy ha ettünk, akkor a tányérokat nem mostuk el, akkor azt félreraktuk, és másnap mostuk el. *(Léziped, 2.)*
945. Karácsony és újév közt nem fonnak. *(Pokolpatak, 2.)*

### December 28. Aprószentek

946. Vágtak ulyan vesszőcskét az almafáról, s avval mentek Aprószentek napján aprószentekelni. Akkor mondta:  
Aprószentek, Szent Dávid,  
viseljed az újesztendőt  
békével,  
szerencsével,  
léleküdvösséggel!  
S akkor megverte, s akkor, mikor ütte, akkor mondta. *(Pokolpatak, 2.)*
947. Nálunk azt tartották, hogy a tyúkok nem tojnak, ha az aprószenteki vesszőt beviszik a házba, míg nem járnak vele aprószentekelni. *(Klészse, 7.)*
948. Aprószentekkor vágnak a kertben almaágot és reggel az apró gyermekek mennek háztól házig, a nagylegények mennek a lányokhoz, de a kicsi gyermekek mennek mindenik házhoz. Azt mondják:  
Aprószentek, Szent Dávid,  
viselje egészségvel,  
békességgel,  
sok jó szerencsével,  
léleküdvösséggel az új esztendőt!  
S akkor adnak egy perecet, vaj pénzt. *(Klészse, 7.)*
949. Egy jó vesszőt, de almavesszőt levágnak szépen, és veszik a kezükbe, csakis kicsikék ezek, aztán mennek. Azt mondják:  
Aprószentek, Szent Dávid,  
viselje jó egészségvel,  
békességgel  
hordozza egészségvel az újesztendőt!  
S ütik a seggit, így csap rá. *(Diósfalu, 1.)*
950. Akkor járnak vesszőcskével a gyerekek:  
Aprószentek, Szent Dávid,  
viselje egészségvel,  
békességgel,

sok jó szerencsével  
s léleküdvösséggel! (*Klészse, 5.*)

### December 31. Szilveszter

951. Szilveszter estéjén, ha valaki meg akarja látni, hogy kihez megy férjhez, nézzen be a kútba, tartsa belé a tükröt, nézzen belé, s meglátja, kihez megy férjhez. (*Pusztina, 2..*)
952. Újesztendő éjén beszélnek az állatok, de mindenféle állat beszélget. (*Diósfalu, 1..*)
953. Apám azt mesélte, hogy az óév estéjén felírja az Isten, hogy ki hal meg abban az évben. (*Pusztina, 2..*)
954. Hát nálunk a csángó falukban olyan vót a szokás Szilveszterkor, hogy elindultak urálni. Vótak versbe leírva köszöntők, hosszú versek, aztán egy verte a dobát, ketten es verték a harangot, még más kettő vót, amelyik az ostorval durrogatott, még más vót, ki húzta a bikát, mintha az ökrök szántottak vóna. S hát míg ezket csinálták, hogy szántottak vóna, hát egy az ablak alatt azt mondta:  
Vót egyszer egy régi király,  
elindult,  
kapott egy szép mezőt,  
felszántotta,  
búzát vetett belé,  
kukoricát vetett belé,  
sok szép termés volt benne,  
s mint az Isten megadta annak a termésit,  
úgy adja meg az Isten nektek es az újvében,  
hogy legyen sok búzátok,  
sok kukoricátok,  
sok borotok,  
lyányotoknak legyen sok szereteje,  
s legyen sok szép onokátok.
- S aztán azt mondták:  
Mi nem innen jöttünk,  
hat, hét országon túlról jöttünk,  
elszakadt a bakancsunk,  
elszakadt a kabátunk,  
nincsen még kucsmánk es a fejünkben.  
Ha münket behívnátok,  
egy kis kolbászval megkínálnátok,  
egy jó kancsó bort az asztalra tennétek,  
még ha adnátok egy kús pénzt is,  
hogy vegyünk vele bocskort,  
vegyünk vele kabátot,



vagy kucsmát a fejünkbe,  
nagyon megköszönnénk.

Aztán a gazda behívta őket, ettek, ittak, mulattak, s aztán mentek a másik házhoz.  
(*Klészse, 1.*)

955. Ilyen dobót, ilyen ostort, ilyen kolompokat es esszegyűjtnek sokat, s felköti a derekára, s akkor veri azt a dobót, rittyent az ostorval, sirít és rittyent, szültüvel szültülnek, s azokval a kolompokval — rázza meg. S mikor mondja az uráló, akkor rikojtják: Hej! (*Klészse, 9.*)
956. Hogy a kolektyíva megindult, a fiaim s más emberek többen, tizen, tizenöten esszegyűltek, a téesztől elvettek négy ökröt s befogták egy nagy ekébe, feltettek vaj négy zsák búzát a kocsiba, s az ekét utána s mentek urálni. Bémentek az embernek az udvarába, és keresztül-kasul esszeszántották az udvarát s meghintették búzával. Az ostorokval rittyegtettek, s szültültek, doboltak, és minden szóra mondták: hajtsad, haj! hajtsad, haj! S azt felszántották, az udvart, mindent, bévették búzával, míg az a búza elfogyott, egész éjjel. (*Klészse, 7.*)
957. Amikor mű kijöttünk Magyarországra, akkor az én gyerekeim, a Jancsim esszeszedte a gyerekeket, szültüt csináltak, kecskét készítettek és mentek urálni. Egyik gyerekek szültült, a másik verte a dobót. Ulyan küs dobocskája vót. Egy birkabőrt szépen gyapjától megtisztított és egy szita keretre felhúzta, zurgókat tett a szélyire, szépen elrendezte, megszáritotta és két fakanálval verték. Elmentek a kocsmába, egy este annyi pénzt szedtek össze, bizony való, hogy nem tudtam lett eladni lenne egy tehent, annyi pénzt nem kaptam lenne, úgy adták az emberek a pénzt nekik. (*Klészse, 7.*)
958. Esszegyűlnek a legények tizenketten, s mennek urálni. Bémennek az emberhez az ablak alá, az ablakon bé:  
— Bácsi, lehet-e uráljunk?  
Az ember azt mondja:  
— Igen.  
S ha azt mondja, hogy nem lehet, akkor űk mennek el. S ha lehet urálni, fognak urálni. Az ostorokval rittyegtetnek, csánnak ulyan bikát, húzza, mörög, szültüvel, harangok, más ilyen jár kürtvel es, ilyen kürt, milyen van az esztenáknál, ulyan nagy, hosszú. Fújja az es. S ott bent még táncolnak es, a szültüsök fújják, megtáncoltatják azt a kecskét. (*Klészse, 5.*)
959. Esszegyűlünk hatan, egyiknek van dobja, az veri a dobót, a másiknak bikája van, a harmadiknak furulyája van, a többieknek ostora van, rittyegtetnek, pakkogtatnak, s ezt a verset éneklük:  
Az új esztendőben  
legyünk csendességben,  
legyünk Jézusnak  
drága kedviben.  
Az új esztendőben  
legyünk csendességben,  
legyünk Jézusnak  
drága kedvében. (*Pokolpatak, 4.*)

960. Űgy vót, hogyha a legények mentek urálni, hogy a csengetyűt kivitték a templomból, odamentek a szentelt csengetyűvel és fegyvert es vittek, ahol leány vót, még tizenötöt es lőttek, akinek szeretője vót. (*Magyarfalu, 5..*)
961. Jártak urálni, hát akkor minden leányos háznál lőttek, még tízet es, s ahol nem vót se leány, se legény, ott es lőttek vaj egyet. (*Magyarfalu, 4..*)
962. Lőnek, olyant csinálnak urálókor, dobolnak, húzzák a bikát. (*Lujzikalagor, 3.*)
963. Jóestét kívánunk a házi gazdának  
és a házi gazdánénak!  
Eljöttünk ebben az új esztendőben  
uráljuk meg  
egészségvel, szerencsével  
s Jézus nevivel! (*Lujzikalagor, 2..*)
964. Jóestét, jóestét  
kévánunk a házi gazdának  
s a házigazda asszonyanak!  
Eljöttünk mük es,  
uráljuk meg magikat  
egyszer az esztendőben  
az Isten nevében,  
höjj!  
A gazda kivett tizenkét pár ökröt,  
tizenkét pár ekét.  
Kimentünk a nadj sík mezőre  
szántani.  
Húztunk egy nadj fekete borozdát hosszára,  
kettődiket keresztűjibe,  
bévettük szép küs arany búzával.  
Űd vót, hodj nőljön ki  
ed hónapra s egy félre,  
kinőtt kettőre s egy félre.  
Elmene, járja meg, milyen az ű búzája?  
Messzünnet ződ lett,  
közünnet sárig lett.  
Kitépe három csokrecskát,  
bétette az öve alá,  
hazavivé,  
azt parancsolá az úr a gazdánénak,  
az asztalt meg kell mosodni,  
A ház kivilágosodott,  
az ég megveresedett.  
Gyertek bé legények,  
höjj!  
Azt parancsolá az úr a szolgálknak  
el kell menni holnap a nagy városba,



lehet venni tizenkét kiló vasat,  
 tizenkét kiló acélt,  
 kell csánni sorlókat,  
 nadzsokat es, kiséket es,  
 le kell aratni,  
 marokból kévékbe,  
 kévékből felyekbe,  
 felyekből zsirádába,  
 lólábval kiverék,  
 a farkával megszórják  
 s a fülyivel felmerék a zsákokba.  
 Elvigyék a malomba,  
 kijön a mónár a föld fenekiből,  
 megindítani a malmot.  
 Azt rikojtották:  
 Mi foly a kasból?  
 Valami szép küs ezüstpénz.  
 Még mi foly a kasból?  
 Szép tiszta búzaliszt.  
 Hazavivék.  
 Amikor az úgjazdáné meglátta,  
 fel es türköldözött,  
 csánt egy nadj kalács,  
 mint egy malomkerek.  
 Felakasztotta az egyedik szegbe,  
 letörött,  
 felakasztotta a kettedikbe,  
 letörött feliből.  
 Feltette a nadj asztalra,  
 el kell törni kettőbe.  
 Adjon nekünk es,  
 el kell törni háromba.  
 Más új esztendőbe eljöhetünk,  
 kapjuk meg magikat  
 egészségvel,  
 szerensével,  
 békességgel  
 s az isten hírvél,  
 höjj! (*Lujzikalagor, 9.*)

965. Tizenkét órákor újesztendő éjin behoztam négy, öt fej hajmát, s leszedtem azokat a kovácskákat. Azt a hártýácskát le kell venni szépen. Sorba tettem be, a tepszibe tettem lisztet, mert csak abba lehet beléhelyezni. Hat hónapra csináltam, áprilistól szeptemberig, a többieket felesleges. Minden hónapra négyet, minden hétre egyet. S akkor sót tettem egy küs kalánval, mindenikbe egyformán. S akkor vót úgy,

hogy még meg se érzette, hogy só van benne és kilaccsant. S akkor megneztem, akkor tudtam, hogy ebben a hónapban ezen a héten esik. *(Diósfalu, 1.)*

966. Vannak olyan mesterek, felfeszítették a juhóbőrt az egyik felire, s akkor csináltak ilyen bádogokból darabkákat, zörgőket. Zörgőket csináltak többet, ötöt-hatot tettek egy csokorba, aztán kereken tettek tizenkét csokrot. S aztán, mikor megkésztették, mikor készen van, akkor verték, akkor azok zurrogatták, zengtek ezek a bádogok, s akkor aztán az úgy csengett. Az egyik tartotta a dobot a kávájáról, és a másik verte két ulyjan botocskával. *(Diósfalu, 1.)*
967. Sokan járnak össze ekével. Mennek bé a zudvarba, egy hejget a zablaknál, s mások szántnak. Húznak egy borozdát, vagy kettőt, csak úgy, inkább pogocsából. És reggel jönnek újból, sz vetik bé azt a borozdát, hogy béfejezték a munkájukat. *(Szabófalva, 4.)*
968. A hejgetést már örököljük ősapáinktól. Minden esztendőben, új esztendő elején két-három-négy legín, két-három-négy gyerek, sokszor gyülemnek tízen-húszan-harmincan, ahogy megegyeznek és indulnak el hejgetni. Keresznek egy nagy biszuszkát, egy dobot, a biszuszka a zoster, béfonva, az csattan, adnak nekik dobot. Mások mennek ekével, mennek ökörel, lovakval, szántnak, inekelnek, táncolnak, és szokták a lányokval, menecskékvel, asszonokval, járnak az egész falut. A legének például inkább mennek a lányokval. A kicsike gyerekek meg mennek a tarisnyával, szedjenek peracet. S inkább peracért járnak, vagy pindzirt. Abba az östébe járnak a z egész falut végtől-végig.  
Moszt újabban kezdenek jární ilyen kiszgyerekek kicsi Jézuszkával. Béteszik egy ladába ész inekelnek ilyen ima-énekeket.  
De a régebbi a hejgetész. Minden gazdának csinálnak ilyen néhány strófát lányárú, vagy házárú, vagy birtokárú, vagy a zudvarárú, valami vicces dolgot. Amikor kész a hejgetész, akkor hívják be a házba, tisztelik meg a legíneket, ott járnak táncolni, ott mulatoznak isz, sz mennek mász házba. *(Szabófalva, 4.)*
969. Harangoznak, szültülnek, inekelnek, járnak, táncolnak. Künt ahogy járnak a Zúrnak a neviben, járnak, a ló zablára van véve. Mennek, inekelnek és szántnak, a zúj esztendőbe, sz hejtenek. *(Szabófalva, 5.)*

#### A hét napjai, hétfő

970. Hétfőn nem szokták a szemetet kimerni a házból, azt mondták, ha kimerik a szemetet hétfőn, s kivetik, akkor elviszi a sas a tyúkokat. *(Klészse, 7.)*
971. Hétfőn és pénteken szerencsés út, hogy az ember elindul egy útra, szerencséje van. *(Klészse, 5.)*



**Kedd**

972. Keddi nap kell elvetni mindent, akkor, azt mondták, hogy sokkal jobb lesz a termés. *(Pusztina, 4.)*
973. Kedden nem lehetett fonni, mert a keze után megkukacosodik minden. Ahogy fon a kezével, ahogy nyújtja azt a fonalat, annyi sok kukac lesz a keze után. *(Magyarfalu, 6.)*
974. Szerencsétlen napok a kedd és a szombat. A szerencsés napok a másikkak, a többi mind szerencsés nap. De őrizkedjél ettől a kettőtől, a keddtől és a szombattól. *(Szabófalva, 4.)*

**Szerda**

975. Szerdán, pénteken nem jó ültetni, mert hibásak lesznek, két feje lesz a csibének, sok lábujjkája lesz a csibének. *(Magyarfalu, 9.)*
976. Szerdán nem ettük meg a húst, azt mondtuk, az vétek. *(Magyarfalu, 6.)*

**Péntek**

977. Azt mondták, hogy páros számval nem jó ültetni, csak páratlan számval jó ültetni a tyúkot. Ha pénteken ültessük el, akkor azt mondták, hogy mind kikelnek egyszerre. Ha vasárnap ültetjük el, akkor mind kakas lesz belőle. *(Lésped, 2.)*
978. Azt mondták, hogy kedden és pénteken nem jó munkát kezdeni. Ha kedden, akkor azt mondták, hogy nem fog haladni, ha pénteken, akkor szerencsétlenség éri. *(Lésped, 2.)*
979. Pénteken nem szabad fészkelődni. *(Klészse, 7.)*
980. Pénteken, szerdán, vótak régi asszonyok, hogy nem vették ki a szemetet a házból, mert akkor elviszi az ülü a tyúkokat. *(Klészse, 7.)*
981. Pénteken a legények nem jártak a lányokhoz, csak szombaton s vasárnap. *(Klészse, 7.)*
982. Pénteken nem mostunk, s nem ettünk húst megint, mert azt mondtuk, ha mosunk, vagy megegyük a húst, akkor az vétek, s szerencse nincs. *(Magyarfalu, 6.)*
983. Az eldugott pénzek kigyúlnak, kilangálnak első pénteken. Mennek el a mezőkön és meglátják, hogy ki van gyúlva. Ahol világ van, szökik fel háromszor a lang, akkor ott kigyúlnak az üstök a pénzekvel. *(Klészse, 7.)*

## Szombat

984. Szombaton a szemetet nem vettük ki a házból. Azt mondtuk, ha kivetjük szombaton a szemetet, akkor nem lesz szerencse. *(Magyarfalva, 6.)*
985. Beszélük, hogy Szűz Máriának a napján ki kell sütnie a Napnak, de nem igaz. *(Szabófalva, 4.)*
986. Szombaton nem szabad tüzet gyújtani, mert akkor a boldogságos Szűz Máriát füstölik meg. *(Klészse, 7.)*
987. Szűz Mária napján mindenféle dudót visznek, törnek ebből es, a másikból es, s szentelik meg. *(Lujzikalagor, 4.)*
988. Régecske jártunk, éfēju vótam, mentem. Megkezdődött a búcsú szombaton délkor, s vasárnap délkor felszakad. Ott egybe menen, ott Csíksomlyón, de erőst nagy hágó, erőst, erőst, erőst. *(Lujzikalagor, 1.)*
989. Nálunk ulyan szokás vót, mióta én tudom, hogy szombaton, vaj vasárnap esküdtek örökké. *(Klészse, 7.)*
990. Azért nem fonnak, mert akkor Szűz Máriának akasztalják a lépését. Az ember szidta lesz, hogy fonjon, s ő monda, nem szabad, mert Szűz Máriának akasztalom a lépését. *(Klészse, 7.)*

## Vasárnap

991. Vasárnap semmit sem dolgoztak. Reggel felköttek, ennik adtak a tehenyeknek, ha fejő vót, megfejték, de hogy kivessék a trágyát, semmit, még az udvart es szombaton separtük ki. *(Klészse, 7.)*
992. Azt mondják, hogy aki vasárnap varr, ahányat ölt, annyit döfnek az ördögök belé az árval, amennyit öltött ő vasárnap. *(Klészse, 7.)*
993. Csak kakastoll, kakasnak a farkából. Nálunk vót szokás a faluba, hogy mentek el valamerre, így vasárnap, az ajtó meg vót rakva toluval. *(Klészse, 7.)*



## Á L O M F E J T É S

### Az álomfejtésről

994. Az álom, ha nem akkor valósodik meg, akkor egy hétre, kettőre, aztán, mikor megtörténik, akkor emlékezik vissza az ember, hogy én ezt álmodtam, ez az álom most valósodott be. (*Diósfa, 1.*)
995. Az álmot meg kell jegyezni. Ha egyszer álmodja, akkor megjegyzi, hogy hát beteljesedik-e? (*Pokolpatak, 4.*)
996. Álmodtam és észbentartottam, ami bévalósodott. (*Somoska, 1.*)
997. Ne nezz az ablakra, mikor megebredsz, mert akkor elfelejtet az álmodat. (*Diósfa, 1.*)

### Az álmok jelentése

998. Az akasztott ember – szerencse. Aki álmodja, szerencsés lesz. (*Somoska, 1.*)
999. Az alma nem jó, valami betegség jó. (*Somoska, 1.*)
1000. Vót, hogy az anyósomval álmodtam, és akkor meghallottam később, hogy valaki meghalt a rokonságból. Anyósval álmodni – halál. (*Somoska, 1.*)
1001. Az aratás és halál. (*Somoska, 1.*)
1002. Aratni – halál. (*Magyarfa, 8.*)
1003. Mikor azt álmodja, hogy elmenen aratni, ha sajátjában arat, akkor a családjában hal meg valaki. (*Klészse, 10.*)
1004. Ha nem bírja átugorni az árkot, az nem jó, az visszamaradás. (*Somoska, 1.*)
1005. Az árpa – veszekedés. (*Somoska, 1.*)
1006. Ha asszonyok mennek fehér ruhában, ha téiben álmodom, akkor az havazó. (*Klészse, 7.*)
1007. Asszonyval álmodni – halál, férfivel – gonosz incselkedés. (*Somoska, 1.*)
1008. A baba az nátha. (*Somoska, 1.*)
1009. Ha bakancsot húz a lábára, az nehezség, fájni fog a lába, lábfájása lesz. (*Somoska, 1.*)
1010. A béka, az gonosz, a gonosz közelgeti. (*Somoska, 1.*)
1011. Betegvel álmodni rossz, az üdő rosszra fordul. (*Somoska, 1.*)
1012. Ha bikát álmodok, jaj, az betegség. Ha én álmodom, én vagyok beteg. (*Somoska, 1.*)

1013. Ha álmodtunk birkákat, akkor jött a havas üdő. A birkák fehérek, s kell havazzon.  
(*Magyarfalu, 8.*)
1014. Ha birkát álmod, akkor azt mondják, hogy hó esik. (*Pokolpatak, 2.*)
1015. Ha birkát álmodik, az havazó üdőt jelent. (*Somoska, 1.*)
1016. A birka, az havazó, vagy esős üdő. (*Diósfa, 1.*)
1017. Ha bort iszik, az jó, valami jó lesz neki. (*Somoska, 1.*)
1018. Álmodom, hodj iszom bort, hodj iszom pálinkát, akkor tudom, hodj kell sírjak.  
(*Lujzikalagor, 1.*)
1019. Piros bor, azt mondják – hamar. (*Pokolpatak, 2.*)
1020. A borjú, az es betegség. (*Somoska, 1.*)
1021. Ha borotválkozik, az valami kárt jelent, valamit elveszejt. (*Somoska, 1.*)
1022. A bunda, az nehezség. (*Somoska, 1.*)
1023. Búzaszem, kukoricaszem – veszekedés. (*Somoska, 1.*)
1024. Ha búzát hord, vagy kukoricát, vagy szőlőt szed, akkor az sírás. (*Lábnik, 5.*)
1025. A cérna az út. (*Magyarfalu, 8.*)
1026. Cérnát látni, az út, valamerre utazik. (*Pokolpatak, 2.*)
1027. Ha cigánét álmod, az szerencse. (*Magyarfalu, 6.*)
1028. Ha cigányt álmodok, az szerencse. (*Léziped, 4.*)
1029. A cigány az öröm, szerencse. (*Somoska, 1.*)
1030. Ha cseresznyét eszik, ha barackot eszik, az valami rosszat jelent. (*Somoska, 1.*)
1031. Ha cseresznyét eszik, sírás, ha szőlőt álmodik, az es sírás. (*Klészse, 7.*)
1032. Ha kiscsükrét álmodik, akkor valaki megfermekálja. (*Somoska, 1.*)
1033. A darázs, ha azt álmodja, hogy megmarja, az nem jó. (*Somoska, 1.*)
1034. Ha dinnyét eszik, betegség. (*Somoska, 1.*)
1035. Ha disznót álmodik, malacokat, akkor idegen ember jön a házhoz. (*Pokolpatak, 4.*)
1036. Ha disznót álmodok, akkor az betegség, úgy tartottuk. (*Klészse, 7.*)
1037. Úgy tartottam, hogy a disznó, az halál. (*Léziped, 7.*)
1038. Ha disznót álmodok, akkor az betegség, vagy halál. (*Magyarfalu, 4.*)
1039. Ha disznót álmod, az betegség. Álmodtam, hogy a disznó bejött a szobába, és meghalt a kügyermekem. (*Magyarfalu, 8.*)
1040. Ha disznót álmodok, az sár, nekem az. (*Somoska, 1.*)
1041. Ha disznót álmodik, hogy lát egy disznót az udvarába, akkor az betegség, nagy betegség. (*Klészse, 7.*)
1042. Mikor disznót látok álmomban, hogy adok enni, akkor nekem örökké nagy emberekkel van dolgom. (*Léziped, 7.*)



1043. A dobszó — az hír. *(Somoska, 1.)*
1044. A drót — az út. *(Somoska, 1.)*
1045. Ha emel valamit, nagy teli zsákokat, akkor az nehezség. *(Lábnik, 5.)*
1046. Ha esik az eső, az sírás. *(Somoska, 1.)*
1047. Az eső, az sírás. *(Magyarfalu, 8.)*
1048. Égést látni, tüzet, az meleg. Annak örülünk, ha azt álmodjuk, akkor tudjuk, hogy meleg lesz az üdő. *(Somoska, 1.)*
1049. Az ének es hír. *(Somoska, 1.)*
1050. Ha építenek, azt mondják, valaki meg kell haljon. *(Magyarfalu, 8.)*
1051. Ha a fal ledől, az es halál. *(Somoska, 1.)*
1052. Mikor még álmodja, hogy a falak eszezúgtak, éjen eszezúgott a ház, az halál. *(Klézse, 5.)*
1053. Farkast ha álmod, az rossz ember. Rossz ember megy a házhoz, rossz szándékú ember. Így jön ki, és ez igaz. *(Diósfalu, 1.)*
1054. A fecske az jó, nem nehezség nyomja, hanem könnyebbség, mintha ő es repülne. *(Diósfalu, 1.)*
1055. A fehér, az ijedtség. *(Lábnik, 3.)*
1056. A fekete — gyász, a fehér — betegség. *(Somoska, 1.)*
1057. A fekete — bánat, valami szomorúság éri, kell bánatoskodjék. *(Magyarfalu, 8.)*
1058. Ha a fogát kihúzzák, s vér foly, akkor rokon, valaki hamar meghal. *(Magyarfalu, 4.)*
1059. Ha álmodom azt, hogy a fogamat kihúzó, akkor a rokonságban valaki meghal. *(Magyarfalu, 6.)*
1060. Ha valakinek a fogát kihúzzák, akkor a rokonságából valaki meg kell haljon. *(Magyarfalu, 8.)*
1061. Ha fogat húznak, akkor valaki meghal. Ha foly a vér, akkor közeli rokon hal meg, akkor fáj, ha pedig nem fáj, akkor egy távoli, de akkor is meghal valaki. *(Lészped, 7.)*
1062. Ha ilyen fonalat fontunk, akkor másnap utaztunk, kellett utazni, mert a fonat utat jelentett. *(Pusztina, 4.)*
1063. Ha fonalat álmodok, akkor az út. *(Magyarfalu, 4.)*
1064. A zöld fű, az jó reménység. *(Lészped, 7.)*
1065. A zöld fű reménység. *(Lészped, 2.)*
1066. Ha gombát álmodok, az veszekedés. A múltkor ulyan szép gombát láttam, hogy a nyálam cseppent el. Másnap esseveszttem az emberrel. *(Somoska, 1.)*
1067. Ha álmában gyászol, gyászol ebren es. *(Somoska, 1.)*
1068. Ha ég a gyertya, meleg üdő lesz. *(Somoska, 1.)*

1069. Ha gyivóval álmodol, akkor valami kelések szöknek a testyre, bibonák. (*Klészse, 7.*)
1070. A gyivó – az valami nyakfájás. (*Somoska, 1.*)
1071. Ha gyöngyöt álmod éjjel, akkor es kell, hogy sírjon. (*Pusztina, 3.*)
1072. A gyöngy, az sírás. (*Somoska, 1.*)
1073. Gyufát gyujtogat, meleg üdőt jelent, kisüt a Nap. (*Somoska, 1.*)
1074. Ha hagymával, vagy pálinkával álmod az ember, akkor valami keserűség, valami rossz. (*Léziped, 2.*)
1075. Ha halat álmod, akkor fázik. Halat mikor álmodok, mindjárt megfázok. (*Diósfalu, 1.*)
1076. A hal hideget jelent, hideg üdő jön. (*Somoska, 1.*)
1077. Mikor várandó vótam, akkor halat álmodtam, akkor már tudtam, hogy lesz gyerek. De most már nem tapasztalom, most már, mikor fázok, akkor álmodom a halakat. (*Léziped, 1.*)
1078. Ha halált álmodik, hogy valaki meghótt, rossz üdő lesz, meghal az üdő. (*Somoska, 1.*)
1079. Ha valaki meghal, így álmodja, az üdő így elromlik. (*Pokolpatak, 2.*)
1080. Mikor hóttat álmodunk, akkor azt mondjuk, hogy eső lesz. (*Léziped, 3.*)
1081. Házat építeni, az es halál, koporsót jelent. (*Somoska, 1.*)
1082. Azt álmodtam, hogy a házunknak a góca leszakadt, aztán meghótt az emberem. Akkor nyáron meghótt az emberem. Tudtam, hogy halál lesz, és az is vót. (*Somoska, 1.*)
1083. Hegedűszó – az hír. (*Klészse, 10.*)
1084. Hegedű, muzsika, az hír. (*Somoska, 1.*)
1085. A hús, az bűn. (*Diósfalu, 1.*)
1086. A kacagás nem jó. Ha fiatal férfit álmodja, hogy nevet szembe, az ulyan lapulás, a rossz közelgeti. (*Somoska, 1.*)
1087. Ha kacsát lát, megrontják. (*Somoska, 1.*)
1088. A kakas, ha szól, az ajtó felé fordul, akkor jó a veszedelem. Feláll a kerítésre, s idefordul, s szól: kikirii, kikirii!, akkor jó a veszedelem. (*Magyarfalu, 4.*)
1089. Ha az ember álmodja, hogy kaszál, vagy kapál, akkor lehet, hogy meghal valaki a háznál. (*Klészse, 7.*)
1090. Ha kaszál, az is halál. (*Diósfalu, 1.*)
1091. Kaszálni – halál. Ha erdőt vágnak le, az es halál. Mikor a háború megindult vót, akkor azt álmodtam, hogy vót egy embernek két hektár erdeje, és azt mind levágták. S mondtam akkor, hogy sok halál lesz. És meg is indult akkor a háború. (*Somoska, 1.*)
1092. Ha katonát álmodok, sokat, hogy mennek, az esőt jelent. (*Klészse, 7.*)



1093. Ha katonát látok, vaj ilyen kocsin mennek, hát akkor az írás, írást kapok valahonnan. (*Lészped, 7.*)
1094. Ha káposztát álmod, káposzta fejeket, az es halált jelent. (*Somoska, 1.*)
1095. A káposzta, az es halált jelent. (*Lészped, 7.*)
1096. Kenderszedés, virágos kenderszedés, az asszonyhalál. Magvas kenderszedés, emberhalál. (*Somoska, 1.*)
1097. Nekem az vót a tapasztalásom, ha én kendert álmodtam, hogy kendert vetünk, vagy áztatunk, mindig halott vót, ha nem es rokon, de halott vót. (*Pokolpatak, 2.*)
1098. A kígyó, az is szél. (*Diósfalu, 1.*)
1099. A kígyó es szélfúvás, s a ló es szélfúvás. (*Klézse, 5.*)
1100. Kégyót ha lát álmában az ember, akkor azt mondták, hogy az szelet jelent. (*Lészped, 2.*)
1101. Ha kégyót álmodunk, másnap fúj a szél. (*Lészped, 4.*)
1102. Ha valaki álmában kocsin jár, az betegség. (*Pusztina, 2.*)
1103. Ha kocsit álmod az ember, az visszamaradás, valami munkát nem bír megcsinálni. (*Somoska, 1.*)
1104. Ha kocsit álmodok, az lemaradás. (*Lészped, 4.*)
1105. Hogyha kolbászt, vagy húst álmod az ember, hát akkor valami bünt cselekszik, anélkül, hogy tudná. (*Lészped, 2.*)
1106. Koldusval találkozni nem rossz, szerencsés lesz. (*Somoska, 1.*)
1107. Ha körtét, ha almát álmod, az verés, valakivel esszeverekszik. (*Diósfalu, 1.*)
1108. A kötél es út. (*Somoska, 1.*) A kötél — az út. (*Magyarfalu, 8.*)
1109. A kukorica — sírás. (*Pusztina, 2.*)
1110. Ha kutyát álmodok, akkor rossz ember, másnap valakivel kell veszekedni. (*Magyarfalu, 4.*)
1111. A kutya, ha ugat, az rossz ember. A kutya, a farkas, ezek mind rosszak. (*Diósfalu, 1.*)
1112. Ha kutyával álmodik éjjel, akkor az rossz ember, másnap valakivel veszekedik. (*Pusztina, 4.*)
1113. Ha kutyát álmodok, az rossz ember. (*Somoska, 1.*)
1114. A kutya — rossz ember. (*Pokolpatak, 2.*)
1115. A nagy kutya — rossz ember, a kicsi kutya — jó ember. (*Magyarfalu, 8.*)
1116. Kutyaugatás — veszekedés, rossz emberrel lesz dolga. (*Somoska, 1.*)
1117. Ha lovat álmodok, hajtja, akkor az szél, vagy vihar. (*Diósfalu, 1.*)
1118. Lovat látni, az szél. (*Diósfalu, 1.*)
1119. Ha a lovat megnyűgözik, akkor a szél megáll. (*Somoska, 1.*)

1120. Álmodok lovat éjen, akkor másnap fú a szél. *(Klészse, 5.)*
1121. Ha lovat álmodok, az szél. *(Somoska, 1.)*
1122. Ha lovat álmodsz, akkor szél lesz. *(Lészped, 3.)*
1123. A lövés, a harangszó, az mind hír, valami nagy hír. *(Diósfalu, 1.)*
1124. Ha lövést hall, hír. *(Pokolpatak, 2.)*
1125. A lövés, az hír, kell halljon valami hírt. *(Magyarfalu, 8.)*
1126. A macska – rossz ember. *(Somoska, 1.)*
1127. A malom veszekedés. A malom jár. Jár az asszony szája, mint a malom. *(Somoska, 1.)*
1128. Ha jószágot, marhákat lát, úgy mondtuk, akkor betegség. *(Pusztina, 3.)*
1129. Marhát álmodsz, az betegség. *(Klészse, 3.)*
1130. Ha medvét álmodok, akkor az halál. *(Klészse, 7.)*
1131. Ha medvét álmod az ember, az es halál. *(Somoska, 1.)*
1132. Meszelni, azt mondják, halál. *(Pokolpatak, 2.)* Meszelni nem jó, az es halál. *(Magyarfalu, 8.)*
1133. Mikor a hat éves kisfiam meghalt, akkor én azt láttam álomban, hogy annyira meszeltem, és vót a gyermeknek egy olyan játszólábosa, amit húzott. Hát azt úgy vitte a víz. Hát egyszer kapjuk a kórházból a táviratot, hogy a gyermek eszméletlen van. Hát aztán meg is halt, két hétig vót a kórházban, s meg is halt. *(Lészped, 7.)*
1134. A mosás, az es kár, valamit elmos. *(Somoska, 1.)*
1135. Ha mosok, akkor valamit elmosok. Ha fonok, akkor az utazás. *(Lészped, 7.)*
1136. A muzsikaszó – valami hírt hallanak. *(Magyarfalu, 8.)*
1137. Ha süt a Nap, szépen feljön a Nap, az egészség, ha leszentül, bésötétedik, az nem jó álom. *(Somoska, 1.)*
1138. Ha Napot lát álmában, akkor meghal egy férfi, ha a Holdat látja, akkor meghal egy asszony. Akkor asszony-halál lesz a faluban. *(Klészse, 7.)*
1139. A napfény, a napsütés, az halál. *(Klészse, 5.)*
1140. Ha Napot lát, szép üdő lesz. *(Magyarfalu, 8.)*
1141. A nyul es rossz ember. *(Somoska, 1.)*
1142. Ha ökröt, vagy tehenyeket álmodik az ember, az betegség. *(Somoska, 1.)*
1143. Ha ördögvel álmodik, akkor azt mondják, nem imádkoztál este. *(Pusztina, 4.)*
1144. Az ördög, üsse meg a szent kereszt, az nem jó, az halál. *(Diósfalu, 1.)*
1145. Ha papot álmodsz, az ördögvel lesz dolgod. *(Somoska, 1.)*
1146. Ha papval találkozom álomban, az az ördög. *(Klészse, 5.)*
1147. Ha paradicsomot látunk álunkban, akkor kelésesek leszünk. *(Lészped, 2.)*



1148. Ha pálinkát álmod, akkor keserűség, akkor másnap kell neki sírjon. (*Pusztina, 3.*)
1149. Ha álmod, hogy pálinkát iszik, akkor azt lehet tudni, hogy az keserűség. (*Lábnik, 8.*)
1150. A pályinka az keserűség. (*Somoska, 1.*)
1151. Mikor pálinkát álmodsz, az halál. (*Klészse, 3.*)
1152. Máskor álmodtam, hogy tisztelődtem pálinkával, akkor tudtam, vaj megcsap valaki, vaj odajő a precseptor, gyűjti a pénzt, s az megfoszt egy sereg péztől, vaj jó egy olyan írás, hogy kell fizessek valamit valamerre. (*Klészse, 5.*)
1153. Ha pálinkát iszik, az keserűség. (*Pokolpatak, 2.*)
1154. Ha pénzt álmodott, akkor azt mondták, hogy hír. (*Magyarfalu, 2.*)
1155. A pénz, ha nagy pénzt álmodik, az jó beszéd, ha aprót álmodik, az rossz beszéd. (*Somoska, 1.*)
1156. A piros, az hamar, valami hamar történik. (*Somoska, 1.*)
1157. Ha puskaszót hall álmában, akkor az hír. (*Somoska, 1.*)
1158. A róka, rossz ember. (*Somoska, 1.*)
1159. Én mindig megálmodtam. Ha rózsavirágot szedtem, akkor lány vót, és ha harangvirágot szedtem, vagy ilyen hosszú virágot szedtem, akkor tudtam, hogy fiam lesz. (*Magyarfalu, 5.*)
1160. Ha sárban jár, akkor az betegség. (*Lábnik, 5.*)
1161. Ha valami, olyan sasféle, az se jó, az bánat. Az énekes madarak, azok jók, az olyan könnyű mozgás. (*Diósfalu, 1.*)
1162. Ha álmodom, hogy sírok, akkor az öröm, örömet kapok. (*Magyarfalu, 6.*)
1163. Úgy jönnek az álmok, hogy fordítva jönnek. Álmodok olyan álmokat, hogy úgy kell sírjak, sírok is, de aztán, mikor megebredek, akkor gondolkozom, mire is menen ez az álom? De még azon a nap meg is történik, ha sírok, akkor örömré változik, ha pedig álmomban öröömöm van, akkor sírásra változik. Ezek nekem meg vannak jegyezve, hogy bé is valósulnak. (*Diósfalu, 1.*)
1164. Én megálmodtam, hogy maga jön: ilyen siteményeket forgattam a kezemben. Az idegen ember. (*Somoska, 1.*)
1165. Ha valamit álmában söpör, akkor azt lehet tudni, hogy hát valami elmegy a családtól, vagy meghal, vagy pénzt veszít el, valamit elsöpör. (*Lábnik, 8.*)
1166. Hogyha széket álmod, az szégyen, nagy szégyen éri. (*Magyarfalu, 8.*)
1167. Ha szánt, ha kapál, ha arat, ez mind halál. (*Diósfalu, 1.*)
1168. Ha szánt, az is halál. (*Somoska, 1.*)
1169. Ha szánt, vaj ha egy nagy fát elvág, akkor meghal egy öregember. (*Klészse, 10.*)
1170. Ha szekervel mennek, s ha jól megy a szekér, akkor az szerencse. Ha valamerre indulok, akkor az szerencsét jelent. (*Klészse, 7.*)

1171. A szél, az babonáság. *(Diósfalu, 1.)*
1172. A szilva, az verés. Aki álmodja, az kapja. *(Somoska, 1.)*
1173. Én láttam szívárványt álomban. Amikor vót az a nagy földrengés, emlékezzék rája, az húshagyat estéjén vót. Akkor én láttam, vót egy nagy kékség, és piros fók benne. Az Úrjézus, avval a zászlóval a kezibe, fent a szívárvány felett vót, és nezett be oda a szívárvány alá. Akkor történt meg az a nagy földrengés, a világ veszedelme. Mikor reggel felköttem és elmentem a szent misére, hamvazó szeredán reggel, akkor a pap predikálta is, hogy milyen szerencsétlenség történt az éjszakán, hányan meghaltak. S akkor én mindjárt visszagondoltam: édesz jó isztenem, ez akkor abban a tájban vót, akkor álmodtam én a szívárványt, és alatta a kékség, s piros fók benne. *(Diósfalu, 1.)*
1174. A szőlő, az sírás. Ha szőlőt álmod az ember, hogy azt eszik, az sírás. *(Somoska, 1.)*
1175. Ha én eszek szőlőt, akkor sírok, nekem az sírás. *(Diósfalu, 1.)*
1176. A szőlő, az sírás. *(Pusztina, 2.)*
1177. A tánc az út, hosszú út. *(Diósfalu, 1.)*
1178. Ha táncol az ember, akkor másnap hiába jár. *(Pusztina, 3.)*
1179. Ha azt álmodja, hogy bálban táncolt, az olyan visszamaradás, valamit gondolt, hogy meg akarja csinálni, és visszamarad, lemarad. *(Somoska, 1.)*
1180. Ha táncol, s valahova akart menni, akkor lemarad. A tánc lemaradás. *(Magyarfalu, 8.)*
1181. A tehen, az betegség. *(Somoska, 1.)*
1182. A tehén — betegség. Ha marhát álmodok, hajtom, vagy őrzöm, akkor tudom, lebetegedek, és ez bé es valósodik. *(Diósfalu, 1.)*
1183. A tej, az jó, valami ulyan édesség, nem keserű, valami jó lesz. *(Diósfalu, 1.)*
1184. Álomban temetni, elromlik az üdő, rossz üdő lesz. *(Somoska, 1.)*
1185. Ha templomban álmodja magát, az hátramaradás. *(Pusztina, 2.)*
1186. Ha templomban járok, akkor lemarad valami szerencsém, akkor valami nem sikerül. *(Klézse, 7.)*
1187. Ha tetűt álmod, akkor valamilyen szégyene lesz. *(Magyarfalu, 4.)*
1188. A tetű — szegénység. *(Somoska, 1.)*
1189. Tojással álmodni, valami babonáság, ha tojást álmod az ember, akkor megbabonázzák. *(Diósfalu, 1.)*
1190. Ha tojást álmodik, akkor szökik ilyen bibana rivája. *(Somoska, 1.)*
1191. Ha tojást álmodik, az mandulafájás. *(Klézse, 7.)*
1192. A tojás — valamilyen kelése lesz. *(Magyarfalu, 8.)*
1193. Ha azt álmodja, hogy a tolvajok elvittek valamit, akkor az egér kirág valamit. *(Somoska, 1.)*



1194. A törölköző, az út. (*Somoska, 1.*)
1195. Ha tüzet lát, az jó üdő, meleg üdő lesz. (*Somoska, 1.*)
1196. Tüzet álmodsz, az pínzt jelent. Máskor vult ilyen könyv, román nyelvű vult, mondta ezeket. Az járt így kézről kézre itt a faluban. (*Szabófalva, 4.*)
1197. Ha álmodunk éjszakán tüzet, akkor napval jó üdő lesz. (*Magyarfalu, 6.*)
1198. Ha tyúkot, csirkét lát, akkor beteg lesz. (*Pusztina, 4.*)
1199. Mikor fehérít vásznat, terít, az út. (*Diósfalu, 1.*)
1200. Vásznat teregettünk, akkor mindjárt jött, hogy valahova el kellett menni. (*Pokolpatak, 2.*)
1201. Ha verekszik valakivel, akkor örömré változik. (*Diósfalu, 1.*)
1202. Ha vet, az halál. (*Diósfalu, 1.*)
1203. A vér, az hamar, hamar történik valami. (*Diósfalu, 1.*)
1204. Álmodtam, hogy egy véres csóré ember ment fel az úton. A szomszéd asszony meg is hótt másik éjjel. Ha valakinek meg kell halni a faluban, én azt megálmodom örökké. (*Somoska, 1.*)
1205. Vért látni rosszat jelent. (*Somoska, 1.*)
1206. Ha vért álmodok, az hamar. (*Lábnik, 3.*)
1207. Ha valamilyen vért álmodott, az hamar, valami jön hamar akkor. (*Magyarfalu, 8.*)
1208. Ha világosságot álmodunk, akkor azt mondták, hogy napfényes üdő lesz. (*Lésped, 2.*)
1209. A virág azt jelenti, fiatal hal meg. A piros, az hamar, de halál. Ulyan szép rózsákat vittem a temetőbe, és haltak meg ugye ifjak, akiket én üsmerem. (*Diósfalu, 1.*)
1210. A virág, az jó, pláne, ha fehér. Ha piros, az hamar dolog. (*Diósfalu, 1.*)
1211. Mikor a kislányom meghótt, akkor előtte két hétvel azt álmodtam, hogy a kertben virágot szedtünk. A virág es halál, ha leszakítja. (*Somoska, 1.*)
1212. Ha virágot szed, az gyermekhalál. (*Klészse, 10.*)
1213. Ha virágot szakít, akkor valaki meghal, a rokonságból. (*Lábnik, 3.*)
1214. Ha virágot álmod az ember, akkor szűfájás, valami olyan éri az embert, hogy szűszakadás. (*Lésped, 2.*)
1215. Ha sok vizet lát, mély gondjai vannak, nagy gondjai vannak, bele van merülve a gondjaiba. (*Diósfalu, 1.*)
1216. Ha sűrű vízben van, ha úgy álmodja, akkor beteg lesz, s ha tiszta szép vízben fürdik, vagy szép hegyeken jár, akkor könnyebbség, akkor egészség. (*Pusztina, 4.*)
1217. Álmodtam én most télen nagy vizet, sűrű patakot. Az emberem megbetegedett utána, elvitték a kórházba. (*Somoska, 1.*)
1218. A sűrű víz — betegség. (*Somoska, 1.*)

1219. Ha sűrű vízben járkál, akkor valami gondval van. (*Lábnik, 5.*)
1220. Mikor álmodok, hogy vízben menek, sűrű vízben, s kiszabadulok abból a nagy vízből, az egyféle betegség. (*Klészse, 5.*)
1221. Ha sűrű vízben jár, az betegség. A tiszta, az jó. (*Lészpéd, 7.*)
1222. Mikor szép forrásvízzel álmodik, émette akkor jó reménye lesz. (*Lészpéd, 2.*)
1223. Ha zenét hallok, akkor az valami hír. (*Klészse, 7.*)
1224. Ha zödet álmod az ember, én, ha azt álmodok, akkor én könnyen érzem magamat, egészségesen érzem magamat. (*Diósfalu, 1.*)
1225. Ha zödet lát, ijedtség, valamitől megijed. (*Somoska, 1.*)
1226. Ha valaki zsákot cipel, az nehézség. (*Diósfalu, 1.*)

### Jeles álmok

1227. Vót egy komaasszonya anyámnak. Hát álmodta, hogy ő ott van abban a kútban. Akkor szoktak otthon adni kendert Isten neviben, mert, azt mondták, abból csinálnak kötelet, s avval tudnak ők kiszabadulni onnat. Hát azt álmodta, hogy annyian vannak odabé, s – ez az enyém, ne csiperkedj!, s akkor az mindig elszakadt. (*Pokolpatak, 2.*)
1228. Én terhes vótam a nagyobbik lányomval. S már született vót nekem négy fiam egymásután. S akkor mindig úgy el vótam keseredve, hát háború-üdő alatt vót, el vótam keseredve, megint lesz egy gyerekem, s már megint kell kínlódjam egyedül, nem lesz lányom. Egyszer egy éjen azt láttam álmomban, hogy egy szép feje asszony odajött mellém így az ágyhoz. Én aludtam, és azt mondja az az asszony nekem:  
– Mért keseregsz mindig – azt mondja – mért sírsz mindig?  
Mondom:  
– Hogyne sírjak, ha egyedül vagyok – mondom – az emberem már el van a háborúban, és itthon egyedül kesergek – mondom –, dolgozom, kapállok, s most hogy megint így vagyok, terhes vagyok, hát, mondom, nehezen járok.  
Azt mondja:  
– Ne keseregi, ne sírj – azt mondja – mert tudd meg, hogy amit magad kívánsz – azt mondja – az lesz neked, leányt kívánsz, leányod lesz – azt mondja.  
Hát amikor a lányom megszületett, akkor tényleg, hogy igaz vót. A boldogságos szép Szűz Mária, azt mondták, hogy az jött hozzám, s az megvigasztalt ingemet, hogy ne keseregi. (*Lábnik, 5.*)



## ORVOSLÁS

### A betegségről általában

1229. Ulyant láttam többször a keresztes utakra letéve, hogy olyan vót, mint egy gyerek, s szép, tiszta ingbe, s ki vót tömve szalmával, kitéve a keresztes útba betegség ellen. *(Pokolpatak, 2.)*
1230. Az élő-haló fű arra való vót, hogy aki beteg vót, hosszas beteg, azt megfőzték neki, megferesztették, s ha a párája kiment az ajtón, akkor meghalt, s ha siringett a házban, akkor nem halt meg. Az megválasztotta, hogy él-e, vagy hal. *(Somoska, 1.)*
1231. A nagy betegre mondják, „na az Isten meglátogatta”. *(Pusztina, 2.)*
1232. A víz után meríti ki a vizet, nem szemben, utána. *(Klészse, 7.)*
1233. Ráolvasó imádságok minden féle betegségre:  
Elindula nagy haragos sátán.  
Hova mész te nagy haragos sátán?  
Elindultam ennek a betegnek a testyit hasigáljam,  
piros vérit szipjam,  
tüdejít, mellyit fonnyasszam.  
Ne menjetek ennek a betegnek  
testyit hasigálni,  
piros vérit szipni,  
tüdejít, mellyit fonnyasztani,  
hanem menjetek  
erdőkbe, mezőkbe,  
ahol semmi állatok nem járnak,  
kakasok nem szólnak,  
kucák nem ugatnak.  
Maradjon tisztán,  
mint boldogságos Szűz Mária hagyta,  
s az anyja szülte erre a világra! *(Klészse, 3.)*
1234. Elindul a boldogságos Szűz Mária  
az ő áldott szent fiával,  
fehér fátyoljával,  
még Szent Józseffel,  
s odaértek a beteghez,  
s azt mondták nekije:  
Kelj fel, kelj fel,  
hogy gyógyítsunk meg,  
mert ha előnkbe jössz,

keresztet vetsz,  
 evvel a vízzel megmosunk,  
 akkor mindjárt meggyógyulsz.  
 Mikor ezt elmondták háromszor, akkor a beteg meggyógyult. *(Klészse, 7.)*

1235. Változat:

Ez a beteg gyógyuljon meg,  
 a betegsége menjen el  
 sátányokhoz,  
 kígyókhoz,  
 békákhoz,  
 és jöjjön az őrző angyalkája  
 s őt gyógyítsa meg,  
 adjon neki jó hosszú napot,  
 egészséget! *(Klészse, 7.)*

1236. Akkor nem használ, ha nagyobb tanulja meg a fiatalabbtól. *(Somoska, 1.)*

1237. Ha valakinek úgy akartak, vizet vessenek, akkor elmentek a patakba, ha nem a kútra mentek, olyan helyt voltak, és a vizet utána merítették a folyó után, és háromszor kellett bémerítsék azt a bögrét, amivel elmentek, s napjövetre kellett fordulni. *(Klészse, 7.)*

1238. Elment vízéért, ha valakivel megtalálkozott, nem szólott, hiába szóltak nekije, jó napot, vaj jó reggelt, ő nem szólott. Szólás nélkül kellett azt a vizet vinni. *(Klészse, 7.)*

1239. Mikor a kisgyermeknek öntöttek ólmot, akkor fokhagymát tettek az ólomhoz. Akkor bétették a fejihez, oda a vánkos alá, béköttek egy rongyba, s akkor bétették a feje alá. *(Pokolpatak, 2.)*

1240. Amikor egy betegnek akarnak vizet vetni, kinek fáj a feje, vaj valamije, akkor elmennek, vizet merítenek, de csak napjövet előtt szabad meríteni, mert ha feljő a Nap, s aztán merítik ki a kútból, akkor belerekeszti a Nap a fájdalmat, hiába gyógyítják, nem javul. *(Klészse, 7.)*

1241. Én úgy hallottam, hogy megfermekálják, és azt eleibe öntik. Vannak olyan öreg asszonyok, hogy a vízbe tesznek, egyiket tesznek, másikat tesznek, és meghordozák csórén, mezitelen. Viszik azt a vizet a kezükbe, és megkerülik azt a házat háromszor. Abba a vízbe tesznek hamut, és elöntik valakinek a kapujába, elöntik így sorba. Vaj kilenc öntést csinálnak, vaj három öntést, s az amikor menen ki a kapun, azt ha feltapodja, akkor lebetegedik. *(Klészse, 7.)*

1242. Vannak olyan öregasszonyok, akikhez elmennek gyeszentálni. Aztán az kiáll reggel hajnalban, és azt mondja, hogy a szélvel elküldi a betegséget. A gyertyát meggyújtja és csepegteti, kilencet ide, kilencet oda, és azt fujja így a szájával, és azt mondja: elfújta a szélnek, mert a szél elviszi akkor a betegnek a betegségit. *(Klészse, 7.)*

1243. Vót egy tudós asszony, javasló asszony, a betegeket gyógyította. Csinált egy rongybabát, rongyból babát, elengedte a vízen, hogy vigye el a betegséget, mint ahogy a víz elviszi azt a babát. *(Lészped, 7.)*



1244. Mikor egy öregasszony, vaj beteg vót, elmentek gyeszkentálni, vizet vettek, akkor háromszor beletöpött abba a vízbe, mert azt mondta, hogy háromszor kell beletöpjék, mert bódogságos Szűz Mária csak úgy fogadja el, ha háromszor töpik belé. *(Klészse, 7..)*
1245. Egy asszony beteg vót, elesett, remegett, s akkor kimentek a temetőbe, és egy koponyán kilencszer szűrtek vizet, s akkor azt hazavitték, s abban megmosdatták, s ivott belőle kilencszer reggel napjövet előtt, s akkor azt mondták, hogy meggyógyul. *(Klészse, 7..)*
1246. Nekem az igazi nevem Marika. Mondják nekem, hogy Katyi, de nem vagyok keresztelve Katyinak. Megváltottak, hogy beteg vótam. *(Lészped, 3.)*
1247. Mikor az embernek ilyen sérelme van a belső részeiben, a bele fáj, a kígyót megfőzik, hogy lehull a húsa, s akkor abból iszik, s akkor abból meggyógyul. *(Klészse, 9..)*
1248. Meg van keresztelve a popnál, Jóska, vagy mász, aztán hogy beteg vót sokáig, aztánd elnevezték más névre, hogy többet a betegség ne fogja. *(Bogdánfalva, 1..)*
1249. Egy embernek nagyon beteg lett a felesége, hogy hát hal meg, s eljött ahhoz az emberhez, aki szokta az urszitákat csinálni. Akkor az ember vette azkat a vasakat, betette a tűzbe, megmelegítette, hozatott friss vizet a patakból egy üvegben, folyása után merítse, ne szembe, és akkor azkat a vasakat belesütte abba a vízbe, meg egy fokhagymafejet megböködött tővel, s akkor belétette abba a vízbe. Azt mondta az embernek, vigye haza, s igyék ebből a vízből, mossa meg a szüvit, a homlokát, s a lába talpát. S mikor menen az ember, akkor már a felesége lábon lesz.  
 Űgy is vót, meggyógyult a felesége. Akkor azt mondta az ember, hogy háromszor kell ezt megcsinálni, mert ha nem csinálja meg, akkor újból rájön a betegség. *(Pokolpatak, 4.)*
1250. Az édesapám személyesen látta, ló-képben. Az édesapjának vót ötszáz birkája, s ők avval foglalkoztak. Oda csináltak egy kerítést és ott vót egy mély árok, és a kapunál vót egy híd.  
 Hát ő éjjél előtt, ő még legény vót, hát egyszer hallja, hogy hát jön valami, mint mikor földrengés van, mozog valami, keresztül jött a hídon. Hát fehér ló-képben vót, tele vasval, megrakva vasval, és úgy zörögtek, csöngöttek jobbra-balra.  
 Ez valakire lett küldvel, mert vótak olyan öregasszonyok, akik betették a vasat a tűzbe, és elkezdtek mondani azkat a szavakat, s úgy ahogy a vas pirosodott a tűzbe, ez olyan gyorsan ment, és ha rátalált arra az emberre, akire küldték, az akkor meg is halt. *(Lábnik, 8.)*
1251. Vót egy cigánd, egy nagyon híres cigánd vót. Az mondott a másvilágról is, mondott mindent.  
 És hát jött az apa. Ű akart menni a zorvoshoz. Vut neki olyan betegsége, hogy megoperálják, sz félt, hogy meghal.  
 – Nem hal meg, menjen be Jásra, Sztrada Karilina 60-ba, Doktor Ureleszku, az szabadítja meg.  
 És mondja:



– Tudd meg, az istállónál nálatok a harmadik állásnál bé van temetve valami. Váj-játok meg ott. Valami csuporba bétegyed és dobjátok bé a Szeretbe.  
Ippeg így vult. *(Szabófalva, 4.)*

1252. Hát még a nagymamám mesélte, hogy látta egyszer, hogy jár egy fekete köpenyes ember egy fekete könyvvel a falun. És kinek a háza előtt megáll, ott ír valamit, és reggel abból a házból meg kellett valakinek halni. Hát a nagymamám megleste, hogy nahát milyen ember, miféle. Hát meglátta, hogy annak a fekete köpenyesnek az egyik lába lóláb, a másik meg libaláb. És elmondta többeknek a faluban, ez ki lehet ez az ember? És megállott a nagymamám kapuja előtt is, béírta őt es a könyvbe, másnapra ő is meghótt, így történt. *(Klészse, 1.)*

1253. Hát régen nagyon-nagy betegség vót a faluban. Nagy betegség vót a faluban és mindig tüsszögött az ember és halt meg.

Akkor hát bement egy ember a faluba. Hát sok ember meghalt, s akkor ő, mikor ment ki a faluból, akkor felült valami a hátára. Felült valami a hátára, s vitte ő, de nehéz vót nagyon. Hát vitte, vitte, de nem látott semmit, csak nehéz vót, nehéz. Hát mikor félig kivitte a faluból, akkor megszólalt. Azt mondja:

– Vigyél ki egész a hegyre.

Akkor kivitte egészen a hegyre, de nehéz vót, de mégis kivitte. Úgy megizzadott, meg minden. Kivitte a hegyre. A hegyen azt mondta:

– Na – azt mondja – visszamehetsz a faluba. Tanuljátok meg mind azt, hogy mondjátok, mikor tüsszög az ember: Jó egészségre! Jó egészségre! Majd többet nem fognak meghalni az emberek akkor – azt mondja.

Akkor az ember visszament. Akkor elkezdtek mondani, amikor tüsszentett, akkor – jó egészségre!, a másik es mondta, úgyszólván megtanulta mindenki, hogy jó egészségre!, ha tüsszög.

Aztán többet nem haltak meg. Ez vót a betegség, ez vót a halál, kivitte az ember a faluból. *(Pokolpatak, 4.)*

1254. Hát annakidején gyermekkorunkban mesélte az édesanyám, hogy a nagyapám kiment az erdőbe. Valamilyen kocsifát akart vágni, kocsirudat. És ő kiment – azt mondja – hát ugye alkonyatkor, amikor, hogy az erdőszél ne találkozzon. És hallja, hogy valamilyen ének van az erdőben. Hát gondolta, ilyenkor hát milyen ének es vóna. Hát addig menyek – gondolta –, még rá nem menyek a hangra, hogy honnan hallatszik. És megy, átmegy egy völgyön is. Addig megy, amíg a hangot meg nem találja. Akkor azt mondja, hogy átment azon a hegyen, átment egy más völgybe. Látja, hogy hát két nő, egész hosszú hajval, hát kerülnek egy fát. Egyiknek egy fejsze van a keziben, másiknak egy balta a keziben. Egyik üt egyet abba a fába, az élő fába. Két ilyen hasábot megélesítettek és beleverték az élő fába. Megkerülték, mindketten egymásután mentek, dehát mindig mondta az egyik a másiknak, hogy:

– Ne nézz sehova, csak gondolj – azt mondja – hogy milyen veszélyben vagy most. És előre menj – azt mondja – s egy csapással mindig.

Akkor mindig megkerülték azt a fát, mikor az ékhez értek, beleverték, mind a ketten ráüttek arra az ékre. Hát az azt jelentette vóna, hogy hát, akit babonáztak akkor, minél jobban béleverték azt az éket, annál súlyosabb lett a betegsége. Akkor azt mondja, hogy:



– Na még üssük – azt mondja.

De a nagyapám az meg nézte távolról, hogy mit csinálnak ezek? De csupa meztelen vótak. Hajlik leengedve, egész kioldva és a hajlik leengedve. Na mikor elvégezték a dolgukat, akkor azt mondja:

– Na most már, hát vedd a ruhádat – azt mondja – és menyünk, nem veszünk magunkra ruhát, menyünk addig, amíg el nem érünk – mondta, hogy milyen dombra – a falu közelibe. Ott majd felöltözünk akkor, de – azt mondja – vissza ne nézz!

Mennek mindig tovább-tovább. De azt mondja, hogy hát olyan szép zenével kísérték hátulról, hogy – azt mondja – hogy bírhatatlan vót, hogy olyan nagy zene ment, hogy késérte őket. De látni nem látta, csak hallotta azt a zenét. De ez mindig mondta, hogy:

– Nehogy visszanézz, mert akkor – azt mondja – téged fog meg!

Amire odaértek a falu szélén, most már az erdő szélire, csakhogy nagy lejtőn vót a falu, völgybe vót és ők, ők fel vótak az erdő szélén.

– Na – azt mondja – most húzd a ruhát magadra, csak az egyszál ruhát és menjünk tovább – azt mondja – majd a szőlőtőkben ott aztán – azt mondja – felszedjük magunkra, mindent. Csak vissza ne nézz és ne nézz sehova, mert akkor – azt mondja – téged fog meg a babona.

Akkor mennek tovább. Magára vett egy szál ruhát, hogy éppen meztelen ne legyen. Mennek tovább, leérnek a szőlőkbe, vótak gyümölcsösök. Akkor hát azt mondja, arra a nagy zenére s arra a nagy hangra, hogy hát mégsem állta meg a szeme, hogy vissza ne nézz. Visszatekintett. Akkor egyből rosszul lett az a nő. Dehát a nagyapám ismerte jól. Visszanézett. De ő késérte ezket, ezket a nőket. Visszanézett – azt mondja – hát látja, hogy hát az egyik annyira öltöztetni akarja, hát ő kileste, hogy mit csinálnak. Akkor, azt mondja – hogy hát olyan beteg lett, a nő, aki visszanézett, hogy olyan beteg lett, hogy nem tudott menni most már, nem tudott magáról. Ez felöltöztette persze és hazament és szólt otthon, hogy jöjjenek, mert fáért indultak és elesett a szomszédasszonya és nem tud hazamenni.

Hát akkor mentek a segítségükre, hogy hát hazavitték a beteget.

Na mire hazakerültek, akkorra hát az a beteg olyan súlyosan beteg lett, hogy hát meghalt. Hát úgy tudták, úgy mondták mindig, hogy mentek az erdőre és rossz szél találta és abból. Dehát a titkot nem tudta kerülni aztán a másik asszony, mert hát kiderült aztán, hogy hát ők babonáztak egy fiatal asszonyt, akinek a férjibe szerelmes vót annak az asszonynak a lánya, aki meg is halt. És ők azt akarták vóna megbabonázni, hogy meghaljon annak a férjinek a felesége, hogy ennek az asszonynak a lányát elvegye. És azt akarták megbabonázni, megcsinálni. És akkor hát, mivel visszanézett, és hát mit tudom én milyen babona lehetett, hogy visszanézett, akkor ötet találta meg ez a betegség és szörnyethalt. (*Lésped, 2.*)

## A betegségek gyógyítása

### Abag

1255. Vannak nyüstök, melyikben szőnek, nyüstök, azt összekötik, a nyüstöket, kilencet, és amelyikkel fonnak, azt a kilenc orsót, s csánnak egy tüzet, ráteszik, voltak azelőtt vasból üsttartók. Azkat az orsókat, azkat a nyüstöket béakasztja csórén egy fejénép a nyakába, s kerül a házat. Egy főzi ott bent, s a gyermeket tartja az üst felett. S akkor fogja mondani, melyik kerül a házat, hogy:

– Mit főzsz?

Azt mondja ott bent:

– Vén húst.

– Főzzed, főzzed, hogy éféjúsják meg!

Megkerüli háromszor, s akkor hát bemenen, s kiadja az ablakon a gyermeket, s ez visszaadja, s akkor avval abagolják. (*Klészse, 4.*)

1256. Ulyan, mint a kutya, szőrös. Annak tudja mit csinálnak? Én láttam ezt szememmel. Ulyen kicsike kutyakölyköket, háromszor megferesztik ulyan kutyakölykökkel, és lemenen a szőr róla. (*Diósfa, 1.*)

1257. A gyereket szokták megferesztetni kűs kutyáról, hogy ne legyen abagos, eleven kűskutyáról. (*Klészse, 7.*)

1258. Gyermeket megferesztik kutyafiúkkal. A feredőbe béteszik a gyermeket, ha abagos, aztán tesznek egy kutyafiat, vaj kettőt, kicsikéket, ulyan kutyafiacskákat belé oda, megferesztik, s mikor immár megferesztették, ásnak egy gödröt, aztán béöntik a kutyafiatat úgy vizestől, elevenen úgy oda bétemetik. S az abagos gyermek abból megjavul. (*Klészse, 5.*)

1259. Vannak olyan abagos gyermekek, amelyikek nem nőnek, szőrösök maradnak. Annak főznek mentát, és az eleven kutyát, kűskutyát elevenen béteszik oda hezája, feresztik együtt háromszor avval a kűskutyával, akinek a szemei még nincsenek kinyílv. S azt a kutyát elviszik ki, ahol fát vágnak, azt a favágó tuskót onnan elvetik, s oda ásnak egy keresztes gödröt, s abba bétemetik elevenen a kutyát. Akkor az a gyermek többet nem lesz abagos. (*Klészse, 7.*)

### Anyajegy

1260. Mikor születik úgy anyajegyvel, akkor az anya tett bé a kebelibe valamit, s azért szület úgy. S aztán fereszti meg, hogy lássa azt a jegyet. Lehet levél, lehet virágocskák, lehet pénz, s arról fereszti meg, s akkor eltelik. (*Klészse, 4.*)

### Aranyér

1261. Azt mondták, hogy üljön rá a meleg üstre, vaj a meleg téglára s akkor elmúlik. (*Magyarfa, 4.*)



*Ágybavizelés*

1262. Ha nyőstény disznyót vágnak, akkor a disznónak a pisilejit megsütik, s odaadják neki, hogy ő ne tudja, s ő megeszi. (*Klészse, 4.*)
1263. Ha megijedéstől kapja, akkor önt öntöttek nekije. (*Pusztina, 3.*)
1264. Mikor a sparhelt annyira kihül, akkor ilyen rossz rongyot rádobnak, s a gyereket ráültetik, hogy hát föl van fázva a vízhólyagja, hogy attól elhagyja. (*Uő.*)
1265. Jó melegfürdőt csinálnak, s abban fürösztik, s akkor abból meggyógyul a gyerek. (*Uő.*)

*Álmatlanság*

1266. Valaki, ha nem tud aludni, akkor vagyon olyan virágocska, csonkatamanda, van a mezőn, kék virágocskája van. Ha nem bírík avval es aludni, akkor elmen a temetőbe, hoz a temetőből kilenc sírról földet. Elmenen bé a szenteltházba, ott van egy fej, ilyen hóttfej. Azon visz vizet, általszűri háromszor, hazaviszi, vág a kötelekből végeket, melyikkel harangoznak, viszi a szentelt szűrt vizet es. Hazaviszi, s avval maskalódik, azt issza, s avval a kötelekkel megfűstölődik, s akkor tud aludni, nem gondolkozik. (*Klészse, 4.*)

*Árpa*

1267. Az árpát, ha árpa van az embernek a szemén, azt es próbálták, hogy, ilyen földkor-sók vótak, s abba a korsóba kilencszer belénéztünk. Ahányszor belénéztünk avval az árpás szemünkkel, annyiszor töptünk ki, megint odanéztünk, megint kitöptünk, kilencszer, és ezt mondtuk:  
– Ahogy tőpök, tőpjem ki a szememből az árpát. (*Magyarfalu, 5.*)
1268. Mind csak surlóval a kezibe, s nyomja, s arassa le. (*Lujzikalagor, 4.*)
1269. A késvel megnyomogatták így keresztesen, s akkor többet nem vót, elmúlt az árpa. (*Lészpéd, 7.*)
1270. Azt es próbálták, hogy odamentek a surlóval, és azt mondták, hogy levágják az árpát a surlóval. (*Magyarfalu, 5.*)
1271. Árpa, árpa,  
learatlak,  
felkötözlek,  
kalangyába raklak,  
elcsépellek,  
zsákba teszek,  
malomba viszek,  
megőröllek,

megsütlek,  
megeszlek!

S akkor úgy háromszor el szoktuk töpdösni. (*Pusztina, 3.*)

1272. A sarlót balkézt fogta, s úgy mondta, hogy:

Árpa, árpa,  
én tégedet elvetlek,  
kicsépellek,  
kiszellek,  
malomba vislek,  
megőröllek,  
hazavislek,  
kiszitállak,  
s megsütlek,  
s megeszlek! (*Léziped, 7.*)

1273. Vesz egy kést, s mondja:

Árpa, árpa learatlak,  
kévébe kötlek,  
a masinához vislek,  
onnét vislek a malomba,  
megörölöm,  
megszütöm,  
s megeszem! (*Bogdánfalva, 1*)

1274. Én tégedet szerűbe vislek,

én tégedet kicsépellek,  
én tégedet megőröllek,  
én tégedet megeszlek! (*Klészse, 3.*)

1275. A sarlót idetették, a learatták, s akkor néztek be a kútba:

Árpa, árpa learatlak,  
marokba szedlek,  
kévébe kötlek,  
keresztbe raklak,  
kicsépellek,  
kitisztítalak,  
megőröllek,  
hazavislek,  
megszitállak,  
megsütlek,  
s megeszlek, ptü, ptü, ptü! (*Lábnik, 1.*)

1276. Árpa, árpa,

learatlak,  
marokba raklak,  
kévébe kötlek,  
szekérbe raklak,



hazaviszlek,  
 kicsépellek,  
 felszelellek,  
 zsákba teszlek,  
 malomba viszlek,  
 megőröltetlek,  
 onnat hazaviszlek,  
 megszitállak,  
 meggyúrlak,  
 megsítlek,  
 s megeszlek! A sorlóval kerítettük kilencszer. *(Somoska, 1.)*

1277. Mikor árpa nő a szemire, akkor veszi a sarlót, vagy veszi a kést, s azt mondja:

Árpa, árpa learatlak,  
 felkötözlek,  
 kicsépellek,  
 megszelellek,  
 megőröllek,  
 megszitállak,  
 meggyúrlak,  
 megsütök,  
 s megeszlek! Mondja kilencszer, s akkor az árpa kitelik. *(Klészse, 4.)*

### Átkok

1278. A suj egyen meg! *(Pokolpatak, 5.)*

1279. A nyavalya öljön meg! A görcs húzzon essze! Az Isten döge öljön meg! Az Isten kucorítson meg! *(Klészse, 5.)*

1280. Halálod óráján még gyertyád se legyen, úgy halj meg! Az ördögök fújjanak fel! *(Klészse, 7.)*

1281. A mérges mirigy öljön meg! A fekete fene egyen meg! *(Klészse, 5.)*

1282. Az ördög kapjon el! A dög öljön meg! A nyavalya törjön ki! Az istennyila üssön meg! *(Klészse, 4.)*

1283. A nyavalya törjön ki! Az istennyila üssön meg! A nehézség törjön ki! *(Diósfa, 1.)*  
 Szólás: Ejnye, disznó teremtette! *(Uő.)*

1284. Egyen meg a rosseb! Az anyádnak az Ántikrisztusát! Az anyád koporsóját! Az ördög bújjon beléd! *(Léziped, 7.)*

1285. Az anyád Istenit! *(Pokolpatak, 4.)*

1286. A görcs öljön meg! A nyavalya törjön ki! A guta üssön meg! A halál mirigye öljön meg! *(Magyarfa, 9.)*

1287. A nyavalya törjön ki! A mirigy öljön meg! A föld se fogadjon be, mikor meghalsz! *(Lábnik, 5.)*

1288. Üssön meg a szent kereszt! Verjen meg az Iszten! (*Jugán, 2.*)

1289. Vigyen el az ördög! Vigyen el a fene! (*Szabófalva, 4.*)

1290. Vigyen el a mennykő! Üssön meg a mennykő! (*Uő.*)

### *Bolhásság*

1291. Hallottam, hogy mondják, hogy a vánkös alá az ágyba megterítik ürömmel, s akkor a bolhák elmenekülnek. (*Klészse, 7.*)

1292. Az ürömet tettük be a lepedő alá, s a földre. (*Lujzikalagor, 4.*)

1293. Azt tudom, mindig ürömet tettek. (*Szabófalva, 4.*)

1294. Ürömet szedtek, s azt tették a szalmazsákjukba, hogy ne legyen bolha. (*Magyarfalva, 5.*)

### *Csikkanás*

1295. Vótak nálunk olyan emberek, akik visszatették. (*Klészse, 7.*)

1296. Ha kicsikkant a lába, azt megdörzsölik, hogy menjen beljebb. Kiabál nagyon, de mégisz dörzsölik. (*Szabófalva, 4.*)

1297. Megkenték szappannal, s ha látták, hogy nem gyógyul, akkor vettek ilyen aludtetet, s ilyen kukoricadarát, megkeverték, s akkor azt reakötték, hogy az apassza azt a csikkanást. (*Pusztina, 4.*)

### *Csomó*

1298. A csomóra köttünk riva sülthagymát, s az kifakasztotta. (*Somoska, 1.*)

### *Csonttörés*

1299. Két fa közé szépen bétekergetik. (*Diósfa, 1.*)

1300. Ha eltörött egy csont a kezibe, vót egy ember, Legedi Márton vót a neve, s az eszszerakta. (*Pokolpatak, 2.*)

1301. Ha eltörik a keze, kéregbe teszik, úgy nevezik, tartják úgy tíz nap, húsz nap, míg eltelik, mint moszt a gipszbe. (*Bogdánfalva, 1.*)

1302. Zsendelybe teszik és kötik be madzaggal jól. Sz akkor tartották ott néhány hónapig, néhány hétig, sz akkor összeforrott. (*Szabófalva, 4.*)



*Csömör*

1303. Vettük az ecetes vizet, s a szappant, s jól megdörzsöltük, kétszer, háromszor, s akkor jobban lett a beteg. (*Pusztina, 3.*)
1304. Az olyan az a csömörlés, hogy elmenen nagy útra, s nem eszik, s mikor hazaér, akkor eszik hirtelen, sokat eszik, s akkor mindjárt megcsömörlik, kipattaognak az ajkai. (*Klészse, 9.*)

*Csuma*

1305. Nagy betegség a csumabetegség. A nagymamámtól hallottam, hogy az asszonyok esszeálltak, s a kendert fonták, szőtték, varrták, s elkészítették egy este egészen, s akkor egy rongybabát felöltöztettek abba az ingbe, s kitették a határba. (*Pusztina, 2.*)
1306. Ha siettünk valami munkával, akkor anyám mindig mondta: „kész kell lenni, mint a csumaingnek!” (*Pusztina, 2.*)
1307. Vót egy öregasszony, az azt mondta, hogy mikor a csuma bejött a faluba, s haltak sűrűn, akkor egyet, akinek nem vót senkije, akkor egyet így fektettek a koporsóba, homlokval lefelé, s azt úgy temették el, s akkor a csuma elment. (*Pusztina, 4.*)
1308. Csumának vót kilenc lánya,  
kilencből maradott nyóc,  
s a nyócból hét,  
s a hétből hat,  
s a hatból öt,  
s az ötből négy,  
s a négyből három,  
s a háromból kettő,  
s a kettőből egy,  
s az egyből egy se maradjon! (*Lábnik, 5.*)

*Ebsemereg*

1309. Van az ebsemereg-dudó, azt béteszik egy kicsi pályinkába, egy üvegbe egy csomócskát, és az megrágódik három napot. Azt megissza két-három végvel. Mikor azt megitta, mindjárt megjavul. (*Klészse, 5.*)

*Égés*

1310. Béüti a tojást a sütőbe, csak szárazon, serpenyőbe, s az addig sül, míg zsírt ereszt, s avval keni meg, s avval meggyógyul. (*Klészse, 9.*)

1311. A zígetísre, sőt tesznek rája-zacskóستul, hogy ne maj csípje. Sőt tesznek rája, a sü-  
lísre. (*Szabófalva, 4.*)

### *Derekfájás*

1312. Lépjük meg, nyomjuk meg a lábunkval. (*Lujzikalagor, 4.*)
1313. Levágott hamarább egy marokval, esszetekerte, s felszúrta az övibe, ide hátul a  
derekához, hogy ne fájjon a dereka, míg arat. (*Magyarfalva, 4.*)
1314. Járt a medve, nyomta meg, ment fel az embernek a hátára. A szemei jöttek ki,  
nad medve vót, s ment fel az embernek a hátára, lassecskán nyomta. (*Lujzikala-  
gor, 4.*)
1315. A dereka fájt, a herzsóbája leszakadt. Ha valamit megemelt, akkor megdörzsölték,  
s feltépték a herzsóbáját. (*Somoska, 1.*)

### *Fejfájás*

1316. Azt mondták, hogy amikor este azelőtt feküdt le, ami előtt le nem szentült a Nap,  
akkor fáj a feje. Akkor most megfordították, hogy amikor jó fel a Nap, vigye ma-  
gával a betegséget. Esszeszedtek kilenc forgácsot a favágónál, de senkinek nem  
beszéltek, de mielőtt még a Nap fel nem kel. S akkor, amikor jó fel a Nap, mond-  
ja háromszor, dobja azt a forgácsot háromszor a fején keresztül, hogy:  
– Menj ki Nap a fejemből!  
Akkor friss vízzel a kútból megmosdott, és elállott a fejfájása. (*Magyarfalva, 5.*)
1317. Valakinek fáj a feje, vizet vetnek, kilenc szentet belétesznek, s fűjják így: ssssss,  
fűjják el a betegséget. (*Klézse, 7.*)
1318. Elindula Krisztus urunk Szent Péterrel,  
megtalálkozik három fehér asszonyval.  
Három fehér asszony megnézte,  
szívből megszerette.  
Kék szem,  
zöld szem,  
sárga szem,  
kecske szem,  
lőszem,  
mindenféle rossz szem  
megnézte,  
megigizte.  
Keresztelő szentlélek úristen  
vigasztald meg,  
hogy olyan tiszta legyen,  
mint az anyja szülte a világra.



Ha fáj a fejünk, akkor az az idős asszony így elfújta, s így mondikált a fejünk felett. (*Lábnik, 1.*)

1319. Fújják el, s töpdösik el. Vízét vetnek, mondanak egy miatyánkot, egy üdvözlégyet, s keresztet vet rivája, arra a vízre, belévet kilenc szentet, s aztán elfújja a fejit, el-töpdösi, fújja el, s töpi el tova felé. S aztán mondja, elfújta a betegségit. (*Klészse, 9.*)

1320. Vízét vetnek, valakinek fáj a feje, akkor töpnek háromszor, vetnek szent beléje: Tiszta legyen, mint az anyja szülte, Szűz Mária teremtetten. Háromszor töpnek, háromszor mondják ezt, és akkor használ a vízvetés fejfájás ellen. (*Klészse, 7.*)

1321. Elküldé Boldogságos Szűz Mária  
 áldott szent fiát  
 Jordán vizibe.  
 Jordán vízből Jordán vizet hozott,  
 hogy megmosogató  
 az ő áldott szent fiának  
 kezét,  
 lábát.  
 Kék szemű látta,  
 megigizte,  
 Mária hallja,  
 meggyógyítja.  
 Zöld szemű látta  
 megigizte,  
 Mária hallja,  
 meggyógyítja.  
 Sárga szemű látta,  
 megigizte,  
 Mária hallja,  
 meggyógyítja.  
 Úgy múljon el ennek a betegnek és a betegsége,  
 kezéből,  
 lábából,  
 amint boldogságos Szűz Máriának  
 a fiának elmúlt! (*Pokolpatak, 4.*)

1322. Na most én még elmondok egy meszt, ami énvelem történt. Hát otthon vótam Romániában, én nekem egy este fájogat a fejem. Hát gondoltam magamban, hogy mégis immár, hogy fáj, de el-eláll, csak eláll magától.  
 Hát az nem állott el, az még tovább jobban fáj. Mikor megebredtem éjjel, immár annyira ment a szívemre is, és gondoltam, hogy mondom, kötöttem az uramat, hogy keljen fel, hogy menjen el – mondok – valahova, hogy vizet vessenek nekem, vagy a fejemnek. Dehát azt nem tudtam felkelteni, mert olyan méljen aludt, és vettem magamat, szépen felkeltem és kimentem mamókámhoz, körülbelül vót egy kétszáz méterre.

Kimentem oda hozzájuk s felkötöttem, mert le vótak feküve, guzsalyos után vót.  
S felköttem mamókám, s mondom neki, hogy mű a bajom.

— Na — azt mondja — fiam, gyere — azt mondja — bé.

S mikor bémentünk s éppen, hogy a tűz még nem aludt vót ki, mert téli üdőben vót. S mindjárt elvett egy bögrét vízzel, félig vízzel s bele oda kilenc szemet, keresztet vetett oda, beleoltott kilenc szemet és ideadta nekem. Abból mindjárt ittam kilenc kortyocskát s akkor mindjárt jobban éreztem magam.

És ez rajtam történt és így mondom meg, mert ez igaz is. Így vót és így van ma is. Aki ezt megteszi, mert a víz sokat használ, amelyikbe megoltják a szemet. *(Diós-falu, 1.)*

#### *Ficam*

1323. A gyalogbodzát megtöri sóval, béköti, s visszagyógyul. *(Klészse, 4.)*

#### *Fogfájás*

1324. Olyan öregasszonyok vótak, csak abból éltek, kerítettek. Ha valakinek fáj a foga, akkor nem orvoshoz mentek, hogy kihúzza, ment egy öregasszonyhoz, vitt egy gyertyát a kezibe, s ment oda az öregasszonyhoz, az öregasszony kerítette meg. El kellett menni háromszor egy nap, három nap háromszor. Mikor kilencszer megkerítette, akkor azt mondta, hogy gyógyulni kell. *(Klészse, 7.)*

1325. Mikor ű ül, béborítja a fejét, s ül azon a pára felett, s tartja a száját kitátva, s csorog a nyála, foly a nyála attól a párától, mind kibújnak azok, mint kiszotyognak, béesnek a tálba. *(Klészse, 9.)*

1326. Kinek fáj a foga, az nekifog, s vagyon bódibene virágocska, veres virágocskája van, azt megfőzi, béteszi egy tálba, béborítkozik, odateszi a fogát. Annak kijön a nyüecske, s többet nem fáj a foga. *(Klészse, 4.)*

#### *Fülfájás*

1327. Vót olyan dudó, olyan kőrózsa, aztán facsarták meg, s eresztették bé a fülyibe. Aztán vótak olyan bábák, gyeszentálók, az siritette fontból egy olyan, mint az ujjam, egy ulyant, megtekerte, s megmártotta viaszba, bétette a fülyibe, az szípta ki a fülyiből azt a fájást. Az es használt. *(Klészse, 5.)*

1328. Amikor fáj a füle, akkor megkerítik gyertyával. Ha nem tudják megkeríteni, akkor vagyon kőrózsa a fedeleken, annak vizecskéje van, kifacsarják, cseppen bé a fülyibe, s akkor meggyógyul a fülye. *(Klészse, 4.)*

1329. Ha valakinek fáj a fülye, akkor három nap cseppentettünk be kilenc sepp szenteltvizet. *(Klészse, 7.)*



1330. Hántották meg a bodzafát, s aztán vakarták le, azt a héját levették, s aztán vakarták le azt a másik vékonyabb héját. Azt a nyúzott ződjét főzték meg csájnak. Itta a levit, s az kihajtotta a gelesztákat belőle. (*Klézse, 5.*)

### Gelka

1331. A pap megbalázsolja, két gyertyát esszeragaszt, s akkor idetartja, s akkor nem lesz gelkája. (*Pusztina, 4.*)
1332. Otthon nem mentek el orvoshoz, mikor a manduláik fájtak. Annak azt mondták nálunk, gelka. Vótak öregasszonyok, akik szoktak olvasni rea. S akkor odamentek az öregasszonyok, s így kengették a nyakikat, s olvastak rea. (*Lábnik, 5.*)
1333. Ha nagyon fájtak azok a mandulák, ha már gyulladásban vótak, akkor csináltak tésztából olyanokat, mint a gyékek. S akkor a fejiket itt esszetették, itt elől a torokhoz, s a farkikat föl a fülikhez. S akkor úgy odakötték a nyakikhoz. Már másnap tudott enni, már annyira használt az a torokgyék. Úgy mondták annak, torokgyék, annak a tésztának. (*Lábnik, 5.*)
1334. Gyékény ágya,  
kőpárnája,  
sótalan kása vacsorája.  
Hét gelka,  
hétből maradt hat,  
hatból maradt öt,  
ötből maradt négy,  
négyből maradt három,  
háromból maradt kettő,  
kettőből maradt egy,  
egyből semmise.  
Úgy eloszljék, mint a hab, hogy eloszlik! (*Pusztina, 3.*)
1335. Volt, amikor Krisztus urunk a földön járt Szent Péterrel, mentek falról-falura, esteledett, és betértek egy házhoz. Ott egy gazdag ember vót, és szállást kértek. A háziasszony azt mondta, hogy:  
– Mibe fektesse, mert őneki olyan rendes ágyneműi vannak.  
Látta, hogy milyen porosak.  
– Hát – azt mondja – adok szállást, de én csak gyékényt teríték le.  
És követ tett a feje alá. Úgy megvette az ágyat nekik, de nem ágyba, hanem földre, a szobába a földre tett gyékényt és követ a fejük alá. És így nagyon rossz nyugodalmuk vót, egész éjszakán nem tudtak pihenni.  
Reggel, amikor felkeltek, Krisztus urunk megáldta avval, hogy akkora csomó legyen a nyakán, mekkora kő vót a feje alatt.  
Hát amikor elmentek, már neki dagadt a nyaka, annyira, és már ő szaladni kez-

dett, az asszony, hogy kérdezze meg, hogy mit is csináljon, hogy hát őneki olyan nagy daganat lett a nyakán?

Krisztus urunk azt mondta, hogy hát mondjad azt, hogy:

Gyékényből terített ágy,

kőből rakott párna,

kőszikla az ágyon,

Krisztus urunknak nem vót nyugodalma,

ennek a gelkának se legyen nyugodalma!

És evvel elmondta háromszor, és el is múlt nekije. (*Lábnik, 8.*)

### *Gyermekhalandóság*

1336. Ha mindig hal meg a gyereke, akkor valaki megveszi a gyereket, az ablakon keresztül. Ad egy fillért, kettőt, nem sok pénzért megveszi, s csakes ott marad a gyerek, de átveszi az ablakon. S nehogy kicseréljék, más nevet adnak neki. (*Pokolpatak, 4.*)

### *Gyermektelenség*

1337. Mikor nincsen gyereke, a másinak, akinek van gyereke, mikor megszületik az a gyerek, van az a más, kurkocskája a gyerekeknek, kődökhurkája, abból vág egy darabocskát a bábaasszony, béteszi pálinkába, s az ül kilenc nap, e esszerágódik az, s a fehérmépnek, melyiknek nincs gyereke, s mikor az megitta, lesz gyereke elég.

(*Klészse, 3.*)

1338. Vót úgy, hogy egy asszonynak nem vót gyermeke. Azt mondták, hogy az asszony a hibás. Akkor elmentek a doktorhoz, megkérdezték a doktort. A doktor azt mondta, se az egyik nem hibás, sem a másik, ha neki úgy van, hogy nem lehet gyermeke. Az úgy találta, hogy az asszonynak is jó a vére, meg az embernek is, de nem talált egyik a másikéval. (*Diósfalu, 1.*)

### *Hajhullás*

1339. Főz csihángyökeret, s avval meg fogja mosni, s aztán meg fog állani. (*Klészse, 4.*)

1340. Amikor a lány fésülködik, ne vesse ki a haját, mert a madarak elhordják, és el fog hullani a haja. (*Klészse, 7.*)

### *Hasmenés*

1341. Ha a gyermekeknek hasmenésük vót, akkor nekifogtak, szemet vettek ki, és megtörték azt a szemet jó apróra, akkor beléttették egy ilyen bögrébe, s az a parázs leszállott a fenekire, s azt a vizet megittatták a gyermekvel. (*Magyarfalu, 5.*)



*Hályog*

1342. A gyermek hozzám kapott, s belékapott a szemem fényibe, s hályog indult, s a fejejre porcukrot hintettek, s borították a szememre. (*Somoska, 1.*)

*Hámlás*

1343. Elvágják a kígyót, kiveszik a máját, megsütik, s az, amelyik nyúszik, az megeszi, s akkor meggyógyul. (*Klészse, 9.*)
1344. Kinek megtörik a keze, s lemenen. Megfogják a tekenősbékát, melyik mász, megfogják, béteszik az üstbe, meddig hideg a víz. Mikor akkorára melegedett a víz, akkor a béka mász ki az üstből, mász, esik vissza, megmelegedett, megforrósodott, a béka elvesz. Kiveszi a tekenőjét, megfőzi a husát, s megeszi, s akkor többet nem hámlik. (*Klészse, 4.*)

*Hátfájás*

1345. Édesapám, mikor fiatal vót, nem es olyan fiatal, jártak a cigányok, tudja, medvével, és lefeküdt és a medve megtapodta a hátát, a medvével, hogy ne maj fájjon a háta. (*Klészse, 7.*)

*Hidegrázás*

1346. Hidegrázás ellen isznak borsos pálinkát, meg isznak, megbocsásson, hugyot. (*Klészse, 7.*)
1347. Ha téiben rázta a hideg, elment, s megferedett, a jeget kivágta, s megferedett a vízben ott, megmosta magát hirtelen, s futott, ment bé. S abból es megjavult. Más aztán ett a disznyókval egy kicsit, s aztán abból es elhagyta a hidegrázás. (*Klészse, 5.*)
1348. Előbbször vág a homlokáról egy kicsi haját, még a feje tetejéről, még a hátuljáról, a nyaka csigolyájáról. S akkor levágja az ujjairól es a körmöt, a lába ujjáról es, s akkor rongyot hasít az ingiből. S béköti a haját, s azt a körmöt, s vet kilenc bogot rivája. A vadrózsának a tetejibe felköti, s a vadrózsa tetejét leköti a tövihez, s minden bogzásra mondja:  
 – Nem a körmöt s a haját,  
 s nem a vadrózsabokrot kötöm le,  
 hanem a hideget!  
 Ezt kilencszer kell mondja. Ahány bogot köt, annyiszor mondja. (*Klészse, 10.*)

## Holera

1349. Azt mondják, hogy az olyan vót, a kolera, mint egy varjú. A ahun ment a falun, akkor úgy sepete a népet, úgy, csak pusztultak mind, haltak meg. S akkor egy ember kivitte a faluból, de hogy hova vitte, nem tudom, s akkor elvitte az az ember azt a kolerát, aztán többet nem vót. (*Pokolpatak, 2.*)
1350. Azt mondják, hogy egyszer egy asszony elindult kender-áztatni a tóra, bé a Szeretre. S hát látja, hogy jó két lány, ulyan szépen felöltözködve, fehér ruhásan, mintha menyasszonyok lettek lenne. S akkor ű megkérdezte:
- Hová mentek?
  - Menünk ki a falura.
  - Hát mért?
  - Ott akarunk lagzit csinálni.
  - Jertek velem kender-áztatni.
- Elvitte kender-áztatni, s hazavitte hozzája a házba. S onnat elszertültek, elmentek a faluba, s az egész falut bélepte a holera. (*Klészse, 7.*)
1351. Azt mondják, hogy mikor a holera járt, az olyan vót, mint egy sasmadár, fekete vót, s akkor ahova ért, végigment a falun, s ott mind meghaltak. (*Pokolpatak, 2.*)
1352. Mikor azelőtt megvót a holera, akkor nekifogtak, esszegyültek a fejjérnépek, azt mondta egy közülük:
- Te, melyik legszebb inged, legszebb katrincád, legszebb ruhád, csinálj egy rend ruhát, vidd ki a keresztes útba. Kell vinni a holerának enni, inni, igyék a holera, s inget es, ruhát es.
- Egy ágazó útba vitték, odaajánlották a holerának. (*Klészse, 4.*)
1353. A holera járt régen a faluban. Akkor hát sokan megbetegedtek, s haltak es meg. Hát sokan meghaltak. Akkor egy ember elment egy halottas házhoz, s a halottas háztól ment haza. Este későn ment haza. Amikor ment hazafelé, akkor felült egy nehézség a hátára. Felült egy nehézség a hátára, hát az vót a holera. És ezt ő nem tudta lerázni semmiképpen, és addig kellett vigye ki a hegyre, ki az útig messzire. De az ulyan nehez vót, hogy nem bírta. Hát mikor kiért az útra, hogy már leszállott, akkor azt mondja nekije:
- Menj vissza, s mondd meg az embereknek, hogy éngem kivittél a faluból, én vagyok a holera, de mondd az embereknek, hogy aki prüsszent egyet, mondják: Jó egészségire! Akkor annak egészsége lesz, és nem fog meghalni.
- Akkor az ember visszament, mondta mindenkinek, hogy:
- Emberek, aki prüsszent, mondják: Jó egészségire!
- Aztán azóta, ha valaki prüsszent, akkor azt mondják: Jó egészségire! (*Pokolpatak, 4.*)
1354. A söprűn szaladt, máskor még a kéményen is kiszállt, és akkor olyan lepedések érték az embert. Amikor az ment, söpört az udvaron, akkor olyan nagy veszély vót, haltak meg. (*Lábnik, 8.*)



1355. Hát mikor menen el álmában, menen ki, akkor, mikor ő visszafelé jő, lefekszik, akkor veszik fel a bocskort, odadöfik a szájához, akkor mondják:

– Akkor kelj fel, mikor ez a bocskor! Akkor beszélj, mikor ez a bocskor!  
Többet nem kel fel, hogy kimenjen. *(Klészse, 4.)*

1356. Füstölik szentelt virágokkal, s akkor aluszik, aluszik bizony. *(Diósfa, 1.)*

### Igizés

1357. Elvesznek egy kanna vizet, vaj egy pohár vizet, odamennek a szobához, s kivesznek, szemet tesznek, kilenc szemet, s vetnek keresztet, s mondják, hogy:

Erdő látta,  
mező látta,  
ember látta,  
kék szemű látta,  
zöld szemű látta,  
megigizte.

Mind Szűz Mária nyalja gyermekit a söprűtől,  
én es nyalom Erzsit a feje-fájdulástól,  
hogy meggyógyuljon. *(Klészse, 4.)*

1358. Veresz cernacsát teszik a kicike bubának a kezire, hogy ne igizzék meg. *(Keldest, 2.)*

1359. Ha szopik három asszonytól, mikor kisbaba, akkor azt sohase fogja az igizet. *(Klészse, 7.)*

1360. Ha megigizték, vizet vettek, bedobtak három szemet a bögrébe a vízbe, vagy kilencet, elmondták a Miatyánkot, Üdvözlégyet, keresztet vettek a késvel a víz tejére, utána megmosdották a beteget, s akkor úgy helyrejött, hogy meggyógyult. *(Magyarfa, 9.)*

1361. Abban a vízben meglátszott, hogy embertől van megverve szemvel, vagy asszonytól van. Ha mind leszállott az egész, akkor asszonytól vót, ha fent maradott az egész, akkor embertől vót. Vagy: ha fent maradott négy szem, párosan, ikresen, akkor emberszem verte meg. *(Magyarfa, 5.)*

1362. Hogy a gyermeket meg ne igizzék, bekenték a homlokát koromval, nyáron meg rearagasztotta a homlokára virágszirmokat. *(Pusztina, 2.)*

1363. Akit kétszer választanak el, az igiz, megveri szemvel a másikat. *(Diósfa, 1.)*

1364. Cérnacsát tesznek, ne igizzék meg. *(Szabófalva, 5.)*

1365. Ő addig nezi, rivafeledkezik, s akkor azt mondják, hogy megigizte. *(Bogdánfalva, 1.)*

1366. Űgy riva feledkezik, hogy megveri szemvel. *(Pokolpatak, 2.)*

1367. Tesznek veresz cérnacsát a buba kezire. *(Szabófalva, 1.)*

1368. A vízvetések úgy vótak, hogyha páros maradott fent, hetet vetett be, és hat maradt fent, akkor azt mondták, hogy férfi verte meg szemvel. Ha mind leszállott, az egész, akkor nagyon-nagyon meg vót verve, s ha pedig páratlan maradott fönt, akkor nő verte meg szemvel. (*Magyarfalu, 5.*)
1369. Mosszák meg a fejít szentelt vízzel, templombul hozzák, sz avval mosszák meg. (*Szabófalva, 5.*)
1370. Ha így vizet vetnek, vaj egy betegnek, vaj valami, akkor nem köszönik meg, mert azt mondják, hogy akkor az nem használ, ha megköszönik. (*Pokolpatak, 2.*)
1371. Mikor így vizet vettek a kisgyerekeknek, hogy szemvel megverték, akkor utolján dobtak bé késhegynyivel vizet a tűzbe. (*Pokolpatak, 2.*)
1372. Aki tudja, hogy ver a szeme, ha eszibe jut, leköpi, ne maj verje meg szemvel. (*Pokolpatak, 2.*)
1373. Vetünk be szemet a tiszta vízbe, s megmossuk a fejecskéjét, a szüvecskéjénél es, adunk a szájacskájába belölle, s akkor telik el, ha igizis. (*Lujzikalagor, 4.*)
1374. Az ver szemvel, az igiz, akit ketszer választanak el. (*Pokolpatak, 2.*)
1375. Vízet vettek, elmentek, vótak öreg asszonyok, kezdetlen vízből. Szeneket hányt belé, kilenc szemet, s mondikált, s megmosták a homlokát a téhennek, s akkor meggyógyult. (*Klészse, 7.*)
1376. Ha megigizték a gyermeket, akkor vizet vettek s megmosdatták. (*Uő.*)
1377. Van ulyan, hogy azt mondja, hogy az ő szeme igizős, s aztán ha ő megy valamerre, hogy megnezzen valakit, előbb tőp, s aztán néz rivája, nehogy megigizze. (*Klészse, 7.*)
1378. Hogy ne igizzék meg, azért tettek egy piroszat a nyakára, vaj a kezire, cémacskát, vaj szalagocskát. (*Szabófalva, 4.*)
1379. Vettek egy csuporba vizet, sz vettek ki három-négy szemet a tűzből, sz dobták bé oda. Ész avval kenték meg a gyereket, fejít, kezit. Ezt csinálták, ha megigizték. (*Szabófalva, 4.*)
1380. Megnezte Mariskát  
kék szem,  
zöld szem,  
fertelmes szem.  
Boldogságos Szűz Mária  
szálljon be a fejibe,  
a szemibe,  
a testyibe,  
minden íze-csontjába.  
Olyan tiszta legyen,  
hogy a Boldogságos Szűz Máriától  
van születve. (*Magyarfalu, 6.*)



1381. Kék szemű,  
fekete szemű,  
sárga szemű megigízte.  
Menj a pusztákra,  
hol a kakasok nem szólnak,  
hol a kutyák nem ugatnak,  
menj! (*Lábnik, 8.*)
1382. Szem megnezte,  
szű megszerette,  
vigasztaló szentlélek úristen  
vigasztalja meg ezt a beteget  
fejfájástól,  
igizettől,  
mindenféle veszedelemtől. (*Lészped, 7.*)
1383. A kicsi bubának háromcor kell mondani:  
Szem meglátta,  
szű megszerette,  
halálra igízte.  
Mária látja,  
meggyavítja. (*Klézse, 10.*)
1384. Elindula Szűz Mária  
az ő szent fiával az öliben,  
megtalálkozik kigyúlt szemű Ábránval.  
Kérdé Máriát:  
Hova mész a fiadval?  
Elindultam a Jordán vizihez,  
ahol a víz megáradt,  
és a szén kialszik.  
Kigyúlt szemű Ábrán  
a szent fiát kitakarta,  
megölte,  
s megcsókolta,  
halálra igízte.  
Előbb mene Mária  
megtalálkozott keresztelő Szent Jánosval.  
Kérdé Szűz Máriát, hogy  
mért sírc?  
Mondá Mária Szent Jánosnak:  
Előbb megtalálkoztam kigyúlt szemű Ábránval,  
szent fiamat kitakarta,  
megcsókolta,  
s halálra igízte.  
Ne sírj Mária,  
ne keseregj,

menj a Jordán vízihez,  
 hol a víz megárad,  
 s a szén kialszik.  
 Hogy használt Krisztus Jézusnak a vízvetése,  
 úgy használjon Péternek is. (*Pusztina, 5.*)

1385. Szem megnézte,  
 szű megszerette,  
 Boldogságos szép Szűz Mária  
 gyógyítsd meg!  
 Aztán elfűttük, s eltöpdöstük. (*Pusztina, 2.*)

1386. Ember látta,  
 erdő látta,  
 megigízte,  
 szépszemű nyalja gyermeket a szeplőtől,  
 én isz nyalom gyermekemet az igízettől. (*Klészse, 3.*)

1387. A djerek, ha készül, haljon meg, én vetek vizet neki, s megél, de most ezek az  
 éféak nem hisznek ebben, most csak a doktorban hisznek, mennek a doktorhoz.  
 Víz ojtja a szenet,  
 szen ojtja az igízetet  
 és mindenféle betegséget.  
 Menj ki igízet  
 ennek a Jánosnak a fejiből,  
 testyiből,  
 hogy Krisztus urunk nem nyugott  
 kő párnán  
 gyékény ágyban!  
 Mondjad háromszor, s aztán abban a vízben mossad meg a fejit:  
 Kék szem,  
 sárig szem,  
 fekete szem,  
 megnézte,  
 s megszerette,  
 Boldogságos Szűz Mária  
 hozd meg! (*Lujzikalagor, 1.*)

1388. El kell menni a patakra valami kis edényvel, csiporval, és háromszor vizet meríteni.  
 De nem szabad szólni, senkinek nem lehet köszönni, míg hazamenen. Mikor ha-  
 zaér a vízzel, leteszi a fűtő mellé, és veszen kilenc szenet, melyik ki van aluva. Le-  
 teszi három felé hármát, mindegyik szénre teszen egy betegségnevet. Mikor teszi  
 le, mondja:  
 Nem a szenet teszem,  
 hanem az igízetet.  
 Első háromra: három gelkát, más háromra: öklelés, szorítás, szánka, még más há-  
 romhoz: lapulás, szédülés, hetvenhétféle nyavalya. S honnét fogja letenni, onnét



fogja felszedni. Reggel napkelet előtt veszi a szemet, beledobja a vízbe, és ha azok a szemek sírnak, akkor meggyógyul a gyerek, s ha nem sírnak, meghal. (*Klészse, 10.*)

1389. Kecseszemű megnezte,  
kutyaszemű megnezte,  
macskaszemű megnezte,  
megszerette s megízte.  
Boldogságos Szűz Mária  
vigye arra az igézetet,  
aki megízte. (*Magyarfalu, 8.*)

1390. A kútról hoztunk vizet, de úgy hoztuk, hogy senkinek nem szóltunk, s akkor merítettünk egy csiporval, s vettünk a tűzből szemet. Mikor egy szemet beledobtunk a vízbe, akkor azt mondtuk:  
Boldogságos szép Szűz Mária,  
vedd el ezt a fájást,  
s vidd el a pusztára,  
ahol nincsen semmi szózat,  
se madar csirikolás,  
s gyógyíts meg  
ennek a fejit,  
hogy olyan tiszta legyen,  
mint a szép tiszta víz!  
Ezt háromszor elmondtuk, három szemet beledobtunk, s keresztet vettünk a csésze tetejére, s akkor három cseppet ivutt belőle az a beteg. S akkor, ami megmaradt, elvittük, s egy fa tövibe öntöttük. (*Pusztina, 2.*)

1391. Elindula Krisztus urunk Szent Péterrel  
megtalálkoznak három fehér asszonval.  
Három fehér asszon megnézte,  
szűből megszerette.  
Kék szem,  
sárig szem,  
fekete szem  
mindenféle rossz szem megnezte,  
szűből megszerette.  
Vigasztaló szentlélek Ūristen  
vigasztalja meg! (*Lábnik, 3.*)

1392. Elindula boldogságos szép Szűz Mária,  
az ő áldott szent fiával avatódni.  
Előtalálkozik Szent Ilona asszonval,  
veresszemű Ábrahámval.  
Szent Ilona asszon kitakarta,  
veresszemű Ábrahám megnezte,  
halálra ízte az én áldott szent fiamat.  
Sírn kezde,

keseregni kezdé.  
 Ne sírj, ne keseregj  
 asszonyom Mária,  
 menjünk el a Jordován kútjához,  
 hányjunk szenet, vizet,  
 Krisztus Jézusnak hírvél, nevivel.  
 Vizek áradjanak,  
 szenek meg aludjanak.  
 Úgy megnyugodjék  
 ennek a betegnek a teste,  
 mint Krisztus urunk hagyta  
 s teremtette a világot. *(Klészse, 3.)*

1393. Őz nyalja borját,  
 erdő látta,  
 mező látta,  
 kék szemű látta,  
 zöld szemű látta,  
 fekete szemű látta,  
 halálra igízte.  
 Mária látja,  
 megjavítja.  
 Töpnék félre, s szembe fújják a beteget. *(Klészse, 10.)*

### *Ijedtség*

1394. Otthon vettek vizet. Öntötték bé, a szenet a vízbe, a késvel vettek így keresztet a bögre alá, s belévtették a három szenet, vaj öt szenet, ne legyen páros, akkor aztán avval megmosdatták. Ivutt belőle, avval megmosakodott, s helyrejött. *(Magyarfa-lu, 4.)*
1395. Mikor megijedt egy gyermek, akkor szokták, hogy megfűstölik lisztvel, vaj szentelt virággal, hogy meggyógyuljon belőle. *(Klészse, 7.)*
1396. A mennykő leütött a faluba egy házra, és én olyan kisgyermek vótam, tíz éves, és úgy megijedtem, hogy örökké a felhőt néztem. Olvasztottak ónt, tálba vizet tettek, főstálba, és a forró ónt öntötték belé. *(Somoska, 1.)*

### *Impotencia*

1397. Halotthoz bétesznek egy tőt, vagy egy csípőt, iljen ingcsípőt, meddig hon van a hőtt a házban. S mikor a hőttat eltemetik, azt leveszik, s azt bébongolja a fehér-nép az ingibe. S mikor bébongolja az ingibe, azt a másikat avval megkötte. (Nem mondom meg, hogy mit köt meg rajta.) Az ember nem bír dolgozni semmit.



Elmenen a bábákhoz, aztán a bábák, mondtak, s aztán úgy hoztak kilenc sírról  
fődet, s megkerítik, a avval váltják vissza. (*Klészse, 4.*)

### *Kelés*

1398. A süthajmát tettük fel, vót egy kelés. (*Lujzikalagor, 1.*)

1399. Szokola, mokola, szökjék a pap seggire!, mondja kilencszer, s akkor az a kelés te-  
lik el, s mind eltöpdösi. (*Klészse, 4.*)

1400. Arról hallottam, ha valakinek kelései vannak, és akkor, anélkül, hogy tudná, hogy  
hát van víz a vödörben maradva, akkor azt a csöppet visszaönti a kútba, akkor el-  
múlnak a kelések. (*Lészped, 2.*)

1401. Míg ki nem fakad, ű úgy es fáj, addig, de aztán főznek lenmagot tejben, egy ma-  
rokval, aztán az rivakötik szárazon, hogy megfőzik, jól elfőjön a leve, aztán riva-  
kötik, s az mind kihúzza, kifakassza, s aztán javul meg. (*Klészse, 5.*)

1402. Akinek kelése van, azt mondták, rossz a vére, abból van a kelés. (*Klészse, 7.*)

1403. Vótak olyan kelések, s akkor pénzzel megnyomogatták, s eldobták, hogy úgy  
múlják el az a kelés, mint azt a pénzt, hogy eldobta. (*Pokolpatak, 2.*)

1404. Ha ulyan kelés, amit kerítnek, akkor azt visszafelé, hogy ne nőjön többet, azért  
kerítik visszafelé. Ha eléfelé kerítik, akkor még nő eléfelé, ha visszafelé, akkor  
nem nő. (*Pokolpatak, 2.*)

1405. Édesanyám csinált egy nagy asztalt,  
minden kelést odahívott,  
csak ezt a nagy kelést nem hívta oda.  
Ez a nagy kelés menjen ki a kösziklára,  
hol a kutyák nem ugatnak,  
kakasok nem kirikelnak. (*Lábnik, 2.*)

### *Kígyó az emberben*

1406. Felkötték a gerendára lábától, felforraltak egy üst tejet, s akkor az a gőzölgés  
ment be a szájába, s akkor annak az édes tejnek a szagára kijött onnat a kígyó.  
(*Pusztina, 4.*)

1407. Veres Péternek es kivették a kígyót a szájából, így a tejre csalogatták ki. (*Pusztina, 3.*)

1408. Azt es hallottam, hogy lefekszenek a gyermekek a mezőn, belebújik a kígyó, és  
aztán megszorodik benne, fial sokat. Azt elviszik öregasszonyokhoz, s azok  
szentelt virágot égetnek, és édestejet töltenek egy tekenőbe. A szentelt virágnak  
azt a páráját beszívja, és akkor arra az imádkozott tejre kijönnek a száján a kígyók.  
(*Klészse, 7.*)

1409. Vót Lábnikban két leány. Ez a két leány egy legényt szeretett. Az egyik leány azt mondogatta a másiknak:

— Te elmész-e ezután a legény után?

— Hát én elmenyek — azt mondja —, de engem nem szeret, téged jobban szeret.

Azt mondja:

— Fogadjunk — azt mondja — hogy amelyik elnyeli a zöd hagymaszárat egészen, az lesz a legényé.

Azt mondja:

— Jó.

Hát úgy es csinálták. De közben az ellensége ennek a lánynak elment és keresett egy kégyófiat. A kégyófiat bétette a hagymaszárba, de előbbször a hagymaszárat bétette a parázshoz, a tűzhöz, s egy kicsit megsütötte az egyik felit es, a másik felit es, hogy a lány ne vegye észre, hogy kégyófiú van benne. Akkor odaadta. Ő es lenyelte az üres hagymaszárat, de a lány es lenyelte a kégyófiú-hagymaszárat. Hát üdövel a kégyó nőni fogott a lánynál. Az édesanyja meg azt hitte, hogy terhes. El es vitte az édesanyja Bákóba az orvosokhoz. Elvitte egy ismerős orvoshoz, és megmondta az orvos, a lányt kiküldte, és az édesanyjának azt mondta:

A lányban kégyó van, nincs gyerek. Menjenek haza, vigye haza a lányát és jó magasra tegyenek olyan gerendákat, hogy a lány amikor felmegy a létrán, s oda fölfekszik, feküdjék fel, s a száját tátsa ki.

Tejet gyűjtöttek essze a szomszédokból egy nagy-nagy üstvel. Mikor így forrt ez a tej, ez úgy párolgott, ez az édestej-pára bément a lánynak a szájába. Akkor mondták a lánynak:

— Tátsa ki jobban a száját.

Úgy es csinált. Szegény kitátotta eleget a száját, ki es jött a kégyó a tejjel. De három hétre meghalt a lány es, a szíve megszakadt. (*Magyarfalu, 5.*)

### *Kígyómarás*

1410. Mennek ulyan emberhez, vagy asszonyhoz, hogy tud gyeszkentálni. Olvas visszafelé: Tíz, kilenc, nyolc, hét, hat, öt, négy, három, kettő, egy, egy se legyen! Kilencszer megolvass így visszafelé, s avval megmossák ott, hol megmart a kígyó, és elmúlik. (*Klészse, 5.*)

1411. Mikor a kígyó megmart valakit, akkor azt kikerítik, így kereken kivágták, s kitörölték, megöntözték pályinkával, ne maj menjen elébb a méreg. (*Klészse, 7.*)

1412. Mikor a kígyó megcsípte, ha vót ott bicskája, ahol megcsípte, hogyha nem bírja akkor kivágni, meg kell kösse, hogy az a méreg ne menjen elé az inakba, mert ha elé fog menni, akkor megöli. S ha nem, van közelben egy, az kivágja a tetejét, kiszípjá, s kitöpi. (*Klészse, 4.*)

1413. Kígyómarás ellen:

Elindula szíp Szűz Mária

az ű áldott szent fiával.

Meggyüle kilenc fekete ökrövel.



Kérdé boldogságos asszonyunk Mária:  
 Merre mész kilenc fekete ökör?  
 Elindultam nagy fehér kövek közti só-nyalni.  
 Ne menj te nagy fehér kövek közti só-nyalni,  
 menjetek el,  
 nyaljátok ki Antinak a marását  
 és maradjon tisztán,  
 mint Krisztus urunk adta anyaszült  
 ezvilágra! (*Klészse, 10.*)

1414. Nálunk az erdőben ulyan, ineresztő, úgy mondják annak a gaznak, s elmennek, leszedik, s megfőzik, s abban megfőresztik háromszor napjővet előtt azt a beteget, akkor többet nem kucorodik. (*Klészse, 7.*)

#### *Kutyaharapás*

1415. Amelyik kutya megharapta, abból nyírnak szőrt, s azt megégetik, béteszik abba a likba, s akkor meggyógyul. (*Klészse, 9.*)
1416. Ha a kutya megharapta, akkor szoktak a kutyából venni egy kis szűrt, s avval megfűstölik azt a gyereket, vagy embert, aki megijedt. (*Szabófalva, 4.*)

#### *Lapulás*

1417. Az az asszony nagyon megbúsulta magát, elmaradt özvegyül, s akkor meglapulták az ura képiben. S úgy élt sokáig, de úgy megszáradt az az asszony. Kérdezték tőle az öregasszonyok, hogy mért vagy ilyen sovány, búsulod az urad?  
 – Én nem búsulom, én vele vagyok minden éjjel, mikor lefekszem, ott van.  
 S akkor tanították az asszonyok:  
 – Téged meglapulnak – azt mondja –, meglapul a gonosz az urad képiben.  
 S akkor aztán csinált, amit csinált, babonáságot, s akkor az asszony helyrejött.  
 De iljen nem egy történik, sem nem kettő, iljen sok történik. (*Diósfa, 1.*)

#### *Lábizzadás*

1418. A lába, ha izzadt, akkor van az a szűrfű az árokpartján, nagy magos, pirosat virágozik. Azt le szokták szedni, s megszáritani, s esszetörni, s avval beszórni, ott, hol seb vót az ijjadástól. (*Pusztina, 4.*)

*Megfázás*

1419. Vettem egy kila bort, főztem meg, ittam meg a bort, sz avval a züvegvel dörzsöltem a hasamat, a züresz üvegvel. (*Szabófalva, 4.*)

*Melldagadás*

1420. A szoptatós asszonynak, ha megdagadt a mejje, vizes borogatást tettek, avval gyógyult meg. (*Magyarfalu, 4.*)

*Mellkeményedés*

1421. Űgy gyógyítják, hogy vagyon egy likas kő, azon a likas kövön keresztül fejik kilencszer, kilencszer keresztül fejik, s akkor meggyógyul. (*Klészse, 9.*)

*Némaság*

1422. Ha valaki hamisan esküszik, megveri az Isten, vaj megkucorodik, vaj megvakul, vaj megnémul. (*Klészse, 7.*)

*Orbánc*

1423. Az orbánc ulyan, megtúrosodik a feje, szökik csokrosan, hol az állára, hol a fejire. Megfőzik a tojást, s a sárgáját, mint a lisztet, bémorzsolja egy kicsi zsírba, s azt mártogatja, s keni vele. Három napra meggyógyul. (*Somoska, 1.*)

*Ótvar*

1424. Ha ótvaros, akkor menjenek ki a favágóhoz, szedjenek fel kilenc forgácsot, s főzzék meg, s feresszék meg abban, s akkor elmúlik az a betegség arról a kicsikéről. Az a gaz, azt mondták neki, ótvar, olyan vót, mint a kutytej, csak kicsikébb lapi és vékonyabb. Az használt, nem a forgácsok. (*Magyarfalu, 4.*)

*Pestis*

1425. Szent Rókus imádsága a pestis betegség ellen:  
Ó Szent Rókus az életbe,  
Zorándok lévén testyibe.  
Pestis támada hirtelen,



orvosságot ad az Isten,  
 jobb ódalán kifolyt szent vére.  
 Krisztus megrántá fegyverit,  
 megronta a kígyó fejit.  
 Ez lőn neki orvossága,  
 pestis ellen vígaszsága.  
 Eloszolja e nyavalya.  
 Ó Szent Rókus kérünk téged,  
 hajtsd le hozzád füleidet,  
 mutasd meg kegyességed,  
 örözd meg minden vesztéstől,  
 éljünk szentül a szent hitben,  
 egészségben az életben, ámen. (*Lészped, 7.*)

### Pokolszökés

1426. Annak vagyon ulyan szőlőcskéje, annak a dudócskának, s azt a szőlőcskét leve-  
szik, s kipakkantják, s fölteszik rivája, s eltelik. (*Diósfalu, 1.*)
1427. Anyám csinála egy nagy asztalt,  
 elvága egy fejr lovát,  
 az egész pokolszökést odahívta.  
 Menjetek a kösziklákra,  
 ahol a kutyák nem ugatnak,  
 s a kakasok nem kukurikolnak,  
 menjetek! (*Lábnik, 3.*)
1428. A király csinála egy nagy asztalt,  
 mindegyiket meghívta,  
 csak a pokolszökést nem hívta meg.  
 A pokolszökés bánatos lett,  
 reament erre az emberre.  
 Térj meg, térj meg,  
 menj bé a pokolba,  
 ahol harangszó nem hallik,  
 s ott legyen nyugodalmad! (*Lábnik, 7.*)
1429. Azt az apróbbat, azt úgy mondják, pokolvar, így szökdésik öt-hat egy csomóban.  
 (*Klézse, 7.*)
1430. Nekem es vót ilyen, egy csomó, nálunk úgy mondták, pokolvar. Azt mondja öreg-  
 anyám, hogy:  
 – Ide hallgass fiam, ezt – azt mondja – megkeresztezzük, és vett egy fénkövet,  
 amivel a kaszát fenik, azt vette és megnyomogatta, így, így, keresztelte, na hadd  
 el fiam, mert ez meggyógyul neked, és ez kifakad szépen.  
 Tett egy karéj hagymát rája:

– Na fiam, ez meggyógyul. •

Már reggel ki vót fakadva és kiment a genny belőle. (*Pokolpatak, 4.*)

### *Rekedtség*

1431. Aki berekedt, mondják, igyék tojást. (*Somoska, 1.*)

### *Részegség*

1432. Mikor megrészegedik az ember, pálinkát iszik, hogy jó ki belőle, hogy már hal meg, akkor pisilnek, s tőtik bé a szájába, s akkor meggyógyul. Az a pisi mindjárt elvágja annak az itálnak az erejét. (*Klészse, 9.*)

1433. Ha kigyulladt az ital benne, akkor öntöttek édestejet a szájába, vaj lótrágyát csavartak be a szájába. (*Magyarfalu, 4.*)

### *Rossz betegség*

1434. Elszédül, leesik, hengergődzik, folyik a nyála. Akkor azt mondták, hogy rossz betegség. Akkor a másik, aki még nem látott ulyant, az pisilje le. (*Magyarfalu, 4.*)

### *Sárigság*

1435. Aki sárigságban van, hát kilenc tetűt főzzenek belé a teájába, de úgy, hogy az a beteg ne tudja, s azt annak a betegnek odaadják, hogy a sárigság teljék el. (*Lésteped, 7.*)

1436. Van ulyan sárig virág, hogy annak azt mondják, ebsemereg dudó. S az csinál a földbe pityókecskát, ulyant, hogy üres a közepe. Azt kiássák, s hármát-négyet ulyan pityókecskát, megmossák, s béteszik pálinkába, tesznek ulyan rajuszt, milyen csánnak a méhecskék, tesznek gyopárt, azt összerakják abba a pálinkába, s az ül huszonnégy órát, rágódik abban a pálinkában. S aztán abból minden ebéd előtt iszik egy pohárával, melyik sárigságban van, a beteg, s avval megjavul. (*Klészse, 9.*)

### *Seb*

1437. Ha elvágja valaki a kezit, megégeti a rongyot, s rivateszi azt az égetett rongyot, s megöntözi pályinkával, s köti bé. (*Klészse, 7.*)

1438. Ha ki vannak hasadva a kezei, vaj a lábai, pisivel megmosogatja, s akkor meggyógyul. (*Klészse, 9.*)



1439. A fejem behasadt vót, pályinkával mostam, s avval meggyógyult. *(Somoska, 1.)*
1440. Egy gyerek, egy ló megrúgta, s az arcája lement, lógott. Azt nem vitték orvoshoz, hanem olyan fehér kenyér vót, azt öntötték pályinkával, rivaborították, s olyan szépen meggyógyult. *(Somoska, 1.)*
1441. Mikó inas voltam, levágtam egészen, leesett egy sáncba ott a gyárban. Sz elmentem, sz visszavettem, sz odatettem a kezemet vissza, sz elmentem oda a patikába, hogy csomagolják bé, hogy kösszék bé. Sz amikor látta az az asszon, aki vót ott, hogy le van vágva, elvette, sz bedobta egy szemeteszládába. Nekikezdtem szírní: hogy maradjak el ujj nélkül?! Elment, sz kivette sz újvól visszatette. Szírtam, sz azt mondtam: Kössze oda. Sz né, hogy béforrott, láccik. Ha hagyom volna magamat, nem lett lenne ujjam. *(Szabófalva, 4.)*

### Sömör

1442. A nyírfaágat égették, úgyhogy égett, eresztettek levét, s akkor mikor olyan sömörök vótak az arcán, akkor avval kenték bé. Meggyújtották, s akkor odatették a fejse élire, és akkor arra úgy folyt ki az a víz, mikor égett. *(Pokolpaták, 2.)*

### Súj

1443. Nem mondott egyeb rosszat: „Aj, a súj egyen meg, hallgass!” A súj egy nehezseg. Jaj, milyen súlyos ez a fa, vagy kő, ugye, nem mondja, hogy nehéz, azt mondja, súlyos. *(Diósfa, 1.)*

### Szamárköhögés

1444. Mikor szamárköhögése vót, akkor sárgarépát megfőztem cukorval, s annak a levit beadtam a küsgyerekeknek, s akkor nem köhögött. *(Magyarfa, 6.)*
1445. Elmentek, kerestek egy szamárt, amelyik fejős vót, adtak a tejiből, s aztán vitték jó reggel a hegyekbe, hogy még ki nem sütött a Nap, hogy vegyen levegőt, s abból gyógyul meg a szamárköhögős. *(Klészse, 4.)*
1446. Mikor megtalálja a szamárköhögés, akkor napjövet előtt jó reggel kiviszik egy hegytetőre, s akkor el fog telni. *(Klészse, 3.)*
1447. Szamártejet kell inni, aki szamárköhögős, s attól meggyógyul. *(Szabófalva, 4.)*

### Szánka

1448. Az csavargatja a száját, kezejit, csak hány, hány, hány. *(Somoska, 1.)*

### Szemfájás

1449. Ha beleesik valami az embernek a szemibe, s nem bírja kivenni a kendeijvel, akkor egy más valaki a nyelvivel kikondorítja. *(Klészse, 4.)*
1450. Szokták, hogyha valakinek beléesik valami a szemibe, elmennek, van olyan asz-szony, ki kinyalja. *(Klészse, 7.)*
1451. Kinek fáj a szeme a hidegtől, annak főznek romanyica csájocskát, olyan fehér vi-rágocska, s megmossa vele minden reggel háromszor egy napban, s el fog telni. *(Klészse, 4.)*
1452. Olvastak a szemire, hogy:  
 Elementek az erdőre  
 kilenc fiú  
 kilenc fejszével,  
 kilenc ásóval,  
 kilenc söprűvel,  
 kilenc törölközővel.  
 A fejszével levágják a betegséget,  
 mint a fát,  
 az ásóval elássák,  
 a söprűvel elsöprik,  
 hideg vízzel megmosdanak,  
 törölközővel megtörölik.  
 S maradjon tisztán,  
 mint az anyja szülte. *(Magyarfalu, 4.)*
1453. Mikor fájnak a szemei, hogy veresek, mintha örökké sírna, akkor kamilla boroga-tást csinál nekije, béköti a szemeit, este, mikor lefekszik, borogatást csinál nekije. S akkor van az a viasz, tiszta viasz, s akkor csinál egy ulyant belőle és azt fellapít-ja a szemire és béköti. Meglágyítja, becsukja a szemeit, s akkor ráköti, rányomja szépen. *(Diósfalu, 1.)*

### Szent Antal tüze

1454. Szent Antal tüzit kukoricával es füstölik, meg szokták füstöltni. Van az a kakasta-rés virág, s avval es füstölték. *(Klészse, 7.)*
1455. Hova mentek hetvenhét féle ördögök,  
 hetvenhét féle Szent Antal tüze?  
 Elindultunk elszagatni  
 ennek s ennek a piros húsát,  
 meginni a piros vérit.  
 Ne menjetek,  
 ne szagassátok piros húsát,  
 ne igyátok piros vérit.



Menjetek a kősziklákra,  
 ahol vadak nem járnak  
 és emberi állatot nem látnak.  
 S akkor utána háromszor tőp. (*Lésped, 2.*)

1456. Jézus szentséges szent szíve,  
 felesketted szentséges szent kezed,  
 hogy szentséges szent pókádba,  
 hogy én menjek ele,  
 szentháromság ótárján,  
 vegyem el a szentháromság gyortyáját,  
 kerítsem meg ennek a betegnek a testyit.  
 Űgy meg ne nyugodjék ez az igen nagy betegség a testyibe, mint Krisztus urunk  
 meg nem nyugodott az ő kőpárnáján. (*Klézse, 3.*)
1457. Elindult három fehér asszony Szent Antal tüzivel,  
 megtalálkozott boldogságos Szűz Máriával.  
 Hová mentek három fehér asszony?  
 Menyünk, hogy ennek s ennek piros vérit megigyuk,  
 s az élettyit elfogyasszuk.  
 Térjete meg, térjete meg három fehér asszony.  
 Menjete ki a határba,  
 az odvas fának az odvát egyétek,  
 s az élettyit fogyasszátok,  
 s ha ott sincs nyugalmatok,  
 akkor menjete a Veres tengerbe,  
 s ott legyen nyugalmatok! (*Lábnik, 7.*)

### Szeplő

1458. Űgy hallottam, hogy aki tavaszi hóban megmosdik, az nem lesz szeplős. (*Klézse, 7.*)

### Szívfájás

1459. A szűgombát, azt megaszalja jól, van veres, s van fehér es. A fehér az emberé, s a  
 veres az asszonyé. Azt megaszalja, megtöri jól, s issza meg. Az jobban használ,  
 mint az orvos. (*Klézse, 9.*)

### Szümőcs

1460. Vasárnap jó reggel, meddig fel nem jó a Nap, akkor söpörje ki a ganyét, s hányja  
 ki a házból, s mondja:  
 – Nem a ganyét hányom, szümőcseimet!

S menjen a kertbe, darabocska málékat, ne mondja, hogy a málét eszi, a szümőcsejt eszi, s megeszik a madarak, s akkor eltelnék a szümőcsők. (*Klészse, 4.*)

1461. Van olyan dudócska, hunyardudó, az ember csak leszakajsz, s nyomja kicsit, hogy a leve kijöjjön, s megkeni, és eltelik tüle. Ez az urissága a szümőcsnek. (*Diósfa, 1.*)

### *Torokfájás*

1462. Felfőzi a tejet, beüt beléje egy tojást, teszen belé cukrot, s kicsi olajat, s esszeveri, jól esszeveri, s megissza, többet nem fáj a torka. (*Klészse, 9.*)
1463. Megfogja két ujjával a gyékot, és avval a két ujjával dörzsöli a nyakát, s annak a keze használ, torokfájásra. (*Somoska, 1.*)
1464. Anyókám azt mondta nekem, hogy, mert mindig jöttek hozzánk, hogy akinek a szája bedagadt, a torka, a nyelve kidagadott a szájából, akkor jöttek oda, ő meg tudta gyógyítani. Két ujjával megfogta, s így meghúzogatta a torkát neki, megsímogatta nyálval, s akkor kérdeztem anyókát, hogy mondom:  
 – Hát hogy lehet ezt meggyógyítani, maga hogy tudja meggyógyítani?  
 – Úgy fiam – azt mondja –, hogy mikor leányka vótam, akkor – azt mondja – elmentünk az erdőbe az öregebb asszonyokkal, akkor – azt mondja – kaptak azok az asszonyok havasi gyékot.  
 – Hát – mondom – milyen az?  
 – Olyan – azt mondja – mint a gyék, rövid a farka, de nagyon lassan megy, az nem tud futni – azt mondja –, s akkor a hátán símogatja az ember – azt mondja – akkor foly a tej a hátából. Én nem mertem, hogy mind az egész kezemvel odanyúljak – azt mondja – csak két ujjamval símogattam kicsit – azt mondja – de félttem tőle.  
 Hát az használ. Mondták az öregasszonyok, hogy símogassam meg jól, mert az használ, torokfájástól meggyógyít. (*Pokolpatak, 4.*)

### *Tyúkszem*

1465. Ha valakinek tyúkszeme van, akkor meghevítik a kést és megnyomogatják hozzája, s akkor avval kiégetik. (*Klészse, 7.*)

### *Udma*

1466. Hát szoktak lenni, ilyen udma, s amikor az udma született, hogy lett az az udma, akkor mindig az ágyékunkban szokott lenni. Akkor azt mondták az öregasszonyok, nem kell menni orvoshoz, hanem bé kell menni a patakba, s a patakba vannak kövek, s három követ fel kell venni, s így visszafelé tekerni azt a követ azon az udmán. Akkor mondja, hogy:



Úgy nőlj, mint a kő,  
 ülj helyben, mint a kő,  
 úgy nőlj, mint a kő,  
 ülj helyben, mint a kő!  
 Háromszor ezt így kell mondani, s akkor az már megtérül. (*Lábnik, 5.*)

### *Vaktetű.*

1467. A vaktetűt, azt megsütik vasval, melyikkel habar a tűzben. Odateszi, hol jár a vaktetű, megvágja, s megsüti, hogy többet ne járjon ott. (*Klészse, 9.*)
1468. A vaktetű, mikor eszi a lábát az embernek, akkor, mikor málét főz az üstben, kiütte a maligát az asztalra, azt az üstöt borítsa le, s tegye riva, sisse meg jól, jól, jól, az üst fenekén, ott, ahol viszket a láb. (*Klészse, 5.*)
1469. A zsíros kalánval, melyikkel habar bé az ételekbe, azt hevítse meg jól a tűznél, hogy sissen, s mind csak avval sisse meg ott, hol viszket a láb. (*Klészse, 5.*)

### *Var*

1470. A var a bőrit viszketteti. (*Somoska, 1.*)
1471. Felfőzik a sós káposzta levét, mikor jó meleg, akkor megferedik benne, és egy mosogatórongyval megsúrolják, hogy az a káposztalé menjen bele, s többet sohasem viszket a bőre. (*Klészse, 7.*)

### *Vágás*

1472. Van egy tudó, recés a levele, sárigot virágozik, annak úgy mondják, forrasztó dudó. A levelit teszik rea, azt bekötik avval a levélvel, rivája teszi, s még három nap nem telik el, összeforrasztja. (*Klészse, 9.*)
1473. Egérfarkú dudót tettünk vágásra, vagy útilaput, az bégyógyítja. (*Somoska, 1.*)

### *Állatorvoslás*

#### *Étvágytalanság*

1474. A disznó fülyiből mük szoktunk levágni azért, ha beteg, ha nem akar enni, akkor szoktunk levágni egy picit belőle, hogy a vére induljon meg. (*Klészse, 7.*)

## Felfúvódás

1475. Ha a tehen felfúvódott, ilyen lucernába bement, azt a kocsikenőcsöt, ulyant tet-  
tek bé édes tejbe, s öntötték bé a szájikba, s akkor az meghajtotta, s akkor úgy  
megjavult. (*Pokolpatak, 2.*)
1476. Ha fölfúvódik, vaj egy kicsi pálinkát, vaj egy kicsi zsírt a szájába, s aztán megjavul.  
(*Klézse, 5.*)
1477. Mikor megdagadott, felpuffant a marha, akkor tettek a szájába egy darab fát, s  
addig rágta azt a fát, meddig kezdett bökkedni. (*Lujzikalagor, 4.*)
1478. Béütik a horpacába a bicskát, s akkor kimenen belőle a szél. (*Somoska, 1.*)
1479. Azt az aprószentekelő vesszőt, mikor aprószentek napján mennek aprószentekeli-  
ni, akkor almavesszőt vágnak, vannak ulyan hajtások, s avval mennek aprószente-  
kelni. Azt a vesszőt elteszik. Mikor a marha felfúvódik, akkor avval a vesszővel  
megsujtják, s avval lelohad. (*Diósfalu, 1.*)
1480. A birkát meg kell kergetni, aztán fog futni, s fingadozik és kilohad. (*Diósfalu, 1.*)
1481. Kezdték dörzsölni a birka hátát, dörzsölni, dörzsölni, s adni be petróleumot a szá-  
jába. S akkor tettek egy ilyen darab fát a szájába, hogy ki tudja bökködni belőle.  
S úgy vót a tehen es. Ha ett lucernát, akkor felfúvódott, akkor megkenték a száját  
petróleumval, s tettek egy darab fát bé a szájába, s vizes lepedőt rea. (*Magyarfalu,*  
4.)

## Igízés

1482. Történt így, vettünk egyszer két kismalacot. Olyan szépek vótak, hogy gyönyörű-  
rűek. S meleg vót. Hát nekem szövöm vót itt bent a szobában. Azt mondják, hogy:  
– Jaj – azt mondják, hogy – a malacok dögölnek meg.  
– Hát hogy a csodába, mikor úgy ettek, most etetém meg.  
Úgy remegtek, leestek a lábikról. Hamar én veszem a bögrét, s szemet dobáltam bé  
a bögrébe, elmentem ki, öntöttem a szájukba, és megmosdattam, estére megjöttek  
a malacok, semmi bajik nem vót. (*Pokolpatak, 2.*)
1483. Egy ló beteg vót, a papnak a lova. S úgy megigízték, hát nagyon szép ló vót. Hát  
mondta, hogy ki tud valamit? Az egyik asszony azt mondta, hogy tud vizet vetni.  
– De – azt mondja – mást nem mond el, csak egy Miatyánkot, s egy Üdvözetet.  
– Na – azt mondja – ha ezt elmondja, akkor megengedi, s ha nem, nem engedi  
meg, hogy vizet vessen a lovának.  
Hát megvette a vizet, s utána lelocsolták a lovat, s akkor meggyógyult a ló, helyre-  
jött. (*Magyarfalu, 9.*)
1484. Mikor a tehennek kisbornya vót, akkor a farkára pirosat köttek, még a kis borjúcs-  
kának a nyakára piros szalagot köttek. (*Pokolpatak, 2.*)
1485. Vót két szép tehenyünk. S idejött egy asszony, hogy adjak tejet. Mondtam neki,  
hogy:



– Déli tejem van – mondom – mert jártak ki akkor a mezőre a tehenyek. Már estefelé vót. S ő addig beszélgetett, hogy jöttek a tehenyek. Az egyik még hasas vót, a másik még friss fejős vót. Hát nagyon sokat adott. Hát ő megnézte a tehenyeket, csudálkozott rejtik, hogy szépek. Hát másnap a férjem akart menni el a vásárba, hogy nézze meg, milyen árik van, hogy azt a hasast el akartuk adni. Hát ő el is ment. Ez este vót. Már reggel elment a vásárra. Mikor délre hazajöttek a gyerekek a tehenyekvel, akkor a tehen csak verte oda magát a földhöz, s ment a hasa úgy, mint a víz. Hogy felkőtt, ütte magát oda a földhöz. Még felkőtt, még ütte magát. Eleget szaladtam én ide es, oda es, de senki nem tudott segíteni. Hát hazajött a férjem, mondom neki, hogy a tehen döglik meg. S akkor azt mondja, hogy: – Mért, minek?

Mondom:

– Hát én nem tudom, né.

S béjött nagy szomorúan ő es. Hát egyszer eszibe jutott, mert ő látta vót, hogy az az asszony nagyon megnezte.

– Te – azt mondja – megverte szemvel az asszony este, mert én láttam, annyira nezi a tehenyeket.

Akkor élt, vót itt egy öregasszony, Csobánné, és elmentem, hogy hát vessen vizet nekije. Oda es mentem, s mondtam nekije, hogy:

– Ne, minek jöttem.

De olyan szívesen: üljek le. De én nem mertem leülni, mondom:

– Már az es késő, mire hazajövök.

Hát még tüze sem vót, de még nem es vót miből rakjon tüzet. Valami ulyan vékonyka ágakat esszeszedett, mint a szalmaszál, meggyújtotta, s égett három szeneske. Hát nem tudom, mit mondott bé, elég az, bédobott három szenet, de egy szén úgy állott meg, mintha egy karót béütnek a víz közepibe. De én azon úgy csudálkoztam, hogy én ilyent életemben nem láttam.

– Jaj – azt mondja – édes asszonyom, jó hogy jött – azt mondja – ezt asszony verte meg szemvel. De ha maga nem jött lenne, meg es dögölt lenne – azt mondja –, csak menjen haza, s mossa meg, s adjon – azt mondja – darába neki, meg fogja látni, megjön.

Hát úgy es csináltuk, úgy egy óra múlva a tehen jobban lett, de többet a tehenyünk annyi tejet sohasem adott. Aztán eladtuk a tehenyt, mert nem bírtunk semmire menni vele. (*Pokolpatak, 2.*)

### *Kérődzés megállása*

1486. A kérődzést úgy lehet megindítani, van ulyan gaz, azt megfőzik, s akkor odaadják, s attól megindul. (*Pokolpatak, 2.*)

1487. Ha megállott a kérődzése, akkor, mikor a másik kérődzött, akkor azt a nyálkát kifogták, akkor beadták annak, amelyik nem tudott kérődzni, s az segített. (*Magyarfalu, 1.*)

## Nyűvesség

1488. Mondta egy asszony, hogy próbált úgy, hogy a tehennek megkukacosodott a hátulja, hogy hintett port, s mondta, hogy:  
 Űgy potyogjanak ki a nyűvek,  
 hogy a por hull le a földre!  
 S megpróbálta, s igaz vót, kipotyogtak a nyűvek. *(Pokolpatak, 2.)*
1489. A nyűveket kiolvassák, kilencről olvasnak visszafelé: Van kilenc, marad nyóc, marad hét, marad hat, marad öt, marad négy, marad három, marad kettő, marad egy, egy se maradjon! Akkor a nyűvek kipotyognak. *(Pokolpatak, 2.)*

## Rühesség

1490. Vaj paprikás, vaj avas zsírval megkenik. *(Diósfalu, 1.)*
1491. Ha rühes vót a birka, akkor dohánt főztek, s avval megfürdették, kádba belétették, s akkor nem vót rühes többet. *(Magyarfalu, 2.)*

## Tályog, tögydagadás

1492. Megdagad a tehennek a tögye. Ezt hétszer kell mondani:  
 Tályognak van hét lyánya,  
 hét lányának hat lyánya,  
 hat lányának öt lyánya,  
 öt lányának négy lyánya,  
 négy lányának három lánya,  
 három lányának két lánya,  
 két lányának egy lyánya,  
 egy lányának egy se legyen!  
 Maradjon tisztán ez a tehen,  
 mint Krisztus urunk adta az anyja méhében,  
 s az anyja szülte erre a világra. *(Somoska, 1.)*
1493. Ha a tehen tögye meg van dagadva, vannak ulyan kövek a dombokon, hogy lik van bennik, aztán azt melegítik meg, s nyomkodgatják napfeljött előtt kilencszer. *(Klészse, 7.)*
1494. A tehen tögyit megnyomogatják az embernek a gatyafenekivel, avval gyógyítják. *(Klészse, 7.)*
1495. Az embernek a gatyájával kerekítették, hogy lohadjon le a tögye. *(Magyarfalu, 1.)*
1496. Hallottam, hogy megnyomogatják meleg rézvel háromszor, vaj kilencszer a tögyit a birkának, s akkor lelohad a tögye. *(Klészse, 7.)*
1497. Ha megdagad az ünö csögye, veszik le a fecskefészket, sz avval a vízzel megmossák vala. *(Jugán, 1.)*



1498. Ha megszopja a kígyó a tehent, megdagad az egész tőgye. Vót olyan, találtak olyan lapos, s likas köt, s akkor a kövön fejték át, s avval nyomogatták meg a tőgyit, hogy meggyógyuljon. Azt nehezen lehetett találni. Valahol, hol találtak, úgy, mintha ki lett lenne likasztva, likas vót, azt megtartották. *(Pokolpatak, 2.)*

### *Száj- és körömfájás*

1499. A lábfájást, mint itt es vót, hogy a szájuk fájt, lábuk fájt, s akkor itt irtották ki, akkor eszembe jutott, hogy otthon úgy fájtak a lábaik a teheneknek, hogy nem tudtak felkelni, s ki tudták gyógyítani házilag. Ilyen kénkövet, amivel permeteznek, ilyen tettek bé avas zsírba, s avval kenték a lábikat. S a körmeik mind lehullott, s meggyógyultak. S a szájukat ilyen mézvel kenték bé. Ulyan nagy fára felcsadartak rongyot, s akkor többen emberek megfógták a tehennek a fejit, s akkor azt szúrták, amíg csak elért a torkáig, mind avval a mézvel megkenték. S meggyógyultak, egy sem döglött meg, s itt irtották ki mind. *(Pokolpatak, 2.)*

### *Var*

1500. A háború idején bételtünk. Azok levették a pokrócokat a lovakról, s aztán behozták, letették uljan helyre, hát ráültünk, s arról bételtünk varval. Jaj milyen csúfok vótunk, szent Isten! Annak úgy mondják, lóvar. De többféle var van ugye, hétféle, de az lóvar. Kellott csinálni olyan csutkalugat, s avval megmostuk szépen, kétszer, vagy háromszor, s akkor eltellett. *(Diósfa, 1.)*

### *Vérités*

1501. Kieresztik a vérit, s aztán abból megjavul. Kieresztenek vért a nyakából, egy litert. Megkötik a nyakát, kifeszítik, s akkor van olyan bicska, hogy békoppantja, s onnat folyik a vér oda. Ha nem ereszti ki a vérit, megöli, akkor megdöglük a ló. *(Klészse, 5.)*

### *Vizelet megállása*

1502. A borjúnak, ha elállt a vizelete, akkor fehér bodzavirágot szedtek, s azt főzték s avval itatták. *(Magyarfalu, 5.)*
- +
1503. A bárányoknak azt csinálták, hogy bévágták a fülit, ha látták, hogy szomorú, és a füliből kifolyt az a fekete vér. *(Magyarfalu, 5.)*

1504. Amikor beteg vót a macska, olyan sovány, nem ett, akkor kilenc fok fokhagymát felfűztek a cérnára, s felköttek a nyakára, mint a gyöngyöt, hogy felkötik a nyakára. (*Lészped, 7.*)

1505. Ezt én álmodtam. Tudja, bément vót a disznyóbetegség a faluba. Nem minden háznál vót, két-három házat elhagyott, akkor elébb ment, még két-hármat elhagyott, akkor még elébb ment, aztán onnan pusztultak. Ahova elment, onnan el is vette őket.

Én álmodom egy éjszakán, és úgy félegettem, nekünk is vót ulyan disznónk, félegettem, Isten örözzön, nehogy ide is találjon. Eljön éjjel, ver a kapunkba, s ki-menek oda, s kérdez ingem, hogy hát nekem hány van? S mondom neki. Azt mondja:

– Egyet elviszek.

Kinyitotta a fekete könyvet, s azt mondja:

– Egy az enyémé.

Emberalakban vót, s még vót egy másik is, segítség mellett.

És bé es valósodott, azon a nap le is betegedett a disznóm, és el is ment. (*Diósfa-lu, 1.*)



## A SZÜLETÉSTŐL A HALÁLIG

### I. Születés

#### *Terhesség*

1506. Ha a fa nem virágzik, akkor gyümölcsöt nem hoz. Ha van virágzás, akkor várható a gyermek, ha nincsen, akkor gyermek soha sincs. *(Lészped, 7.)*
1507. Ha újhoid van, akkor teherben marad, akkor fiúgyermeke lesz, ha telihold van, akkor leánygyermeke lesz. *(Lészped, 7.)*
1508. Az asszonynak, amikor teherben van, ha a hasa eléáll, akkor fiúgyerek, s ha nem olyan hegyes, akkor leánygyermek lesz. *(Lészped, 7.)*
1509. Ha jobbra van, akkor fiú, s ha balra, akkor lány. *(Lujzikalagor, 2.)*
1510. Ha jobbfelől van, akkor fiú, ha balfelől, akkor lányka. *(Lujzikalagor, 1.)*
1511. A fiút hordozza a jobb felibe, a leánykát a bal felibe. *(Lészped, 3.)*
1512. A fiút jobb kéz felől, a lányt bal kéz felől érzi meg az édesanyja, ha jó észrevevő. Ez igaz, én már megjegyeztem. *(Magyarfalu, 5.)*
1513. Ha fiú lesz, akkor nagyobb a hasam s örökké mozog, serény. *(Klészse, 9.)*
1514. Mikor fiú, akkor az asszony nagyobb, mikor lányka, akkor küsebb. *(Lészped, 3.)*
1515. Az ember, amikor megfogani az anyja méhében, az ki van írva, hogy mi lesz belőle, doktor, pap, paraszt, apáca, akármilyen, és ez úgy lesz. A sorsa meg van írva haláláig. *(Lészped, 4.)*
1516. Azt mondják, hogy mikor megmozdul az édesanyjában, akkor lesz a lélek benne, addig nincs. *(Magyarfalu, 4.)*
1517. Amikor megérzette a fejérmé, a fele ideje eltött, akkor van lélek benne. *(Klészse, 3.)*
1518. Ha fele ideje eltelik, aztán fog lenni lelke. A lelket az Isten fűjja bé, Szentlélek Isten. *(Klészse, 5.)*
1519. Mikor félidős lett, négy hónap és fél, mikor megmozdul, akkor van lelke. *(Lujzikalagor, 1.)*
1520. Ha letagadja, hogy ő terhes, akkor néma gyereke lesz. *(Klészse, 7.)*
1521. Azt mondták a régi öregek, soha nem szabad megtagadni, hogy terhes vagy, mert a gyermek néma lesz. *(Lábnik, 5.)*
1522. A terhes asszony, ha ulyant lát, ugye, hogy kívánja, azt muszáj bételjesíteni, ha nem, odavan. *(Diósfa, 1.)*

1523. Azt is szokták mondani, ha valaki terhes és nem eszik abból a gyümölcsből, amit megkíván, akkor meglátszik a gyereken. (*Klészse, 11.*)
1524. Ha valamit megcsodál az anya a gyerek születése előtt, akkor lesz valami, mikor születik, lesz egy jel a gyereken. (*Szabófalva, 4.*)
1525. Ha megkíván valamit, akkor muszáj adni neki, mert ha nem, akkor elmenen a gyermek tőle. (*Pokolpatak, 2.*)
1526. A terhes asszony valamit megkíván, akkor annak adják, mert ha nem, akkor el lesz a gyerek. (*Klészse, 7.*)
1527. Bétettél valamit a kebeledbe, s hordozós vótál, s akkor kijött valami jegy rajta. (*Lészped, 3.*)
1528. Hallottam, hogyha megcsudálja, akkor olyan gyermeket szül, amilyent megcsudál. (*Lujzikalagor, 3.*)
1529. Azt a szokást tartották, ha mentek valamerre, vaj olyan csúf állatot, vaj csúf embert, akkor azt mondta, ne nézze meg, vagy falja be a kicsi ujját, nehogy olyan legyen a gyereke, mint az, akit lát. (*Klészse, 7.*)
1530. Rivafeledkezik, akkor olyan lesz, mint amire rivafeledkezett. Beszélték, hogy hát elmentek iljen cirkuszosokhoz. Akkor a majmot megcsudálta, s akkor olyan gyereke lett, mint a majom. Azért mondták örökké, hogy ne feledkezzék rá. (*Pokolpatak, 2.*)
1531. Mikor viselő az asszony, akkor virágot tesz a kebelibe, és elfelejti, hogy betette, akkor lesz jegy a gyereken. (*Pokolpatak, 4.*)
1532. Ha valaki terhes és elmegy, szed vaj szilvát, vaj almát, bérakja a kebelibe, akkor az rá lesz a gyermekre pecsételve. (*Klészse, 7.*)
1533. Mikor állapotos az asszony, akkor nem lehet semmit bétegyen sem a kebelibe, sem a kötényibe. Az én lányom eljött oda Kozárra, két macskakölyök esett ide a karjára a padlásról, s ő betette a kötényibe, s elhozta. S anyajegy lett a gyermek kezire. (*Somoska, 1.*)
1534. Ha valaki terhes, akkor keresztelni nem menen, még ma sem, mert meghal az ő gyermeke, nem lesz szerencséje. (*Klészse, 7.*)
1535. Azt, hogyha virágot tesznek a kebelibe, övikbe, akkor valamilyen jegy marad a gyermeknek, de nem paciltam. (*Lujzikalagor, 3.*)
1536. Az anyja mikor terhes vót, akkor föltekert így valamit, vaj cérnát tekert és béakasztotta a nyakába, vaj kötelet, vaj valamit béakasztott a nyakába, s azért van a gyermeknek felsodródva a zsinórja. (*Klészse, 7.*)
1537. A terhes asszony nem szabad megrúgja a macskát, nem szabad megrúgja a kutyát, mert akkor aggos lesz a gyerek. (*Klészse, 7.*)
1538. Mikor úgy van az asszony, akkor se macskába, se kutyába belerúgni nem szabad, mert akkor szőrös lesz a gyermek. (*Diósfalva, 1.*)
1539. A terhes asszony nem szabad átbújják a kötél alatt, mert akkor nehezen szül a gyermeke, nem bír megszülni a gyermeke. (*Klészse, 7.*)



1540. Megette az ikres cseresznyét, vagy ikres szilvát, s ikrei lettek. S ha leszakajtja az ikres virágot, akinek két bongja van egymás mellett, és azt szagolja, amikor terhes, akkor abból es ikre van. *(Klészse, 7.)*

### *Elvetélés, elhajtás*

1541. Azt beszéltek örökké, hogy a gyermeket nem lehet eltenni, mert ha elteszik, a másvilágon kell egye elvenen. *(Klészse, 7.)*

### *Szülés*

1542. Melyik asszonynak nincsen gyermeke, az elmenen a templomba, és ott imádkozik az oltárnál Boldogságos Szűz Máriához vaj kilenc kedden, vaj kilenc szombaton, és akkor fog lenni gyermeke. *(Klészse, 7.)*
1543. Azt mondják, a szent angyal hozza a lelket, s befűjja a kicsikébe. *(Pokolpatak, 4.)*
1544. Mikor születik a gyermek, ki van írva, mit kell érjen, mibe kell elvesszen, de nekünk azt előre nem mondják meg. *(Somoska, 1.)*
1545. Ahol az ember születik, ott a köldöke, ott kell éljen, s ott kell meghaljon. Ahol az anyja köldökétől elszakadt, ott az ő számára a világ közepe. *(Lujzikalagor, 7.)*
1546. Akkor mondják, mikor kell szülnék meg a gyereket.  
Gólya, gólya, vaslapát,  
hozzál nekünk küsbabát,  
ha nem mást, egy küslánykát! *(Klészse, 7.)*
1547. Ahogy a Nap felkel, s megvilágosodik, a gyerekek akkor születnek, s halni este halnak meg. *(Lészped, 7.)*
1548. Hát este csak ketten vótunk, s mikor reggel lett, akkor meg, hát még a tolókoksin is szültek, nagyon sokan vótak. *(Lábnik, 1.)*
1549. A reggeli órákban születnek a gyermekek. Amikor már éjfél eltelt, akkor már elég nehez vót. A reggeli órákban születtek a gyermekek. *(Magyarfalu, 5.)*
1550. Mikor már beteg lett az asszony, akkor már egy futott, valakit elküldött az a beteg asszony, hogy hívják a bábaasszonyt. Akkor odajött a bábaasszony, az mindjárt levetkőztette egy ingre, akkor megdörzsölte, derekát, hasát, megnezte, hogy a gyerek hogy áll benne. Ha jól állott a gyerek, akkor már meg es mondta, hogy nemsokára meg lesz a gyerek. De az úgy segített, jobban, mint egy orvos. Nem iskolás vót, ilyen parasztasszony, egy ilyen öregasszony, s az olyan jól tudta, hogy jobb vót, mint egy orvos. *(Lábnik, 5.)*
1551. Amikor a gyerek nem akar szülni meg, ott van egy öregasszony, dörzsölgeti a hasát, az oldalait, szappanval, meleg vízzel, s aztán úgy van meg a szülés. *(Klészse, 7.)*

1552. Avval segítettük a szülést, hogy megmelegítettünk egy jó vastag gyapjúruhát, s körülvettük az asszonyt, s akkor az segített. *(Diósfalu, 1.)*
1553. Az asszony kell szüljön, akkor tesznek egy vederbe melegvizet, és arra a vederre ráül, akkor könnyebben szüli a gyereket. *(Klészse, 7.)*
1554. Jobban a földön születtek. Mikor vót, szalmát vittek, mikor nem, akkor csak a pokrócot letették, s akkor párnát, s akkor lefeküdtünk, s már megvót a gyerek. *(Lábnik, 5.)*
1555. Az ádzsba születik nálunk moszt, régebben nem, a földön született meg a buba. *(Keldest, 2.)*
1556. A régi öregek a földre csináltak ágyat, szalmára, s akkor ott feküdt, még meg nem feresztették, s akkor utána fektették rendes ágyba. *(Pokolpaták, 2.)*
1557. Mikor az asszony kell szüljön, akkor bévittek egy hát szalmát a földre. Letették a földre, s azt leterítették egy fehér, hammas fehér lepedővel, s abba beléfeküdt az asszony, s ott szült a földön. Azt mondták, azért kell a földön szülni az asszonynak, hogy Bódogságos Szűz Mária es szalmában szülte Jézust. *(Klészse, 7.)*
1558. A földön kellett három napig szalmán feküdni, mert a Szűz Anya is úgy volt három napig, s aztán tették fel az ágyra. S aztán hat hétig, ameddig ki nem avatódott a papnál, nem vót szabad a kútból vizet meríteni. *(Pusztina, 4.)*
1559. Mikor meglesz a gyermek, Mária egy fehér zsebkendővel így meglegyinti az asszonyt, s akkor elfelejti ugye, hogy milyen fájdalmakon ment át, és aztán jöhet a másik. *(Lészped, 9.)*
1560. Szűz Mária, amikor az asszony megszüli a gyermeket, akkor egy szép zsebkendővel meglegyinti így az asszonynak az orra alatt, a beteg asszonynak, mert ha nem legyintené meg, mennyi fájdalomon ment keresztül az asszony, akkor többet férfit sose fogadna magához. *(Lészped, 7.)*
1561. Megszületik a gyermek, akkor így aláfelé fogják a homlokával, és akkor a nyaka csigolyájára felöntenek egy pohár vizet. Akkor azt mondják, hogy soha nem fog fájni, mert a cigányok es azért nem fáznak, hogy leöntik hideg vízzel. *(Klészse, 7.)*
1562. Aki burokban születik, hát az szerencsés gyermek lesz. *(Lészped, 7.)*
1563. Amelyik nagyra született, nagyra nőtt, akkor mondtuk, hogy esőben született, azért ekkora. *(Lészped, 7.)*
1564. Hát letettük az asztalra, mondtuk neki: Irodabeli légy, hogy ne keljen kaszálj, kapálj! *(Pusztina, 4.)*
1565. Hát mikor a kisgyermek megszületett, akkor az apjának az ingére reatették, hogy szeresse az apját, meg az apja is a gyereket. *(Lészped, 7.)*
1566. Mikor születik a gyerek, akkor béteszik az anyjának a ruhájába, akkor az az anyjától soha el nem marad. S aztán béteszik az apjába, akkor nem marad el az apjától, erőst tart a gyerek az apjától. *(Klészse, 9.)*
1567. Hogy szerencsés legyen s gazdag legyen, azt mondják, hogy akit asztalra tesznek fel, az szerencsés s gazdag lesz. *(Klészse, 7.)*



1568. Az a szokás, hogy mikor a gyerek megszületik, akkor megfogják az orrát, s meghúzzák: Légy olyan, mint az apád! *(Klészse, 7.)*  
Ha fehér van a körmiben, az szerencse. *(Somoska, 1.)*
1569. Az újszülöttnek a körme, ha tarka, akkor szerencsés, sok szerencséje lesz. *(Klészse, 7.)*
1570. Amikor valahol szülés van, megkenik fokhagymával a kulcslikat és még az ágy fokára es húznak el keresztet fokhagymából, azért, hogy a gonosz ne menjen oda, amíg megszüli a gyermeket. *(Klészse, 7.)*
1571. Mikor egy anyának gyereke születik, akkor fokhagymával keresztet csinálnak az ajtóra, és kakastulut szúrnak az ajtóba, nehogy a gonosz béjőjjön a gyermekhez. *(Klészse, 7.)*
1572. Nálunk az vót a szokás, hogy mikor gyermekvel lesz, akkor azt mondják a küs gyermekeknek: hozta a bábaasszony a patakból. *(Klészse, 7.)*
1573. Amikor megszületik a gyermek, akkor Ádám átdobja a háztetőn, s Éva a kötényiben kifogja. De a kisborjút, s a kisbárányt nem fogja ki, azért tud menni mindjárt, mikor megszületik. *(Pusztina, 3.)*

### Gyermekágy

1574. A szülőasszony ágyának úgy mondják, hogy boldogasszony ágya. *(Lészped, 7.)*
1575. Aki szüli a gyereket, hat hétig Szűz Mária ágyát fekszi. Addig az ember nem szabad felmásson az ágyba az asszony mellé. *(Somoska, 1.)*
1576. A Boldogasszony ágyát fekszi, amíg kiavatódik. *(Lészped, 7.)*
1577. Szűz Mária ott van, s ő segíti. Nem lehet látni, de az ő segítségével lesz meg a gyermek. *(Lészped, 7.)*
1578. Ha beteg asszony vót a háznál, ha valaki odament tüzért, nem adtak tüzet. Nem adták oda a szitát, ha odamentek, hogy elkérjék a szitát, mert ha odadják, akkor elcserélik a gyermeket. Ha tüzet adnak, akkor nem lesz szerencséje a gyermeknek. *(Klészse, 7.)*
1579. Ha egy ember odamegy, kér egy bögre vizet, hogy megigya, nem ad a beteg asszony, mert akkor odaadja az erejét, s a szépségét, s a szerencséjét. *(Klészse, 7.)*
1580. A tiszta lélek, melyiket az anyja világra hozta, s a gyermek megszületett, az angyalok mindaddig őrzik, amíg a gyerekkel fel kel az ágyból, s tud indulni, tud menni. *(Lészped, 4.)*
1581. Kinek gyereke születik, annak kezdetlen vászonból csinálják az inget. Nálunk szoktak szőni vásznat, s annak a végiből szabják az inget, kilenc darabból csinálják, és azt adják rivája, nehogy felváltsák a gyermeket. *(Klészse, 7.)*
1582. Szoktak tenni a beteg asszonynak az ágyába fokhagymát, nehogy megkísértsék, nehogy a gonosz odamenjen a gyermekhez. *(Klészse, 7.)*

1583. Mikor eljön látogatásba, meglátogatja, viszen az anyának pálinkát, siteményt, csirkét süt, aztán mikor menen el, a bernicájából szakaszt egy szálat, s riva veti, azt mondja:  
Tej, álom,  
nektek egészség,  
nem kell semmitek,  
sem tejetek,  
sem álmotok! *(Klészse, 4.)*
1584. Tej, álom, egészség,  
nem kell semmitek! *(Klészse, 9.)*
1585. Amíg betegágyban van, addig nem lehet elmenjen vízre, nem lehet elmenjen a faluba, bemenjen a kertbe, nem lehet elmenjen sehuva, mert vétek. *(Lészpéd, 3.)*
1586. A betegágyunkra nem vót szabad senkinek leülni, mert akkor elviszik a tejünket, vagy az álmát a kicsinek elviszik. *(Lábnik, 5.)*
1587. Mikor a gyerek megszületett, akkor már feltették az ágyba, akkor felfektették az ágyba. Akkor a gyerekek hátat nem vót szabad fordítani, mert akkor a kicsit kicserélik, s akkor állandóan velünk szemben kellett, hogy aludjék a kicsi. *(Lábnik, 5.)*

#### Névadás

1588. Ulyan nevet adtak a gyerekeknek, amilyen szentnek vót elébb a neve. Ha lány vót és jött Szűz Mária nap, vaj Katalin, vaj Ilona, akkor annak tették. S aztán még szokás vót, hogy a nagyszülőknek tették a nevre. *(Klészse, 7.)*

#### Keresztelés

1589. Ha fiú, Ádám, ha lány, akkor Éva, s mikor megkapja a keresztséget, akkor mondták a nevre. *(Diósfalu, 1.)*
1590. Mikor a keresztséget megkapja, akkor hét esztendeig angyal, ha meghal. *(Diósfalu, 1.)*
1591. Előbbször régen, amikor nagyobb gyermekeinket keresztelték meg, akkor csak egy pár koma vót. Aztán most idefelé még tíz pár es van. Elmennek, elviszik a templomba, ugye megkeresztelik, hazamennek, csinálnak egy nagy asztalvetést, esznek, isznak, táncolnak, aztán adnak ajándékot a gyerekeknek. *(Klészse, 7.)*
1592. Azt szokták mondani, hogy akkor tisztul ki a lelke, amikor megkeresztelik, addig fekete, s akkor tisztul ki. *(Klészse, 7.)*
1593. Keresztelni csak akkor keresztelték pénteken, ha halálra való vót a gyerek. *(Klészse, 7.)*
1594. Ha megkeresztelik a gyereket, szépen megterítik az asztalt, tesznek párnát rivája, s a gyereket rivája teszik, hogy szép legyen, legyen kövér, mint az a párna. S ha



felteszik pénzre, akkor sok pénze lesz. S ha felteszik ganyéjra, akkor gazdag lesz. S amit adnak a kezibe, leghamarabb, mikor ű fogni fogott, mit adtak neki, ollót adnak, vaj ceruzát adnak, ű avval dolgozik örökké. *(Klészse, 9.)*

### Kiavatás

1595. Ő addig nem menen ki az útra, nem viszen vizet, míg ő ki nem avatódott. *(Klészse, 9.)*
1596. A kútra, azt mondják, nem lehet menni, mert megnyűvesedik a víz. *(Lujzikalagor, 1.)*
1597. Amíg ki nem avatódik egy gyermekes asszony, nem szabad vizet merítsen, a kútra nem lehet elmenjen, mert alapad a víz. Nem lehet főzzön, nem lehet az útra kimenjen, mert, azt mondják, hogy akkor halálos vétet csinál. *(Klészse, 7.)*
1598. Amíg az asszony bé nem avatódik, addig nem hagyja ott a gyereket, vaj a szomszédba nem menyen. Én vótam úgy, anyósomhoz nem mehettem hat hétig, mert nem voltam béavatódva, s nem volt szabad odamenni. *(Magyarfalu, 4.)*
1599. Azt mondják, hogyha avatás előtt a kútról vizet vesz, akkor megromlik a víz. *(Lészped, 2.)*
1600. Azt mondták, hogy a víz a kútban meghernyósodik, ha vízre menünk avatatlan. *(Lujzikalagor, 3.)*
1601. A kútból vizet nem vettünk ki, sem a kapun nem mentünk ki, meddig ki nem avatódunk, mert ha vizért mentünk, akkor, azt mondták, hogy az avatatlan asszony azért nem szabad vizet vegyen, mert a víz megkukacosodik, és a kertbe azért nem szabad kimenjen, mert akkor a jég elveri. *(Magyarfalu, 5.)*
1602. A kertbe nem lehetett bemenjen. Azt mondják, elég a föld, hova lép az asszony, hét singnyég, hova lép az az avatatlan asszony, meddig a pap meg nem szenteli. *(Lujzikalagor, 1.)*
1603. Az asszony, amikor így lebetegszik, kicsike babája van, amíg el nem menen a paphoz, hogy bé nem avatózzék, addig hét singnyég ég bé a föld, ha bemen így a kertbe. *(Lészped, 3.)*
1604. Addig, amíg az asszony bé nem avatódik, addig nem adnak senkinek semmit, de leginkább tüzet nem adnak senkinek, mert akkor nem lesz jó gyógyulása. *(Klészse, 7.)*
1605. Mikor ki nem avatta a pap, addig nem lehetett sehova menjen, kapun ki, csak otthon kellett lenni, az udvaron, a szobában. *(Pokolpaták, 2.)*
1606. Amikor kiavatott a pap, akkor mindig, vagy egy csibét vittem, vagy egy tyúkot vittem, mert azt mondták, hogy Boldogságos Szűz Mária két galambot adott, amiért kiavatódott. *(Magyarfalu, 5.)*
1607. Azt mondták, hogy ahol elmén az az asszony hat hét előtt, hét singnyég ég bé a föld alatta. Hét singet béég a föld, a mélysége hét singre, ahol az asszony elmegy, az avatatlan asszony. *(Lészped, 7.)*

1608. Ha nem tőti ki azt a hat hetet, hogy a gyermek született, menen ki a házból, vaj a vízre, akkor a kertek mellett kell a másvilágon kitöltse azt a hat hetet. Amikor meghal, a lelke akkor ott kínlódik a kertek mellett. *(Lészped, 7.)*
1609. Meddig ki nem avatódott a papnál, addig nem szabad elmenni a kútra, Isten örözz. Hajadonfejt sem szabad, a kendő a fején kell legyen. *(Diósfalu, 1.)*

### Fürdetés

1610. A fürdővizet, a kicsi baba, mikor megszületik, a fürdővizet elöntik egy tiszta helyre, ahol nem járja senki, semmi. *(Lészped, 7.)*
1611. A gyermek fürdővizibe beletöpdösünk, ptüm ptüm ptü, igízet ne fogja! *(Diósfalu, 1.)*
1612. Ha feresztettük a gyereket, egy csepp sót tettünk belé a vízbe, azt mondtuk, hogy nem fogja az igízet. *(Klészse, 7.)*
1613. Az szokás vót, éngem is úgy tanyított anyám, mikor az első gyermekem vót, hogy hamarább, amikor felveszed a küsbabát az öledbe, előbb lemostuk a fejét, és három cseppet az ujjunkról belécseppentettünk a szájába. *(Klészse, 7.)*
1614. A fürdővizet napjövetre öntik, és olyan helyre, tiszta helyre, hol nem tapod semmi. *(Klészse, 7.)*

### Szoptatás

1615. Vagyon az es, hogy elcseppen a teje, s a másik feltapodja, s akkor elviszi a tejit. *(Klészse, 9.)*
1616. Ha más gyereket megszoztatja, s ha nem törli meg az ingivel a száját, s úgy visszaadja tejesen, akkor odaadja a tejet es. *(Klészse, 9.)*
1617. Ha egy lány is béül egy csecsszoztatós asszonynak a helyibe, pláne, ha meleg, akkor mereszkednek a cicsei. *(Diósfalu, 1.)*
1618. A csecsemőt azért választják el hódfogytára, hogy a tej hamarább elapadjon. *(Klészse, 7.)*
1619. Szoktuk, hogy mikor a gyermeket elválasztják, akkor fejnek háromszor a szénre, a parázsra, akkor elapad a tej. *(Klészse, 7.)*
1620. Én amikor választottam el a gyermekeimet, én akkor bétettem a kefét a mellembe, s amikor nyúlt oda a gyermek, akkor mondtam: „Bő, szúrja!” S elvált, többet nem szopott. *(Klészse, 7.)*
1621. Mikor a gyermeket el kell válassza, akkor azt mondják, az asszony vegye az ingit fordítva, hogy a mejje legyen hátul, s akkor a tej alapad. *(Magyarfalu, 4.)*



1622. A fokhagymát feltűzik tövel, három fokocskát, felkötik a nyakára, mint a láncot, hogy ne menjen oda a gonosz, nehogy elcseréljék. (*Klészse, 9.*)
1623. Mondtuk, hogy Boldogasszony vigyázzon rá, akkor tettünk oda kést, tettünk oda Rózsafüzért, hagytuk otthon, s mentünk el. (*Magyarfalu, 1.*)
1624. Mikor az asszonynak babája vót, s ki kellett menjen vízért, akkor a kanalat feltette a gyerekre, hogy a kéményből nehogy bejöjjön a sárkány, vaj a boszorkány, hogy rivaüljön a gyerekre, mert ha rivaül, meglapulja a gyereket, akkor rossz betegségre lesz. (*Klészse, 7.*)
1625. A kisgyereket, ha elhagytuk, akkor az olvasót odatettük. Más szokott kalánt tenni, vagy ollót. (*Pokolpatak, 2.*)
1626. Mikor otthon hagyják a küsgyereket, akkor tesznek a mellyire egy kanalat, vaj egy virágszálat, s akkor azt mondják, ha elfordul az anyja tőle, akkor nem cserél ki. (*Klészse, 7.*)
1627. Mikor kimentünk, a kicsikéhez tettük oda az olvasónkat. (*Magyarfalu, 4.*)
1628. Amikor kimentünk a vízre, valamerre, s őt elhagytuk aluva, akkor tettünk egy olvasócskát a mejjire. (*Lujzikalagor, 3.*)
1629. Mikor édesanyámnak bubája vót, akkor, ha valaki odajött, mikor ment el, akkor szakajsztott egy rongyocskát, és azt mondta: nem kell sem tejik, sem álmik. (*Lészpéd, 7.*)
1630. Mikor menen el, akkor dob olyan rongyot vissza, azt mondja, hogy ne vigye el az álmát, tejit a küsbabának, legyen mit szopják. (*Pokolpatak, 2.*)
1631. Mikor valaki meglátogatja az újszülöttet, hát akkor vesz valamit, a ruhájából egy kis rongyot, ledobja: Nem kell sem álmod, sem tejed! Hogy ugye nem akarja elvenni a gyermeknek az álmát. (*Lészpéd, 7.*)
1632. A kisgyereknek a tekenőjét, nálunk tekenőben tartották, nem vót szabad ringatni üresen, mert akkor, azt mondták, meghal a baba. (*Klészse, 7.*)
1633. Mikor a gyerekkel ment valahová, szép gyereke vót, akkor kicsit megkормozta az ujját és odaérintette a homlokához, hogy ne igízzék meg. (*Klészse, 7.*)
1634. Mikor elmenen a nagymama, megveregeti az arcát, meghúzogatja az orrát, azt mondja: Azért fogtam meg az orrodát, hogy ulyan legyél, mint az apád! (*Klészse, 7.*)
1635. Aranyosak a kezei, aranyosak, ameddig a kezeit nezi, s játszodik a kezeivel, addig örökké az aranyakat látja, aranyos kezet lát, s annak örül. De mikor a macskát megfogdosta, többet sose látja aranyosnak a kezit. (*Lészpéd, 7.*)
1636. Mikor a kicsi nem akart menni egy éves korában, akkor szappanval a lábait, kezeit, könyökeit megdörzsölgettem szépen, s akkor esszéérintettem a könyököt a térdvel keresztesen, hogy erősödjön a csontja. (*Magyarfalu, 6.*)

1637. Vót két asszony, s egyiknek a gyereke meghalt, s a másik kicserélte a gyereket, odatette az ő gyereket, melyik meg van halva, s elvette az elevent. Ez megüsmerte, hogy nem a sajátja. Azt mondta a bíró, hogy osszák el, el kell vágják kettőbe, adjanak az egyiknek es, adjanak a másiknak es. Akkor azt mondta az édesanyja, sírni kezdett:

– Adják oda neki, csak ne vágják el.

S akkor megüsmerték azt, hogy azé volt a halott gyerek, aki akarta, hogy vágják el a gyereket.

Az édesanyja visszakarta a gyereket. (*Magyarfalu, 4.*)

1638. Vót egy asszony. Ott lakott az erdő széliben. Falu széliben vót, de az erdőhöz közelebb vót. Annak vót egy kisgyereke. Az el kellett menjen vízért. Az erdő széliben vót egy forrás, oda kellett menjen. A kisgyereket otthon hagyta. Mikor szépen hazament ő, hát a gyerek nem az ő gyereke, ki van cserélve a gyerek. Fereszti a gyereket, hát a gyereknek sem a keze nem jó, sem a lába nem jó. Ülteti seggre, hát nem ül seggen, csak roskadott össze.

– Jaj lstenem, mi van evvel a gyermekkel? Mi van evvel a gyermekkel?

Hát mikor nézi egy hónapra, két hónapra, hát a gyerek nem az ő gyereke. Csak a feje ép s a lábai, kezei vékonyak vótak. Mikor panaszkodott, hát azt mondták az asszonyok, hogy hát ki van cserélve. Akkor ő mondta:

– Vajon mikor lehetett ez kicserélve?

Akkor mondta az asszony:

– Jaj, addig vót ez – azt mondja – míg vízért jártam, mikor hazamentem – azt mondja – akkor az én gyerekem elcserélték. Hát én ismertem, hogy se nem beszél úgy, ahogy vót, se nem hasonlít úgy, ahogy vót azelőtt. (*Lésped, 1.*)

## II. Gyermekkor

1639. Mikor a gyerekeknek a foga kiesik, akkor azt a fogat föl kell vesse a padlásra, s mondja:

Egér, egér

adok neked csontfogat,

te adj nekem vasfogat! (*Klészse, 7.*)

1640. Kicsikék vótunk, kihúztuk a fogunkat, akkor azt mondták, hogy dobjuk fel a padlásra, s mondjuk, hogy hát:

Adunk neked csontfogat,

adjál nekünk vasfogat! (*Pokolpatak, 2.*)

1641. Mikor kiesik a gyermeknek a foga, akkor feldobja a hiúba:

Egér, egér, én adok csontfogat,

s te nekem adj aranyfogat! (*Klészse, 9.*)

1642. Mikor kicsi vótam, és a fogaim estek ki, akkor át kellett vessem a házon a fogaimat, mondjam, hogy:

Egér, egér,

adok neked csontfogat,



te adj nekem vasfogat.  
 Ha száz évet élek es,  
 ne essék ki a számból! *(Klészse, 7.)*

1643. Ha esszeteszik a két kicsi gyermeket, hogy esseérnek, akkor nem lesznek fogaik. *(Lészped, 7.)*
1644. Ha két gyermekvel, két anya beszélget, nem szabad összemérni a gyermekeket, mert akkor többet egyik sem nő, mind a kettő akkorán marad. *(Klészse, 7.)*
1645. Gyermekek vótunk, s játszottunk, s a fejünket összeüttük, még úgy nagyobb korunkban es:  
 – Jaj, töpjünk a földre, mert meghal anyánk!  
 Ptü!, háromszor, hogy ne haljon meg anyánk. Akkor ő es töpött, én es töptem. *(Lészped, 7.)*
1646. A gyereket nem szabad átlépni, mert ha átlépsz rajta, akkor többet nem nő. *(Klészse, 7.)*
1647. A küsgyerekek nem szokták levágni ollóval a körmit, mert akkor tolvaj lesz, és lop. Csak le kell rágni. *(Klészse, 7.)*
1648. Ha a gyermek tűzvel játszik, akkor éjen bepisál. *(Klészse, 7.)*
1649. Mikor ugye a gyerekek játszodnak, hogy keresztet csinálnak, vaj koporsót, temettek valakit, azt mondtuk, ne csináljanak ulyant, mert akkor meghal valaki. *(Klészse, 7.)*

### III. Leány és legényélet

1650. Leeresztve hordozták a lányok a hajikat SzűzMária tiszteletire. *(Klészse, 7.)*
1651. A lányoknak azért mondták, hogy nem szabad füttyüreszni, azt mondták, ha egy lány füttyüresz, nem szöknek ki a csecsei. *(Klészse, 7.)*
1652. Hogy a lánynak nagy legyen a haja, mossa esővízzel. *(Klészse, 7.)*
1653. A legények a pávának a tollából tettek hármat, elvágta akkorácskára, hogy egyaránt vót a tetejével a kalapnak. *(Lészped, 7.)*
1654. Kék tollú, szép, fényes, ha azt megtalálták, azt szúrták be a kalapjukba, s hordozták. *(Lészped, 7.)*
1655. Pávatollat, azt tettek, még én es vótam Bukarestben, s vettem a fiaimnak. *(Klészse, 7.)*
1656. Esz, és kiesik a falyás a szájából, ha lány, azt mondják, megehült a szeretője, vaj ha más módú, akkor valaki rokonya éhes. *(Klészse, 7.)*
1657. Amikor őszre fordult az üdő, október felé, akkor mentek a lányok guzsalyasba minden este. Vittek fonót, énekeltek, táncoltak, aztán vasárnap este vót csak tánc-guzsalyas. *(Klészse, 7.)*

1658. Szokás vót, verekedtek is a budai legények a felsei legényekkel, azt mondták:  
Ezek budaiak, meg kell ütni!  
A másik azt mondta:  
– Ez felsei, tyúkszeri (mert a felső végit a falunak úgy hívták, hogy Tyúkszer),  
meg kell ütni, mert ezek tyúkszeriek! (*Klészse, 7.*)
1659. Az alsó vége, ahol felindul a nagy útról, az Buda, a közepe, azt mondják, Nagy-  
Klészse, a felső fele, azt mondják: Tyúkszer. (*Klészse, 7.*)
1660. Ha egy lyánynak gyereke vót, nem mehetett a lányok sorába, a lányok lökdös-  
ték, hogy menjen az asszonyok sorába. Az asszonyok meg lökdösték, hogy men-  
jen a lányokéba. A lányok szoktak ide gyöngyből egy szalagot kötni a fejükre,  
és az már nem köthetett, a megesett lány nem köthetett, csak kendőt.  
(*Klészse, 11.*)
1661. Ha állapotos lány vót a faluban, hát akkor azt mondták, hogy azért van jégeső,  
mert valaki állapotos lány-fejvel. (*Lészped, 2.*)
1662. Ha az egyik szerette, s a másik nem, akkor elment a lány, kivágta a legénynek az  
ingje-gombja-házát, s betette sárga földbe, s betette a sportheltbe, hogy úgy égjen  
a legénynek a szüve érte, mint a gomb ég. (*Magyarfalu, 6.*)
1663. Keres a lány egy pléskatyit, miben cipőkenő van, kimossa tisztára és veszen fő-  
det a lába nyomából, hogy ne vegye észre, kitől veszi. Veszen a lába ujjától, a kö-  
zepitől és a sorkától. Még keres egy kicsi cukrot, egy falás kenyeret, és egy kicsi  
mézet s bérakja a pléskatyiba. Szombaton tizenegy óra előtt a fűtő eleibe szent  
hajt és reateszi a szénre. S mondja:  
Mint a földi nép  
szaladgált kenyérért,  
hétszer inkább szaladjon értem Miska.  
Mint szeretik a gyerekek az édességet,  
sírnak a cukorért,  
s minden bogárka  
szaladgál az édességért,  
hétszer inkább szaladjon Miska utánam, Annához.  
Mint olvad a viasz a tűzben,  
elolvad és semmi válik belőle,  
úgy olvadjon,  
és még hétszer inkább elolvadjon  
a szüve Miskának értem, Annáért.  
Ne úgy jöjjön, mint a hó,  
mint az eső,  
mint a szél,  
jöjjön, mint a gondolat!  
Ez kilencszer mondatik, és keveri az esszetett dolgokat a skatyiban. Mikor kilenc-  
szer kimondtad, befeded a plét és beteszed a fűtőbe, közel, hol ég a tűz és letapasz-  
tod sárval. (*Klészse, 10.*)



1664. Ha szerelmes vót a legénybe a lány, ha nem szerette a legénynek az édesanyja, elment, leskődött, hogy az a lány, amikor székletez, kivett a székleteiből, s elment, megkente a fiát, hogy a fia úgy útálja a lányt, mint a szart. (*Magyarfalu, 6.*)
1665. Valamit tettek a pályinkába, s megittatták a legényt. Ő a leányt nem szerette, de hogy megittatták pályinkával, aztán elment, s elvette. (*Magyarfalu, 4.*)
1666. Mikor a lány szeretni akar egy legényt, este kimegy az udvarra, és felnéz az égre, megválassza a legnagyobb csillagot, és mondja háromszor. Nem néz sehova, csak a csillagot nézi. Még mondja:  
 Te szép fényes csillag  
 én a tiéd vagyok,  
 te es az enyém vagy,  
 mű egymásé vagyunk.  
 Vagyon neked kilencvenkilenc tőd,  
 kilencvenkilenc gerebléd,  
 kilencvenkilenc söprűd.  
 Menjél el a Pista háza tetejire,  
 a tetéről a hiúba,  
 a hiúból a füstlyukba.  
 Bújj bé a házba,  
 a szobába.  
 Ha eve kapod  
 ne hagyd, hogy egyék,  
 ha iva kapod,  
 ne hagyd, hogy igyék,  
 ha aluva kapod,  
 ne hagyd, hogy aludjék.  
 Amíg hozzám el nem jó,  
 kilencvenkilenc tődvel szűrjad,  
 kilencvenkilenc gereblyével gerebeld,  
 kilencvenkilenc söprűvel söpörd,  
 ne hagyd, hogy egyék,  
 ne hagyd, hogy igyék,  
 ne hagyd, hogy aludjék,  
 amíg hezzám, Annához el nem jó.  
 Ne úgy jöjjön, mint az eső,  
 ne, mint a szél,  
 úgy jöjjön, mint a gondolat! (*Klészse, 10.*)
1667. Az a román ilyen mondó vót. A lánynak a hajából vettek, és elvitték ahhoz az öregemberhez. Az az öregember akkor megcsinálta s akkor elvitték, valamibe beletették, vaj vízbe, vaj valamibe, hogy az a legény megigya, vaj megegye, hogy úgy szeresse a lányt, mint ahogy szereti az ennivalót, vaj az innivalót. (*Lészped, 7.*)
1668. Elment egy ember Rományiába vadászni. Leült egy bokorba. Mikor leült, hogy leste a nyulat, hát hallja, zsuszsuszsuszs, zsuszsuszsuszs, vigyázkodik az ember: Jaj Iste-

nem, mi lehet ez? Mikor felnéz, hát látja, hogy vittek egy másik faluba egy lányt, fermekával vitték. Űgy megijedett az ember, hogy még a puskát es elejtette a keziből.

Ha valaki szeret valakit, akkor megfermekálja. Az egyik faluból el tudta vinni a másik faluba, fent a levegőben, fent vitte. Az úgy zsuzsugott. De ha a kutyák megebresztették, ugatták, akkor a földön ebredett meg. (*Magyarfalu, 6.*)

#### IV. Házasság

1669. A férjhezmenő lánynak tizenkét párnája, hat padra valója, ötven servetje, húsz falra való kendője, egy ruhás ládája, hat falra valója, négy ágyletakarója, tizenkét hímes inge, nyolc kendője, három asztalterítője, ötven méter vászna, húsz zsáknak való vászna kell legyen. (*Léziped, 3.*)

1670. Űgy vót, hogyha egy legény udvarolt egy lánynak, akkor elmentek lány-kérni. Elhívta a nagybátyját, vaj a keresztapját, vaj a keresztapját, vaj a szomszédját, amije vót, és az első este kérték, akkor nem adták oda. Kérték második este, akkor sem adták oda. Elmentek a harmadik este. Akkor a harmadik este, mikor esszeértettek a lánykérésvel, akkor kivitt a lány egy tál gyivót, letette az asztalra, az apja kivitt egy kancsó bort, s tötött egy pohár bort magának, s egyet tötött a lánykérőnek, mindenkinek, s azt a gyivót megették, s azt a bort megitták. Akkor még vett a lány zsebkendőt, s feltette a jobb vállikra a lánykérőknek. S akkor megvót, erre fogta a lány kezit a legényvel, s azok a lánykérők, az apja es odatette a kezit, leöntötték a kezüket borval háromszor. Azt mondták: Adjon az Isten szerencsét. (*Klézse, 7.*)

1671. Adnak neki zsebkendőt, ki van szépen varrva, s felkötik oda a botra, megkötik ulyan szép szalagokkal, a kezibe veszi s avval menen hívogatni. (*Diófalu, 1.*)

1672. Mük úgy tudjuk, hogy mikor búcsúztatják a vőlegényt, s a menyasszonyt, akkor adnak nekik egy pohár bort, s isznak belőle, s a másikat átöntik így hátrafelé a fejiken, hogy örökké annyi sok vérük legyen, sok szerencsájük legyen. (*Klézse, 7.*)

1673. Mondják, hogy mikor indul a lány a legényvel eskővőre, hamut hintenek elejükbe keresztesen, s ha azon általmennek, akkor nem lesz jó életük. (*Klézse, 7.*)

1674. Mondták, hogy az esküvőkor, nagy gyertyával szoktak esküdni, akkor a kereszt-szülők megjelölték, hogy melyiket fogta a legény s melyiket a lány. Hát amelyik a menyasszonynak a gyertyája vót, azt fogta a keresztmama, és a másikat a kereszt-apa. Hát akkor azt mondták, melyiknek inkább leég a gyertyája, hát az hal meg előbb. (*Léziped, 2.*)

1675. A jobb oldalon áll a férfi, hát ő az első, s az asszony utána, s úgy esküsznek. (*Léziped, 7.*)

1676. Mikor kijönnek a fiatalok a templomból, akkor szokták úgy, hogy ők mennek elől, s teszik a jobb lábikat elől, s akkor öntnek egy rend vizet eleikbe, háromszor öntnek vizet, s három marok búzát hintenek, hogy szerencsájük legyen a vízhez es, meg a kenyérhez es. (*Klézse, 7.*)



1677. Ha vittek egy menyasszonyt, s megtalálkoztak vaj egy halottval, vaj akkor csak ha meghótt valaki, mikor a lagziik vót, azt mondták, hogy szerencsétlenek lesznek. (Klészse, 7.)
1678. Mikor mennek haza a menyasszonyval, akkor eleikbe állnak a kapuhoz és háromszor öntnek a lábára bort, és egy pohár veresbort adnak a kezibe, és abba a keresztapja, vaj a keresztanyja belemártja így az ujját és felcsepegteti a fejire. (Klészse, 7.)
1679. A menyasszonyt amikor elvitték a legényes házhoz, akkor megvót a lakodalom azon az este, akkor éjjel őket külön tették, s oda nem vót szabad senki bemenjen. S a keresztanya reggel bément, s ő kötötte fel őket, s megvizsgálta őket. Ez szokás vót. Ha úgy kapta, hogy jegy vót, hogy becsületes vót a leány, akkor kijött onnan, s akkor ő megmondta a rokonságnak, hogy becsületes. (Lészped, 7.)
1680. Amikor a menyasszonyt hazaviszik a vőlegényes házhoz, leveszik a kocsirol, akkor egy seprűt letesznek eleibe, és a lány, ha átlép a seprűn, akkor lusta lesz, nem takarít soha életiben. Ha felkapja a seprűt, arrébb teszi, akkor tiszta, rendes lesz. (Klészse, 11.)
1681. Amikor hazaérnek és kiteszik az asztalt, akkor esznek egy tányérból, azért, hogy örökké egybe legyenek és szeressék egymást. (Klészse, 7.)
1682. Ott nálunk Móduvában mikor egy vasárnap vót, vaj egy karácsony, vaj egy újesztendő, nagyon szép multságok vótak. A fiataloknak szép táncik vót, ők nagyon szépen tudtak vigadni. Mi ha elmentünk akárhová, nagyon szépen vígadtunk. Elmentünk lagziba, az a lagzi tartott három éjjel, három nap, s csak mind táncból tött ki, evésből, s ivásból, még a ház es emelkedett, mikor az emberek táncoltak, hujjogtattak az asszonyok, énekeltek a zenészek. Akkor vót jó vígadni, nem most. Most nincsen itt semmi vígasság, nem es jó fiatalnak lenni most. (Klészse, 7.)
1683. Az a szokás volt, hogy amikor a menyasszonyt odavitték, és vették le a szekérről, mert szekérvél vitték, akkor vót egy nagy kalács sütvé, a menyasszonyé, odavitték, és vót egy, a vőlegényé. S a keresztapák elmentek, háromszor megkerülték a szekeket, s aztán miután megkerülték háromszor, törtek legeslegelőbb egy darabot, az örömkalács, azt mondják, odaadják a menyasszonynak, s egy darabot törtek, odaadták a vőlegénynek. S azok bétették a kebelükbe, hogy azt megtakarították örömkalácsnak, s a többi osztották a népnek. Azt aztán eltette honn, s ugyanor, mikor valami bánata vót, akkor tört abból egy kicsit, s ette meg. (Klészse, 7.)
1684. Nálunk az a szokás vót, hogy mikor a lagzi indult meg, akkor a lányokat eszehívták, s a lányok csináltak egy szép botot, úgy hívták, virágos bot, s azt a lányok megkötötték szép virágból. S mikor az a virágos bot készen vót, akkor a menyasszony megállott egy sarokban, s a keresztanyja, vagy egy nagynénje azt a botot megtáncoltatta. S azt a botot amikor táncoltatták, akkor sétáltak vele a házban elé s vissza, s mondták:  
El az ajtóig, s még vissza,  
a gyűrűmet add vissza.  
Vége lett a leányságnak,  
mint a nyári virágszálnak,  
hujjujuju-jujuju!



Ezt elmondták háromszor. A legénynél még úgy mondták:

El az ajtóig, s még vissza,  
a gyűrűmet add vissza.

Vége lett a legénységnek,  
mint a nyári fűzlevélnek,  
hujjujuju-jujuju! (*Klészse, 7.*)

1685. Aztán azt a virágos botot feltették egy sarokba, a ház sarkába. Mikor reggel kellett menni misére, akkor kivették azt a virágos botot, egy legény vitte a menyasszony előtt végig a templomig, addig vitte előtte, s mikor beértek a templomba, előreeresztették a menyasszonyt, letérdepelt az oltárra, s azt a virágos botot tartották a hátánál, amíg megesküdték.

Azon vót két gyertya. Vót egy négyes gyertya megfonva sárig viaszból, azt meggyújtották, mind a négy szarát. S vót egy vastag gyertya, azt is rivakótték, az is égett. Aztán, mikor a mise kitelt, akkor még hazamentek. Megállott a hívogató a ház közepin, egyik keziben fogta a hívogató botját, másik keziben tartotta azt a virágos botot. S akkor megkerülték az asztalokat, mikor a miséből mentek táncval, a menyasszony, apja, anyja, lányok, mindenki. S szépen leült még a menyasszony, a virágos botot letették a sarokba, aztán tették az ételeket, s kezdtek enni.

Mikor vitték el a menyasszonyt, eljöttek kocsikval, aztán hozták a legénynek a virágos botját. A legény megállott az udvar közepiben, s a virágos botját tartották a hátánál, s a menyasszonyt, elment három legény, kihúzták a sarokból, be volt burkolva egy fehér fátyolval, sírt a lányokval, három lányval esszebújva sírtak. S akkor megfogták, kihúzták, s odavitték a vőlegény eleibe. A vőlegény megfogta a kezit, s megcsókolta. S vót a vőlegénynél egy bot, s avval a botval ütött hármat rivája. Azt azt jelentette, hogy már ő a nagyobb, nem a menyasszony. S akkor esszefogolóztak egy ketten, sirültek hármat erre, hármat arra, s megcsókolta a lánynak a kezit, s a lány az övét. S akkor tették fel a szekérbe, búcsúztatták el. Tették a szekérbe fel a virágos botokat, ültek fel a lányok, a lányok ültek fel egy más szekérbe, vitték azt a két virágos botot, s énekeltek végig az úton. S amikor odaértek, levették a szekérből a menyasszonyt, s bevitték, s oda mind csak a sarokba letették a vőlegényvel együtt, a virágos botokat letették a hátikhoz, kitették az ételt, és ettek estére vacsorát. Aztán vitték ki a virágos botokat, vitték ki a menyasszonyt, vitték és vetkeztették le és adtak más fejkendő t rivája. S a virágos botokat bontották el. Akkor az azt jelentette, s kötték bé két zsebkendőbe azt a virágot, s tették bé ládába. S azt arra tartották, hogy vaj egyszer egy beteg, akkor avval a virággal füstölték meg. (*Klészse, 7.*)

1686. A virágos botokon égnek a gyertyák. Van egy négyes gyertya megfonva viaszból, és van egy nagy gyertya odakötte. Aztán történik, hogyha meggyúl az az árpa, ki a tetejin van, amelyiknek leég az árpa a tetejiről, az meghal előbb, annak rövidebb az élő napja. (*Klészse, 7.*)

1687. Mikor a leány férjhezmenen, akkor van a nagykalács. S aztán megkerülik a szekeket háromszor, aztán esszeszaggatják azt a kalácsot. S ki mit kap belőle, azt teszi el. Mikor menen a vásárra, akkor úgy gyűljenek a vásárlók a jószágra, mint a kalácsra gyűltek a legények. (*Magyarfalu, 4..*)



1688. Mikor a lány menen férjhez, akkor sütnék örömkalácsot, s avval az örömkalácsval megkerülik a kocsit, melyikbe felteszik a menyasszonyt. Akkor mennek, ki honnat éri, csipkodik azt a kalácsot. De nem azért, hogy megeszik, azt elteszik. Aztán, mikor mennek a vásárra, akkor abból a darab kalácsból visznek, hogy úgy örüljenek annak a tehennek, mint annak az örömkalácsnak örültek a népek. *(Pokolpatak, 2.)*
1689. Úgy hallottam, hogy amikor rontást akarnak tenni, a lakodalom így folyik, akkor borsot dobnak a fiatalok közé, hogy a fiatalok menjenek szét, vaj pedig legyen veszekedés köztük. *(Léziped, 7.)*
1690. Ha valaki megnősült, s lakodalma napján esett az eső, akkor azt mondták, „ezekből nagy gazdák lesznek”. *(Pusztina, 2.)*

## V. Családi élet

1691. Nálunk odahaza úgy vót a szokás, hogy kinek legénye vót, házasandó legénye, addig kellett iparkodjék, meddig a legénynek egy kűs házikót tudott csinálni. A lánynak nem kellett házat csinálni, a lánynak kellett legyenek párnái, vánkossai, olyan falakra teríteni való falvédő, azt felrakták a sarokba, nagy magasra fel a gerendáig. Kinek magasabb vót az észre, az vót a legelső lány a faluban. A legénynek meg háza kellett lennie. *(Klészse, 1.)*
1692. Amikor az embernek fia vót, addig nem nősült, míg házat nem csinált neki. A lánynak csinálták, azt a nagy észrét felrakták, és azt mondta a lány, ha elmentek leánykérni hozzája, úgy mentek leánykérni három este, adtak gyivót, leöntötték a kezüket vízzel, eszefogták, szerencsét adtak nekik, a leánykérők. S akkor megkérdezte az apa, azt mondta: Hát meg akarsz házasodni, hát hol a házad? Mikor házad lesz, akkor házasodol. Azért mondják, hogy házasodol, hogy házad van. A legénynek háza kellett legyen. *(Klészse, 7.)*
1693. Az apa ki szokta adni neki a részit, a földet, adott neki egy tehenet es, ha bírt, ki jobbagyember vót, adott kettőt neki, de aztán többet nem is igen fogadtak szót, mert kellett, hogy menjen, hogy fogja az ő dolgát, gyerekei lettek. Hát mindenki gazdálkodott az ő módja szerint. *(Klészse, 1.)*
1694. Az első világháború előtt, akkor vót egybe, aztán fogtak menegetni ki, aztán, hogy ez a háború vót, aztán most nem es maradnak az öregekvel. *(Pokolpatak, 2.)*
1695. A legkülsőbb kellett elgondozza a szülőket es. Ű vót velik, amíg meghóttak, és aztán neki maradt az a vagyonság, ami vót a ház körül. *(Klészse, 7.)*
1696. Amikor meghalt az apa, az anya, akkor örökké szokás vót, hogy a legkülsőbbnek maradt a ház, ami vót a házban, ami a ház körül vót, az a legkülsőbbnek maradt. Azt mondták, az a külsőbb, azé kell legyen mindenféle. *(Klészse, 7.)*
1697. A terhes asszony nem szabad egyék sem fazékból, sem vederből, mert akkor nagyon csúnya szája lesz a gyerekeknek. *(Klészse, 7.)*



1698. Fokhajmát szoktak tenni a fejük alá, három fok fokhajmát, nehogy meglapulja a gonosz. (A terhes asszonyok.) (*Klészse, 7.*)
1699. Az ember a gazda, ő kell vigyázzon a pénzre, ő tudta, hogy hol a pénz a házban. Ha vót egy kicsi pénzük, az bé vót kötve, a láda fenekire valamerre el vót téve. Mit kellett venni? Lisztet megcsinálta, kukoricát, minden vót, bab vót, krumpli vót, csibe, tojás, ilyenfélék vótak. Nem kellett menni, mint itt, fussunk vásárolni. (*Klészse, 7.*)
1700. A férfiakat becsülik meg a nők, inkább a nők becsülik a férfiakat, nem a férfiak a nőket. A nők tisztelik inkább, minden elsőbbség a férfié, nem a nőé. A nő kendezzé, magázza a férjit, még a lány és a legényt. Ha nagyobb is a lány, mint a legény, a legény fiatalabb, akkor is, ha udvarol neki a legény, akkor bácsinak kell szólítani, kendnek szólítják. (*Klészse, 1.*)
1701. A férfinak nagyobb tisztelete vót, mint a nőnek. Úgy vót, hogy a férfi ment elől és a nő ment utána. (*Magyarfalu, 5.*)
1702. Ha elindulnak a templomba, vaj búcsúra, a férfiak mennek elől, s az asszonyok mennek hátul. (*Klészse, 7.*)
1703. Az asszony, akinek nincs gyereke, az szokta, hogy elmegy a templomba és letérdel, vaj Szűz Mária képéhez, vaj Szent Antaléhoz, vaj más asszonyéhoz, és imádkozik, és tart böjtöket, hogy legyen gyereke. Inkább szerdán szokták tartani, imádkozik, s böjtöl es. (*Klészse, 7.*)
1704. Van egyféle ulyan dudó, ulyan gaz, van leánynak is, legénynek is. Ha akar az asszony, hogy gyermeke legyen, ha fiú legyen, akkor ulyant iszik, ha lány legyen, akkor ulyant, megfőzik, azt a dudócskát megfőzik, s akkor issza a levit. S akkor amit iszik, az lesz neki. (*Diósfalu, 1.*)
1705. Ha az asszonynak a férje jár más asszonyokhoz, akkor csinál kilenc bogot a gatyamadzagjára, hogy ne maj menjen máshoz. Akkor hiába megy az ember, mert nem tud csinálni semmit az asszonyval. (*Klészse, 7.*)
1706. Gyűlölésre: El kell nyelni három fok fokhajmát épen és meg kell keresni, mikor kicsinálod. Szépen felvenni és megtakarítani egy kicsit. Békőtni egy rongyba, és azt elvinni ahhoz, akinek rosszat akarsz. Meg kened vele a ruháját, vagy a gyöngyit, amit visel, és vesd le a házba, vagy az udvarra, s monddad, mikor kened: Milyen bűdös a szar és a fokhagyma, hétszer bűdösebb légy! (*Klészse, 10.*)
1707. Az embernek a zsebkendőjéből, akit az asszony szeret, csináljon két babát, azt a két babát szembe fordítsa, és csakes abból a zsebkendőből úgy csináljon egy pántocskát, hogy essze kösse és ássa be térdig az ajtónyílásba, hogy ne tudjon elszakadni, ne tudjon elmenni máshová az ember. (*Magyarfalu, 5.*)
1708. Ha valakinek rossz életet akarsz, mikor a kuttyákat látod, hogy verekednek, vegyél port arról a helyről és hintsd le, hogy tapodjon át rajta, attól fogva, mint a kuttyák, úgy élnek. (*Klészse, 7.*)



1709. Az asszonyt az ember megverte, zödre, kékre verte, én es kaptam olyan pofonyokat, hogy a szemeimvel nem láttam. *(Lészped, 7.)*
1710. Az szokás vót nagyon, hogy az emberek megverték az asszonyokat. *(Klészse, 7.)*
1711. Elősször, amikor letette a tálat, tálalt, akkor tette a férfinék az ételt, aztán tette a gyermekeknek, utolján tett magának. *(Lészped, 7.)*
1712. Apám leült az asztal fejihez, az asztal végihez, az ott örökké az apám helye vót. Ha jött egy vendég, valaki, akkor az a másik végéhez, szemben, s a többiek aztán ültek kereken. Az ember mindig a fejihez ült, az ajtóval szemben. *(Klészse, 7.)*
1713. Édesapánk elől ült, édesanyánk mellette, s még főzött ugye, tálalt ugye, mű ketten gyerekek az asztal körül vótunk. Mikor leültünk enni, akkor keresztet vettünk, amikor felkőttünk, akkor megköszöntük, azt mondtuk, hogy: Én uram, s én Istenem, hálákat adok szent felségednek kirendelt a mű élő eledelünket. Rendeld ki nekünk máskor es, más szegénynek es, minden üdő-korban, édes jó Istenem! *(Lészped, 7.)*
1714. Nálunk a puliszkát szépen elszelték cérnával, s aztán mindenki eleibe vett egy szeletet, s ette meg. *(Klészse, 7.)*
1715. A gyerekeknek külön asztalkájuk vót, kis asztalik, oda tettek ennük, ha vótak küs gyerekek, s a nagyobbak ettek az apával. *(Klészse, 1.)*
1716. Reggel felkeltivel az ember köteles megmosakodni, keresztet vetni és úgy indulni. *(Lészped, 4.)*
1717. Nálunk szokták azt csinálni ulyankor, mikor meghótt valaki, és örökölni, maradt föld, el kellett osztani, vót sorshúzás. Nekifogtak s egy papírkára felírták, hogy ez a darab itten, ez a darab ott, s bétették azokat a papírokat egy kalapba, esszekeverték, s aztán belényúltak, s kivették. S melyiket vette ki, az vót az övé. *(Klészse, 7.)*
1718. Szokták mondani, hogy hajonfejt az asszonynak nem lehet járni, mert akkor sír Szűz Mária. *(Klészse, 7.)*
1719. Nem szabad az asszony kendő nélkül járjon, csak kendővel. *(Klészse, 7.)*
1720. Az asszony böjtölt, mert disznót vágott vót, s elvitték mind, mindenfélét, szalonát, sonkát, kolbászt, mind, nem hagytak neki semmit. Hát ő elkezdett böjtölni, de kérdeztem, hogy hogy böjtöl? Azt mondta, hogy ő úgy böjtöl, hogy nem pénteket tartott, hanem keddet, s imádkozik, kilenc keddet tart meg. Akkor hát, ki elvitte, nem őt fogta meg, hanem egy küs gyereket. A küsgyerek ulyan beteg lett, hogy maj meghótt. Akkor megsajnálta, és abbahagyta, s meggyógyult a gyerek. Akkor újra még böjtölni fogta, s akkor az embernek levágta a vonat a lábait. Mert ulyan postát hordozott, s ulyan nagy fuvatal vót, hogy nem hallta, hogy a vonat menen, semmit nem látott, esett a hó, hogy a lábait levágta. S azt mondta, hogy ő böjtölte ki, mért vitte el nekije. *(Pokolpatak, 2.)*

## VI. Vallásos élet

1721. Imádkoztunk, mikor gyerekek vótunk, vót így az ablaknál egy nagy, hosszú pad, s minden áldott reggel oda letérdepeltünk, s mikor azt az imádságot elvégeztük, akkor keresztet vettünk, s akkor megcsókoltuk a földet, s akkor felkőttünk, s akkor: Dicsértessék a Jézus szent neve. *(Lészped, 7.)*
1722. Találkoztam olyan embervel, azt mondta, egyet sóhajt, szivire teszi a kezit, s akkor kéri a Jóistent, s érzi, hogy azt a könnyebbséget megkapta a Jóistentől. *(Lészped, 4.)*
1723. Imádkozom este-reggel, s éjjel es az imádsággal vagy. S akkor gondolj csak te Jézuskához, akkor Jézuskával vagy. *(Lujzikalagor, 2.)*
1724. Ha szüvire teszi a kezit, akkor elég a Jóistennek. A Jóistennek akkor tiszta szüvből mondja, és nem es kell imádkozzék, hanem csak odagondoljon, és ha a szüvire tette a kezét, gondol: Én Istenem, ne hagyj el!, és akkor az elég imádság helyett, mindenfelét felér az. *(Klészse, 1.)*  
Imádkozni kell esti imádságot, mert az Isten kezébe fekszünk le. *(Somoska, 1.)*
1725. Amikor délben a harang szól, akkor megáll, s elmondja az Űrangyalát, imádkozik. *(Magyarfalu, 4.)*
1726. Ha menen valahova az úton, sokaság közt van, meglátja a keresztfát, hát: Dicsértessék a Jézus Krisztus! *(Magyarfalu, 4.)*
1727. Kilenc pénteken se nem eszel, se nem iszol, csak imádkozol, csak mész, s imádkozol, akkor, mikor a kilencedik böjt odaért, akkor az megtetszik, hogy melyik bűnös. *(Lujzikalagor, 2.)*
1728. Vasutas vót Bogdánfalvában, és azoknak vótak ulyan jegyek adva, hogy szabad vót menjenek el Csíksomlyóra fizetés nélkül, s onnat nagyon sokan jártak. Bogdánfalvából es jártak, Lujzikalagorból es, de műk nem jártunk. Azt mondták, hogy ott a Mária megmutatódott, s ott van egy forrás, orvosságos forrás, s abból, aki megmosdik, az meggyógyul. Nagyon sokan mentek oda búcsúra. *(Klészse, 7.)*
1729. A férfiak elöl álltak az ótárnál. A lányok a férfiak után. A lányok után jöttek a menyecskék, a menyecskék után az idősebb asszonyok. S akkor, aki akart, férfiú, fölmentek a kórusba. Klészén nincs pad, mint itt van Magyarországon. *(Pokolpatak, 2.)*
1730. A kicsi gyermekek álltak legelől, a férfiak utánik, azok az öreg rendek, akkor utánuk vótak a legények. A legények után vótak a leányok, és a leányok után vótak az asszonyok. *(Lészped, 7.)*
1731. Legeslegelől az oltárnál állnak a legények, legelől az apró gyermekek, utána a nagylegények. A legények után a nők emberek, s aztán az öregebb emberek. Az emberek után állnak a küsebb apró leánykák, aztán állnak a nagylyányok és hátul az asszonyok. S legesleghátul az öregasszonyok. *(Klészse, 7.)*
1732. Vótam két éve Újfaluba. Az asszonyok bal oldalt, és a férfiak jobb oldalt vannak. *(Pokolpatak, 3.)*



1733. Jobb kéz felől vannak az emberek, ész bal kéz felől vannak az asszonyok, nem keverednek essze. (*Lujzikalagor, 7.*)
1734. A régi templomunkat lebontották, mert kicsike vót. Abban napkeletre vót az ótár, amerről jött a Nap, arra vót az ótár. (*Lujzikalagor, 8.*)
1735. A klézsei templom, mikor bémensz, akkor keletre, az oltár fele nez az ember. (*Klészse, 4.*)
1736. A templomnak az oltárai mind napjövetre vannak csinálva. Ritka eset, mikor valami nem egyezik, de hitünk szerint mindig napjövetre. (*Lészped, 4.*)
1737. Nálunk odahonn a katolikusoknál olyan vót a szokás falun, hogy minden szobába a szentképek keletre vannak állítva. Még a templomnál es az oltárok mind keletre vannak, csak keletre imádkozunk. És reggel az ember felkel, megmosakszik, keresztet vet, és imádkozik, csak keletre fordul, és úgy imádkozik. (*Klészse, 1.*)
1738. Azt mondták, hogy amikor a lézpedi templomot építették, akkor a templomot mint építették, mindig esszedőlt egy része. Hát végén aztán, akik építették, akkor úgy beszélték meg, bele kell építsék valakinek az árnyékját. És akkor beleépítették. A főmester, aki ott vót, Tóth János és annak a feleséginek az árnyékját építették bele, és akkor meghalt az asszony. Azt mondták, hogy hát fogja ő a méretet, hogy addig beépül, közben az árnyékja is ott vót, akkor az árnyékját építették bele. És akkor meghalt az asszony. (*Lészped, 2.*)
1739. (A lujzikalagori templomról:) Ezt es úgy építették. Hallottam, mondja az emberem es, hogy amikor kezdték vidilni fel, rakni fel, ahogyan rakták a falait, a legény, hogy ült, az árnyékját bérakták belé. S aztán meghótt a legény. (*Lészped, 3.*)

### *Imák*

1740. Éj után, megvirradván,  
kérjük meg az Űrisztent leborulván,  
segétsen meg az napig fáradván,  
bűnbe ne adjon,  
szátán töllünk távol legyen,  
Jézusz maga velünk legyen.  
Nyelvünknek fordulása,  
fülyeinknek durfolása,  
szemeinknek nyargalása,  
világ hívszágát ne lássza.  
Ez napvilág nyugodjék,  
boldog rivánk következék,  
világtól szívünk búcsúzzék,  
egy Iszten velünk áldozzék,  
hogy tiszták lehesszünk,  
mint a hók,  
ámend. (*Bogdánfalva, 3.*)

1741. Megvirjadván,  
 kérjük Istent leborulván,  
 úgy folyjon nyelvünknek szólása,  
 világ hívságát ne lássuk,  
 mint a hó tiszták lehessünk,  
 józan legyen eledelünk,  
 jóra forduljon testyünk,  
 szívünkben minden rossz eltávozzék. (*Klészse, 6.*)

1742. Feltekinték napkeletre,  
 ott látok egy szép kápolneszkát,  
 bejül aranyos,  
 küjel irgalmas.  
 Négy szegibe négy arany keresztfa,  
 közepibe egy karszék,  
 ott ül asszonyunk szép Szűz Mária.  
 Odamenen Szent Lukács szivangélisza,  
 kérdi:  
 Mért sírsz asszonyunk szép Szűz Mária?  
 Hodne sirjak,  
 az én szent fiam könyökig könnyűbe,  
 térdig vérbe,  
 megcsapdoszták vaskesztyűkkel,  
 megliggatták vaskardákval.  
 Ki ezt elmondja  
 este lefektyibe,  
 reggel felkeltyibe,  
 még egy kicsivel se marad bűnbe,  
 ámmen. (*Lujzikalagor, 2.*)

1743. Hajnal, hajnal, pirosz hajnal,  
 kivel Mária elnyugovék,  
 urunk tölle születék,  
 pokol eltöreték.  
 Nap jön, jó Nap jön.  
 Kik töllem eltértetek,  
 gyónászt, vallászt  
 nem tehettem,  
 lelkemnek szállászt  
 nem kereszhettem.  
 Itt a Páduai Szent Antal háza.  
 Négy szegibe négy angyal,  
 közepiben szent oltár,  
 szent oltáron ezer angyal.  
 Anyám, anyám,  
 szép Szűz Máriám,



rendelj nekem három angyalt,  
 egy örözzön,  
 egy oltalmazzon,  
 egy hírt adhasszon.  
 Híre nélkül meg ne halhasszak,  
 ámmend. (*Bogdánfalva, 3.*)

1744. Már megvirradván éj után,  
 kérjük Istent leborulván,  
 hogy minket ez nap fáradván,  
 bűnbe ne ejtsen a sátány.  
 Úgy folyjon nyelvünk szólása,  
 ne hallatszék durfolyása,  
 szemeinknek nyargalása  
 világ hiúságát ne lássa.  
 Mint a hó tiszták lehessünk,  
 távodzék minden restségünk,  
 józan legyen eledelünk,  
 hogy jóra forduljon testyünk,  
 hogy e nap jól elnyugodjék,  
 boldog éj rivánk következék. (*Klézse, 7.*)

1745. Én lefekszem én ágyamba,  
 minden földi koporsómba.  
 Álom engem meg ne nyomjon,  
 család engem meg ne csaljon.  
 Az Űr sentségével akarok élni,  
 Jézus nevivel alodni.  
 Nyiss kaput angyal,  
 nyújts kezet Mária,  
 mehessünk be boldog mennyországba,  
 ámmen. (*Klézse, 3.*)

1746. Jézuszkám neked ajánlom  
 testyemet, lelkemet,  
 minden tehetségemet.  
 Az éjszakán öröjz meg  
 rossz álmoktól,  
 rossz gondolatoktól,  
 rossz incselkedéseztől,  
 ördög hatalmától,  
 rossz ember szájától,  
 szándékától.  
 Boldogságos Szűz Máriácskám,  
 neked ajánlom  
 testyemet, lelkemet,  
 minden tehetségemet.

Az éjszakán őriz meg  
rossz álmoktól,  
rossz gondolatoktól,  
rossz incselkedésektől,  
ördög hatalmától,  
rossz ember szájától,  
szándékától.

Őrző angyalkám  
neked ajánlom  
testyemet, lelkemet,  
minden tehetségemet.

Az éjszakán őriz meg  
rossz álmoktól,  
rossz gondolatoktól,  
rossz incselkedésektől,  
ördög hatalmától,  
rossz ember szájától,  
szándékától,

őriz meg, légy velem  
az utolsó órámon.

Szent kereszt, szent háromság,  
légy velünk, s el ne hagyj,  
Atyának, Fiúnak, Szentlélek istennek neviben,  
ámmend. (*Bogdánfalva, 3.*)

1747. Mivel már besötétedett,  
kérünk teremtőnk tégedet,  
hozzánk kegyelmességedet,  
mutasd szakadt őrzésedet.  
Rossz álmok távol essenek,  
rút látások elvessenek,  
sátányok megköttessenek,  
hogy testyünk ne fertőzzenek.  
Engedd ezt nekem kegyesen,  
Atya, Fiú felségesen,  
legyünk örök dicsőségben,  
Jézusunkval egyetemben,  
ámmen. (*Klézse, 7.*)

1748. Csángú imádság, melyket tanultam anyámtól, és melyket mondtam, mikor kicsi  
vultam, hányszor feküdtem le öszte:  
Add meg nekem Isztenem,  
mindennapi kenerem.  
Őrezz meg te minden rossztól,  
minden baj, minden gonosztól.  
Adj szüléknek egísszítget,



kergeszd el a betegszíget,  
 házunkban mindig jó legyen,  
 teljbe minden csak menjen.  
 Őrangyalom alíssz el,  
 és hulnap reggel kültz fel,  
 újból menen nekünk jól,  
 meddig a Nap leszentül.  
 Amin. *(Szabófalva, 4.)*

1749. Ma péntek az a nap,  
 Krisztus menen kénján,  
 kénján eszék eszetjén,  
 öt mélyszégesz szent szebeként  
 kifolyt a názáreti édesz Jézusz Krisztusznak szent vére.  
 Orgonának három ága,  
 mennybe hallik hangosszága.  
 Nyiss ajtót Mária,  
 mehesszünk az örök életbe,  
 ámmend. *(Bogdánfalva, 3.)*

1750. Ma péntek, úgy van a napja,  
 Krisztus menen kénjára,  
 kénján esik esetje,  
 öt mélységes sebeje,  
 kiből kifolyt drágalátos szent vére.  
 Az angyalok sengetének,  
 menyünk az aranyos misére.  
 Négy szegibe négy angyal,  
 közepibe szent ótár,  
 szent ótáron tíz angyal.  
 Azt felelé:  
 Nem mehetek,  
 meg vagyok kötözve hét halálos bűnvel. *(Lujzikalagor, 3.)*

1751. Ó te pokol, szátán,  
 ne készérgessz éngem.  
 Vagyon nekem fejem,  
 fejem az Űriszten.  
 Menj el eleibe,  
 felelj meg képembe.  
 Szálljon bé a szívembe,  
 szenteljen meg éngem,  
 vigye be a lelkemet,  
 az örök dicsőségbe,  
 ámmend. *(Bogdánfalva, 3.)*

1752. Bár csak egy nap volna békével lelkünk,  
 hogy ne bántanánk a mű Istenünk.  
 Akkor megújulna szívünk,  
 meggyógyulna bűnös lelkünk.  
 Nézzed Krisztusnak drága szent testit,  
 annak öt mélységes sebe helyit.  
 Ezt mind érttünk szenvedte,  
 hogy lelkünket mennybe vigye.  
 Nézzed két kezét, ki van terjesztve,  
 úgy várja a bűnöst, kész megölelje.  
 Ó siess bűnös hozzá menni,  
 vétkeidből kitisztulni.  
 Nézzed, szent feje félre van hajtva,  
 mégis csak a bűnös lelket óhajtja.  
 Nézzed két lábát tompa szeg tartja,  
 mégis csak a bűnös lelket óhajtja.  
 Ó siess bűnös hozzá menni,  
 vétkeidből kitisztulni,  
 ammen. *(Klészse, 7.)*

1753. Jézus, Mária, Szent József,  
 neked adom szívemet és lelkemet.  
 Jézus, Mária, Szent József,  
 segíts az utolsó küzdelemre.  
 Szent, szent a seregeknek, ura, isztene,  
 teljeszek az egek  
 és a föld  
 uram a te dicsőségedre. *(Klészse, 3.)*

1754. Boldogságos szép Szűz Mária,  
 elvitték a te áldott szent fiadat,  
 keresztfára feszíték.  
 Vérvél izzada,  
 vérvél cseppene.  
 Odamenének az angyalkák,  
 felvitték,  
 Krisztus eleibe vivék.  
 Azt felelé vissza Krisztus:  
 Ki ezt az imádságot  
 el tudja mondani,  
 az ű halála óráján  
 meg tudok emlékezni. *(Klészse, 3.)*

1755. Mennyországnak asszonya,  
 légy lelkünk oltalmazója,  
 végóránk befogadója.  
 Minket az angyal örözzön,



szent keresztfával megjegyjezen,  
 sátán töllünk elmenjen,  
 Jézus, Mária velünk legyen.  
 Nyiss kaput angyal,  
 nyújt kezet Mária,  
 mehessünk be a boldog mennyországba,  
 ámmen. (*Klészse, 3.*)

1756. Ha csudákat keressz szükségedbe,  
 indulj fel Szent Antalhoz szüvedbe.  
 ved reménységedet érzelmeidbe,  
 hogy meghallgattassál kéréseidbe.  
 Érdemeiért Páduai Szent Antalnak  
 sokféle betegek meggyógyulnak.  
 Halál, ördög, tévelygés távoznak,  
 tűzből, vízből sokan szabadulnak.  
 Veszett jószágot akik keresik,  
 vének, éfjak tőle megnyerik,  
 több dologban isz áldását veszik,  
 kik a világon őtet híven tisztelik.  
 Ezt próbálja városa,  
 Páduának sokasága,  
 hogy Szent Antal árváknak, özvegyeknek,  
 velem jótevőknek, ügyefogyottaknak,  
 hozzám folyamodóknak,  
 dicsőség legyen Isztennek,  
 Atya, Fiú, Szentlélek  
 isztennek áldása  
 szálljon rivánk,  
 és mindenkor megmaradjon mirajtunk,  
 hogy szolgálhassunk nékie,  
 tiszta szívvel és lélekvel,  
 minden hét betöltésével,  
 ámmen. (*Klészse, 3.*)

## VII. Gazdasági élet

### *Állattartás*

1757. Ha csükrét ültettünk, többet tettünk, a sasnak a részire, huszonegyet, vaj huszonkettőt. Egyet egyék meg az, a többit hagyja meg. (*Lészpéd, 7.*)
1758. Azt mondták nálunk, ha kucsmába viszik a tojásokat, akkor kakasok kelnek, ha fejkendőbe viszik, akkor tyúkok. Ha rendre rakják bé, sorba rakják bé a fészekbe, akkor sorba fognak kikelni, két-három nap, de ha egyszerre béborítják, akkor egyszerre kelnek ki. (*Lészpéd, 7.*)

1759. Vót egy szép tehenyünk anyáméknak, s kisbornya vót. Olyan nagy csöcsei vótak, annyi tejet adott, s azt mondja egy ember:

– Ad-e a tehenye tejet?

Azt mondja anyám:

– Ad, adogat – azt mondja – elég szépen.

Annyi vót, többet még a bornyú sem vót mit szopják. Úgyhogy a bornyúcska kicsikén megtanult enni. A tehennek vért fejtek a csöcsiből, s nem vót tej, mert elvitte az az ember. (*Pokolpatak, 2.*)

1760. Az a mána azt jelenti, elvették a jóságát. Ha elveszik a tehennek a tejit, akkor a teje megvan, de kivette a jóságot belőle, azt a zsiradékot mind kivette belőle.

(*Diósfa, 1.*)

1761. Ne menjünk messzebb, vót egy, ide bé, kanton, az országútjánál ház vót. Annak vót két fia, az embernek, s reggel a legény elvett egy borjút, hogy kösse ki oda, hogy egyék a sáncban. Hát ő mikor kieresztette a borjút, ő a borjút hajtotta elől, a kapun ki, s ő vitte a kötelit, ment hátul. A borjú, mikor kiment, leesett, mindjárt megdöglött. Ő kiment a borjú után a nyomán, s ő es leesett. Mikor nezik, hát valami hamu vót elhintve, liszt s hamu elhintve, liszt s hamu a kapun kívül. A borjú megdöglött, s ő leesett a lábáról, s elvitték, s ült esztendeig a kórházban.

Az úgy mondták mások, hogy ez fermekálás vót. Ő ment lenne elől, ő hótt lenne mindjárt meg. A borjú, hogy elvette vót, feltipodta, aztán ő is tipodott utána, de csak leesett a lábáról, a legény. (*Klészse, 5.*)

1762. Az első fejéskor azt mondták: Ptü, nehogy megigízzem! (*Pokolpatak, 2.*)

1763. Nem adnak ki semmit a háztól, nehogy elvigyék a tejit. (*Klészse, 9.*)

1764. A szomszédba, hát egy reggel korán betalálok az istállóba, ilyen első bornya vót a tehennek. S hát az asszony be van ülve a kisszékre, s feji a tehenet. Négy lik vót egy laposkőn. Mondom:

– Mit csinál kend?

Azt mondja:

– Azért fejem – azt mondja – ezen a kőn keresztül – azt mondja – hogy ne vegyék el a tejit. (*Pusztina, 4.*)

1765. Az előfordult minálunk es, tudja, fejős tehenem vót kettő es. Egy ideig olyan jól ment, hogy hát jól tejeztek, jó vajas, zsíros tejik vót, egyből olyan lett a tej, hogy hát letettem a tejet, nemhogy megaludt volna, hanem olyan nyúlós lett és megkékölt a tej.

Hát én annyira csudálkoztam, hát én úgy kezelem, mindenfélét, mint eddig, hát mi van a tejjel, hát nem tudom elképzelni. Panaszkodtam többnek es. Elmentünk misére, kijöttünk, akkor összejöttünk, hát elpanaszkodok, mondom az asszonyoknak, hogy hát:

– Én nem tudom, mi lesz, hát annyira elromlott a teheneknek a tejik, hogy nem is tudok mit csinálni vele. Hát – mondom – megkékölt és olyan nyúlós lesz, nem tudunk enni belőle.

Akkor azt mondja egyik fiatal asszony, hogy:

– Igen, el van véve – azt mondja – a tehennek a teje, a föle, és azért ilyen.



De úgy bögtek a tehenek, hogy hát hiába etettük, csak mindig néztek ki az ajtón, és hát bögtek a tehenek.

Nem tudtam, hogy mi van velük.

– Hát – mondom – mit lehet csinálni?

Azt mondja, hogy hát Russznénak mondják, egy öregasszony.

– Menjen ki, csináltassa meg a teheneknek a tejiket.

De ő megmondja, mikor odamenyek azt is, hogy mért menyek, még azt is megmondja, hogy hát el van-e véve, vagy sem.

Hát én fogtam magamat, felmentem, erdő alatt lakott, felmentem oda, s akkor mondom neki, hogy mért mentem.

Azt mondja:

– Igen, tudom, elvették a tehenednek a tejit, de nem is annyira a tejit, mint inkább a felit vették el – azt mondja –, s az még rosszabb, mintha a tejet vették volna el.

– Hát – mondom – hogy lehet az?

Akkor ő mondta, hogy mit vigyek, hogy hát, azt mondja, vigyek egy éveg vizet és három hosszú szál füvet, ilyen sás-füvet, aztán ő megcsinálja.

Hát én nem tudom, mit csinált avval a vízzel, meg avval a füvel, és akkor azt odadtam a darába, rászórtam azt a vizet, azt a füvet esszevágtam, belekevertem oda, s megettettem a tehenekkel.

Hát ha hiszi, ha nem, de a teheneknek a teje, szóval a föle visszajött, úgylát jó lett a tej.

Hát akkor nyomban, a szomszédasszonyomnak, hogy hát egy öregasszony vót az, hogy annak egy tehene vót. Az, abban az üdőben, meddig, hogy én a teheneimvel kínlódtam, hát az egyre vitte a vaját. Mert a gyárhoz szoktuk vinni a vaját eladásra. Németek vótak ott, és odavittük. Nekem is vót német nő, oda vótam szerződve a vajjal. De hát abban az üdőben nem tudtam vinni, mert hát nem vót jó, még ami vót, az sem vót jó.

– Hát – mondom – Ágnesné, hogyhogy magának olyan szépen, olyan sok vaját el tud egy tehéntől venni?

– Én fiam – azt mondja – abrakolom a tehenet.

De abrakolta ő, mert állítólag, ahogy mondta az a másik, aki azt a tejet visszahozta, azt mondja, hogy:

– Meg is mondom – azt mondja –, a szomszédban van, a szomszédban valaki elvette. (*Léssped, 2.*)

1766. Hát tudták úgy a régi öregek, hogy olyannyira elvették a szegény tehennek a tejit, hogy a kisbornyú nem vót mit szopjék. Akkor elment annak az illetőnek a kapujához, ott bögött bé a szegény tehen, addig, ameddig azt a tejet vissza nem kapta. (*Magyarfalu, 5.*)

1767. Itt lakott egy öregasszony, a szomszédban és az elvette a tehenünknek a tejit. Az csak bement egy olyan ződ kukoricaszárval, és valamit mondott, avval a ződ kukoricaszárval háromszor megcsapta azt a tehent, a hátát, és a tejet már el is vette. (*Magyarfalu, 5.*)

1768. Vót egy másik asszony, az is úgy tudta a teheneknek a tejit, elment reggelente, és gyűjte a vízharidot, ott, ahol legelnek a marhák, gyűjtötte azt a vízharidot,

s akkor hazavitte, s ott aztán, hogy mit csinált otthon, mit nem csinált, ő avval elszedte.

Tótt az üdő, múlt, de annak a vaját lepik meg a hernyók, nyűvek, ha ő ver vajt, nem lehet három napot többet tartsa, megeszik a nyűvek, mert az nem tiszta. Így élt az öregasszony, ameddig élhetett. Na eljött az üdő, hogy meg kellett halni. Elment a paphoz, hogy gyónja meg. Azt mondja a plébános:

– Moszt te nekifogsz, hazamensz, egy edénybe, egy kártyába, töltsd meg tejjelvel, és menj ki az erdőbe, egy fát, ameddig feléred, kenjed meg tejjelvel, amelyikből csinálod te a vaját. És aztán állj félre, nézzed meg, hogy mi menen oda.

Úgy csinált az asszony.

S aztán jöjjél ide hozzám vissza, hogy mond meg nekem, s akkor ódozlak fel, addig nem.

Akkor úgy csinált az asszony. Hazament, megtötötte azt a kártyát, kiment az erdőbe, felhágott egy darabig a fára, még csak fölérte, ő bekente, s akkor végzett, akkor félre állott. Ott béka, kígyó, gyék, sáska, mindenféle csúszómászó mind ott vót, mind mentek oda. Odamentek a fához, és szípták azt a fát, nyalták, szípták azt a tejjelt.

Meglátta az asszony, megijedett. Elment, szépen vette magát, odament a plébánoshoz, s mondta:

– Na – azt mondja – plébános atyám – azt mondja – megtettem.

– Na – azt mondja – moszt mondd meg, hogy mit láttál?

– Jaj mit láttam – azt mondja –, a világon való csúszómászó, kígyó, mindenféle, béka, gyék, mind odamentek, és szípták – azt mondja – azt a tejjelt.

– Még téged is úgy kell szípjának a másik világon.

S akkor az asszony kipukkadt. (*Diósfalu, 1.*)

1769. Egy asszony vót, egy öreg néni, amelyiket mondták, hogy kimenen a fejősajtárral reggel korán a legelőre, s leszedi a harmatot, s akkor azt mondja, hogy veszi el ennek s ennek a tehennek a tejit. (*Pusztina, 3.*)

1770. Ezt az én édesanyám mondta, hogy vót egy öregasszony, az az öregasszony el tudta venni a tehényeknek a tejiket. Hát kérdeztük az édesanyámat, hogy hogy tudja elvenni a tehényeknek a tejiket? Azt mondja, hogy úgy elvette az övéknek, mikor lány vót, hogy a szegény tehén odament a kapuhoz és ott böngött be, mert pusztult el a kisbornyúja éhen. A tehén nem ett, csak oda ahhoz az asszonyhoz futott. A tej olyan kék vót, mintha festék lett vóna belétéve. Na akkor odament a nagypapám, és azt mondta annak az asszónak:
- Ha nem adja vissza a tejet a tehennek, akkor nagy bajok lesznek, úgy megveri, hogy meg es hal belőlle. Na akkor szégyelte magát, vissza es adta.
- De én kérdeztem édesanyámat, hogy hogy történik ez a tejelvévés? Azt mondja: Veszen két vasat, erre valamit mond, erre a két vasra, és reggel, mikor harmat van, csapja abba a harmatba a két vasat, s hány csepp feljön, viszen egy köcsögöt magával, tejes köcsögöt, és a köcsögbe dobja belé mindig azt a csöp harmatot, kilencszer, kilenc csöppet. Na akkor azt hazaviszi, és az ő tehényinek, abba teszen abba a köcsögbe korpát, teszen sót, és oda adja az ő tehényinek. És akkor az ő tehényinek annyi teje van, tejfele van, hogy már nem tudja, hová tegye. (*Magyarfalu, 5.*)



1771. A fazakakat csalánval forrázták ki. Tettek bele csalánt, akkor forrót öntöttek, úgy kiforrázták. Azt mondták, akkor jobb a tej, s több a tejfel es. *(Pokolpatak, 2.)*
1772. Ha nem hagyja a tehén, hogy fejjék, nem bírják fejni, rugdosódik, keresnek ördög-bordát, megkerítik avval az ördög-bordával, s a tehén hagyja, hogy fejjék. *(Klészse, 4.)*
1773. Amikor a tehén szült, azt az első tejet kifejte anyám, akkor örökké bétette a da-rába, eszekeverte, s odaadta a tehénnek, hogy örökké sok teje legyen. *(Klészse, 7.)*

### Földművelés

1774. Mennek vetni, akkor öntenek egy csepp szenteltvizet, hogy a Jóisten áldja meg a vetést. *(Klészse, 7.)*
1775. Mikor a búzát vették, akkor szokták, hogy előbbször, mikor egy marokval elhintoztak, azt mondták, ezt a madarak részikre vetik. Az a madaraké legyen, s a többi az embereké, ami termik. *(Pokolpatak, 2.)*
1776. Mikor elvetették a dinnyét, akkor a végire leültek:  
– Na – azt mondja – akkora legyen, mint a seggem! *(Pokolpatak, 2.)*
1777. Úgy hallottam, hogy mikor vetnek, akkor az első marikval, a jobb lábikval kell kilépni, három marokval elvetnek. Azt mondja:  
– Ezt vetem a madaraknak, ezt vetem az állatoknak, ezt vetem a rossz esőnek, s a többit magamnak.  
S akkor azt a három marokot elveti. *(Klészse, 7.)*
1778. Mikor kapáltak, s elfogyott a kapáló, akkor tették a kapákat esze. „Akkora csövek legyenek, mint a kapa nyele!” *(Pokolpatak, 2.)*
1779. Elmentem kapálni, kapáltam, s mikor a kapálást elvégeztem, azt a földet, amelyet megkezdtem, akkor ezt mondtam:  
Édes jó Istenem,  
áldott szent földem,  
adj jó termést,  
a Jóisten örözzön meg jégtől,  
örözzön meg szélvészektől.  
Ezt szoktuk mondani. *(Léziped, 7.)*
1780. Azt hallottam, hogy mikor a kendert elvetik, aztán a madarak mennek, hordják ki, akkor el kell a gazdasszony menjen, de jobb lenne, ha lány menne, s kilencszer megkerülje csórén azt a kenderes földet. *(Klészse, 7.)*
1781. Mikor a kendert vettük, leghamarább egy marok kendermagot, s azt mondtuk, ezt vetjük a madaraknak, hogy a többit ne maj egyék ki. Ha nem vettünk egy marokval a madaraknak, akkor azt mondták, hogy a többit is kieszik a madarak. *(Klészse, 7.)*
1782. Amikor vetik el a kendert, hogy a kender nagyot nőjön, s a madarak ne szedjék ki a födből, leveti az asszony az ingit, így húzza utána, s megkerüli kilencszer a kendereset, csórén, tiszta meztelen, nem látja senki, ulankor kerüli meg. *(Klészse, 5.)*

1783. Jobb lábval kell kilépni, s akkor mondja, hogy hát: Isten segíts elvetni a gabonát! Isten adjon áldást a gabonámra! (*Magyarfalu, 9.*)
1784. Jobb lábval lépnek ki, mikor vetni akarnak, és az első markot, mikor kiveszik, s vetni akarják, akkor azt mondják: Ezt vetem a madaraknak, ezt vetem az állatoknak, s a többit vetem magamnak. (*Klészse, 5.*)
1785. Azon éjjel, mikor kellett menjen vetni, akkor nem közlekedtek. (*Magyarfalu, 4.*)
1786. Mesélte egy asszony, hogy még otthon vótak, s örökké csodálkoztak, hogy egy embernek a fáján annyi gyümölcs vót, s a többiekén nem. Hát ő megrontotta, hogy mit tudott, nem tudom, de az ő fáján örökké annyi vót, törtek össze az ágak, s a másiken nem vót. (*Pokolpatak, 2.*)
- +
1787. Akinék tehetsége vót, akkor vót háza, ha nem, aztán odavitte a szülőkhöz, s aztán építettek házat. (*Pokolpatak, 2.*)
1788. Mikor kivesszük a kemencéből a kenyeret, akkor csókoljuk meg, s keresztet vetünk, mikor bévetjük. (*Diósfa, 1.*)
1789. Azért, hogy az, mikor feldagadott, bevette a kemencébe, s akkor ott kipárolgott a közepén. Mikor megcsinálták a tésztát, készen vót, hogy bevetni, hát akkor egy lukat csinált az ujjával, a mutatójával. (*Pokolpatak, 4.*)
1790. Mondták, hogy mikor az asszony tisztulás alatt van, akkor lekvárfőzés, kenyérsütés, meg ilyen munkába, akkor még a disznóölésnél is inkább félrevonult a munkából, akkor tudták, hogy az a baja. (*Lésped, 2.*)
1791. Ha kenyeret sütnék, vaj kalácsot, hát adjanak másnak es, mert ha nem adnak, akkor Jézuskának fáj. (*Magyarfalu, 4.*)
1792. Aki hamisan esküszik, azt megveri az Isten, megbünteti. (*Klészse, 7.*)
1793. Hát nálunk, megmondom én a nevit es, vót egy Máris Jánoska, és ellopott egy birkát. S azt felkötték a hátára, s hordozta, s rikojtotta: Aki lop, így pacil. Aki lop, így pacil. (*Klészse, 3.*)
1794. Mikor kitúrja a gulán a földet, aztán a malomba oda lehajítják, hol örölnek, viszik oda azt a guruszmált földet, hogy ők legyenek ott, ne az ember házánál. (*Klészse, 3.*)
1795. Tük itt ne üljetek,  
e malomhoz menjetek,  
elég van mit egyetek!  
S eltöpdösik. (*Klészse, 3.*)
1796. Mikor gulánok vannak a háznál, letörsz a söprűről három ágat és csinálsz egy mazdagot kenderből, virágos kenderből, és csinálsz kilenc bogot rea. Minden bogra mondatik:  
Gulánok, ha ti innét  
el nem mentek,  
én nektek békötöm a seggeteket,



hogy ne szarjatok,  
 és a szájakokat,  
 hogy ne egyetek,  
 s béhánylak a tűzbe,  
 elégetlek,  
 vagy béhánylak a malomba,  
 megőröllek,  
 mert itt nincsen mit egyetek.  
 De adok nektek egy házat,  
 hol van csűr, pince,  
 ki emeletes ház tele van eleséggel,  
 húsval, sok jószággal.  
 Nyíljatok kapuk,  
 fussatok gulánok!  
 Ne úgy menjetelek,  
 mint a szél,  
 hanem, mint a gondolat!  
 Mert összevegyítlek hamuval.  
 Úgy menjetelek el,  
 mint a szitált hamu! *(Klészse, 10.)*

1797. Akárki, a halászok es, vadászok es, ha menen valamerre, fonájára húzta a ruháját, akkor nagy szerencséje lesz azon a nap. *(Klészse, 7.)*

1798. Ha valamit elvesztettem, vagy ha valamit elloptak tőlem és tudni akartam, hogy merre ment a tolvaj, akkor béköttem a tenerembe, a másik kezemvel beléüttem, és merre felé nagyobb köpet fröccsent el, arra felé ment a tolvaj, arra kellett keresni. *(Klészse, 1.)*

1799. Ha új házat építenek, akkor lehet tudni, hogy a rokonságból valaki meghal. *(Lábnik, 8.)*

### VIII. A halál

#### *A halál előjelei*

1800. Mikor szól a bagoly, úgy mondják, halálbagoly, huhorész, akkor az ember vaj erőst elbetegszik, vaj meghal. *(Klészse, 9.)*

1801. Ha a bagoly szól a házhoz, akkor valaki meghal. Vaj, ha a kutyák ordítanak, akkor még meghal valaki. *(Klészse, 7.)*

1802. A halálbagoly, ha elmenen a háztetőn, s kétszer, háromszor kiabál, akkor valaki ott meghal. *(Pusztina, 3.)*

1803. A kutya, mikor ordít, vagy a kukovi madár, mikor eljön, s szól, azt mondták, hogy halál, valaki meghal a házban. *(Magyarfalu, 6.)*

1804. Mikor ordít a kutya, s szól a halálmadár, akkor halál van a háznál. Van egy mardarka, melyik, hogy énekel éjjel es, bög, akkor halál van a háznál. (*Lujzikalagor, 2.*)
1805. Amikor a kukovika szól a háznál, akkor az halált jelent. (*Szabófalva, 4.*)
1806. Ha a tyúk kukurikul, az es azt jelenti, hogy meghal valaki. (*Klészse, 7.*)
1807. Amikor a padlás pakkog, az is halált jelent. (*Szabófalva, 4.*)

### *A halál*

1808. Amikor az ember haldoklik, ott áll az angyal és az ördög. Akkor küzdenek. Ha akkor az ember Istenhez fordul, akkor Isten megkegyelmez az üdvösséggel, akkor az ördög megy el sírva, s akkor az angyal örül. Ha az ember elveszti az Isten kegyelmét, akkor az ördög viszi, s akkor az angyal sírva marad. (*Lészped, 4.*)
1809. A haldoklónak a markába teszik a gyertyát, s úgy múlik ki a világból, hogy legyen világossága. (*Pokolpatak, 4.*)
1810. Mikor valaki haldoklik, meggyújtják a gyertyát, béteszik a kezibe, s amikor meghal, akkor szépen kinyitják az ajtókat, s kimennek avval a gyertyával, égő gyertyával, megkerülik háromszor a házat, s akkor azt mondják, hogy elvitték a lelket. (*Klészse, 7.*)
1811. Hát akkor teszik a gyertyát a kezibe, imádkoznak, mikor meghótt, akkor aztán készítik el. Feresztik meg, teszik fel ulyan asztalra, tisztán, szépen felkészítve innaplósan. Aztán csinálnak koporsót, aztán béteszik a koporsóba. Mikor meghótt, akkor aztán harangoznak. Akkor mindenki kérdi, hogy:  
– Kinek szaggatnak?  
S akkor mondja, aki tudja, hogy ilyen s ilyen halottnak.  
Az a hirdetés a faluban, hogy meghótt. (*Lujzikalagor, 3.*)
1812. Ha egy beteg nagyon beteg, s nem tud halni meg, akkor leveszik az ágyból, mert az ágy bűnös, és leteszik a földre, csak egy tiszta lepedőre, fejér lepedőre, s a földön könnyebben hal meg. (*Klészse, 7.*)
1813. Amikor valaki nem bírt meghalni, akkor levették az ágyból, mert azt mondták, hogy az ágyban tull van, és abban az ágyban még aludt es a férj a feleségivel, és az bűnös ágy. S letették a tiszta kopac földre, odatették és ott hótt meg. (*Klészse, 5.*)
1814. Lekéredzett a földre, letették, mert azt mondták, hogy az a vánkös, akin addig elé aludt, amíg élt, bűnös, és nem tud meghalni benne. (*Klészse, 7.*)
1815. Hallottam, mesélték az öregek, hogy hát egész napokon át gyötörte magát, át-szenvedte Istenre gondolva, bűn-megbánással, és este felé napnyugtával meghalt. (*Lészped, 4.*)
1816. Meghalni, a nehez beteg mindig napszentült felé, mindig betegobb éjfélíg, s akkor szokott meghalni, s éjfél után, ha nem halt meg, akkor megint kezd csillapodni a betegsége. (*Magyarfalu, 5.*)
1817. Este hozza el az Isten az óráját, s akkor hal meg. (*Lészped, 7.*)



1818. Ha meg akar halni, s felsiratják, akkor többet nem menen azon az úton, amelyikre indult. (*Pokolpatak, 2.*)
1819. Amikor vaj egy meg akar halni, nem szabad mellette sírni, azt mondják, hogy akkor nem tud meghalni, tér meg a haláltól. (*Klészse, 7.*)
1820. A halott, mikor megvan halva, sokáig siratják, akkor az neki nehézség, és abból a búcsúból, akibe el van indulva, abból le fog maradni. (*Klészse, 7.*)
1821. Hát szokták mondani, ha az ajtó kinyílt, hogy: „Na, most valaki bejött”. Mert hát ha az ember haldoklik, hát akkor jönnek a rokonyok, vendégek. (*Lábnik, 5.*)
1822. Vót uljan asszony, hótt meg, kénlódott a halálással.  
– Ne – azt mondja – Szűz Mária mind elfordult – azt mondja –, én nem imádtam őt, s mind elfordult töllem. (*Lujzikalagor, 1.*)
1823. Szent Mihály kaszával jár, virágot es, kórét es, fiatalt es, öreget es lekaszá. Csak csontja van, semmi bőr nincs rajta, s fogja így a poharat a kezivel, s a kasza is a keziben van, megy az emberhez. Mikor megy az emberhez, hamarabb adja a poharat, a keserű poharat, hogy igya meg, s akkor vágja el a nyakát. (*Lábnik, 5.*)
1824. A halál jó fertelmesen az emberhez. Szent Mihály jön szépen. (*Klészse, 5.*)
1825. Aki halála óráján megtér a Jóistenhez, s azt mondja: Uram, ne hagyj el, bocsáss meg!, az is üdvözü, olyan kegyelmes az Isten. (*Klészse, 4.*)
1826. Mikor valaki meghal, legeslegelsőbb a tükröket takarják le, aztán, ha van fényképe bent az illetőnek, azt es letakarják, az órát megállítják. (*Klészse, 7.*)
1827. Azt tudom, mikor valaki meghal, annak egy csillag es eltelik. (*Somoska, 1.*)
1828. Amikor valaki meghal, akkor egy csillag leesik. (*Pusztina, 2.*)
1829. Mikor az ember kimúlik a világból, akkor a lélek galamb alakban távozik a testből. (*Lészped, 2.*)
1830. Egy öregember nevezte nekem, hogy ott vót, mikor az édesanyja meghótt, és látta, hogy egy egér kiment a szájából és többet nem jött vissza soha. Az tudja, hogy az az egér vót a lelke nekije. (*Klészse, 2.*)
1831. Azt es mondták, hogy ki kell nyitni az ajtót, mikor az ember haldoklik, vaj az asszony, s nehezen hal meg, ki kell nyitni az ajtót, hogy a lélek jobban tudjon kimeni belőlle. (*Lábnik, 5.*)
1832. Az ember, amikor meghal, ez a ruha, melyikben eltemetik, ez csak a feltámadásra szól, a testnek, mert a léleknek kellene külön ruhát adni istennébe, hogy ne menjen meztelen. Sajnos, olyanok es vótak, akit meztelen láttak. (*Lészped, 4.*)
1833. Ha valaki felakasztja magát, akkor viharos üdö lesz, jégeső. (*Klészse, 7.*)
1834. Azt mondják, hogy a gonosz ember, mikor hal meg, még a föld es kiveti, hétszer felveti, a föld tetejétől fennebb veti egy singre. (*Klészse, 7.*)
1835. Hát vót ott a szomszédban egy beteg asszony, meg vót romolva az esziből. Hát annyira legyengült, hogy ágyfekvő vót. Hát akkor azok a rózsafűzéses asszonyok elmentek tizenhárman, a tizenharmadik én vótam, elmentünk ahhoz a beteghez.

S leültünk így sorban mind egy padra, de én nem értem le arra a padra, hanem szembe velük.

Hát Páduai Szent Antal tiszteletire mondták a rózsafüzért, s két asszony vót egymás mellett, hát az egyik így a könyökivel lökte a másikat, s néztek a betegre. De az a beteg mindig rettegett, mintha valamitől kapkodott lenne a fejét. S akkor kérdezte az egyik asszony, hogy hát:

— Ilonkám, imádkozjunk-e?

— Jaj — azt mondja — imádkozzatok, mert sok kell, sok kell — azt mondja.

Hát akkor imádkoztunk mi, de reggel hat órakor meghótt. S akkor mondták azok az asszonyok, hogy hát azért rettegett, hogy egy nagyon hosszú kígyó el vót nyúlva rajta, s az arcját mardosta. Attól rettegett. De mikor a rózsafüzért mondták, akkor az a kígyó, az a sárkány felkelt, s vót egy hegy, s átszállott a hegyen.

(*Pokolpatak, 2.*)

1836. Hát van, ahol nincs mestergerenda, az egyik ablak eránt teszik a fejét, lábaival az ajtó felé, s az egyik ablakhoz teszik a fejét. Nálunk szokták, úgy vannak a házak, hogy az út felől van csak ablak, elöl van két ablak, s az egyik ablakhoz teszik a fejét, s a lába az ajtó felé van. (*Klészse, 7.*)

1837. Nálunk mikor meghótt az apa, vaj az anya, vaj a testvér, arról tudták meg a faluban, hogy amelyikek a házbeliek vótak, mentek hajonfejt az úton, nem mentek sapkába, hanem hajonfejt mentek. Nálunk nem jártak hajonfejt a férfiak, hanem sapkába, kalapban jár mind. (*Lészped, 7.*)

1838. Ha férfiú hal meg, akkor a nagyharanggal kezdik meg a harangszót, és ha nő hal meg, a másodikkal, ha gyerek hal meg, a csengővel. (*Klészse, 7.*)

1839. Hát az én édesapám meghalt, s mikor meghalt, akkor édesanyám es azt mondta, hogy amikor ő es meghal, akkor melléje tegyék. Akkor még meghalt egy kis unokájik, akkor még azt is melléje tették, hogy legyenek ők, a rokonyok egyben. (*Lábnik, 5.*)

1840. Azt mondják, megfogják a halott lábát, hogy ne maj féljen tőle. (*Pokolpatak, 2.*)

1841. Az asszony, mikor meghal, akkor keresnek két fejérnépet, s hoznak olyan tekenőt, s teszik bele, s töltnek vizet, s megmossák, megferesztik, onnét kiveszik, megtakarítják, adnak fehér inget, katrincát, s teszik le a nyújtópadra. Napjövételre nézzen, mind így van, így teszik. (*Lészped, 3.*)

1842. Azt úgy szokták otthon, hogy van ferésztő tekenő a halottnak, s akkor megferesztik szépen, s akkor felöltöztetik a halottat. Azt a vizet elviszik, megkerülik a házat, s akkor a ház hátához öntik le. De úgy kerülik, hogy egy menen elől gertyával, s azt a vizet viszik utána. Kiöntik oda a ház hátuljához, ahol nem jár senki. S akkor leborítják oda a tekenőt. Az a tekenő ott ül, míg azt a halottat eltemetik. (*Pokolpatak, 2.*)

1843. Azt a vizet, amivel a halottat megmosták, elviszik szépen a kert tövibe, hogy ne maj tipodják. (*Diósfa, 1.*)

1844. Akibe megferesztik a halottat, azt a vizet a ház után, a ház segge után szokták önteni. (*Klészse, 7.*)



*Koporsóbatétel*

1845. A lányoknak csináltak fejr koporsót, fejr ruhába. Gondolták, hogy tiszta lelke-szive. Sz az öregeknek feketét. *(Szabófalva, 4.)*
1846. Faszínű koporsókat csinálnak odahaza. Vettek deszkát, akkor az emberek meg-csinálták, nem festették be. *(Pokolpatak, 2.)*
1847. Nem szokták a koporsót befesteni, csak, mint vót a deszka, szépen úgy kigyalul-ták, s úgy tették bele. Nevit ráírták. Előbbször fölirták valamivel, aztán kivésték kűs vésőcskével. *(Klészse, 7.)*
1848. Tiszta deszka koporsó, fejr. *(Lujzikalagor, 3.)*
1849. Nálunk úgy szokták odahaza, hogy csináltak egy ilyen fonott kalácsot, s egy gyer-tyát, s azt tették a halottnak a kezibe, s még egy lejt, hogy legyen kötőpénze. *(Pokolpatak, 2.)*
1850. Amikor meghalt, akkor a rózsafüzért a kezure tettük, s akkor viaszból gyertyát, így keresztesen, s akkor ide a keresztnak a közepibe egy forintot, vaj kettőt oda rearagasztottunk. A forintot azért tettük, hogyha a hídon átal ér, legyen pénze. *(Pokolpatak, 2.)*
1851. Egy forintot tesznek a kezibe, azt mondják, avval váltja meg a mennyország ajtaját. *(Pokolpatak, 2.)*
1852. Amikor valaki beteg, hogy hal meg, akkor a gyertyát beteszik a kezibe. Aztán, mikor meghal, akkor avval a gyertyával, ahányan vannak ott bent, kikísérik a lel-kit, még meg es kerülük a házat, hogy elmenjen a lelke. S aztán, mikor megferesz-tik, akkor azt a feredővizet előntik olyan helyre, ahol nem jár senki. *(Klészse, 7.)*
1853. Amikor nyújtják el, akkor ebbe a jobb kezibe tűznek egy peracet, és így a kezibe bétesznek egy ötforintost, vaj egy kettőt, kinek milyen pénze van. Úgy szokták mondanyi, hogy azt a pénzt oda kell adja, mikor menen bé a mennyország ajtaján. Avval váltja meg a mennyország kapuit, s azt a kalácsot megeszi, amíg megy az úton. *(Klészse, 7.)*
1854. Nálunk úgy szokták, hogy mikor meghal a halott, béteszik a koporsóba. Akkor tesznek egy keresztes gyertyaszálat, arra a gyertyaszálra tesznek pénzt, s még bé-fűznek egy kalácsot. Azt nem fonják, hanem úgy egy rétből teszik, hogy ne maj legyen font útja, hanem ahol menyen, legyen egyenes az út. S azt a pénzt teszik, hogy meg tudja váltani a másik világot. *(Klészse, 7.)*
1855. A halottnak a markába egy vaspénzt tettek, hogy a másvilág kapujánál legyen mi-vel befizessen. *(Pokolpatak, 4.)*
1856. Amikor a halottat béteszik a koporsóba, akkor a szemfedél-vásznat leveszik ide a mellére, hadd lásson, ne maj legyen sötétségben. *(Klészse, 7.)*
1857. Tettek egy kűs ablakot, azt mondták, hogy úgy siratták a régi öregek, hogy hát se ajtaja, se ablaka nincsen, de most egy akkorácskát tettek, ahol bár egy kicsit kilás-son. S akkor mük es benéztünk azon a kűs ablakon, hogy még annyicskát megte-

kintettük, hogy mikor tették be a sírba, azon a küs ablakon. S akkor úgy a pap megtiltotta, hogy hát ne legyen többet az az ablak. (*Lábnik, 5.*)

### *Virrasztás*

1858. A halottat ráteszik a ravatalra, mindig lábaival keletre szokták tenni. (*Lészped, 6.*)
1859. A halott lábát azért kötik össze, hogy ne álljon szét a nyújtópadon, mert nálunk, amikor meghalt, három napig nyújtópadot csináltak, s ottan tartották. (*Pusztina, 4.*)
1860. Odamentek virrasztani, akkor a férfiak ültek egy asztalhoz külön énekelni, s az asszonyok ültek más padra, nem vegyültek össze. (*Klészse, 7.*)
1861. Azt tudom, hogy szokás, láttam, amíg a halott három nap bent van, addig a szemetet nem vetik ki, csak béseprik alája. (*Klészse, 7.*)
1862. A halott mellett, sokan odagyültek, mennyien fértek a házba és szent énekeket énekeltek és a rózsafüzért mondták, rokon, szomszéd, mind. (*Klészse, 7.*)

### *A sír*

1863. Akkor a nagymama es oda vót, akkor a fia, akkor jöttek az unokák, akkor mind így sorba temetkeztek, ha vót hely. (*Pokolpatak, 2.*)
1864. A koporsót úgy teszik bé, hogy napkelet felé nezek. (*Lujzikalagor, 3.*)
1865. Kelet felé temették a halottakat. (*Pokolpatak, 2.*)

### *A temetés*

1866. Le van téve, akkor lábaival viszik ki a halottat. (*Pokolpatak, 1.*)
1867. Amikor odaértek a gödörhöz, a pap megszenteli, imádkozik, fedik bé, és van a négy sarkán a koporsónak négy szeg, és leszegzik. (*Klészse, 7.*)
1868. Otthon es löttek, úgy, mint mikor lakodalom lett lenne, s kivitték a temetőbe, s tették be a gödörbe, a sírba, akkor es löttek a legények. (*Magyarfalu, 4.*)
1869. Mikor a hóttat vitték ki, akkor tettek le egy darab vásznat a küszöbre, a kapunál, a templom kapujánál, a temetőnél, s a sírnál es, hogy annak, azt mondták, hogy a másvilágon híd lesz az a vászon. Azt a vásznat odaadták egy férfinak, ha férfi vót, vaj nőnek, ha nő vót. (*Magyarfalu, 4.*)
1870. Láttam, hogy amikor egy halottat elvisznek, visszamaradnak két asszony, vaj három, és felforgatják a székeket és még az asztalt es leborítják, addig, amíg eltemetik a halottat. De nem tudom minek. (*Klészse, 7.*)



1871. Így sorjában temetkeztek, itt van a rokonság, szóval a nagypápa, nagymama, akkor jön a fia, lyánya, vagy ha a lyánya férjhez menen, akkor a férjinek a szülei csapatjába temették. *(Pokolpatak, 2.)*
1872. Aki felakajszta magát, aki vízbe magával számot teszen, akkor azt odatemetik a szenteletlen helyre. A temetőben van szenteletlen hely, egy darabocská hagyva. *(Lészped, 7.)*

### Tor

1873. Ha tort csinálnak, akkor a halottért ajánlják fel, a halott részire. Hát mikor meghal, akkor szoktak Isten neviben adni. A ruháit odaadják Isten neviben, akkor adnak ételt, adnak kalánt, tálat, teli ételvel. Másnál adnak két öltöny ruhát, másnál még hármát, négyet es, Isten neviben. *(Pokolpatak, 2.)*
1874. Minden halott után csinálnak egy práznyikot, elhívják a kántort, a gyákot, mint mondja a csángu, ott adnak kicsi pálinkát, kicsi bort, ebédet, és imádkoznak, mikor leülnek az asztalhoz. És ebéd után újra imádkoznak, adnak mindenkinek egy gyertyát és egy peracet, mikor vége az ebédnek. Azzal megy ki, s azt viszi haza. *(Szabófalva, 4.)*
1875. A halotti tor olyan vót, hogyha meghótt, levágtunk egy nagy tehent, levágtunk egy disznót, csináltunk töltött káposztát, levest főztünk, sittünk pitányt, sittünk kenyeret, három-négyszáz kalácsot, és azt azoknak az embereknek adtuk, azkat mind megetettük. Asztalokat tettünk az udvarba. Adtunk pályinkát nekik, adtunk három-négy pohár bort. *(Klészse, 7.)*
1876. A házba, honnat a halottat kivitték, inkább a férfiak gyűlnek bé. Ha meleg üdő van, csánnak künn asztalokat, s az asszonyok oda ülnek, s a gyerekek. A férfiak inkább bent vannak a házban. *(Klészse, 5.)*

### Gyász

1877. Ha a férj hal meg, akkor az asszony egy esztendeig gyászol. *(Diósfalu, 1.)*
1878. Melyiknek inkább fáj a szüve, az gyászolja a gyereket öt-hat hetet es, s más csak három hétig, s más egy hétig. Kinek, ahogy a szűfájásik van. *(Lujzikalagor, 3.)*
1879. Ha nagy szűszakadás vót, meggyászolja még esztendeig es. *(Lujzikalagor, 3.)*
1880. Ha valaki meghótt, akkor azt negyven nap gyászolták. Apja, anyja, akárki, negyven nap gyászolták. *(Klészse, 7.)*
1881. Hát kilenc hét vót, hogy gyászolják mind a gyereket, mind a felnőttet. Fenőtten még többig es gyászolták. *(Pokolpatak, 2.)*

1882. Azt mondják, hogy mikor meghal, mondjuk, hogy levágtam a körmeimet, hajamat elvettem, vaj kiesett a fogam, mikor meghalok, akkor addig kell menjek, hogy azt összeszedjem. S ha levágom a körmeimet es, vaj a hajamat es, ha bévetem a tűzbe, akkor a tűz előadja, mikor meghalok. S ha elfúvom, mikor lecsíptem a körmeimet, elfúvom, az a szél mind élembe hajtja, amikor meghalok. *(Klészse, 9.)*
1883. Mikor valaki meghal, akkor, ha férje visszamarad, vaj, ha az asszonya visszamarad, annak az embernek a mellyit itt nem bongolják bé, ha asszony, akkor nem kötik meg a mejjkötelit, mert ha békötik, akkor nem tud megnősülni a férje, s ha az embernek bébongolják az ingit, akkor nem tud férjhezmenni a felesége. *(Klészse, 7.)*
1884. Ha valaki haragutt a másikra, azt mondta, hogy:  
– Mikor meghalsz, még akkor es hét singnyi égjen meg a tűz odabenn es!  
Hét singet égjen meg a tűz lefelé a földben.  
*(Egy sing: így szoktuk mérni, innen a könyökünkötől, s fel a csuklóig. Lábnik, 5.)*
1885. Hogyha sokat iszik, hát mikor meghal egy rokonya, akkor tegyen be a szájába két forintot annak a hótnak. Mikor viszik el a sírhoz, akkor kiveszi, s vegyen avval bort, s azt adja oda annak, aki részeses, akkor többet nem kell, csak annyi, amennyit vett avval a két forintval. *(Magyarfalú, 4.)*
1886. A temetőből nem szabad virágot tépni, nem szabad megszagolni, mert ha megszagolja, elvesz a szagja, többet nem érez az orrával. *(Klészse, 7.)*
1887. Ő örökkéské vár tollünk segítséget, imádságot, fizessünk érte misét. Mikor feljött az Istenhez, akkor ő imádkozik értünk, hodzs műk es éjjünk fel oda, hova felment ő. *(Lujzikalagor, 4.)*
1888. Fizetnek egy szabadmiszét, veszik, ott rokonok többend gyűlnek össze. És a pap ott imádkozik nékijek. Tesznek kalácsot, tesznek perecet, tesznek almát, divót. Pap szedi zsákkal ökö, s hordja el. Ezt a szegényeknek kéne, hogy adja. *(Szabófalva, 4.)*
1889. Sötétségben vannak, ők nehéz helyt vannak, örökké haragszanak az édesanyjikra. Mikor az meghal, az édesanyjik, akkor rikoltják: mért nem hozta őket a keresztény hitre? *(Klészse, 9.)*
1890. Mensz az úton olyan helyt elé egy keresztes útban valahol történik, hogy halsz rivást, várcsogást, műk mondtuk: keresztleetlen gyermekek, sírják a keresztleést. *(Klészse, 7.)*
1891. Azt mondták, a keresztleetlen gyermekeknek a lelkik örök sötétségben van, sem pokolban, sem mennyországban, csak elég sötét helyen. *(Klészse, 7.)*
1892. Vót ez az öregasszony, akit mondtam, hogy aludt el. Hát az az öregasszony mondogatta, hogy ilyen keresztleetlen kicsikék, azok elmennek ki oda egy bokrosnak a szélyibe, sírnak éjjel, éjfél után mindig szoktak sírni azok a kicsikék. S kérdeztek, hogy hát minek sírnak? Akkor azt mondta, hogy nincs nekik evik. Azt mondta, hogy aki hallotta, hogy sírtak azok a gyerekek, akkor tettek nekik nevet:



– Hogyha fiú vagy, akkor legyél János, s ha kislány vagy, akkor legyél Mariska, vagy legyél Annuska.

Akkor már mindjárt elhallgattak, többet nem sírtak. (*Lábnik, 5.*)

1893. Még szokás vót, mikor meghótt egy legény, vaj egy lány, annak is csináltak iljen virágos botot. Amikor vitték temetni, kivitték a temetőbe, s mikor kiérték a temetőbe, eltemették azt a lányt, vaj legényt, akkor a virágos botot odakötték a keresztyéhez, s az vót ott emlékül örökké. Vót olyan anya, aki évenként elment, és megújította azt a virágos bótót. Ez nálunk koszorú helyett szolgált, nálunk nem tettek koszorúkat. (*Klészse, 7.*)

1894. Nekem vót egy komám, az mikor a körmeit levágta, még azt es felvette, és elfújta, hogy, azt mondta, miután meghal, akkor a szelítől, a fúvástól kéri vissza. És amikor a fogát kihúzták, azt megtakarította, és meghagyta, hogy a koporsójába tegyék, mikor meghal, hogy a feltámadáskor még elé kell vegye. (*Klészse, 1.*)

1895. Azt a lepedőt ráterítik a vízre, s úgy megy át, mint az úton. Rátesszik azt a vízre, és a lélek olyan könnyű, és olyan tiszta, hogy azon átmegy, mint a poros úton, nem süllyed le. (*Lészped, 4.*)

1896. Az élőknek kéne adni egy méteres, vagy két méteres lepedőt istennébe, hogy azon a vízen átmenjen a halott. Ha nem adnak, akkor csak az utolsó ítéleten tud átmenni. S ha mondjuk, abban a rokonságban évszázadokon át akad aki ad, ha egy ad egy lepedőt, akkor avval átmehetnek, mondjuk, egy ezer éven át az összes nemzetség. Abból lesz a híd, azon mind-mind átmehet. (*Lészped, 4.*)

1897. Valaki meghal, akkor két rendet, vaj hármat es, akinek van, adnak istennébe. Ha asszony, asszonynak, ha lány, lánynak, ha férfi, férfinak. Mikor odadják istennébe, akkor nemcsak az inget adják oda, akkor adnak egy tarisznyát, abban a tarisznyában van egy abroszka, belé van sirítve vaj kenyér, vaj valami sitemény, vaj egy tyúk megsütve, még egy tálba tesznek leves-ételt, kanalat tesznek a tetejire, s az letérdel a halott lábaihoz, s ott van az az étel es, hogy az a pára menjen fel felé az Istenhez. (*Klészse, 7.*)

1898. Ha asszony vót, kerpát csináltak, szép fehér kendőt tettek a fejire, neki örökké mindeniknek van eltéve inge, karincája, két rend es, egyet adnak istennébe, s egy rendet tesznek fel rivája. Mikor teszik bé a koporsóba, akkor tesznek egy kalácsot a kezibe, felfűzik a kezibe, s adnak öt lejt, tesznek a kezibe, hogy mikor menen által a hidon, akkor legyen mivel kiváltsa. Hát ezért nálunk a pap nagyon haragutt, még akart verekedni es sok asszonyval, kivette a hótt keziből a kalácsot, s kivette az udvarba. Azt mondta: azt a kutyának adják, ne a hóttaknak, mert a hóttak a másvilágon nem kell egyenek, oda pénz nem kell. De dugva, dugva bérakták, bétették a markába a pénzt. (*Klészse, 7.*)

1899. Azt mondták a régi öregek, hogy hat hétig még vissza jár a halott, aki meghal. S akkor a kutyák nagyond ugatják, mert azok látják, a kutyák, s még a marhák es. S akkor, mikor a marhák látják, akkor nagyond fohászkoznak, huhuuu! huhuuu!, így tesznek. Félnak a halottól, mert a halott egészen fehér. (*Lábnik, 5.*)

1900. Azt mondják, a hóttak mindenütt velünk vannak, csak nem látjuk. (*Lujzikalagor, 1.*)

1901. S még úgy mondták, ha egy halott megmutatkozik az embernek, akkor az a halott, hát lehet, hogy az bűnös, nagyon bűnös ember, akkor már egy másikat megijesztgeti úgy, hogy meghal, akkor az ő bűnyeit átadja annak. (*Lábnik, 5.*)
1902. Vót, hol nem vót, nem tudom, nálunk lehetett-e, vagy szomszéd községben vót-e, de én csak halltam, mikor ezt mesélték, hogy egy asszonynak annyi vót a gyümölcssein, sz a szomszédokén nem vót. Hát mért lehet, mért lehet? Nem tudta senki megmondani, hogy az mért lehet?
- Nahát akkor ő, őneki vót olyan gyeszentálása, hogy ő el tudta venni azt a mánáját a fáknak, a mánáikat. S ő elvette. Amikor mit csináljon ő? Nekifogott, azt mondta, nekije vót ilyen fejős tehene, ő ment, szedte egyikét isz, mészikét isz, neki annyi vót, hogy hordta a vaját, hogy nem győzte eladni. Mit csinált, mit csinált nem, eljött az üdő, meg kell halni isz, meg kell hálnia.
- De nem vót üdeje, mert nekije vótak ökrei, s elvitték az ökröket, az ura nem vót otthon, elvitték az ökröket, eladták, ő a pénzt bétette a kötényinek a zsebibe. Mikor hazajött, nem sok üdő tött, és meghótt.
- Eljött az üdő, eltemették. Hazajött az ember, kereste, hogy hol a pénz, hol a pénz? Ki tudja? Tudja-e valaki, hogy hol a pénz?
- Azt mondta a kisgyermek, hogy:
- Én nem tudom, hogy hol van, nekem nem adta ide. De – azt mondja – abban a kötényben, ha nem lehetett, amelyikben ő hazajött, mikor az ökröket eladta.
- Azt mondta:
- Hol van az?
- Azt mondja:
- Én odadtam nekik, akik felöltöztették.
- Akkor megkérdezték azokat isz, az ötoztetőket. Azt mondja:
- Igen – azt mondja – mű odatettük, de műk nem neztük – azt mondja.
- Na akkor az ember elment a községházára, szólott nekik, hogy neki muszáj lesz, hogy a feleségit kiássák a gödörből, hogy megnézzék, mert ő eladta az ökröket, és a pénzt nem tudják, és azt a kötényt kötték föl neki, amelyikkel el vót a vásárba. Hátha nem lenne-e pénz – azt mondja – annak a köténynek a zsebibe? És adtak engedélyt nekije, hogy elment és kiásta.
- Na, kimentek oda három-négy ember, és ki is ásták. Mikor felvették a koporsó fedelit, akkor látták, hogy egy kígyó, egy hosszú kígyó végig szípta a száját az asszonynak. S akkor aztán megijedtek, de nem csináltak semmit. Mi lenne ez? Elmentek és szóltak a plébánosnak. Akkor harangoztak a sok népnek ugye, hogy odagyültek. Azt mondja:
- Ezt addig kell imádkozni, amíg ez összegyűl a sarokban, és bé tudtok menni. Egynek merész kell lenni.
- S akkor úgy csináltak, addig imádkoztak, meddig az a kígyó elhagyta és odagyült a lábaihoz, egy sarokba, hogy aztán az az ember, egy ember, aki merészelt odamenni, és bétette a kezét a köténybe, és ott vót a pénz. És kivette a pénzt onnat, s akkor a kígyó még szépen elnyúlt, még szíjni fogta.
- Az a gonosz vót ugye, sárkánykígyó. S akkor mondta a pap:
- Ez azt a bűnt cselekedte, hogy a teheneknek a tejiket elvette és a fáknak a



mánájikat, a gyümölcsöt elvette. Csak az szenvedhet ilyen bűnt, aki ezt megtette.  
(*Diósfalu, 1.*)

1903. Azt mondta, vót nálik Galacban, vót nekik egy szomszédjik, az olyan vót, hogy elvette a tehenyek tejit, s a fáknak a gyümölcsit. Az ő fáikon annyi gyümölcs vót, hogy nem bírták az ágak tartani, a többiekén még nem vót. S eljött az üdő, hogy az asszony meghótt. Eladta a tehenyeket, s aztán ő lebetegedett, s meg es hótt. S akkor az ura kereste a marhák árát, s nem kapta. Az asszonyt eltemették, s akkor jutott eszibe: vajon nem a kötényibe van-e a pénz? Kiásták az asszonyt, kiásatta az ember, kivették a koporsót. Akkora kígyó, még vót kondorodva benne, az a kígyó szípta az eszit, velejit, fekete kígyó. Akkor papokat hívtak, a pap imádkozott, a népek imádkoztak, s akkor elhúzódott a kígyó a lábaihoz, de nem ment ki a koporsóból. S akkor bément egy erős ember, s megkapta a kötényiben a pénzt. Kivette a pénzt, kimászott a gödörből, de mikor az ember kimászott a gödörből, akkor a kígyó mindjárt riványújtózkodott, s még szípta a fejét. (*Somoska, 1.*)
1904. Hát azt mesélték a régi öregek, hogy vót egy fiatal pár. Hát a fiatal lány, az szeretete azt a legényt, a legény meg nem vette el. Hát az egyik lett nőseember, a másik meg fiatalasszony, de hát nem vótak együtt. Akkor azt mondta a fiatalasszony, hogy ő elviteti azon a kocsorbán éjjel a legmagasabb hegyre és ott fogja megtáncoltatni, hogy még huszonnégy óráig se éljen, azért, mert nem vette el őt. Hát akkor el es vitette, megtáncoltatta, de azt mondta neki, hogy:  
— El ne árulj valakinek, hogy én mit csináltam, mert ha el találsz árulni, találkozzunk még. Ha egyszer megint elfoglak, akkor addig táncoltatlak, amíg megöllek. Hát a szegényember hazament, a feleséginek meg se merte mondani, annyira kifáradott, remegett és nem tudta megmondani a feleséginek. A felesége mindig kérdezte:  
— Mi van veled, hogy annyira kifáradtál?  
Azt mondja:  
— Nagyon szaladtam, mert jött az eső.  
Mikor kiment a felesége, hát nem es vót eső, elég tiszta vót az ég. Hát ezt nem tudta ő elárulni. Meghalt, és akkor se tudta elárulni azt, hogy ő azt a fiatalasszonytól kapta, hogy elvitette út. (*Magyarfalu, 5.*)
1905. Amíg le nem jár az ideje, addig nem mehet a másvilágra, ki van zárva. Ha lejárt az ideje, addig kellett vóna éljen, akkor mehet bé. (*Somoska, 1.*)
1906. Ha leejt egy falást, „Ó, hadd el – azt mondja –, ha leesett, a halottak is várnak.” (*Diósfalu, 1.*)
1907. Hallottam, mondják, hogy ami lehull morzsa, nem szabad kiséperni, hanem bé kell vetni a tűzbe, mert az a halottaké, azt meg kell ők kapják. (*Klészse, 7.*)
1908. Szokták mondani, hogy aki lehull a földre, az legyen a hóttaknak, oda eljönnek a hóttacskák, s felszedik. (*Klészse, 7.*)
1909. Hogyha italfélét ittak, borfélét, vagy pálinkát, akkor öntöttek le egy cseppet a földre. Azt mondták, hogy – ez menyen a hóttaknak. Így tartották a régi öregek, és ezt most es csinálják. (*Magyarfalu, 5.*)

1910. Amikor isznak bort, akkor összekoccantanak két pohárt és csepegtetnek a fődre:  
 – Ez a csepp essék a hóttakért! A másik csepp – essék a hóttakért!  
 Annyi cseppet cseppentenek le a fődre, hány hóttra emlékezni akarnak, hogy  
 azok is igyanak abból a borból. (*Klészse, 1.*)
1911. Szokás vót, ha bort isznak, hogy egy cseppet kiöntsenek a pohárból, a hóttak részikre. (*Pokolpatak, 4.*)
1912. Ha ittak italt a pohárból, aztán így töltöttek egy kicsit le, „ez a hóttaké legyen!”,  
 le a fődre. (*Lészped, 7.*)
1913. Mikor tisztelődnek, öntnek le egy kicsit a hóttaknak. (*Diósfalu, 1.*)
1914. Amikor isszák a pohárból abort, akkor csöpögetnek le a fődre a hóttak részikre.  
 (*Klészse, 2.*)





Benke János  
klézsei születésű mesemondó  
(Juhász Erika rajza)

## JEGYZETEK

A jegyzetek összeállításánál csak a legfontosabb adatokat közlöm. Az első részben adatközlőim névsorát, a második részben a tájszavak jelentését, a harmadik részben a mesekatalógusokban is szereplő mondák típusszámait adom, Aarne-Antti – Thompson, Stith (*The Types of the Folktale*. Helsinki. 1961) és Berze Nagy János (*Magyar népmesetípusok*. I. II. Pécs. 1961) katalógusa nyomán. A negyedik rész, a tárgymutató az adatok kikeresését könnyíti meg. A jegyzeteket a moldvai magyarokra vonatkozó legfontosabb irodalom felsorolásával zárom.

### I. Adatközlők

#### *Bogdánfalva (Valea-Seacă)*

1. Andor János (Bogdánfalva, 1912)
2. Andor Jánosné, Csobán Ilona (Bogdánfalva, 1919)
3. Róka Jánosné (Bogdánfalva, 1887)
4. Petrás Péter (Bogdánfalva, 1908)  
A gyűjtés ideje: 1972.

#### *Diósfa (Geoseni)*

1. Benke Jánosné, Benedek Rozália (Diósfa, 1906) Szárász  
A gyűjtés ideje: 1961–1971.

#### *Forrófalva (Fărăoani)*

1. Benedek János (Forrófalva, 1901)  
A gyűjtés ideje: 1971.

#### *Gerlén (Girileni)*

1. Bartos Györgyné (Gerlén, 1915) Mekényes  
A gyűjtés ideje: 1970.

#### *Jugán (Jugani)*

1. Baltán Veronika (Jugán, 1900)
2. Kukucs Ilona (Jugán, 1899)
3. Szántó Éva (Jugán, 1895)  
A gyűjtés ideje: 1972.

#### *Keldest (Pildești)*

1. Bezsán Ferenc (Keldest, 1891)
2. Király Karolina (Keldest, 1929)
3. Matiska György (Keldest, 1910)  
A gyűjtés ideje: 1972.



*Klészse (Cleja)*

1. Benke János (Klészse, 1902) Mekényes
  2. Győri Andrásné (Klészse, 1938) So-moska
  3. Csurály Józsefné (Klészse, 1904)
  4. Habari Jánosné, László Rózsa (Klészse, 1942)
  5. Habari Péter (Klészse, 1900)
  6. Habari Péterné, Benke Bari (Klészse, 1904)
  7. László Mihályné, Benke Mária (Klészse, 1912) Mekényes
  8. Legedi Antal (Klészse, 1934)
  9. Legedi Antalné, Habari Erzsébet (Klészse, 1934)
  10. Lőrinc Györgyné (Klészse, 1920)
  11. Nagy Vincéné, László Veronika (Klészse, 1945) Mekényes
- A gyűjtés ideje: Klézsen 1971–1972, Mekényesen 1965–1972.

*Lábnik (Vladnic)*

1. Bács Györgyné (Lábnik, 1947) Egyházaskozár
  2. Bakó Mártonné (Lábnik, 1918) Egyházaskozár
  3. Hollós Józsefné (Lábnik, 1925) Egyházaskozár
  4. Laczkó Istvánné (Lábnik, 1909) Egyházaskozár
  5. Laczkó Mihályné (Lábnik, 1910) Egyházaskozár
  6. Nyisztor Ferenc (Lábnik, 1902) Egyházaskozár
  7. Nyisztor Jánosné (Lábnik, 1899) Egyházaskozár
  8. Polgár Demeter (Lábnik, 1925) Egyházaskozár
  9. Polgár József (Lábnik, 1916) Egyházaskozár
- A gyűjtés ideje: 1962–1972.

*Lészpéd (Lespezi)*

1. Jakab Istvánné, Fazekas Anna (Lészpéd, 1906) Mekényes
  2. Kocsis Györgyné, Zöld Veronika (Lészpéd, 1907) Mekényes
  3. Kozsók Antalné (Lészpéd, 1924) Lujzikalagor
  4. Miklós Antal (Lészpéd, 1926) Szárász, Egyházaskozár
  5. Simon Erzsébet (Lészpéd, 1938) Mekényes
  6. Simon József (Lészpéd, 1915) Mekényes
  7. Simon Józsefné, Fazekas Anna (Lészpéd, 1895) Mekényes
  8. Tóth István (Lészpéd, 1895)
  9. Simon Józsefné (Lészpéd, 1926) Mekényes
- A gyűjtés ideje: 1962–1972.

*Lujzikalagor (Luizii-Călugăra)*

1. Berzsucán Jánosné, Kozsokár Ilona (Lujzikalagor, 1902)
  2. Gyöngyös Péterné, Ádám Verona (Lujzikalagor, 1921)
  3. Horváth Jánosné, Farcádi Ilona (Lujzikalagor, 1909)
  4. Pál Antalné, Bogdanyel Katyi (Lujzikalagor, 1939)
  5. Pál Demeterné, Csákány Ilona (Lujzikalagor, 1908)
  6. Pál Mihályné, Galacán Margit (Lujzikalagor, 1890)
  7. Róka Péter (Lujzikalagor, 1924)
  8. Szabó Mihályné, Pál Ilona (Lujzikalagor, 1896)
  9. Toma György (Lujzikalagor, 1949)
- A gyűjtés ideje: 1971–1972.

*Magyarfalu (Unguri)*

1. Bács Istvánné (Magyarfalu, 1911) Egyházaskozár
2. Gusa Pál (Magyarfalu, 1909) Egyházaskozár
3. Gusa Pálné (Magyarfalu, 1915) Egyházaskozár
4. Gyurka Jánosné, Gyurka Anna (Magyarfalu, 1910) Egyházaskozár
5. Gyurka Mihályné (Magyarfalu, 1920) Egyházaskozár
6. Gyurka Rafaelné, Jankó Rozália (Magyarfalu, 1913) Egyházaskozár
7. Jankú József (Magyarfalu, 1904) Kismányok
8. Ládás Istvánné (Magyarfalu, 1902) Egyházaskozár
9. Miklós Antalné, Gyurka Mária (Magyarfalu, 1926) Egyházaskozár  
A gyűjtés ideje: 1962–1972.

*Pokolpatak (Valea-Rea)*

1. Dávid Illés (Pokolpatak, 1898) Egyházaskozár
2. Dávid Illésné (Pokolpatak, 1908) Egyházaskozár
3. Dávid Gizella (Pokolpatak, 1946) Egyházaskozár
4. Máris György (Pokolpatak, 1903) Egyházaskozár
5. Pertás Mihályné, Halmágyi Ilona (Pokolpatak, 1915)  
A gyűjtés ideje: Pokolpatakon 1971, Egyházaskozáron 1962–1972.

*Pusztina (Pustiana)*

1. Bálint Péter (Pusztina, 1907) Szárász
2. Bálint Péterné (Pusztina, 1914) Szárász
3. Bartos Istvánné (Pusztina, 1916) Egyházaskozár

4. Erős Istvánné (Pusztina, 1911) Egyházaskozár
5. Deák György (Pusztina, 1911) Szárász  
A gyűjtés ideje: 1962–1972.

*Somoska (Somusca)*

1. Demse Antalné (Somoska, 1897) Sásd
2. Demse Péterné, Benke Kati (Somoska, 1913)  
A gyűjtés ideje: Somoskán 1971, Sásdon 1968–1972.

*Szabófalva (Săbăoani)*

1. Bákoska Jánosné, Szuszán Ilona (Szabófalva, 1932)
2. Cipó Mária (Szabófalva, 1950)
3. Domok Lucsia (Szabófalva, 1952)
4. Lakatos Demeter (költő, Szabófalva, 1911)
5. Mitók Aurélné (Szabófalva, 1915)
6. Szoszu Józsefné, Domok Ilona (Szabófalva, 1926)  
A gyűjtés ideje: 1971–1972.

## II. Tájszavak

*Andzsál* – angyal  
*akasztúfa* – akasztófa  
*aratász* – aratás  
*ádzs* – ágy  
*ámin* – ámen, ámmen  
*balog* – balkezes  
*bábu* – öregasszony  
*benebasu* – boszorkány  
*bengeredik* – hengeredik, gurul  
*bizuszka* – ostor  
*bitang* – törvénytelen gyermek  
*bocássza* – bocsással  
*bong* – gomb  
*bongolva* – gombolva





A gyűjtés 3 északi és 12 déli csángó faluja

*buba* – baba  
*burján* – vadon termő növény  
*buszulódik* – búslakodik  
*cinige* – cinege  
*cinigel* – hegedül  
*csihán* – csalán  
*csipke* – rőzse  
*csirikolni* – csiripelni  
*csobán* – juhász  
*csokrecska* – csokrocška  
*csúkol* – csókol  
*csukult* – csukódott  
*csürke* – csirke  
*diámánt* – gyémánt  
*disznú* – disznó  
*djerek* – gyerek  
*dombecska* – dombocška  
*dorsa* – nagyon  
*dudó* – vadon termő növény  
*dzsermek* – gyermek  
*edzs* – egy  
*ellet* – révült  
*eröst* – nagyon  
*erős* – erős  
*felcsiperkedett* – felkapaszkodott  
*fermekálni* – rontani  
*fészi* – fejsze  
*filesz* – füles, nyul  
*físzek* – fészek  
*föld* – föld  
*galambecska* – galambocška  
*gindorás* – rücskös, csomós  
*gulán* – patkány  
*gurty* – korty  
*gyesz kentálni* – gyógyítani  
*gyék* – gyík  
*gyivó* – dió  
*hed* – hegy  
*hedre* – hegyre  
*hétfű* – hétfő  
*himesz* – hímes  
*himeszke* – himzés  
*hiú* – padlás  
*hojz* – hozz  
*hordzsa* – hordja

*humály* – felhő  
*igízés* – szemverés, igézés  
*innend* – innen  
*ínekel* – énekel  
*istennébe* – isten nevében  
*júszág* – jószág  
*kancsú* – kancsó  
*katrinca* – lepel-szoknya  
*kerpa* – fejkendő  
*kégyó* – kígyó  
*kinyer* – kenyér  
*kotyiga* – taliga  
*közöpind* – középen  
*kumpanász kút* – gémeskút  
*kusa* – kutya  
*küldik* – köldök  
*kültű* – költő  
*lassaszkánd* – lassacskán  
*luza* – fűzfa  
*lütükend* – lejtőkön  
*madzsar* – magyar  
*magyaró* – mogyoró  
*mart* – part  
*mámám* – mamám  
*merítál* – érdemel  
*mezű* – mező  
*mük* – mi  
*nadzs* – nagy  
*níp* – nép  
*nyuvad* – fullad  
*pacilta* – kapta  
*pap* – a szoba közepén a mestergerendát tartó oszlop  
*pimpó* – barka  
*pityi* – pici, kicsi  
*pityóka* – burgonya  
*pomána* – ajándék  
*pogocsa* – tréfa  
*pop* – pap  
*riva* – rea  
*rivám* – reám  
*rúza* – rózsza  
*sárig* – sárga  
*sénabüz* – szénaillat  
*sivákolnak* – sikítoznak



*sompoiog* – sompolyog  
*sorikból* – sorából  
*szánta* – sánta  
*száringojzanak* – szállingózzanak  
*szentegyház* – templom  
*szeretgetődni* – szerelmeskedni  
*színye* – színe  
*szívesend* – szívesen  
*szorvány* – szivárvány  
*szű* – szív  
*szümölcs* – szemölcs

*tapaszđ* – tapasztald  
*terpe* – törpe  
*töpní* – köpni  
*urusság* – orvosság  
*udzs* – úgy  
*üđđ* – idő  
*ünđ* – fiatal nöstény szarvasmarha  
*verityék* – verejték  
*viér* – vér  
*virjad* – virrad  
*vítek* – vétek

### III. A mondák jegyzetei

- 72–113. A Nap tiszteletére további moldvai adatok: Ethnographia, 1973. 559, 561–562. l.
299. Dávid Illésné pokolpataki mondája abban tér el a korábban lejegyzett változatoktól, hogy fűzfa helyett a nyírfa lehajló ágai takarják el a menekülő Jézust. Berze Nagy: 779. XXVI.<sup>x</sup>
316. Berze Nagy: 779. XXV.<sup>x</sup>, csonka változat.
- 368–369. A pokolpataki és a lézpedi monda összevethető Képes Géza (A magyar őstörténet nyomairól. Irodalomtörténeti Közlemények. 1964. 1. 15. l.) totemősrre vonatkozó megállapításaival.
393. A teknősbéka eredetét magyarázó monda Berze Nagy katalógusában 779. VIII.<sup>x</sup> típusszám alatt szerepel.
429. Berze Nagy: 769<sup>x</sup>.
446. Irodalmi változata: Arany János: Régi adoma című verse. Arany János: Összes költeményei. I. Budapest, 1964. 579. l.
483. A Jancsi és Juliska típusú mesének mondai változata. Aarne-Thompson, Berze Nagy: 377. A. Berze Nagy 15 magyar változatot ismertet, a lézpedi mindegyiktől eltér.
485. A falbaépített feleség típusú balladának prózai változata, közvetlen román átvétel. A román irodalom kis tükre. I. Bukarest. 1961. 15–24. oldal.
495. A moldvai parasztfelkelésre vonatkozó adat.
- 625–635. A lézpedi halottlátót, Jánó Ilonát – Kelemen András és Kóka Rozália egymástól függetlenül személyesen is felkeresték és vallomásait hangszalagra vették. Gyűjtéseik publikálása után lehetőség nyílik Jánó Ilona személyes élményeken alapuló történeteit ezekkel a folklorizálódott történetekkel összehasonlítani.
649. Aarne-Thompson, Berze Nagy: 365. Az országszerte elterjedt mesének klézsei változata a hiedelemmondához áll közelebb.
- 1870A másvilág fordítottságára utaló szokást László Gyula (A honfoglaló magyar nép élete. Budapest, 1944. 478–479. l.) a borsodi palócok közt figyelte meg.
1255. (és 1336. adat.) A szokások összevethetők a 365. mesetípusban előforduló motívummal (a falon lyukat vágnak, s azon emelik ki a halottat), Marco Polo adataival,

Solymossy Sándor (Ősi magyar temetkező mód emléke folklóre-unkban. Társadalomtudomány. II–III. 264. l.) és László Gyula (A honfoglaló magyar nép élete. Budapest, 1944. 478. l.) megállapításaival.

#### IV. Mutató

- Abag*: 1255–1259  
*ablak*: 997, 1336  
*ajándék*: 1591  
*ajtó*: 451–452, 465, 1831  
*akasztott ember*: 998  
*alma*: 276, 867, 999, 1532  
*almavessző*: 1479  
*angyal* 24, 51–58, 233, 500–510, 600, 610, 635, 1543, 1580, 1590, 1635, 1808  
*András napja*: 924–939  
*Antikrisztus*: 1284  
*anyajegy*: 1260, 1531–1533  
*anyós*: 1000  
*Aprószentek*: 946–950  
*arany*: 891  
*aranyér*: 1261  
*arc*: 405–407, 1634  
*aratás*: 1001–1003  
*asztal*: 1564, 1567, 1594  
*Ádám*: 1573  
*ágybavizelés*: 1262–1265  
*álmatlanság*: 1266  
*álomfejtés*: 804, 994–1227  
*árok*: 1004  
*árpa*: 854, 1005, 1267–1277  
*Bab*: 227–280, 901  
*baba*: 1008  
*bagoly*: 315  
*bakancs*: 1009  
*bal*: 1509–1512  
*balkéz*: 538, 688  
*bambus*: 560–562  
*bankus*: 563–564  
*barka*: 281, 871 (lásd még: pimpó)  
*bábaasszony*: 1550  
*bárány*: 1503, 1573  
*Bence szekere*: 173  
*benebasu*: 565  
*betegség*: 1160  
*betegágy*: 1585–1587  
*Beteg Mihály*: 569–615  
*béka*: 212–213, 236, 262, 316–317, 520, 522, 896, 1010  
*bika*: 1012  
*birka*: 318, 822, 824, 829, 840, 927–930, 1014–1016, 1480–1481, 1491, 1496  
*bocskor*: 1355  
*bodza*: 938, 1330  
*Bogdánfalva*: 489, 784, 1728  
*Boldogasszony*: 1623  
*Boldogasszony ágya*: 1574, 1576  
*bolha*: 1291, 1294  
*bolhátság*: 1291–1294  
*bor*: 1017–1019, 1419, 1672, 1678, 1909–1914  
*bors*: 282–284  
*borjú*: 840, 1020, 1502, 1573  
*boszorkány*: 511–555, 1624  
*bódibene*: 1326  
*bőjt*: 1703, 1720  
*Budapest*: 784  
*Bukarest*: 491  
*bunda*: 1022  
*búza*: 285–289, 830, 832–836, 840, 1023–1024, 1676, 1775  
*Ceruza*: 1594  
*cethal*: 47  
*cérna*: 1025–1026, 1358, 1364, 1367, 1378  
*cigány*: 445–447, 566, 1027–1029  
*Csaba*: 471–472  
*csalán*: 290–291  
*csángók*: 493–494  
*cseresznye*: 867, 1030–1031  
*csibe*: 1606



- csikkanás*: 1295–1297  
*Csiksomlyó*: 903–904, 1728  
*csillag*: 1827–1828  
*csirke*: 319, 354, 382, 1032  
*csobán*: 131–134  
*Csobán Györgyné*: 547  
*csomó*: 1298  
*csonttörés*: 1299–1302  
*csömör*: 1303–1304  
*csuma*: 1305–1308  
*csumaing*: 1306  
*Csutak Jóska*: 495  
*csürke*: 1757  
*Daru*: 320–322  
*darázs*: 1033  
*derékfájás*: 1312–1315  
*denevér*: 721  
*dinnye*: 292, 1034, 1776  
*dió*: 293, 1069  
*disznó*: 323–327, 521, 737, 851, 935,  
 1035–1042, 1262, 1283, 1474, 1505  
*disznóölés*: 1790  
*dobszó*: 1043  
*dohány*: 734, 1491  
*dög*: 1282  
*dörgés*: 175–189, 196–199, 203–206,  
 281, 895, 908–909  
*Drence szekere*: 173  
*drót*: 1044  
*Ebsemereg*: 1309  
*ebsemereg-dudó*: 1309, 1436  
*ecet*: 1303  
*egér*: 1639, 1641–1642, 1830  
*egérfarkú dudó*: 1473  
*elcserélt gyermek*: 770, 780  
*elvetélés*: 1541  
*eskü*: 1792  
*esküvő*: 1673  
*eső*: 210–224, 318, 385–386, 403, 1016,  
 1046–1047, 1690  
*esőcsináló*: 556–559  
*este*: 1547  
*Ég közepe*: 169  
*égetett rongy*: 1437  
*égés*: 1310–1311  
*éjjel*: 1549  
*élő-haló fű*: 1230  
*ének*: 1048  
*észre*: 1692  
*étvágytalanság*: 1474  
*Éva*: 1573  
*Éva Rózsa*: 616–624  
*Fal*: 1051–1052  
*farkas*: 275, 328, 359, 566, 924–925,  
 927–931, 933–934, 1053  
*farkascsillag*: 153  
*fácán*: 383  
*fecske*: 213, 329–335, 917, 1054, 1497  
*fehér*: 1006, 1055  
*fehér virág*: 301  
*fejés*: 1762  
*fejfájás*: 1316–1322  
*fekete*: 1056–1057  
*felfúvódás*: 1475–1481  
*fene*: 725, 1281  
*fermekálás*: 1761  
*Fiascsillag*: 173  
*Fiastyúk*: 162  
*ficam*: 1323  
*finger*: 295, 727  
*fog*: 1058–1061, 1639–1643, 1894  
*fogfájás*: 1324–1326  
*fokhagyma*: 695, 718, 774, 845, 925–926,  
 930–933, 941–942, 1239, 1570–1571,  
 1582, 1622, 1698, 1706  
*fonott kalács*: 1849  
*fonal*: 1062–1063  
*forgács*: 1424  
*forgószél*: 240–243, 733, 764, 779  
*föld*: 44–60, 75, 750–751, 890, 1554–  
 1558, 1602–1603, 1645, 1693, 1812–  
 1814, 1834, 1908–1910, 1914  
*föld köldöke*: 67–71  
*földművelés*: 1774–1786  
*fül*: 408–409  
*fülfájás*: 1327–1329  
*fürdetés*: 1610–1614  
*fürdővíz*: 1610–1614  
*füstölés*: 1356, 1395, 1454  
*füst*: 727

- fű*: 1064–1065  
*Gajcsána*: 891  
*galamb*: 624, 827, 1606, 1829  
*ganyé*: 944, 1460  
*gatyá*: 1495  
*gelesztás*: 1330  
*gelka*: 1331–1335  
*gólya*: 336, 1546  
*Göncöl szekér*: 163, 173  
*görcs*: 1279, 1286  
*gulán*: 1794–1795, 1796  
*guta*: 1286  
*guzsalyos*: 1657  
*Gyalogbodza*: 749  
*gyász*: 1877–1881  
*gyermekágy*: 1575–1587  
*gyermekhalandóság*: 1336  
*gyermekijesztők*: 560–566  
*gyermekkor*: 1639–1649  
*gyermektelenség*: 1337–1338  
*gyertya*: 1067, 1242, 1328, 1674, 1685–1686, 1809–1811, 1849, 1852, 1854, 1874  
*Gyertyaszentelő Boldogasszony*: 861–862  
*gyémánt*: 347, 763  
*gyík*: 337–339, 1333, 1463–1464  
*gyöngy*: 1071–1072  
*gyufa*: 1073  
*Gyümölcsoltó Boldogasszony*: 867–870  
*Hagyma*: 295, 965, 1074, 1298, 1398  
*haj*: 410, 411, 646, 1650, 1667  
*hajhullás*: 1339–1340  
*Hajnalcsillag*: 158–161, 173, 523  
*hal*: 44, 46, 876, 1075–1077  
*halál*: 1078–1079, 1824  
*halálbagoly*: 1800–1802, 1804  
*halász*: 1797  
*haldoklás*: 1808–1810, 1821–1822, 1825  
*halott*: 1080, 1677, 1820, 1899  
*halottak*: 1906–1910, 1913–1914  
*halottak napja*: 920–922  
*halottlátó, ellátó*: 567–635  
*hamvazó szerda*: 863–864  
*hamu*: 863, 1673, 1761  
*harang*: 198, 227–232  
*harangkötél*: 1266  
*harangozás*: 1838  
*hasmenés*: 1341  
*havazás*: 1014  
*hazajáró halott*: 636–653  
*háló*: 876  
*hályog*: 1342  
*hámlás*: 1343–1344  
*ház*: 1691–1692, 1799  
*házasság*: 1669–1690  
*házépítés*: 1081  
*házi kigyó*: 654–659  
*hátfájás*: 1345  
*hegedűszó*: 1083–1084  
*hejgetés*: 968–969  
*hétfő*: 544, 970–971  
*hidegrázás*: 897, 1346–1348  
*híd*: 1896  
*Hold*: 91, 106–108, 114–150, 304, 1507, 1618  
*holdkórosság*: 1355–1356  
*holera*: 1349–1354  
*hó*: 861, 1458  
*Hun*: 472  
*hunyardudó*: 1461  
*hús*: 879, 976, 982, 1085  
*húshagyat*: 879  
*húshagyat napja*: 479–480  
*húsvét*: 880–891  
*hüvelykujj*: 421  
*Igízés*: 1357–1393, 1482–1485, 1633  
*ijedtség*: 1394–1396  
*ikres cseresznye*: 1540  
*ikerhal*: 45  
*ikres virág*: 1540  
*Illés*: 175–177  
*Illés napja*: 907–910  
*Illés próféta*: 660–662, 731, 740  
*ima*: 1740–1756  
*imádkozás*: 1721–1725  
*impotencia*: 1397  
*indzsellér*: 663–665  
*ing*: 1581  
*Isten*: 25, 135, 156, 600, 618, 627, 635, 666–668, 808, 889, 909, 953, 1825



*istennyla*: 174, 189, 256, 1282–1283

*István vajda*: 485

*Jancsika csillag*: 163

*János Ilona*: 625–633

*jég*: 225–236, 276, 559, 755, 759–762, 764, 889, 895, 907, 1601

*jégeső*: 1833

*Jézus*: 113, 124, 161, 285–287, 299, 393, 594, 601, 743, 883–885, 1318, 1335, 1391

*Jézus csillaga*: 158

*jobb*: 1509, 1510–1512, 1675, 1783–1784

*juh*: 328, 340

*Kacs*: 358, 1087

*kakas*: 341–342, 535, 1088

*kakastoll*: 933, 993, 1571

*kakukk*: 343

*kalács*: 1683, 1687, 1898, 1900–1901

*kalán*: 1625–1626

*kamilla*: 1453

*kapálás*: 1778–1779

*kapu*: 1601

*karácsony*: 940–945

*kaszálni*: 1089–1091

*Katalin napja*: 923

*Katolikus kereszt*: 165

*katona*: 1092–1093

*katrincás madár*: 343

*Kálvária hegy*: 38

*káposzta*: 1094–1095

*Károly király*: 497

*kecske*: 681, 689, 745

*kedd*: 972–974, 978

*kefe*: 1620

*Kelet*: 1858, 1864–1865

*kelés*: 1398–1405

*kender*: 1096–1097, 1780–1781

*kenyér*: 1788, 1790–1791

*keresztelés*: 1534, 1589–1594

*keresztetlen gyermek*: 1889–1892

*kerék*: 453

*kert*: 1601–1602

*Kertész András*: 558–559

*kénkö*: 1499

*kérődzés megállása*: 1486–1489

*kés*: 467, 1269, 1273

*kéz*: 1635

*kiavató*: 1595–1609

*kigyó*: 33, 34, 117, 236, 344–349, 520, 608, 622, 757, 763, 900–901, 1098–1101, 1247, 1343, 1406–1409, 1498, 1835, 1902–1903

*kigyómarás*: 1410–1414

*Kisasszony napja*: 918–919

*kisértet*: 669–695

*Klézse*: 478, 497, 569, 1659

*kocsi*: 1102–1104

*kocsonya*: 842, 889

*kolbász*: 1105

*koldus*: 1106

*koponya*: 1245

*koporsó*: 1649, 1845–1848, 1854, 1857

*koporsóbatétel*: 1845–1857

*korcsma*: 906

*kotlós*: 396–401, 675

*köd*: 210, 937

*köldök*: 1545

*könyök*: 412

*köröm*: 1568–1569, 1647, 1882, 1894

*körte*: 867, 1107

*kötél*: 1108, 1539

*kő*: 205–206

*kőrőzsa*: 1327

*kukac*: 973

*kukorica*: 296–297, 832, 854, 899, 1109, 1297, 1454

*kukovi madár*: 1803, 1805

*kutya*: 350–354, 521, 672, 690, 703, 720, 1110–1116, 1256–1259, 1537–1538, 1708, 1801, 1803–1804, 1899

*kutyaharapás*: 1415–1416

*kút*: 846, 853, 951, 1596, 1599–1601

*Lapulás*: 1417

*lábizzadás*: 1418

*Lábnik*: 488

*lánykérés*: 1670

*lenmag*: 1401

*lepedő*: 1895

*lepke*: 357

- légy*: 355–356  
*lélek*: 1, 430–444, 1516–1518, 1543, 1592, 1829–1831  
*liba*: 354, 358  
*lidérc*: 682, 696–706  
*liszt*: 1423  
*ló*: 306, 359, 360–365, 722, 773, 775–778, 786, 875, 940, 1117–1122, 1483  
*lópatkó*: 455–457  
*lótrágya*: 1433  
*lövés*: 1123–1125  
*Luca-nap*: 936–939  
*Luca-széke*: 939  
*lucerna*: 1475, 1481  
*Lucifer*: 25, 509, 726  
*Lujzikalagor*: 1728  
*Lyukas kő*: 1421, 1494, 1498, 1764  
*Macska*: 354, 366, 673–674, 694, 703, 1126, 1504, 1537–1538, 1635  
*madarak*: 1781, 1784  
*Magyar*: 472  
*Magyar kereszt*: 165  
*Magyarok csillaga*: 164  
*malac*: 1482  
*malom*: 1127  
*Manule mester*: 485  
*marha*: 1128–1129, 1477  
*marhák*: 835  
*mák*: 298  
*Mária-kép*: 111  
*másvilág*: 1–43, 568, 619–626, 1541, 1869, 1898, 1905  
*másvilág kapuja*: 1856  
*mátkázó vasárnap*: 892–893  
*medve*: 367–370, 566, 720, 862, 1130–1131, 1314, 1345  
*megesett lány*: 1660–1661  
*megfázás*: 1419  
*menyét*: 372, 871  
*mennykő*: 1290  
*mennyország*: 4–22, 24, 577–580, 592, 595, 600, 629, 635, 921, 1851, 1853  
*melldagadás*: 1420  
*mellkeményedés*: 1421  
*meszelni*: 1132  
*méh*: 371  
*ménkő*: 174  
*méz*: 1499  
*Mihály arkangyal*: 25  
*mirigy*: 1281, 1286–1287  
*mogyoró*: 908  
*mosás*: 1134–1135  
*mutatóujj*: 1789  
*Nagyboldogasszony*: 871  
*Nagyboldogasszony napja*: 21, 898, 911–917  
*Nagy István*: 486  
*nagypéntek*: 864, 872–877  
*nagyszombat*: 878–879  
*Nap*: 1, 72–113, 136, 259, 348, 523, 861, 918–919, 936, 985, 1073, 1137–1138, 1140, 1240, 1316, 1445, 1460, 1547  
*napraforgó*: 832  
*nehézség*: 1283  
*némáság*: 1422, 1521  
*névadás*: 1588  
*nyavalya*: 1279, 1282–1283, 1286–1287  
*nyírfa*: 299, 1442  
*nyújtópad*: 1859  
*nyul*: 373–375, 1141, 1668  
*nyüvesség*: 1488–1489  
*Olaj*: 1462  
*olló*: 927–929, 931, 1594, 1625, 1647  
*olvasó*: 1625, 1627–1628  
*orbánc*: 1423  
*Orbán napja*: 902  
*orr*: 413, 1634  
*ólom*: 1239  
*ón*: 1263, 1396  
*óra*: 1826  
*óriás*: 707–716  
*ótvar*: 1424  
*Ökör*: 1142  
*ördög*: 1, 26, 41, 43, 60, 532–533, 631, 633, 660, 668, 696, 702, 717–747, 992, 1143–1144, 1282, 1284, 1289, 1808  
*ördögborda*: 894  
*örömkalács*: 1688  
*özönvíz*: 713



*Pap*: 448–450, 1145–1156  
*paradicsom*: 1147  
*patkány*: 376–379  
*Pál fordulása*: 860  
*pálinka*: 1018, 1074, 1149–1153, 1309,  
 1346, 1411, 1432, 1436, 1437, 1439–  
 1440, 1476, 1665, 1909  
*párna*: 1594  
*páva*: 1653, 1655  
*perec*: 505, 1853, 1874  
*peretyika*: 748  
*pestis*: 1425  
*péntek*: 544, 971, 975, 977, 983, 1593,  
 1727  
*pénz*: 458–464, 651, 1154–1155, 1196,  
 1403, 1594, 1699, 1849–1855, 1885,  
 1898  
*pimpó*: 194, 225, 300, 878  
*piros*: 1156  
*pisi*: 1432  
*pityi emberkék*: 749–751  
*pokol*: 1, 7, 18, 25–37, 249, 592, 600,  
 602, 617, 626, 630–632, 635, 921  
*Pokolgdör*: 63  
*Pokolpatak*: 679  
*pokolszél*: 728, 733  
*pokolszökés*: 1426–1430  
*pokolvar*: 1429–1430  
*pólyáskor*: 1622–1638  
*pümkösd*: 903–904  
*Rabok útja*: 154–155, 157, 270  
*ravatal*: 1858  
*ráolvasó*: 1233–1235, 1271–1277, 1308,  
 1318, 1320, 1321, 1334–1335, 1357,  
 1380–1393, 1399, 1405, 1410, 1414,  
 1425, 1425–1428, 1452, 1455–1457,  
 1466, 1488–1489, 1492, 1663, 1666,  
 1706, 1795  
*rekedtség*: 1431  
*rendőr*: 684  
*réce*: 381  
*részegség*: 1432–1433, 1885  
*réz*: 1496  
*rongybaba*: 1243  
*rontás*: 1241, 1689

*rosseb*: 1284  
*rossz betegség*: 1434  
*rossz szellem*: 752  
*róka*: 1158  
*rózsa*: 1159  
*rózsafűzér*: 1623, 1850, 1862  
*rühesség*: 1490–1491  
*Sarló*: 1270, 1272, 1275–1277  
*sas*: 382, 970, 1161, 1351, 1757  
*sár*: 1160  
*sárigság*: 1335–1336  
*sárgarépa*: 1441  
*sarkány*: 117, 608, 730, 753–767, 1624  
*sarkánykigyó*: 1902  
*seb*: 1437–1441  
*söprű*: 465, 512, 541, 1354, 1680  
*sír*: 1863–1865  
*sors*: 1515  
*sorshúzás*: 1717  
*sors könyve*: 15–16  
*sólyom*: 383  
*só*: 251, 1311, 1323  
*sós káposzta*: 1471  
*sömör*: 1442  
*söprűs csillag*: 151  
*sűj*: 1278, 1443  
*Szabadmise*: 1888  
*Szabófalva*: 69, 490  
*szalma*: 1556, 1557, 1558  
*számár*: 384–387, 1445, 1447  
*számárköhögés*: 1444–1447  
*szappan*: 1297, 1303, 1551  
*száj*: 416  
*száj- és körömfájás*: 1499  
*szánka*: 1448  
*szántani*: 1167–1169  
*Szárász*: 64  
*szem*: 414–415  
*szemét*: 872, 970, 984, 1861  
*szemérem virág*: 301–302  
*szemfájás*: 1449–1453  
*szemfedél*: 1856  
*Szent Antal*: 795, 1703  
*Szent Antal tüze*: 1454–1457  
*Szent Dávid*: 946, 948–950

- szentelt gyertya:* 281  
*szentelt virág:* 1395, 1408  
*szenteltvíz:* 536–537, 1329, 1774  
*Szent Gergely:* 866  
*Szent György:* 178, 730, 793  
*Szent György napja:* 894–901  
*Szent Ilona:* 1392  
*Szent Ilona tó:* 764  
*Szent István:* 480–481  
*Szent János napja:* 905–906  
*Szent József:* 577  
*Szent László:* 478–479, 482, 496  
*szentlélek:* 433, 1518  
*Szent Mihály:* 787–790, 1823–1824  
*Szent Pál:* 454  
*Szent Péter pálcája:* 9–12, 19, 156, 161, 173, 393, 429, 454, 501, 794, 1318, 1335, 1391  
*Szent Rókus:* 1425  
*szeplő:* 334, 1458  
*szerda:* 544, 975–976  
*Szeret:* 63, 486, 710, 758, 766, 1350  
*székek felforgatása:* 1870  
*széklet:* 1166, 1664, 1706  
*szél:* 237–243, 736, 1098–1101, 1171, 1242, 1882, 1894  
*Szélország:* 238  
*szén:* 1357, 1360, 1373, 1375, 1379, 1387–1388, 1390, 1394  
*szépasszonyok:* 238, 768–786  
*Szilveszter:* 951–969  
*szilva:* 1172, 1532  
*szita:* 454, 708, 714, 716, 1578  
*szivárvány:* 260–269, 1173  
*szívfájás:* 1459  
*szívgomba:* 1459  
*szombat:* 974, 984, 991  
*szoptatás:* 1615–1621  
*szöllő:* 303–304, 1174–1176  
*szőr:* 1415–1416  
*szúrfű:* 1418  
*szülés:* 1542–1573  
*szümmöcs:* 167, 1460–1461  
*Szűz Mária:* 113, 288–289, 576–577, 600, 609–611, 626, 627, 634, 635, 797–803, 795, 918–919, 985, 990, 1233–1234, 1244, 1321, 1380, 1384–1385, 1387, 1390, 1392, 1542, 1557, 1559–1560, 1577, 1606, 1650, 1703, 1718  
*Szűz Mária ágya:* 1575  
*Szűz Mária:* 160  
*Tánc:* 1177–1180  
*táltos:* 582, 804–821  
*tatárok:* 483  
*talp:* 417–418  
*tehen:* 296, 372, 389–392, 530–531, 722, 871, 1142, 1181–1182, 1484–1485, 1499, 1693, 1745, 1759, 1760, 1764, 1766–1769, 1772–1773  
*tej:* 200–202, 291, 388–389, 550, 746, 1183, 1406–1409, 1462, 1475, 1583–1584, 1616, 1619, 1621, 1759–1760, 1763, 1765–1771, 1773  
*Tejút:* 154–157  
*teknő:* 1632  
*teknősbéka:* 393, 1344  
*temetés:* 1184, 1866–1872  
*temető:* 922  
*templom:* 1184–1186, 1702, 1729–1736, 1738–1739  
*tenyér:* 419–420, 880  
*terhes asszony:* 1697  
*terhesség:* 1506–1540  
*tetű:* 1187–1188, 1335  
*tisztítóhely, tisztítótűz:* 1, 23–24, 43, 635  
*tojás:* 738–739, 881–888, 892, 901, 1189–1192, 1310, 1423, 1431, 1462, 1758  
*tolvajfű:* 308  
*tor:* 1873–1876  
*torokfájás:* 1462–1464  
*tőgydagadás:* 1492–1498  
*törökök:* 484, 486, 489  
*tök:* 38–39  
*törölköző:* 1194  
*trágya:* 991  
*Trunk:* 744  
*tudós fuvaros:* 824  
*tükör:* 467–468, 724, 820, 846, 951, 1826



- tündér*: 825–827  
*tündérlány*: 50, 239, 270  
*tündérek útja*: 156  
*tűz*: 244–259, 330, 332–333, 336, 646, 848–849, 878, 880, 986, 1195–1197, 1371, 1467, 1578, 1882, 1884  
*Tyúk*: 328, 394–401, 456, 540, 738, 831, 841–842, 851, 853–854, 947, 975, 977, 980, 1198, 1806  
*tyúkszem*: 1465  
*Udma*: 1466  
*urálás*: 954–964  
*urszita*: 1249  
*Újév*: 828–849  
*út*: 1595, 1597  
*Ülésrend*: 1712–1713, 1715  
*ülű*: 362, 402, 980  
*ünő*: 1497  
*űröm*: 1291–1294  
*üstökös*: 151–153  
*Vacsora csillag*: 172–173  
*vadász*: 1797  
*vágás*: 1472–1473  
*vakond*: 403  
*vaktetű*: 1467–1469  
*Valén*: 568  
*var*: 1470–1471, 1500  
*varjú*: 1349  
*varkalács*: 146–147, 81–87  
*vas*: 203–204, 254, 1467  
*vasárnap*: 898, 977–978, 991–993, 1657  
*vasfű*: 305–307, 309–310  
*vászon*: 1199–1200, 1869, 1896  
*veder*: 469–470  
*veréb*: 404  
*vetés*: 1777, 1785  
*vér*: 312, 1203–1207, 1474, 1501, 1503  
*vérítés*: 1501  
*viasz*: 1453  
*vihar*: 208, 226, 541, 1833  
*világ közepe*: 61–71, 1545  
*villám*: 174–193, 195–196, 200–202, 281, 909  
*Vince nap*: 858–859  
*virág*: 1209–1214, 1531, 1535, 1626, 1886  
*virágos bot*: 1684–1686, 1893  
*virágszentelés*: 911, 913–916  
*virágszirm*: 1362  
*virrasztás*: 1858–1862  
*Virágvasárnap*: 871  
*víz*: 263–269, 881, 1215–1222, 1232, 1237–1238, 1240, 1317, 1319–1320, 1322, 1341, 1357, 1360–1361, 1368–1371, 1375–1376, 1379, 1387–1388, 1390, 1394, 1400, 1551, 1553, 1561, 1579, 1676  
*vizelet megállása*: 1502  
*vízkereszt*: 850–857  
*völégény*: 1672  
*Zab*: 854  
*zene*: 1223  
*zöld*: 1064–1065, 1224–1226  
*zsebkendő*: 1559, 1660, 1671, 1707  
*zsidó*: 447  
*zsír*: 1490.

## V. Irodalom

A moldvai magyarok történetének és műveltségének gazdag irodalma van, legteljesebb bibliográfiája MIKECS LÁSZLÓ Csángók című monográfiájában (Budapest, 1941. 330–399. l. 242 adat) található. MIKECS LÁSZLÓ monográfiája mellett a legjobb összefoglaló DOMOKOS PÁL PÉTER: A moldvai magyarság (Kolozsvár, 1941.) című könyve.

A kérdőívek összeállításához felhasznált irodalom: IPOLYI ARNOLD: Magyar Mythológia. Budapest, 1929., KANDRA KABOS: Magyar Mythologia. Eger, 1897., KÁLMÁNY LAJOS: Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya. Budapest, 1885., BERZE NAGY JÁNOS: Égigérő fa. Pécs, 1958. BERZE NAGY JÁNOS: Baranyai ma-

gyar néphagyományok. III. Pécs, 1940., PÓCS ÉVA: Zagyvarékás néphite. Budapest, 1964. (Néprajzi Közlemények. IX.) PÓCS ÉVA – HOPPÁL MIHÁLY: Kérdőív a palóc néphit és népi gyógyászat gyűjtéséhez. Budapest, 1971.

A moldvai magyaroktól jelentősebb néprajzi gyűjtések: WICHMANN GYÖRGY-NÉ: A moldvai csángók szokásából. Ethnographia. 1907., WICHMANN GYÖRGYNÉ: A moldvai csángók babonás hitéből. Ethnographia. 1907. LÜKŐ GÁBOR: Régimódi méhészet Moldvában. Néprajzi Értesítő. 1934., LÜKŐ GÁBOR: Moldvai csángók kendermunkája. Néprajzi Értesítő. 1934. LÜKŐ GÁBOR: A moldvai csángók. I. Néprajzi füzetek, 3. Budapest, 1936. HEGEDŰS LAJOS: Moldvai csángó népmesék és beszélgetések. Budapest, 1952. (Az áttelepült moldvaiaktól HEGEDŰS LAJOS mellett KOVÁCS ÁGNES, VOIGT VILMOS és BOSNYÁK SÁNDOR gyűjtött meséket, amelyek részben a gyűjtőknél, részben a Néprajzi Múzeum Adattárában találhatók.) FARAGÓ JÓZSEF – JAGAMAS JÁNOS: Moldvai csángó népdalok és népballadák. Bukarest, 1954., DOMOKOS PÁL PÉTER – RAJECZKY BENJAMIN: Csángó népzene. I. II. Budapest, 1956, 1961., DIÓSZEGI VILMOS: Embergőgyítés a moldvai székelyeknél. Néprajzi Közlemények. 1960., KALLÓS ZOLTÁN: Ráolvasás a moldvai és a gyimesi csángóknál. Műveltség és Hagyomány. 1966., KALLÓS ZOLTÁN: Balladák könyve. Bukarest, 1970., MÁRTON GYULA: A moldvai csángó nyelvjárás román kölcsönszavai. Bukarest, 1972., BOSNYÁK SÁNDOR Adalékok a moldvai csángók népi orvoslásához. Orvostörténeti Közlemények, 1973., HALÁSZ PÉTER: A moldvai magyarok kendermunkája. Népi kultúra – Népi társadalom. VII. Budapest, 1973., KALLÓS ZOLTÁN: Új guzsalyam mellett. Bukarest, 1973., ERDÉLYI ZSUZSANNA: Hegyet hágék, lőtőt lépék. Budapest, 1976. DIÓSZEGI VILMOS kéziratban levő feljegyzései a Néprajzi Múzeum Adattárában, 2275, 4210, 4645 és 4546 leltári számok alatt.





Máris György  
pokolpataki születésű mesemondó  
(Juhász Erika rajza)

## Lumea de credințe la ungurii din Moldova

Originea ungarilor din Moldova sta în atenția cercetătorilor maghiari începând din vremea lui Csokonai. Unul i-a considerat descendenți din grupurile ramase în urma ale ungarilor din Etelcuz, altul le-a explicat originea prin emigrarea maghiarilor din Valea Somesului, dar s-a aflat și cercetător, care a fost de părere că și cele mai vechi colonii din Moldova se datoresc secuilor. Polemica legată de origine, în ciuda linistei aparente, nu s-a ancheiat, cercetările istorice, etnografice și lingvistice s-ar putea să aducă încă rezultate surprinzătoare. Este un fapt dovedit prin documente că, începând din secolul al XII-lea, în Moldova trăiește o populație de origine maghiară. Archiepiscopul din Marcianopolis, Marcus Bandinius, în scrisoarea sa din 1648, trimisă papei „Inocențiu” al X-lea, scrie despre existența unor sate și orașe maghiare așezate sporadic până la Nistru. Numărul ungarilor din Moldova, în cursul istoriei lor, din vreme în vreme a crescut: în satele moldovenesti s-au stabilit mai multe grupuri de țărani husiți și curuți răsulați și refugiați dinaintea represaliilor. După macelul de la Mádfalva (1764) s-au refugiat mai multe mii de secuici dincolo de Carpați, pe malul Siretului, dar și mai târziu, după caderea luptei pentru libertate din 1847, persoanele prigonite au găsit adăpost tot în satele din Moldova.

Etnografia îi împarte în două grupuri: în cel al nordicilor care trăiesc în apropierea orașului Roman și în cel al sudicilor din împrejurimile Bacăului. Printre nordici se vorbește rar ungurește în viața de toate zilele, de la bilingvismul încă existent cu două-trei decenii în urma s-a trecut la folosirea exclusivă a limbii române. În cele trei comune nordice am întâlnit un singur informator — Lakatos Demeter — care vorbește limba la perfecție și cunoaște bine și tradițiile maghiare.

Spre deosebire de cei nordici, ungurii sudici și-au păstrat tradițiile. Emigrarea în mare număr, din secolul al XVIII-lea, a secuilor s-a îndreptat spre satele din jurul Bacăului și a înnoit cultura tradițională a locuitorilor aflați aici. Așezarea lor izolată din punct de vedere al limbii și mijloacele de producție mai puțin favorabile au favorizat și ele conservarea și păstrarea tradițiilor populare. Pe baza colecțiilor de folclor de o minunată bogăție, apărute în ultimii ani, se poate constata că, actualmente, satele sudice din Moldova sînt cele mai vii și bogate teritorii în păstrarea tradițiilor din zona lingvistică maghiară.

Colecția se datorește, în primul rînd, locuitorilor evacuați și stabiliți în satele din județul Baranya în timpul celui de-al doilea război mondial, în al doilea rînd, informatorilor care trăiesc și azi în Moldova. Concepția despre lume a maghiarilor din Moldova este arhaică, cuprinzînd o multitudine de date care ne îmbogățesc în prezent. Spre exemplu: datele referitoare la sufletul neîtrupat impun revizuirea temeinică a noțiunii maghiare a sufletului. Din cele 68 de date referitoare la necromantii cunoscuți pe nume, credința nazdravanilor (táltoshit) eînvie în întregime, începînd de la extaz pînă la practica de



toate zilele. Personajele basmelor, zmeul, strigoia (boszorkány), iarba vie-moarta existente si în credinte arata legatura dintre basme si credintele care stau la baza lor si le verifica. Conceptia dualista despre lume bazata pe familia numeroasa, ordinea valorilor dreapta si stînga este formulata multilateral si bogat.

Colectia, care cuprinde 1914 date, se încheie cu note. Notele contin datele referitoare la informatori, intelesul cuvintelor dialectale, numerele tipurilor de legende din catalogul basmelor si lista lucrarilor de specialitate. Culegatorul a dedicat volumul poetului-taran moldovean Demeter Lakatos, stins din viata în 1974.

### Folk Beliefs of the Moldavian Hungarians

The origin of the Moldavian Hungarians has interested Hungarian research since the beginning of the 19th century. There have been some who originated them from the left-behind groups of the Hungarians of Etelköz, others explained their origin with the swarming of the Hungarians to the Valley of Szamos and there have been such researchers who originated even the oldest Moldavian settlements from the Suéklers. In spite of the seeming respite the question of origin has not been resolved; historical, ethnographic and linguistic research can still yield surprising results. It can be proved with data, that since the 12th century there has been a Hungarian population in Moldavia. Marcus Bandinius, archbishop of Marcianopolis had written in his report to Pope Innocent X. in 1648 that as far as the Dnester Hungarian villages and towns can be found sporadically. From time to time the number of Hungarian Moldavians had increased: groups of peasants, Husites, and others having participated in uprisings fleeing from repurcussion had found a home in the villages of Moldavia. After the massacre of Mádéfalva (1764) thousands of Széklers have found refuge beyond the Carpathian Mountains, at the side of the Szeret, but even later after the fall of the 1848 war of independence the Moldavian villages had provided a haven for the persecuted.

Ethnographic research makes a difference between two groups of Moldavians, the northern ones living around Románvásár and the southern ones around Bákó. Little Hungarian can be heard among the northern ones, the bilingualism of two or three decades ago has been taken over by the sole use of Roumanian in everyday life. In the three northern villages I have only found one informant, Demeter Lakatos, who spoke excellent Hungarian and knew the traditions as well.

The traditions of the southern ones on the other hand are flourishing. The 18th century mass migration of the Székler had been to the villages near Bákó and the traditional knowledge of the inhabitants had been refreshed by this. Linguistic isolation and less fortunate relations of production have also promoted the survival of folk traditions. In view of the amazingly rich collections of folk poetry appearing in the past couple of years it can be stated that today the southern Moldavian villages are the most alive and richest in tradition of the Hungarian language area.

The collection is firstly from the inhabitants of the villages of Baranya county (south-western Hungary) who have been settled there during the second World War and secondly from those still living in Moldavia. The world view of Moldavian Hungarians is an archaic one with several data that enrich or modify our knowledge so far. For example the data concerning the free-soul, force us to reconsider our ideas on the Hungarian concept of soul. From the 68 data concerning necromancers known by name the belief in the „táltos” comes alive from the point of trance to everyday practice. The connections of tales and the beliefs behind them are made clear and the tales are



authenticated by the figures of the dragon or of the witch and the livingdying grass which are still alive in the system of beliefs. The dualistic world view based on the joint family, the values of right and left are expressed in abundance and in many aspects.

The collection containing 1914 data is supplemented by notes. The reader can find the data of the informants, the meanings of words in dialect, the type numbers of the tales that can also be found in catalogues of folk tales and the most important bibliography of the works on the Moldavian Hungarians in the notes. The author has dedicated his work to the memory of D. Lakatos the peasant poet who had died in 1974.

## CONTENTS

Foreword .....	7
----------------	---

### *World view*

I. The other world (1-43) .....	11
II. Earth (44-60) .....	18
III. Middle of the world (61-71) .....	20
IV. Celestial bodies (72-173) .....	21
V. Natural phenomena (174-275) .....	29
VI. Plants (276-314) .....	36
VII. Animals (315-404) .....	39
VIII. Man and the parts of the body (405-444) .....	47
IX. Peoples (445-447) .....	50
X. Occupations (448-450) .....	51
XI. Inanimate materials (451-470) .....	51
XII. Historical memories (471-499) .....	53

### *Mythical figures*

I. Angel (500-510) .....	60
II. Witch (511-555) .....	61
III. Rainmaker (556-559) .....	69
IV. Child frighteners (560-566) .....	71
V. Necromancer (567-635) .....	71
VI. Ghost (636-653) .....	83
VII. Shake of the house (654-659) .....	86
VIII. The Prophet Elijah (660-662) .....	86
IX. Indzsellér (663-665) .....	87
X. God (666-668) .....	88
XI. Ghost (669-695) .....	88
XII. Lüdérc (696-706) .....	96
XIII. Giant (707-716) .....	100
XIV. Devil (717-747) .....	101
XV. Peretyika (748) .....	106
XVI. Small people (749-751) .....	107



XVII. Bad spirit (752) .....	107
XVIII. Dragon (753–767) .....	107
XIX. Beautiful Women (768–786) .....	110
XX. Saints (787–796) .....	112
XXI. The Virgin Mary (797–803) .....	113
XXII. Táltos (804–821) .....	114
XXIII. Knowledgeable man (822–824) .....	115
XXIV. Fairy (825–827) .....	116

### *Special Days*

(828–933) .....	117
-----------------	-----

### *Interpretation of dreams*

I. About the interpretation of dreams (994–997) .....	136
II. The meaning of dreams (998–1226) .....	136
III. Special dreams (1227–1228) .....	145

### *Doctoring*

I. About illness in general (1229–1254) .....	146
II. The curing of illness (1255–1473) .....	151
III. Curing animals (1474–1505) .....	180

### *From birth to death*

I. Birth (1506–1638) .....	186
II. Childhood (1639–1649) .....	195
III. Girlhood and young manhood (1650–1668) .....	196
IV. Marriage (1669–1690) .....	199
V. Family life (1691–1720) .....	202
VI. Religious life (1721–1756) .....	205
VII. Economic life (1757–1799) .....	212
VIII. Death (1800–1914) .....	218

*Notes*

I. Informants .....	231
II. Words in dialect .....	233
III. Notes to the legends .....	236
IV. Index .....	237
V. Bibliography .....	244





## TARTALOM

Előszó .....	7
--------------	---

### *Világkép*

I. Másvilág (1–43) .....	11
II. Föld (44–60) .....	18
III. Világ közepe (61–71) .....	20
IV. Égitestek (72–173) .....	21
V. Természeti jelenségek (174–275) .....	29
VI. Növények (276–314) .....	36
VII. Állatok (315–404) .....	39
VIII. Az ember és testrészei (405–444) .....	47
IX. Nép (445–447) .....	50
X. Foglalkozások (448–450) .....	51
XI. Élettelen anyagok (451–470) .....	51
XII. Történelmi emlékek (471–499) .....	53

### *Mitikus alakok*

I. Angyal (500–510) .....	60
II. Boszorkány (511–555) .....	61
III. Esőcsináló (556–559) .....	69
IV. Gyermekekijesztők (560–566) .....	71
V. Halottlátó (567–635) .....	71
VI. Hazajáró halott (636–653) .....	83
VII. Házi kígyó (654–659) .....	86
VIII. Illés próféta (660–662) .....	86
IX. Indzsellér (663–665) .....	87
X. Isten (666–668) .....	88
XI. Kísértet (669–695) .....	88
XII. Lüdérc (696–706) .....	96
XIII. Óriás (707–716) .....	100
XIV. Ördög (717–747) .....	101
XV. Peretyika (748) .....	106
XVI. Pityi emberkék (749–751) .....	107



XVII. Rossz szellem (752) .....	107
XVIII. Sárkány (753–767) .....	107
XIX. Szépasszonyok (768–786) .....	110
XX. Szentek (787–796) .....	112
XXI. Szűz Mária (797–803) .....	113
XXII. Táltos (804–821) .....	114
XXIII. Tudós ember (822–824) .....	115
XXIV. Tündér (825–827) .....	116

### *Jeles napok*

(828–933) .....	117
-----------------	-----

### *Álomfejtés*

I. Az álomfejtésről (994–997) .....	136
II. Az álmok jelentése (998–1226) .....	136
III. Jeles álmok (1227–1228) .....	145

### *Orvoslás*

I. A betegségről általában (1229–1254) .....	146
II. A betegségek gyógyítása (1255–1473) .....	151
III. Állatorvoslás (1474–1505) .....	180

### *A születéstől a halálig*

I. Születés (1506–1638) .....	186
II. Gyermekkor (1639–1649) .....	195
III. Leány és legényélet (1650–1668) .....	196
IV. Házasság (1669–1690) .....	199
V. Családi élet (1691–1720) .....	202
VI. Vallásos élet (1721–1756) .....	205
VII. Gazdasági élet (1757–1799) .....	212
VIII. A halál (1800–1914) .....	218

*Jegyzetek*

I. Adatközlők .....	231
II. Tájszavak .....	233
III. A mondák jegyzetei .....	236
IV. Mutató .....	237
V. Irodalom .....	244
Román nyelvű összefoglaló .....	247
Angol nyelvű összefoglaló .....	249



FOLKLÓR ARCHIVUM

Editor: dr. Mihály HOPPÁL  
Ethnographical Institute  
of the Hungarian Academy  
of Sciences  
Folklore Department  
Budapest, I., Országház u. 30.

Editorial Board:

Márton ISTVÁNOVITS, Ildikó KRIZA,  
Imola KÜLLÖS, Ilona NAGY

1973. No. 1. NAGY, I.: Aetiological Tales  
BOSNYÁK, S.: Tales from Karcag  
KÁKA, J.: Folk Beliefs and Customs from Nagydobrony  
HOPPÁL, M.—ISTVÁN, L.: Belief Stries Anecdotes Collected in Transyl-  
vania  
BOSNYÁK, S.: Folk Belief St ories from Csongrád county  
KAKAS, Z.: On a Medical Plant from Transylvania  
KOVÁCS, Á.: AaTh 810A and AaTh 1725 — Text and Variation
1974. No. 2. NAGY, D.: The Hungarian Wooden Grave Posts and their Decorative Art
1975. No. 3. FEHÉR, Z.: Folk Beliefs of Bátya village: a Collection
1976. No. 4. Folk Beliefs from Jászdózsa — Collected by GULYÁS, É. Belief System  
of a Hungarian Peasant Women — Collected by Mrs. Dr. M. SÁNDOR
1976. No. 5. Changing Folk Customs and Beliefs after Fhree Decades-Collected by  
Mrs. B. L. IRÁNYI  
Folk Belief Stories — Collected by M. HOPPÁL  
KOVÁCS, S.: Notes on the Hungarian Ethnomedicine from Transylvania  
SZILÁGYI, M.: On the Folk-Humor
1977. No. 6. The Mythical world-view of the Hungarians in Bukovina — Collected and  
selected by S. BOSNYÁK
1977. No. 7. Grave-yards and Grave-signs in Transylvania.  
Collected by P. IMREH; commented by M. HOPPÁL.  
Carved Tomb-stones and Their Decoriative Art — Collected and drawn by  
L. PÉTERFY
1978. No. 8. NAGY, D.: Hungarian Folklore in the United States of America. vol. 1.
1978. No. 9. Love Symbolism in the Hungarian Folk Art.
1978. No. 10. HORVÁTH, I.: Customs and Beliefs Related to Festivities of the  
Croations of Western Hungary
1979. No. 11. NAGY, D.: Hungarian Folklore in the United States of America. vol. 2.

Please write directly for exchange copies to our library:

MTA Néprajzi Kutató Csoport  
KÖNYVTÁR  
1250. Budapest, Pf. 29.  
HUNGARY







